

ІВАН ГРЕКУЛЯК, ВАСИЛЬ СОНИК,
ВАСИЛЬ ХАРИТОН

ТРІЙЦЯ НАША ПРЕСВЯТА!

Сторінки історії та культури села Троїця
За загальною редакцією Василя Харитона

Музично-видавничий дім
«В.ЛАЗАРЕНКО»
м. Снятин
2018 р.

X 20

УДК 908(477.86)

ISBN 978-966-97515-1-5

Трійця наша пресвята! Нариси історії та культури села Троїця. За загальною редакцією Василя Харитона // Іван Грекуляк, Василь Соник, Василь Харитон. – Снятин: МВД «В. Лазаренко», 2018. – 288 с.

Пропоноване читачеві видання про минуле Троїці, одного із найстаровинніших на Прикарпатті сіл, є першою спробою подати історію населеного пункту від найдавніших часів до сьогодення.

Розраховане на вчительську, учнівську та студентську аудиторію, а також на фахівців-істориків, краєзнавців, усіх, хто цікавиться історією нашого краю.

Рецензент Андрій КОРОЛЬКО, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Прикарпатського національного університету ім.В. Стефаника.

Автор ідеї Василь СОНИК.

Публікацію здійснено в рамках проекту «Дорога в майбутнє через Покутську полонину».

Керівник проекту: Василь СОНИК, начальник відділу розвитку територіальних громад та міжнародної інтеграції виконавчого апарату Снятинської районної ради.

Сучасні фото Мирослава Атаманюка, Дарії Чорней, Катерини Юзюк, Володимира Лазаренка.

Архівні фото – з добірок жителів села.

ISBN 978-966-97515-1-5

© І. О. Грекуляк, текст, 2018

© В. М. Соник, текст, 2018

© В. Я. Харитон, текст, 2018

© МВД «В. ЛАЗАРЕНКО», 2018

ІВАН ГРЕКУЛЯК, ВАСИЛЬ СОНИК,
ВАСИЛЬ ХАРИТОН

ТРІЙЦЯ НАША ПРЕСВЯТА!

МОЄ СЕЛО

Колись на світанку Господня дбайлива рука
Посадила мене, насінину, десь тут, між садами.
І дитяче чоло цілувала калина гірка,
І любов, і любисток зростали із піснею мами.

Моє рідне село! Праслов'янська любове свята,
Ти – колиска моя серед цього тривожного світу.
Із імення твого – квітка щастя у небо вроста,
У щоденні твоїм – сонне сіно і сонячне літо.

І стодзвоння лісів, різнотрав'я квітучих левад,
І розніжений мед у пелюстках невпинного часу,
Що у лузі пасе надвечірніх грайливих лошат...
Рідне серцю село моє! Доле! Перлино! Окрасо!

І отак споконвік – все збираєш з узлісь косарів,
Стережеж при душі білі ватри і білі лелеки,
І, схрестивши дороги усіх поколінь та віків,
Все чекаєш дочок і синів – і зовеш іздалека.

І розгойдуєш дзвони, щоб падали в душу й траву,
Між хрестами і зорями стелиш рушник небокраю...
У сльозі і у слові я в тобі душею живу,
І з відтінком молитв я свічею у тобі палаю...

Дарія ЧОРНЕЙ

СЕЛО НАШЕ РІДНЕ

У кожній людині генетично закладений потяг до рідних місць. Людина не може існувати без власного коріння, і в цьому полягає сутність людського буття. Саме тому в рамках проекту «Дорога в майбутнє через Покутську полонину» з'явилася ця книга... Перед нами пройде майже вся історія Трійці. Витоки села сягають прадаєких часів. Тут від-

давна жили люди. Освоювали цю мальовничу землю, вирощували хліб, боронилися від ворогів, і не зазіхали ніколи на сусідське.

Століттями захланні прибуди володіли селом, але не змогли знищити волелюбний дух українського народу, який зберіг для сучасників найсвітліше – рідну землю, мову, вікові традиції. Історія Трійці – це маленька краплина великого океану історії нашої багатостраждальної України.

Кінець ХХ століття, завдяки Божій волі, став Воскресінням Самостійної України. Тому вірю, що нове, виховане українською державністю, покоління трійчан зуміє зберегти і примножити все найкраще, що дали їм покоління батьків, дідів і прадідів. Нехай Господь благословить їх на ці великі починання та боронить перед ворожими випробуваннями та злими намірами!

Радіємо, що зуміли прислужитися громаді та зробили щось таки корисне для моїх земляків. І тут не можемо не подякувати усім тим, хто своїми архівними матеріалами, власними доробками та світлинами прислужилися для того, щоби усі побачили і прочитали книгу такою чудесною і цікавою, якою вона є! Хочеться за це з пошануванням сказати вдячне слово нашим землякам і краянам: пароху села о. Василеві Гояну, журналістам Іванові Грекуляку та Миколі Болотенюку, Дарії Чорней, а також Мирославові Никифоруку, Іванні Марчук, Іванові Венгриняку, Андрієві Мартинюку, Надії Савчук-Николайчук, Василеві Павліву, Мирославові Попадюку, Надії Никифоруку, Анатолію Юзюку та родинам Дмитра Вірстюка і Наталії Чобанюк-Юзюк.

Окремо хочемо подякувати Романові Чобану, синові Дмитра Юрійовича Чобана з села Джури́в, який подав до книги спогади свого батька «Іван Франко у Трійці» та «З народного побуту», а також окремі архівні довідки, факти і матеріали, які використані у книзі без окремого обговорення. Особлива вдячність і авторові, й редакторові цього видання Василеві Харитону, нау-

ковому працівникові Снятинського літературно-меморіального музею Марка Черемшини.

І як не любити село, де ми явилися на світ, де відбулося наше безхмарне дитинство, вигріте ласкою й ніжністю батьків, теплом сонця, щедротами рідної землі та неба! Тут пролетіла наша юність, сповнилась зрілість. Тут сріблили скроні роки... А життя дарувало то злетити, то падіння. І тими ж левадами й стежками, що і ми колись, зараз бігають уже наші діти, онуки, правнуки. Тут все дороге і серцю, і розумові, бо огріте спогадами життя і любов'ю близьких людей. На цій землі живуть наші брати і сестри, тут могили троїчан, що загинули за незалежність нашого українського роду; розвіваються на вільнім вітрі синьо-жовті прапори. І звідси розпочинається Україна. То як її не любити, Трійцю нашу пресвяту?

Видатний син України І. Огієнко зазначив: «Тепер, коли ми творимо самі своє вільне життя, якраз дочасно буде спинитися, озирнутися назад, окинути оком той довгий шлях, що ми його перейшли». Безперечно, ці слова повністю стосуються і нашої сучасності. Маємо зробити висновки з уроків минулого, бо попереду багато роботи в розбудові нашої незалежності. Вірю в світлу зорю України. Впевнений, що Трійця і троїчани займуть гідне місце в коштовному намисті Української держави. Хай буде так ввіки!

Тож многая і благая літ вам, шановні мої земляки!

І нині, і завтра, і повсякчас!

Василь СОНИК

***Начальник відділу розвитку територіальних громад
та міжнародної інтеграції виконавчого апарату
Снятинської районної ради.***

ЧАСТИНА ПЕРША. ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ ТА ПРИРОДА ЗАГАДКИ НАЗВ

Троїця (Troitsia), Трійця – центр сільської ради, село на правому березі ріки Прут, південно-західніше селища Заболотова. У книзі Кс. Мрочка «Снятинщина. Причинки до крайової етнографії» читаємо: «Долина Прута, який перепливає повіт від заходу до сходу, переділяє цей простір на дві частини. Північна частина – від Городенківщини – має степовий характер. Тут села положені в ярах: Белелуя, Ганківці, Задубрівці, Красноставці, Русів і Стецева. Натомість південна частина – це вже підніжжя Карпат, яке її мальовничо вирізьбило горбами. Ці горби покриті де-не-де лісами, тягнуться від Рожнева до Рудник вздовж берегів річки Рибниці, переходять Тростянець та Ілинці, зникають перед Прутом, появляються знов у Трійці і відгороджують те село валом, що відмежовує його від Коломийського повіту. Друга частина цих відніж тягнеться здовж Черемоша і виступає над Прутом помітним підвищенням, на якому розташувалося місто Снятин і потім круто спадає до його берегів».

А так пише про географічне розташування села краєзнавець Михайло Бажанський: «Трійця – село в повіті Снятин, 28 кілометрів на захід від Снятина, 6 кілометрів на південний захід від Заболотова, де є повітовий суд і телеграф. На півночі лежить село Борщів і Хлібичин Пільний, на сході Демиче й Ілинці, на південний схід Тростянець, на південь Хомчин, на захід Микитинці (оба села в Коломийському повіті), на північний захід Цуцулин (частина Семаківців, в повіті Коломийському). Північною частиною перепливає Прут. Води північної частини забирає правий доплив потік Горозна, з південної частини потоку Крєвобриткий, який творить разом із Стефанівкою потік Цуцулин, правий приплив Прута і потік Долговець, правий доплив Цуцулина».

Село лежить у передгір'ї Карпат. Горбиста місцевість, лісові масиви надають населеному пункту неповторного природного колориту. Унікальним є ботанічний заказник в урочищі Хомів, який займає площу 32 га і розташований на третій-четвертій терасах правого берега р. Прут між селами Іллінці (північно-західна околиця) та Трійця (східна околиця). Заказник знаходиться на землях запасу Ілінецької (22 га) та Троїцької (13 га) сільських рад в однойменному урочищі площею близько 200 га.

Рослинний покрив урочища Хомів це тривалоіснуючі післялісові луки з елементами степової флори. Трав'янисті ценози сформувалися тут, на місці корінних дубових та букових лісів. Рештки цих лісів збереглися на вершині

Гряди, на схилах якої і розташоване урочище. Після вирубки лісів та ерозії ґрунтового покриву схилів тут сформувалися вторинні сухі трофотопи, де поширилися степові види. Тривалий випас худоби і сінокісне використання угідь перешкоджало відновленню лісів та сприяло закріпленню позицій лучних і степових видів.

Для території урочища характерний складний мікрорельєф, де чергуються виположені ділянки з мікросхилами різного ступеня крутизни та експозиції і западинами із близьким залягання ґрунтових вод, які періодично засихають. В одній із западин сформувалося природне озерце, в межах якого виявлені угруповання водної рослинності. Для рослинного покриву урочища властивий багатий флористичний склад і мозаїчний характер рослинності. Тут чергуються ділянки справжніх мезофітних лук з лучностеповими ділянками, евтрофними та мезатрофічними заболоченими фітоценозами, елементами гідрофільно-прибережноводного різнотрав'я та типовими водними угрупованнями.

Тут представлено 214 видів вищих судинних рослин, занесених до III видання Червоної книги України: анакамптис селеповий, билинець довгорогий, булатка великоквітова, зозуліні сльози яйцевидні, зозуліні черевички справжні, коручка болотна, косарики черепитчасті, любка дволиста, лілія лісова, неотінея обпалена, підсніжник звичайний, пізньоцвіт осінній, розмарія. Заказник є унікальним полігоном для довготривалого моніторингу за станом популяцій рідкісних і зникаючих видів флори, динамікою природних і напівприродних комплексів з території урочища, процесів синантропізації та сільватизації, зміни рудеральних угруповань, природними лучними та лучно-степовими.

Флора урочища є джерелом для заготівлі лікарських видів рослин, проведення еколого-просвітницької роботи (закладка екологічних стежок), насіннєвим банком для ренатуралізації антропогенно-перетворених, внаслідок сільськогосподарської та інших видів діяльності, територій.

Барвисті ландшафти, чисті повітря і вода гірської річки створюють сприятливі умови для розвитку в цих околицях сільського зеленого туризму. Як тут не згадати, що у центрі села росте величезний дуб, якому понад 300 років. Тут – це єдиний свідок сивої давнини, який немало бачив на своєму віку.

З давніх-давен село поділено на кутки з цікавими назвами: Долина, Рівня, Лаз, Осередок, Грабовець, Іванків, Горішний кут, Шпитків, Крисівка, Крем'янець, Терезежі, Мочера, Кокільниці, Діброва, Ями, Петрилів, Двір. Про ці та інші кутки села, потоки, ліси, луки та інші місцини й урочища села цікаво пише у своїй книзі «Краса Снятинщини» відомий краєзнавець Покуття

Михайло Бажанський, почесний громадянин Снятина, якому у місті над Прутом встановлено пам'ятник. Далі подаємо витяги з цієї книги, які стосуються Трійці.

АБРАГАМОВИЧ – простір дідича, на півночі від села.

ВЕЛИКИЙ ЛІС – верховина в околицях села, властиво її найвищий верх, що зветься Плоска, досягає 450 м висоти.

ГОРОЗНА (ГОРОЖІНА) – правий доплив ріки Прут, що появляється у селі Трійця, забирає води з північної частини села.

ГРУШІВ – гора в околиці села, що досягає 349 метрів висоти.

ДУНАЙ – потік, що допливає до потоку Дубівця, правого допливу Прута. Пливе він також почерез село Трійця. Потік, в гирлі якого лежить село Тростянець. З допомогою потічка Дубовець доходять води до Дунаю.

КОРОСТИ – оселя, так звана гуцульська колонія, присілок села Трійця. Віддаль до села Трійця 5 км. Є тут Богослужбна каплиця Трьох Святителів, дерев'яна, побудована і посвячена в 1933 році, належить до парафії у Трійці.

ЛИСА ГОРА (ЛИСОГІРКА, ІВАНКІВ-ГОРА) – на захід від села Трійця, на південь від села Борців. Досягає 355 м висоти. На північ від села Цуцулин.

ПЛОСКА – верховина лежить в околиці села Трійця і досягає 450 м понад рівень моря.

РУПА – гора в околиці села Трійця, яка досягає 374 метри висоти.

Вид на Припруття з Хомів-гори

ХОМОВА (ХОМІВ) – гора і поля, найвищий верх якої досягає 343 метрів понад рівень моря. Є там чагарники, що простягаються на захід від села Ілинці. На південь від села Трійця.

ХІМЧИН – поле, горби на півдні від села Трійця, вже в повіті Косівському.

* * *

У історичному краєзнавстві важливе значення займає топоніміка та мікротопоніміка. Кожен населений пункт має свої назви урочищ, лісів, потічків, тощо. Не є винятком і Трійця.

Спочатку село називалося Трійця. А у 1940 р. село «перші совіти» перейменували на Троїця. Незважаючи на це, жителі села досі називають своє село Трійцею.

Існує декілька версій щодо найменування села. За однією із версій, назва походить від церкви Святої Трійці, яка була в селі.

Є красива легенда, за якою село заснували три брати-козаки з Придністров'я, які поселилися тут, на березі річки Пруту. Згодом на їхню честь село назвали Трійця.

Є ще одна версія цієї легенди, в якій розповідається, що брати-засновники села були не козаками, а разом з сім'ями втікали від татарського наскоку і осіли у даній місцевості. Якою була істина, сказати важко – за браком історичних джерел.

На користь другої версії легенди свідчить те, що в 1480 р. кримський хан Менглі-Гірей здійснив напад на Поділля. В кінці XV та на початку XVI ст. відбулося декілька нападів татар на Поділля і Західну Україну. Як вказує П. Сіреджук, перша згадка про Трійцю, як цілком сформований населений пункт – 1530 рік. В такому разі можна говорити про історичне підґрунтя легенди.

Село багате на назви урочищ, кутків, лісів, потічків. Почнемо з кутків.

Кут ДОЛИНА знаходиться в річковій долині Прута, від чого і походить його назва.

ОБІЧ (БІЧ) – знаходиться ніби в боці від кута Петрилів.

ГРАБОВЕЦЬ – назва походить від дерев – грабів.

ОСЕРЕДОК – середина села.

ПЕТРИЛІВ – походить від імені Петро, Петрів кут.

ІВАНКІВ – від особового імені Іван.

КРИСІВКА – ймовірно похідне від польського «креси», тобто край.

МОЧЕРА – назва походить від того, що тут дуже волога земля-мочара.

КОКІЛЬНИЦІ (одночасно назва кутка і переліску) – походить від слова «кукіль».

БАБИН КУТ – особова назва.

БОЛОТИЩЕ – тут була заболочена місцевість.

СОНИКІВ БЕРЕГ – від прізвища Соник.

Багато є цікавих назв урочищ:

ХОМІВ – від імені Хома, який, ймовірно, був власником цього урочища;

ДІБРОВА – від дубового переліску, який там розміщений.

СКУПІВ – неурожайна (скупа) земля.

СОБИЛІВ – особова назва, на що вказує присвійний суфікс «ів».

МИКИТЧИНА – колись належало господареві Микиті.

ЖОВТИЙ БЕРЕГ – від жовтої глини, яка там є.

МОГИЛИЦІ – за переказами, тут був давній цвинтар.

БІЛАШЕВКА – від прізвища Білашевський (тепер цвинтар).

ТЕРЕБЕЖІ – від слова теребити (прибирати – *діалект*).

КРИВІ ДОРОГИ – там багато покручених доріг.

ПІДМОГИЛА – знаходиться під Могилою.

ЗАРІНОК – так у селі називають річкові луки.

ОГРОД – колись тут був панський двір.

МАЛА ЦЕРКВА – тут знаходилася невелика церковця, яка була зруйнована в часи радянської влади; тепер каплиця святого Стефана.

ЛАН – велике поле.

КОСТЕЛ – тут був дерев'яний римо-католицький костел.

А ще маємо й такі назви: ЯМИ, ЛИСОГІРКА – ЛИСА ГОРА або ЛИСИНА (ІВАНКІВ-ГОРА), РАДУТІВ, КВАРТЮЧКА, ДРИГАНЦІВКА, КУЛИКІВ, ЦВИНТАР, ЦЕРКВА, ЛОЗОВА, БЕНЬКІВ, ГРУШІВ, ЗРУБ, РІВНЯ, ЛЕВАДА, ПЕРЕСЛІП, ГИРЧИНА.

Окрім річки Прут, є в Трійці такі водойми:

СТАРИЦЯ – старе русло річки Прут.

ПОТІК ГОРОЖІНА – дуже покручене русло потоку нагадує горожений пліт.

ВЕЛИКА РИПА – рипа – це яр.

ЯРЕМЧУКІВ ПОТІК – за прізвищем чоловіка, який мав землю на березі потічка.

ПАВЛИШИН ПОТІК – від імені власниці землі, яку в селі називали Павлихою, бо мала чоловіка Павла.

ЧУРКАЧ – у Собиліві.

ЧУРКАЧ – у Бабиному куті.

ЧУРКАЧ – Під Могилою.

Так як село знаходиться в передгір'ї Карпат, то є тут багато високих горбів: ЖБИР, ДЖУМБИР, ГРУНЬ, ІВАНКІВ-ГОРА (ЛИСОГІРКА).

ОСТАП'ЄНКА – ймовірно належала Остапові.

МОГИЛА – висока гора формою нагадує могилу.

АНКЕЛІВ БЕРЕГ – від прізвища власника єврея Анкеля.

ПІСИЦЯ – гора в лісі з піску.

Цікавими є назви лісів: БАВКИ, ГРЯДА, ПЕРЕСЛІП, КОКІЛЬНИЦІ.

КУХАРЄНКА – від слова кухар.

ГРУШІВ – від слова груша.

ДУБКИ – там росте багато дубів.

МАКІТРА – формою нагадує макітру.

ПОСАДКА – посаджений ліс.

На околицях села є ліс Семаківщина (від назви села за Прутом – Семаківці) – територія сіл Дебеславці та Ганів і урочище Вершίδα, де археологи виявили залишки святилища доби бронзи.

Респондент: НАСТАЩУК Анастасія Василівна, 1931 р. н., середня спеціальна освіта (зоотехнік), уродженка с.Троїця.

Надія САВЧУК

ГЕОЛОГІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ ТА ГЕОМОРФОЛОГІЯ

За переказами старожилів, село має назву від поселення трьох людей, що прийшли сюди із-за води із присілку Демиче, що тепер належить до Заболотова. Однак це – народна етимологія. Найімовірніше, поселення отримало свою назву із запровадженням християнства на честь освячення церкви Святої Трійці (храмове свято села). Територія населеного пункту охоплює простір правого берега Пруту.

Східна частина села прилягає до урочища Хомів (околиці с. Іллінці), а на заході – до села Ганів Коломийського району, на півдні село межує із с. Тростянець.

Більша частина села розташована на берегах та долині правої притоки Пруту – потоку-річечки Горожіна. Вона бере початок із південного заходу території села (урочище Погорілець), що є горбистою поверхнею з висотами трохи більше за 350 м. Ця територія покрита грабово-дубовим лісом і є во-

доділом між, власне, Горожіною та потічком Цуцулинок, що протікає через сусідні села Корости, Цуцулин, Дебеславці та Ганів. На різних картах річка Горожіна підписана, як Горозна (назва перекирена за радянських часів, як і багато інших мікротопонімів Передкарпаття). Вона разом зі своїми невеличкими притоками глибоко врізається у глинисті породи дашавської та косівської світ і розчленовує високі тераси Пруту на окремі блоки-горби із пологими схилами, часто порушеними зсувами та ярами. Горб Рупа на заході села з абсолютною висотою 374 м є найвищою точкою Снятинщини. Найнижчі висоти знаходяться в заплаві Пруту, зокрема уріз берега поблизу Іллінців становить 235 м.

Гірські породи, що складають береги Пруту, це – глинисті і піщані відклади. Вони здебільшого належать до порід верхньонеогенового і антропогенного віку. Породи верхнього неогену – морського походження, а антропогенні відклади утворювалися в умовах континентального режиму.

На території с. Трійця в багатьох місцях на поверхню виходить природний газ. Таке явище є типовим для Передкарпатської газоносної провінції. У районі кута Мочера подекуди на поверхню виходять пласти бурого вугілля. Вугілля порівняно високої якості (лігніт) утворилося із відмерлої рослинності на дні мілководного моря та пізніше окремих його лагун десь орієнтовно 5–10 млн. років тому. У навколишніх селах Тростянець, Новоселиця, Джурів та с. Ковалівка Коломийського району із кінця XIX – до середини XX ст. з перервами діяли шахти з видобутку бурого вугілля. У Трійці шахт не було, однак жителі села вибирали це вугілля для власних потреб приблизно до 70-х рр. XX ст.

* * *

Щодо геоморфології (рельєфу) території села, то слід відмітити, що вчені відносять найбільш підняті ділянки Снятинщини (в тому числі і на території Трійці) до найвищого в Передкарпатті «рівня Красної», що має верхньопліоценовий вік (сьома тераса, майже 2 млн. років тому). Інші вчені вважають, що на Припрутській височині (правий берег Пруту) найвищі горби в межах сіл Трійця, Тростянець, Іллінці є останцями денудаційно-аккумулятивних поверхонь «рівня Лоевої», що сформувалися пізніше і мають вік до 1,5 млн. років.

Рослинний покрив території Трійці та околиць, як складова Передкарпаття, представлений флорою Лісостепу з відчутним впливом карпатських видів. Територій з первісним рослинним покривом залишилося порівняно небагато. Ліс в південно-західній частині села – дубово-грабовий із домішкою бука та карпатських видів – смереки, ялиці. Найбільш поширеними та типови-

ми деревами є дуб звичайний, липа, граб, бук, ясен, клен, черешня, в'яз, осика. У підліску типовими кущами є ліщина, калина, бузина, глід, терен, шипшина, малина, ожина, бересклет, горобина червона та чорноплідна (аронія). Долівку лісу складають анемона дібровна та жовтецева, барвінок, осокові, чина весняна, медунка, вороняче око, вовче лико, зубниця бульбовидна, ряст порожнистий, копитняк, печіночниця, папороті. Лучна рослинність здебільшого збереглася фрагментами на сіножатах, схилах терас, заплавах, заболочених ділянках.

Рослинність заплав представлена заростями вільхи, верби та інших вологолюбних рослин. Просторі площі лугів поширені в заплавах Пруту, Черемошу та їх приток.

На території села зустрічається ряд рідкісних рослин, занесених до Червоної книги України. Зокрема, це стосується території ботанічного заказника місцевого значення «Іванків-гора» (15 га). Заказник розташований на високих терасах правого берега Пруту, на місці колишнього листяного лісу. На схилі північно-західної експозиції спостерігаються угруповання лучних, лісових, лісостепових видів рослин. В цих угрупованнях виявлені окремі центральноевропейські та карпатські види, що перебувають тут на східній межі свого поширення, зокрема живокіст Бессера, молочай мигдалевидний. На заболочених знижених ділянках зустрічається реліктовий вид – хвощ великий. Занесені в Червону книгу України – билинець комариний, любка дволиста, лілія лісова, венерин черевичок, зозуліні сльози яйцевидні, цибуля ведмежа, відкасник осотовидний.

Ґрунти – дерново-підзолисті та підзолисті, сірі лісові і розташовані на узвишсях. Окремі виположені ділянки на давніх повернях високих терас, що нахилені до півдня і заходу, мають фрагменти чорноземів. Найнижчі території першої та другої терас представлені алювіальними ґрунтами, є фрагменти заболочених ділянок із торфовими відкладами.

Площа села в порівнянні з іншими населеними пунктами Снятинщини є порівняно велика; відповідно село має чимало кутків із власними назвами. Вздовж річки Прут розташовані кутки: Долина, Двір, Грабовець. На вододілі між Прутом та його південних схилах розташовані Осередок, Іванків, Шпитків. На північних схилах Горожіни (більш уривистих) розкинулися Лаз, Гирчина, Петрилів, Кокільниці, Собилів. Західна частина села має назву Горішній кут, а в ньому є ще свої кутки: Крисівка, Крем'янець, Мочера (Долішня і Горішня), Грушів. Основні великі масиви полів знаходяться на півдні села, що мають назви Вивіз, Діброва (найбільший масив), Собилів, Кокільниці, Остап'єнка. На заході – Мочера, Грушів, Рівня, Криві дороги. Сінокоси також є досить великими за площею – Хомів, Іванків, Скупів, Куликів.

По вододілах приток-потоків Горожіної як на правому, так і на лівому березі розташовані сільські бічні дороги. Тому більшість господарств має витягнуту форму і, як правило, доходять до якогось потоку. Це було і є досить зручно для сільського господаря, бо, окрім орного поля, біля потоку є сінокіс. А ще міг бути луг; також росли дуби, вільхи, липи, трепети (осики), кущі ліщини, калини, глоду. Там, де була вода, зручно тримати гусей, качок чи напувати худобу.

Роман ЧОБАН

ПІД ІВАНКІВ-ГОРОЮ

Іванків-гора (своєрідний двокілометровий вал-хребет) розташована у північно-західній частині покутсько-підгірського села Трійця, яка власне розмежовує Снятинський і Коломийський райони, троїцький кут Грабовець від центральної частини села. Ще один сільський кут, який впритул з південної сторони своїми ошатними оселями-чво-раками підступає до гори, також називається Іванковим. Очевидно, назва гори і кута походить від імені невідомого нам Івана-Іванка, котрий в давнину першим поселився в цій місцевості і заснував свою господарку. Зрештою, на куті Іванків мешкає чи не

найбільше в селі газдів Іванів.

Та повернемося до Іванків-гори. Її окрасою є найвища географічна точка – Лисогірка (у книзі Михайла Бажанського «Краса Снятинщини» вона зазначена як Лиса гора), яка досягає 355 метрів над рівнем моря.

Тож з Іванків-гори зорові відкривається широка панорама. Звідси незброєним оком, мов на долоні, на північній стороні добре видно Заболотів, Борщів, Хлібичин Пільний, Семаківці, Замулинці, Корнич, у західній частині – Залуч, Дебеславці, а також саму Коломию. До гори з пониззя наближається невеличке покутське село Ганів, яке уже належить до Коломийського району. Повертаєшся на сто вісімдесят – уся Трійця перед тобою. А ген-ген вдалині, на південному заході – ліси і ліси, що біжать, простягаються до Карпат. Та й Карпати дуже добре видно – лишень рукою подати!

Коли в Карпатах лежать сніги, то з Іванків-гори, чи Лисогірки, можна побачити кудлаті шапки їх вершин, а у погожий і прозорий яснодень – навіть Говерлу. Її видно і навесні, і влітку, і восени, як і Піп-Іван з обсерваторією,

весь Чорногірський хребет з кількома висотними телевишками – все це видно, повторюю, у бінокль. На Іванків-гору найкраще вирушати з біноклем у теплу липневу днину. Приляжеж у траві з чебрецем, що гуде бджолами, і годинами через оптику милуєшся красою довкілля – чи то лісовими масивами, а чи голубою стрічкою Пруту. Навіть побачиш Снятин і красуню ратушу...

Так, з Іванків-гори починається підгір'я. Бо згадане село Ганів лежить у пониззі гори, на одній рівнинній площі з Прутом. Пам'ятаю, як у червні 1969 року грізна повінь затопила це сільце, як й інші села – від Коломиї до Снятина. Вода не могла дібратися лише до Трійці – не дійшла і до Іванків-гори та інших висотних пагорбів. До болю вражало розбурхане море стихії, викликані безперервними дощами, таненням запізнілих снігів у горах. Подібна, а ще й більша повінь затопила ці населені пункти у липні 2008-го...

Виднокола з-під Іванків-гори, куди завітали науковці з Києва і Чернівців

* * *

Саме в такому своєрідному трикутнику: троїцький кут Грабовець – село Ганів – Лисогірка (Іванків-гора) на кільканадцятьох гектарах розкинулося урочище «Рипи» із сінокосами, розданими людям під паї, та численними квітучими галявинами, зілляними видолінками. Ця місцевість визнана відповідними рішеннями Снятинської районної ради і Троїцької сільської ради (за поданням київських науковців-природолюбів, які тут працювали, вивчаючи флору урочища) заказником регіонального значення. Бо, окрім буйнотрав'я, тут ростуть дуби, берези, граби, дикі яблуні, груші, черешні, кущі калини, ліщини, глоду. Майже весь північний схил урочища до самого верха Лисогірки обплетений

чагарниками терену, жостера, подекуди – шипшини. Яке багатство дарів природи! Навесні з гори не намилиуєшся білоцвітною красою плодкових дерев і кущів, а під осінь – вирушай сюди за ліщиновими горіхами, іншими плодами. Ростуть у «Рипах» боровики, підосичники-трепітники, підберезники-козарі, голубінки та опеньки... Встигай збирати!

У ніч на Івана Купала на Лисогірці збираються парубки і дівчата з довколишніх сіл. Добираються сюди навіть з тамтого боку Пруту. Усіх вабить романтика і чарівність купайлівської ночі. До ранку на вершині гори не стихають музика, сміх, жарти, і палахкотить ватра. А наколи черлене сонце випливає зі сходу, викочуючись на голубу оболонь неба, та згасає купайлівський вогонь, дівчата з хлопцями бредуть росяними травами, зриваючи запахуще зілля, яке, як кажуть, дуже помічне у лікуванні всіляких недуг...

Я теж у юні і молоді літа брів сюди зривати зілля. А щоб веселіше було хлопцям і дівчатам, брав з собою скрипку... і «тягнув» до компанії баяніста, цимбаліста і бубніста, незважаючи на Петрівський піст. Тоді були атеїстичні часи. Не грають нині троїсті у купайлівську ніч, натомість – на сільському стадіоні «тарабанить» електроніка, хоча всечесні отці суворо наказують: у цю ніч не веселитися! Піст – і гріх! І то правда... Язичницьке збіглося із християнським святом «Івана».

Як би там не було, але сумно на душі за минулими роками, яких ніколи не наздогнати ані кониками вороними, ані надзвукowymi літаками. Не та тепер купайлівська ніч, як й Іванків-гора, що поволі обсувається по схилах. Переповідають, що в цих місцях бував із своїми опришками Олекса Довбуш. Бо в його ватазі було кілька побратимів із Трійці. Та й, зрештою, він мусів через Трійцю та Іванків-гору добиратися у низинний Борщів, щоб покарати ненависного дідича Золотницького. До речі, ще у тридцятих роках минулого століття галицький письменник Григорій Смольський у своїй повісті про Олексу Довбуша оповідав, що ватаг, покаравши Золотницького у Борщеві, перебрів річку Прут і подався у Дебеславці, які неподалік Трійці та Іванків-гори. Отож, Довбуш мусів бути на Іванків-горі! І побував він не у тернопільському Борщеві, як потверджує науковець Володимир Грабовецький (якими ж то засобами і скільки ж бо часу мав би добиратися з Карпат чи Покуття ватаг із своїм загоном на Тернопілля, відаючи, що там його легко можна схопити і знищити?), а таки – у покутському Борщеві!..

Щодо Іванків-гори, то мій дід Іван Швіца, коли я з ним пастушив маленьким, розповідав, що нібито славний ватаг закопав тут, на Лисогірці, свої скарби, і що нібито в якийсь час ночі під Івана Купала на тому місці має спалахнути вогонь. Наслухавшись дідових притч про Довбушеві скарби, ми, бахурики, брали в руки лопати і вирушали в пошуках бозна-чого. Перекопували

землю всюди, де лиш випадало підозріння, що там мають бути «золоті дукати». Але під лопату попадали поржавілі від часу Першої світової війни гільзи. Бо вздовж валу-хребта тягнуться давно зарослі травою, ледь помітні фронтові окопи – «штелюнки», в яких відбивалися українські січові стрільці в складі австрійської армії від російських військ, що наступали з припрутської долини і котрі валом котили на Карпати. У Другу світову фронт обминув село й Іванків-гору.

...Не знаходили, звісно, ми Довбушевих скарбів. І, сумуючи від невдач, не підозрювали, що скарби – безцінні й дивовижні – перед нами, під нашими ж таки ногами. Це – різнобарвне зілля (про яке, власне, розповідь нижче), тобто рідкісні у природи квіти, яких з часом стає все менше і менше, а окремі види з них занесені до Червоної книги України (колись вони значилися і в Червоній книзі СРСР).

* * *

Як згадувалося на початку публікації, урочище «Рипи» багате природними сінокосами. У червні-липні ранкову росяну прохолоду розбуджує дзвін кіс. А згодом стримлять острівцями копиці запашного сіна, що купаються у морі молочних туманів.

Прекрасна пора сінокосіння! Та не можу зі спокійним серцем спостерігати, як на довгих хвилях скошеної трави лежать стяті рідкісні красиві квіти. А люди ж цього не знають!

Якщо «Рипи» і віддані односельчанам під паї, то можна було би водночас розпорядитися – хоча би одну з найбагатших на землю площ залишити недоторканою для цвітіння, навіть її обгородити, поставити відповідний знак! Цю справу можна поправити (про неї згадаємо нижче) – і залишити у дикорослому стані будь-який видолинок, кожний щедро обдарувала природа рясноцвітом...

Взяти хоча б підсніжник звичайний. Як тільки на Пруті скресає крига, а з Іванків-гори стікають струмки, на галявинах у «Рипах» появляються перші квіти – підсніжники. Прямо з цибулинки виходять два лінійних темно-зелених листочки, а поміж ними маленьке стебельце з пониклою молочно-білою трипелюстковою квіткою. Підсніжники першими відкривають карнавал весняного цвітіння, тому й приваблюють людей, котрі масово зривають ці квіти. Якби лишень по квіточці зривалося! Кошики з перев'язаними букетиками підсніжників, як і білоцвіту весняного, пливуть на ринки Коломиї, Снятина, Чернівців... Маємо чимало постанов, рішень, розпоряджень владних структур про заборону масового зривання і розпродування на ринках рідкісних квітів, що зникають, а перепинити дорогу дрібним копійч-

никам (а, може, при нинішній скруті – то єдиний їхній заробіток на хліб?) – не можемо...

Ще не встигнуть відцвісти підсніжники та білоцвіт весняний, а вже здивовано відкривають фіолетово-голубі очі із жовтавими зіницями всередині віночка крокуси, тобто шафран Гейфеля, чи по-народному – бриндушки. Ідеш по галявині у Зілляному видолинку «Рипів» – і боїшся наступити на цю красу. На теренах України росте дев'ять видів крокусів, і всі вони, як і підсніжник звичайний, занесені до Червоної книги.

А далі весна нам дарує любку дволисту і проліски дволисті (церковці), анемони (ряст), печіночницю благородну, конвалії, гвоздику дику, сон-траву – це з рідкісного ареалу рослинного світу.

Якось сюди прибули науковці з Чернівців та Києва, аби взяти на облік квіти, що зникають, та визначити цю всю околицю заказником, як згадувалося вище, хоча урочище вартує статусу заповідника всеукраїнського значення. І гадається, що ініціативний сільський экс-голова Василь Соник (нині працівник районної ради) цю справу «проб'є» у вищих інстанціях, адже його проект про те, що Трійця має стати зоною розвитку сільського зеленого туризму, визнаний одним із кращих на семінарі представників Карпатського регіону. І хай щастить Трійці та Іванків-горі!

Тож, ведучи мову далі, скажемо: яким було здивування згаданих вище науковців, коли в травневий полудень вони побачили зозуліні (венерині) черевички з родини орхідей! Великі квіти дивовижної краси... Орхідеї ж! На верхівці стебла з черговими овальними листками усміхається черевичкоподібна, жовтувато-коричнева, всередині із червонуватими плямами, квітка, яка після з'яви на землі зацвітає аж... на вісімнадцятий рік. Про неї з особливою любов'ю колись розповідав чи не найкращий знавець на Покутті тваринного та рослинного світу, фотограф-природолюб, автор численних друкованих видань та календарів Мирослав Атаманюк (на жаль, нині покійний). Крім дикоросів, його під Іванків-горою в той час, коли він тут бував, цікавили рідкісні метелики, які колекціонував: павлине око, махаон. Їх тут від весни до осені пурхає безліч...

А поруч зозулиних (венериних) черевичків росли та й ростуть нині стеблини не менш рідкісної рослини – лілії лісової. Як і черевички, лілея лісова – чи не єдиний в Україні вид, що росте в дикому стані. Хоча її можна обережно перекопати, не пошкодивши надто глибокий корінь, і посадити в затінку у своєму саду – обов'язково прийметься! Обидві рослини, звісно, занесені до Червоної книги України.

Росте в урочищі кілька видів зозулинця (в Україні росте їх вісімнадцять видів). Це гарні рожево-лілово-порпурові і запашні квіти, які також взяті

під охорону. Як і кожної весни, квіти завжди вітають мандрівників радо, лишень благають: «Не зривайте нас – ми хочемо жити, допоки Бог нас обдарував життям – цвітінням!».

* * *

Літо дарує свої дари і дива природи в буянні дзвоників персиколи-стих, золототисячника, звіробою, ромашок, королиці, різноманітних видів конюшиши та люпину, горошку мишачого (а всі вони – лікарські рослини). І зовсім несподівано натрапляємо на квіти, що подібні до садових гладіолусів (а й справді: дикі гладіолуси!). То – косарики черепитчасті. Дивовижні червоно-фіолетові квіти, зібрані в однобічний, досить густий колосок на верхівці високого стебла. Ця рослина – теж у Червоній книзі...

Гойдаються петрові батоги (голубоокий цикорій), п'янить жовтавий дрібненький цвіт іванового зілля, виглядають з кущів верболозу іван-чай вузьколистий, материнка звичайна. Кожна з них має свої цілющі властивості, свою історію та легенду.

Але мій покійний дід вважав найбільш цілющим і помічним коріння оману високого або дивосилу. Він називав цю рослину «джинджурем». Хоча знаємо, що «джинджур- джиджура» – це тирлич, а чи золотий корінь, який в Карпатах дуже рідкісний, і під Іванків-горою його немає, окрім його родича – тирличу хрещатого, що цвіте синьо-синьо вже восени... Тож ця рослина заввишки у півтора метра росте з широкими, великими, жовтаво-гарячого кольору квітами на верхівках (цвіте наприкінці липня-серпня) – як соняшник. Викопують коріння п'янку-терпкуватого, але приємного запаху, тоді, коли рослина відцвіте. Сушать у затінку, вживають у вигляді настойки спиртованої або чаю при внутрішніх захворюваннях. Особливо дивосил виліковує шлункові хвороби, при полосканні знімає болі зуба.

Можна було б розповісти читачам і про рідкісний очиток порпуровий, деревій голий, купину лікарську, чебрець, багато інших дикоросів, які ростуть від ранньої весни і до пізньої осені під Іванків-горою, в «Рипах». Але краще там побувати! І при цьому не можу не згадати про пізньоцвіт осінній, що дуже й дуже схожий на шафран Гейфеля, тобто на крокуси-бриндуші.

...Коли у вирій відлетить птахство (в урочищі літують і зимують канюки, яструби, а косулі, зайці, лисиці, борсуки збираються облаштуватися на зиму), коли опадуть з дерев та кущів листочки, на своїх вітах розвішають коралі й калина, терен, шипшина, глід, та на диких грушах і яблунях зяскравіють золотисті плоди – тоді на галявинах з'являються фіолетові квіти пізньоцвіту осіннього.

Якесь бентежне почуття огортає серце. Бо ця квітка, як і відкасник та-

тарниколистий, є останньою з могікан, яка навіює спогади про весну та літо, молодість, що відходить за перелітними пташками в далеч, за обрій.

Зірвеш одну-дві квітки, притулиш до серця, як співають про квітку-чарівницю «Дзвони» з Коломиї, і прямуєш назустріч хмарам, що вже несуть з Карпат на своїх плечах зимову студінь.

А зима також по-особливому чудова і прекрасна під Іванків-горою. Тут – незмінне відпочинкове диво для лижників і санчатників, та й, без сумніву, для мисливців на зайців і лисиць.

Входімо у гостинний Храм Природи з чистим серцем і світлими почуттями!

Іван ГРЕКУЛЯК

Вид на село з висоти пташиного лету

ЧАСТИНА ДРУГА. НАРИСИ ІСТОРІЇ СЕЛА ПРЕСТОЛ ЛЮБОВІ НАШОЇ

За народним переказом, село Трійцю, як уже було сказано вище, заснували три брати-козаки із Придністров'я, а що були дуже побожними людьми і вправними майстрами, то збудували на новому місці церкву, названу в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа – Троїцькою. Село першофіксується 1530 року (раніше у літературі такою датою вважалися 1545 та 1548 рр.).

Загальна площа – 2525,80 га, площа населеного пункту – 763,10 га. Населення – 1800 осіб. Віддаль до залізничної станції Заболотів – 6 км, до Снятина – 26 км, до Івано-Франківська – 86 км. Поштовий індекс – 78350.

Троїцькі селяни не мирилися з національним і соціальним гнітом. Під час Хмельниччини, в числі інших селян Покуття, Дебеславський (поблизу Коломиї) та Лючинський (на Косівщині) замки здобували Микита Глобин з сином, Стан Борзул з трьома синами та ще чимало повсталих, за що магнат Іван Яблоновський 27.08.1649 року вніс до Галицького гродського суду протест.

У XVII ст. це був невеликий населений пункт як більшість поселень Снятинщини. Згідно подомного реєстру Коломийського повіту від 17 травня 1670 року тут нараховувалося всього 30 домогосподарств. Станом на 31 грудня 1765 року у Трійці мешкало 13 євреїв, а загальне число населення становило: 1824 р. – 414, 1857 р. – 2250, 1870 р. – 2376 осіб.

Наприкінці XVIII ст. населений пункт належав до Печеніжинської домонії Станиславівського циркулу, а з 1811 року – до циркулу Коломия. У 1854 році Трійця в адміністративному відношенні належала до Заболотівського повіту Коломийського округу, а в карному аспекті підпорядковувалася Станиславівському окружному суду. Більша майнова власність у селі належала Йосифу Абрагамовичу. Воно 1858 року нараховувало 1912 мешканців.

До наших днів дійшли відомості про окремі сфрагістичні матеріали цього населеного пункту. На західноукраїнських землях сільські печатки набули широкого поширення з утвердженням австрійської адміністрації. Так, відтиск печатки села Трійця має дату – 1798 р. При сільській гміні з 1885 року діяла позичкова каса (каса взаємодопомоги).

Влітку 1824 року селяни Трійці виступали проти поміщика, вимагаючи

повернення загарбаних ним земель. Вони відмовились виконувати панщину, самовільно скошили частину спірних лук і полів. Для придушення виступу селян у Трійцю прибув загін солдатів. Організаторів заворушень було заарештовано.

Троїчани, які будували читальню «Просвіти» у селі

Витоки освітянських традицій сягають середини XIX ст. Тисяча вісімсот п'ятдесят п'ятого року з'явилася українська школа, очевидно, парохіального типу. У 1867 році у Трійці значилася якась тимчасова школа, яка підпорядковувалася Коломийському шкільному округу. Та аж 1871 року у селі відкрито народну (тобто державну) школу, у якій учителював Іван Бартишевський. У 1897 році у селі вчителював Григорій Конкільняк. Діяла гмінна каса з капіталом 2917 злотих ринських і 82 крейцери. А з 1908 року тут існувала ще й окрема польська школа. У двадцятих-тридцятих роках XX ст. директором української школи у Трійці був Степан Мигаль, який мав трьох синів – Бориса, Романа (націоналіст, був обвинувачений у процесі Перацького) та Тараса (відомий радянський письменник).

1890 року у селі налічувалося 544 будинки-хати з населенням 2385 осіб. Присілок Цуцилин – 11 хат з населенням 43 особи (22 чоловіків і 21 жінка). У Трійці ж жили 1181 мужчина і 1204 жінки. Віросповідний склад такий: 231 римо-католиків, 2138 греко-католиків та 56 іудеїв. За розмовною мовою: 56 – німецькою, 10 – польською, 2362 – українською. Фільварки села – Довге, Дриганцівка та Грушів. Всі вони разом мали 18 гектарів площі. Їх замешкувало 94 особи (47 чоловіків і 47 жінок). Конфесійний склад: 13 римо-католиків, 22 греко-католиків, 57 іудеїв, 2 ін. За розмовною мовою: 64 – німецькою, 4 – польською, 26 – українською.

Тут завжди вирувало активне культурно-громадське та суспільно-політичне життя. З'явилася: «Народна спілка» (1898 р.), що нараховувала 113 членів. У 1901 р. у селі діяла культурно-освітня організація торговельного характеру «Народна спілка», яка налічувала 113 членів. Серед 26 осередків «Народної спілки» в 24 населених пунктах Снятинщини він значився в числі середньо-кількісних. Так, в найменшому, в Тулукові, нараховувався 21, а в найбільшому, в Підвисокій, – 320 членів. Діяли також товариства «Січ» (1903), «Просвіта» (1905), кооператива «Єдність» (1910). Перед початком Першої світової війни засновано «Сільський господар». Цікаво, що у 1914 році житель села Дмитро Соник пожертвував на «Рідну Школу» одну корону. Тоді ж в селі діяло дві однокласні школи. У першій працював Йосип Нагурський та Марія Трацінська (кадет). У другій – Антон Завадський (тимчасовий вчитель).

Перепис населення 31 грудня 1900 року засвідчив, що село нараховувало тоді 2510 мешканців: чоловіків – 1220, жінок – 1290; греко-кат. – 2016, римо-кат. – 435, жид. – 57, інші – 2; українською мовою спілкувалися 2017 жителів (українці), польською – 436, німецькою – 57. Троїчани утримували: коней – 262, худоби – 758, овець – 112, свиней – 534. Загальна кількість земель в га становила 3362: ріллі – 1309, луки – 339, городи – 33, пасовиська і полонини – 579, лісів – 983.

Якоюсь мірою Трійці пощастило, бо вона користувалася медичною допомогою. В селі жив лікар, про якого краєзнавець Михайло Бажанський написав так: «Лукашук Д. закінчив медицину у Відні ще перед Першою світовою війною. Проживав у селі Трійці. Лікував нелегально хворих у своєму селі, а також і в сусідніх селах. Робив це безкорисно. Не нострифікував свій лікарський диплом за Польщі. Виписував рецепти для хворих, і аптека в Снятині видавала на його рецепти ліки. Не було випадку, щоб хто-небудь доніс до адміністративних властей про його нелегальну працю».

До речі, станом на 29 березня 1903 року на Снятинщині діяло 22 осередки «Січі»: у Борщеві, Видинові, Вовчківцях, Демичому, Заболотові (два осередки), Заваллю, Залуччю, Глинцях, Карлові, Княжому, Красноставцях, Микулинцях, Новоселиці, Олешкові, Орельцю, Підвисокій, Русові, Трійці, Тростянцю, Туловій і Хлібичині.

У 1909 році в селі вчителювали Йосип Нагорний, Євдокія Калитовська та Йосип Томашевський.

У травні 1910 року на виборчому вічі з нагоди виборів до австрійського парламенту в Трійці побував кандидат в послы до Ради державної Захар Скварко – директор «Покутського Союзу» в Коломиї.

Під час Першої світової війни селяни Трійці примусово працювали на

зміцненні російських військових позицій у Кімполузькім уїзді Буковини. З проголошенням ЗУНР вони провели збір коштів у фонд УГА.

Чимало жителів села взяли участь у національно-визвольних змаганнях почату ХХ ст. – спершу у складі Корпусу УСС австрійського війська (наприклад, Теодор Калитовський), а згодом в Українській Галицькій армії: Теодор Баб'юк, сотник Василь Марчук (у 1939 р. більшовики вивезли його на Сибір) та інші. У польських концтаборах загинув Іван Білейчук.

У повоєнний час першою поновила свою діяльність «Просвіта». У 1922 році просвітянська бібліотека нарахувала 20 книг. Читальня «Просвіти» в Трійці належала до Заболотівської філії. По кількості членів філії із 22 читалень в 1926 році вона займала п'яте місце, а по кількості членкинь жінок-просвітянок – перше.

Аматорський гурток при «Просвіті» в Трійці. 1937 р.

...Село політизувалося. У двадцятих роках ХХ ст. тут діяв осередок КПЗУ. Ним керував С. М. Марчук. 18 лютого 1932 року до складу окружкому «Сельробу» від Трійці увійшов Дмитро Марчук. Тутешній осередок нараховував 47 членів. Навесні 1932 року гурт троїцьких селян взяв участь у першотравневій демонстрації. А 7 жовтня 1934 року у Трійці відбувся пленум окружного комітету КПЗУ. Тут ще діяла комсомольська і піонерська організації. Комсомольський осередок складався із трьох, а піонерський – із п'ятих

осіб. Одинадцятого вересня 1935 року в хаті Івана Данилюка відбулась окружна конференція КПЗУ, на якій ухвалили план роботи ОК КПЗУ.

Діяльність вітчизняних національно-культурних товариств, не зважаючи на те, що деяка частина їх членів перебувала під впливом комуністів чи «сельробівців», сприяла підтриманню ідей національного відродження і державності.

Крім національних культурно-освітніх товариств і партій, у Трійці діяли ще й польські, зокрема, осередок «Стрільця» у кількості до 50 членів.

Релігійно-етнічна структура села, як бачимо, була неоднорідною. Так, наприклад, у 1880 році у населеному пункті нараховувалося 517 будинків і 2295 мешканців та 5 жителів і 36 мешканців на панському дворі; 1885 – греко-католиків, 391 – римо-католик, 99 жидів і 6 осіб інших віровизнань; за національністю: 1974 – українці, 267 – поляків і 90 – німців.

Станом на 30 вересня 1921 року у Трійці нараховувалося 632 будинки і 2854 мешканці, а на 9 грудня 1931 року – 825 будинків і 3444 мешканці. Загальна площа села становила 33,63 км², земельних ужитків було 23,13 км², а орної землі – 17,42 км². Відбулися деякі адміністративно-територіальні зміни. На середину двадцятих років ХХ ст. населений пункт входив до складу Заболотівської гміни. Повітовий суд знаходився у Заболотіві, окружний – у Коломиї. Більша майнова власність належала Здіславу Добеку.

У 1938 році село замешкувало: греко-католиків – 2052, латинників – 590, євреїв – 110 осіб. У селі працювала двокласна утраквістична школа.

У 1939 році Трійця мала 3570 жителів, у тому числі: 2740 українців, 620 поляків (мазурів-колоністів австрійської доби), 110 євреїв та 100 латинників – (українців, які перейшли на католицький обряд).

Ще до приходу Червоної армії у 1939 році тут було створено селянський комітет та загін червоної гвардії. Очолював комітет І. Д. Маковійчук. Посланцем до Народних Зборів став С. М. Марчук. Тридцятого липня 1940 року в селі відкрили фельдшерсько-акушерський пункт.

У 1941 році головою сільради став Садич Дмитро Степанович, його заступником – Спутьницький Юзь Войткович, а секретарем – Будзик Петро Юрійович.

* * *

За період німецько-нацистської окупації Трійці (1.07.1941 – 30.03.1944) на примусові роботи до Німеччини відправлено 113 юнаків і дівчат. А на фронтах Другої світової війни загинув 131 уродженець села:

АНДРЕЙЧУК Іван Васильович, 1919 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у 1941 р. Рядовий. Пропав безвісти у квітні 1945 р.

АШЕНБРИНЕР Франтішек Юзефович, 1908 р. н., с. Троїця, поляк. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Помер від ран 10.06.1945 р. Похов.: с. Треплик, Німеччина.

БЛИК Дмитро Петрович, 1903 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Пропав безвісти у грудні 1944 р.

БОДНАР Василь Юрійович, 1923 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 10.10.1944 р. Похов.: с. Баканюк, Сувалківське в-во, Польща.

БОДНАР Дмитро Миколайович, 1919 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 13.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 23.11.1944 р. Похов.: с. Тутес, Латвія.

БОДНАР Дмитро Степанович, 1911 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 15.01.1945 р. Похов.: м. Озерськ, Калінінградська обл., Росія.

БЛЕЙЧУК Федір Михайлович, 1903 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 18.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у жовтні 1944 р.

БЛЕЙЧУК Юрій Михайлович, 1918 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Снятинським РВК. Рядовий. Загинув у бою 20.12.1942 р. Похов.: с. Гончуки, Ржевський р-н, Тверська обл., Росія.

БОДНАРУК Іван Юрійович, 1906 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 18.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у квітні 1945 р.

БОРИСЮК Петро Миколайович, 1906 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 09.04.1945 р. Похов.: смт. Петрово, Гур'євський р-н, Калінінградська обл., Росія.

БЕПРУК Микола Степанович, 1911 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 28.04.1945 р. Похов.: с. Марк-вадт, Бранденбурзька провінція, Німеччина.

ВЕРСТЮК Микола Петрович, 1904 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Загинув у бою 23.12.1944 р. Похов.: м. Гусев, Калінінградська обл., Росія.

ВЕРСТЮК Петро Петрович, 1901 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 17.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою в 1945 р. Похов.: м. Калінінград, Росія.

ВЕРСТЮК Юрій Васильович, 1925 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 17.05.1944 р. Рядовий. Помер від ран 15.02.1945 р. Похов.: м. Черняховськ, Калінінградська обл., Росія.

ВОВЧУК Василь Дмитрович, 1902 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 28.02.1945 р. Похов.: м. Рестц, Німеччина.

ВОВЧУК Микола Максимович, 1919 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 07.11.1940 р. Рядовий. Пропав безвісти у листопаді 1944 р.

ГАСВСЬКИЙ Михайло Станіславович, 1925 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Загинув у бою 20.04.1945 р. Похов.: м. Ніскі, Німеччина.

ГОВДУНЯК Євген Олексійович, 1925 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 20.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у березні 1945 р.

ГРЕКУЛЯК Іван Дмитрович, 1905 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Пропав безвісти 03.03.1945 р.

ГРИЖАК Іван Андрійович, 1920 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 21.10.1944 р. Похов.: смт. Добровольськ, Краснознаменський р-н, Калінінградська обл., Росія.

ДАНИЛЮК Василь Іванович, 1910 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 15.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у грудні 1944 р.

ДАНИЛЮК Іван Дмитрович, 1903 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у 1941 р. Рядовий. Загинув у бою 02.12.1942 р. Похов.: с. Симонівка, Смоленська обл., Росія.

ДАНИЛЮК Пилип Юрійович, 1910 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 18.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти 18.04.1945 р.

ДРАНЧУК Степан Васильович, 1909 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 17.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 09.01.1945 р. Похов.: м. Нестеров, Калінінградська обл., Росія.

КАНДИРСЬКИЙ Станіслав Данилович, 1914 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Загинув у бою 12.02.1945 р. Похов.: с. Леноу, Верхня Сілезія, Польща.

КЕНДЗЕРСЬКИЙ Дмитро Степанович, 1925 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 12.05.1944 р. Рядовий. Помер від ран 16.02.1945 р. Похов.: х. Капи, Ліепайський р-н, Латвія.

КОЗЛОВСЬКИЙ Дмитро Йосипович, 1915 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 30.01.1945 р. Похов.: с. Рокау, Німеччина.

КОЗЛОВСЬКИЙ Іван Миколайович, 1905 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1944 р. Рядовий. Помер від ран 02.12.1944 р. Похов.: м. Вільнюс, Литва.

КОЗМЕНЮК Андрій Федорович, 1920 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 15.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у жовтні 1944 р.

КОСТИНЮК Юрій Михайлович, 1902 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у червні 1944 р. Рядовий. Помер від ран 10.10.1944 р. Похов.: ст. Казлу-Руда, Капсукаський р-н, Литва.

ЛАСКОВСЬКИЙ Йозеф Янович, 1907 р. н., с. Троїця, поляк. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Загинув у бою 05.02.1945 р. Похов.: м. Надажиця, Польща.

ЛЕНЬКО Василь Андрійович, 1910 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Подальша доля невідома.

ЛІЩУК Василь Іванович, 1916 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 13.01.1945 р. Похов.: с. Зальсти, поблизу м. Варка, Варшавське в-во, Польща.

ЛІЩУК Микола Іванович, 1910 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Помер від ран 06.02.1945 р. Похов.: м. Бромберг, Польща.

ЛИТВИН Дмитро Іванович, 1908 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 15.05.1941 р. Рядовий. Загинув у бою 22.01.1942 р.

ЛИТВИН Дмитро Йосипович, 1904 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 15.05.1941 р. Рядовий. Загинув у бою 22.01.1942 р.

ЛИТВИН Федір Прокопович, 1905 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 15.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 30.04.1945 р. Похов.: м. Вюнсдорф, Німеччина.

ЛІЩУК Василь Олексійович, 1920 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 13.01.1945 р. Похов.: м. Варка, Варшавське в-во, Польща.

ЛИЩУК Дмитро Іванович, 1908 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 15.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у листопаді 1944 р.

ЛУКАЩУК Ілля Петрович, 1910 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 05.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 09.10.1944 р. Похов.: с. Шанпайгай, Литва.

ЛУКАЩУК Михайло Петрович, 1913 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 20.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 26.10.1944 р. Похов.: смт. Ясна Поляна, Нестеровський р-н, Калінінградська обл., Росія.

МАЙГУТЯК Василь Семенович, 1901 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 05.05.1944 р. Рядовий. Помер від ран 06.03.1945 р. Похов.: м. Нововілейка, Литва.

МАЙГУТЯК Дмитро Іванович, 1911 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Помер від ран 10.03.1945 р. Похов.: с. Силеніски, Литва.

МАЙГУТЯК Дмитро Петрович, 1920 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 26.10.1944 р. Похов.: м. Нестеров, Калінінградська обл., Росія.

МАЙГУТЯК Іван Васильович, 1925 р. н., с. Троїця, українець. Мобілі-

зований 18.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 15.01.1945 р. Похов.: смт. Завет Ілліча, Нестеровський р–н, Калінінградська обл., Росія.

МАЙГУТЯК Микола Петрович, 1925 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 18.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 13.01.1945 р. Похов.: смт. Добровольськ, Краснознаменський р–н, Калінінградська обл., Росія.

МАЙГУТЯК Степан Олексійович, 1903 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 12.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 09.09.1944 р. Похов.: с. Держджинін, Варшавське в–во, Польща.

Після молебню за загиблими односельчанами у Другій світовій війні

МАКОВІЙЧУК Микола Васильович, 1911 р., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Загинув у бою 23.02.1945 р. Похов.: с. Завет, поблизу м. Хайниця, Польща.

МАКОВІЙЧУК Василь Іванович, 1911 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 20.11.1944 р. Рядовий. Помер на фронті від хвороби 19.02.1945 р. Похов.: с. Єлхово, Саратовська обл., Росія.

МАКОВІЙЧУК Дмитро Васильович, с. Троїця, українець. Мобілізований 17.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 08.04.1945 р. Похов.: смт. Совхозне, Ладущкінський р–н, Калінінградська обл., Росія.

МАКОВІЙЧУК Дмитро Миколайович, 1919 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 12.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у серпні 1944 р.

МАКОВІЙЧУК Іван Григорович, 1912 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 18.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 25.03.1945 р. у Калінінградській обл., Росія.

МАКОВІЙЧУК Іван Петрович, 1919 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у квітні 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у жовтні 1944 р.

МАКОВІЙЧУК Іван Семенович, 1923 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 18.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 25.03.1945 р. Похов.: м. Мамоново, Багратіоновський р-н, Калінінградська обл., Росія.

МАКОВІЙЧУК Йосип Ілліч, 1914 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у вересні 1944 р.

МАКОВІЙЧУК Юрій Васильович, 1911 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти 21.02.1945 р.

МАРЧУК Василь Іванович, 1914 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 22.10.1944 р. Похов.: с. Нови-Бруд, Сувалківське в-во, Польща.

МАРЧУК Григорій Іванович, 1903 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 12.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 13.12.1944 р. Похов.: смт. Бабушкіно, Нестеровський р-н, Калінінградська обл., Росія.

МАРЧУК Дмитро Васильович, 1908 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти 23.10.1944 р.

МАРЧУК Дмитро Іванович, 1921 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Загинув у бою 24.12.1944 р. Похов.: х. Ватаги, Лімбазький р-н, Латвія.

МАРЧУК Дмитро Ілліч, 1921 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 24.02.1945 р. Похов.: смт. Корнево, Багратіоновський р-н, Калінінградська обл., Росія.

МАРЧУК Дмитро Прокопович, 1906 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 15.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у грудні 1944 р.

МАРЧУК Дмитро Семенович, 1908 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 20.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у лютому 1945 р.

МАРЧУК Дмитро Степанович, 1903 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 20.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у лютому 1945 р.

МАРЧУК Микола Васильович, 1922 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 25.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 09.10.1944 р. Похов.: с. Брезники, Латвія.

МАРЧУК Микола Юрійович, 1927 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Пропав безвісти у 1945 р.

МАРЧУК Федір Романович, 1912 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Коломийським РВК. Рядовий. Пропав безвісти у березні 1945 р.

МАРЧУК Юрій Миколайович, 1902 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Загинув у бою 14.01.1945 р. Похов.: смт. Завет Ілліча, Нестеровський р-н, Калінінградська обл., Росія.

МЕЛЬНИЧУК Дмитро Васильович, 1911 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 26.10.1944 р. Похов.: смт. Ясна Поляна, Нестеровський р-н, Калінінградська обл., Росія.

МЕЛЬНИЧУК Іван Васильович, 1920 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 26.10.1944 р. Похов.: м. Нестеров, Калінінградська обл., Росія.

НАГРНЯК Юрій Васильович, 1913 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 20. 05. 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 28. 01. 1945 р. Похов.: с. Фрідріхсдорф, Польща.

НАГРНЯК Юрій Григорович, 1913 р., с. Троїця, українець. Мобілізований 20.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою в 1944 р. у Калінінградській обл., Росія.

НАГНЕНКО Юрій Дмитрович, 1905 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 18.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у квітні 1945 р.

НАСТАЩУК Василь Григорович, 1910 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 15.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 28.01.1945 р. Похов.: смт Добровольськ, Краснознаменський р-н, Калінінградська обл., Росія.

НАСТАЩУК Василь Степанович, 1908 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 17. 05. 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 13.01.1945 р. Похов.: м. Нестеров, Калінінградська обл., Росія.

НАСТАЩУК Василь Юрійович, 1903 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 17.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 28.01.1945 р. Похов.: смт Добровольськ, Краснознаменський р-н, Калінінградська обл., Росія.

НАСТАЩУК Ілля Тимофійович, 1902 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у лютому 1945 р.

НАСТАЩУК Михайло Олексійович, 1913 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 23.10.1944 р. Похов.: м. Калінінград, Росія.

НИЖНИК Микола Дмитрович, 1910 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у листопаді 1944 р.

ОРЕНЧУК Дмитро Максимович, 1900 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Помер від ран 12.02.1945 р. Похов.: смт. Владимиров, Багратіоновський р-н, Калінінградська обл., Росія.

ОРЕНЧУК Микола Дмитрович, 1906 р. н., с. Троїця, українець. Мобілі-

зований 16.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 13.01.1945 р. Похов.: смт. Добровольськ, Краснознаменський р–н, Калінінградська обл., Росія.

ОРЕНЧУК Микола Дмитрович, 1917 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у 1940 р. Рядовий. Пропав безвісти у жовтні 1944 р.

ОРЕНЧУК Петро Юрійович, 1920 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 17.05.1944 р. Рядовий. Помер від ран 26.02.1945 р. Похов.: м. Багратіоновськ, Калінінградська обл., Росія.

ПАВЛЮК Михайло Семенович, с. Троїця, українець. Мобілізований 18.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 31.01.1945 р. Похов.: смт. Цветково, Гур'євський р–н, Калінінградська обл., Росія.

ПАВЛЮК Юрій Якович, 1898 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у 1945 р.

ПШКОРОВСЬКИЙ Микола Михайлович, 1920 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Снятинським РВК. Рядовий. Помер від ран 29.11.1944 р. Похов.: м. Волковиськ, Гродненська обл., Беларусь.

ПІДГРАБНЮК Прокіп Юрійович, 1914 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1941 р. Рядовий. Пропав безвісти у листопаді 1944 р.

САВЧУК Василь Федорович, 1924 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 14.01.1945 р. Похов.: смт. Завет Ілліча, Нестеровський р–н, Калінінградська обл., Росія.

САДИЧ Дмитро Миколайович, 1917 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 21.10.1944 р. Похов.: смт. Добровольськ, Краснознаменський р–н, Калінінградська обл., Росія.

САДИЧ Дмитро Степанович, 1908 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 20.02.1945 р. Похов.: с. Міттельхютте, поблизу м. Осек, Польща.

САДИЧ Микола Степанович, 1900 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 20.04.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у квітні 1945 р.

САДИЧ Михайло Дмитрович, 1922 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 12.05.1944 р. Рядовий. Помер від ран 16.02.1945 р. Похов.: с. Укстині, Ліспайський р–н, Латвія.

САДИЧ Онуфрій Васильович, 1912 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 06.10.1944 р. Похов.: с. Дубяни, Литва.

САДИЧ Юрій Васильович, 1909 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 05.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 23.09.1944 р. Похов.: с. Галіціно, Литва.

САДИЧ Юрій Петрович, 1912 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у червні 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 02.02.1945 р. Похов.: смт. Слов'янівка, Багратіоновський р–н, Калінінградська обл., Росія.

САХРУК Іван, син Марії, 1913 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Загинув у бою 24.02.1945 р. Похов.: м. Грудзьондз, Польща.

САХРУК Юрій Іванович, 1913 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 07.04.1945 р. Похов.: м. Калінінград, Росія.

СВІЦА Станіслав Йосипович, 1914 р. н., с. Троїця, поляк. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 16.04.1945 р. Похов.: с. Альт-Літцегеріне, Німеччина.

СЕНЮК Іван Дмитрович, 1924 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1944 р. Шеренговий. Загинув у бою 01.02.1945 р. Похов.: с. Шейнау, Опольське в-во, Польща.

СЕНЮК Микола Дмитрович, 1922 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1944 р. Рядовий. Помер від ран 19.01.1945 р. Похов.: с. Лаукумуйжа, Ліепайський р-н, Латвія.

СМОЧУК Іван Прокопович, 1923 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Помер від ран 02.04.1945 р. Похов.: м. Пщина, Краківське в-во, Польща.

СОНИК Василь Дмитрович, 1914 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Пропав безвісти 14.01.1945 р. в с. Пашковніці, Польща.

СОНИК Дмитро Васильович, 1914 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 20.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 23.03.1945 р. Похов.: с. Бадіно, Зволянський повіт, Чехо-Словаччина.

СОНИК Дмитро Семенович, 1914 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1944 р. Рядовий. Подальша доля невідома.

СОНИК Іван Юрійович, 1913 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Загинув у бою в 1944 р. Похов.: смт. Шалигіно, Сумська обл., Україна.

СОНИК Микола Юрійович, 1920 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 17.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 23.11.1944 р. Похов.: с. Ашалеїнгоф, Польща.

СОНИК Юрій Дмитрович, 1922 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 02.12.1944 р. Похов.: смт. Корнево, Багратіоновський р-н, Калінінградська обл., Росія.

СОРОХАН Дмитро Іванович, 1922 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 12.05.1944 р. Рядовий. Помер від ран 11.05.1945 р. Похов.: ст. Поплака, Латвія.

ТИМОФІЙЧУК Дмитро Танасійович, 1913 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 17.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 13.05.1945 р. Похов.: м. Нестеров, Калінінградська обл., Росія.

ТИМОФІЙЧУК Іван Васильович, 1911 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Снятинським РВК. Рядовий. Помер від ран 11.12.1944 р. Похов.: с. Селянтай, Литва.

ТКАЧУК Іван Антонович, 1914 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 30.10.1944 р. Похов.: с. Воля-Міхова, Краківське в-во, Польща.

ТОВСТЮК Василь Дмитрович, 1904 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Помер від ран 24.02.1945 р. Похов.: смт. Корнево, Багратіоновський р-н, Калінінградська обл., Росія.

ТОВСТЮК Василь Танасійович, 1907 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 12.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 23.01.1945 р. Похов.: с. Рейні, Латвія.

ТОВСТЮК Іван Миколайович, 1910 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 17.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у жовтні 1944 р.

ТОВСТЮК Федір Петрович, 1914 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 17.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 23.10.1944 р. Похов.: м. Акмяне, Литва.

ТОВСТЮК Юрій Васильович, с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 02.12.1944 р. в Польщі.

ТОНЮК Василь, син Марії, 1907 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Пропав безвісти у грудні 1944 р.

ФЕНЧУК Дмитро Михайлович, 1900 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 19.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у квітні 1945 р.

ЦИБУЛЯК Дмитро Васильович, 1903 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 26.05.1944 р. Рядовий. Помер від ран 26.04.1945 р. Похов.: м. Приморськ, Калінінградська обл., Росія.

ЧЕРНИШ Дмитро Васильович, 1907 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Помер від ран 21.01.1945 р. Похов.: м. Кібартай, Литва.

ЧОБАН Дмитро Іванович, 1900 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 06.11.1944 р. Похов.: с. Бурляки, Варшавське в-во, Польща.

ЧОБАН Микола Іванович, 1923 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 26.05.1944 р. Рядовий. Пропав безвісти у квітні 1945 р.

ЧОБАН Микола Юрійович, 1910 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1944 р. Рядовий. Загинув у бою 10.02.1945 р. у Калінінградській обл., Росія.

ЧОРНЕЙ Дмитро Васильович, 1907 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 05.05.1944 р. Рядовий. Помер від ран 21.01.1945 р. Похов.: м. Кібартай, Вілкавишкський р-н, Литва.

ЧОРНЕЙ Дмитро Іванович, 1901 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Заболотівським РВК. Рядовий. Загинув у бою 02.12.1944 р. в Польщі.

ЧОРНЕЙ Федір Іванович, 1911 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 16.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 14.01.1945 р. Похов.: смт. Завет Ілліча, Нестеровський р-н, Калінінградська обл., Росія.

ЮЗЮК Микола Степанович, 1918 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 10.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 18.02.1945 р. Похов.: м. Штайнберг, Німеччина.

ЯНКОВСЬКИЙ Станіслав Миколайович, 1908 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований Снятинським РВК. Сержант. Загинув у бою 10.05.1945 р. Похов.: м. Літомаріце, Чехо-Словаччина.

ЯРЕМЧУК Василь Федорович, 1923 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований 12.05.1944 р. Рядовий. Загинув у бою 05.01.1945 р. Похов.: с. Свільпи, Латвія.

ЯРЕМЧУК Федір Васильович, 1918 р. н., с. Троїця, українець. Мобілізований у травні 1944 р. Рядовий. Подальша доля невідома.

* * *

Внаслідок збройного протистояння польських та українських націоналістичних сил під час війни підрозділи Української Повстанської армії у жовтні 1944 року використали зброю проти польського населення у Трійці, які жили у Долішньому куті, на Петрилові, у Дворі, на Осередку. Понад 60 мирних жителів польської національності із родин Підляських, Лясковських, Дадінських, Кореньовських-Коженювських, Вішневських, Лукашевичів, Мойзерів, Янковських, Кіндзерських загинули. Серед них були жертви осіб й української національності.

У новітні часи всі польські родини, котрі проживали колись у Трійці, з ініціативи Йосипа (Юзефа) Михайловича Дадінського зібрали кошти на спорудження Пам'ятника-Хреста на могилі полеглих поляків. Матеріальну та організаційну допомогу у цій справі надали тодішній голова сільської ради Іван Нагненко, голова селянської спілки «Прикарпаття» Василь Гриник, родина Підляських, громада Трійці.

Двадцять четвертого червня 1992 року Хрест було освячено. Панахиду за упокій полеглих відправив ксьондз Мойзер і священник УГКЦ, парох села о. Ярослав.

Складні події Другої світової війни змусили польське населення, яке мешкало у Трійці, залишити свої домівки і виїхати до Польщі. Хтось поселився у Вроцлаві, хтось у маленькому містечку Міліч чи Любін, а сім сімей осіли у Згожелецькій гміні, через який протікає ріка Ниса, що на кордоні з Німеччиною. До ріки, місто Згожелец отримало свою назву в 1945 році, коли німці відступили за ріку, оскільки раніше ця територія належала до німецького міста Гйорліц. А сім'ї Антонія Можеша, Франека Солінського, Петра Гдадінського, Франека Янковського, Владека Кримського, Петра Підляського, Юзека Кримського знайшли свій новий дім у селі Трочани Згожелецької гміни (раніше воно називалося Тройчендорф). У 1948

році Антоній Можеш, 1905 року народження, вніс пропозицію назвати село Трійцею, що і було зроблено.

Тепер два села з назвою Трійця розділяє відстань у 1000 км. Старше покоління, яке в ті тривожні роки виїхало з покутської Трійці, уже не може подолати таку відстань, хоча думками вони завжди тут, у Трійці Снятинського району. Адже саме тут вони з'явилися на світ, народились і вирости їхні діти.

Тепер два села з назвою Трійця розділяє відстань у 1000 км. Старше покоління, яке в ті тривожні роки виїхало з покутської Трійці, уже не може подолати таку відстань, хоча думками вони завжди тут, у Трійці Снятинського району. Адже саме тут вони з'явилися на світ, народились і вирости їхні діти.

*Пам'ятник жителям села польської національності,
які загинули під час воєнного лихоліття у 1944 р.*

* * *

Між польською і покутською громадами Трійці давно ходила думка на офіційному рівні налагодити тісну співпрацю між двома населеними пункта-

ми. І 2017 року Василеві Миколайовичу Сонику з покутської Трійці вдалося підготувати угоду про міжнародну співпрацю між Троїцькою сільською радою та Згожелецькою гміною і здійснити поїздку до Польщі, в село Трійця.

Приємно було зустрітись із сином Антонія Можеша – Казимиром. Увесь вечір представники двох троїцьких громад розмовляли українською мовою. Пан Казимир розпитував про своїх українських сусідів, з якими грався, пас худобу, ходив разом з ними до школи. А ще: «Як там поживає Василь Сотник? Хто зараз живе в тій хаті, яку він залишив? Чи ще росте біля його оселі сад?»

Василь Соник налагоджує співпрацю із керівництвом села Трійця Згожелецької гміни в Польщі

Під час розмови було здійснено дзвінок до солтиса цього села. Через деякий час підїхала молода жінка Анна Яскута-Кронко, з якою господарі й гості накреслили плани спільної праці на наступний день. Під час зустрічі з війтом Згожелецької гміни Петром Махаєм обговорили питання подальшої співпраці Троїцької сільської ради та Згожелецької гміни...

...Селяни Трійці ніколи не мирилися з несправедливістю. Вони взяли активну участь у національно-визвольній боротьбі сорокових-початку п'ятдесятих років минулого століття. Так, 15 липня 1951 року, як пише Михайло Андрусак у книзі «Останні з когорти «Залізних» (2012), в нерівному поєдинку з оперативниками МГБ і солдатами внутрішніх військ у селі Трійця на Снятинщині

поклав голову керівник Коломийського проводу ОУН «Орлик» – Андрій Сем'юк із недалекого села Дебеславці.

У цьому ж виданні він зауважує: «Післяполудневої доби 8 квітня 1952 року емгебисти хижими стерв'ятниками налетіли на хату Миколи Сем'яка в селі Трійця Снятинського району. Агенти-донощики повідомили напередодні про перебування в сільській господі двох повстанців. У раптовій перестрілці, не бажаючи здаватися ворогові, загинув 25-річний кущовий провідник ОУН «Оробець» – Микола Кіф'як з села Пилипи Коломийського району. Дісталось від емгебистів й господареві, що ледь не віддав Богу душу бідолаха».

Населення Трійці у повоєнний час зменшувалося і за рахунок політичних репресій радянського режиму. За нашими підрахунками, у період 1944–1950-х років за вигадану чи дійсну участь в ОУН-УПА чи співпрацю з нею було засуджено до великих термінів ув'язнення 22 мешканці села, а їх сім'ї депортовано за межі України. В їх числі:

БІЛЕЙЧУК Василь Юрійович, 1927 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта початкова. Проживав у с. Троїця, борець ГОГП. Заарештований 11.05.1950. Звинувачення: інформатор станичної ОУН, матеріально допомагав ОУН. Військовим трибуналом Прикарпатського військового округу 22.09.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі та 5 років пораження в правах із конфіскацією майна. Реабілітований 19.08.1992. (9445 1023 П).

ДАНИЛЮК Дмитро Михайлович, 1905 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта початкова. Проживав у с. Троїця, голова сільради. Заарештований 18.05.1950. Звинувачення: збирав продукти та гроші для УПА. Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області 23.06.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі та 5 років пораження в правах із конфіскацією майна. Реабілітований 23.03.1992. (7581 П).

ДАНИЛЮК Іван Федорович, 1897 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, малописьменний. Проживав у с. Троїця, колгоспник. Заарештований 20.05.1950. Звинувачення: матеріально допомагав воякам УПА. Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області 23.06.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі із конфіскацією майна. Реабілітований 23.04.1969. (7581 П).

ДАНИЛЮК Микола, 1911 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, малописьменний. Проживав у с. Троїця, колгоспник. Заарештований 20.05.1950. Звинувачення: збирав продукти та гроші для УПА. Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області 23.06.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі та 5 років пораження в правах із конфіскацією майна. Реабілітований 23.03.1992. (7581 П).

ДЕЙНЕГА Микола Васильович, 1909 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта початкова. Проживав у с. Троїця, бригадир колгоспу. Заарештований 20.05.1950. Звинувачення: матеріально допомагав УПА. Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області 23.06.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі та 5 років пораження в правах із конфіскацією майна. Реабілітований 23.03.1992. (7581 П).

ДРАГОМИРЕЦЬКИЙ Ярослав Антонович, 1907 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта середня. Проживав у с. Підгайчики Коломийського району, вчитель. Заарештований 07.05.1944. Звинувачення: член

товариства «Просвіта», виступив на зборах з антирадянською промовою. Військовим трибуналом військ НКВС Харківської області 21.08.1944 засуджений на 10 років позбавлення волі та 5 років пораження в правах із конфіскацією майна. Реабілітований 17.12.1997. (16170 П).

КОБИЛЯНСЬКИЙ Франц Костянтинович, 1917 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта неповна середня. Рядовий 1-го зенітного полку 1-го корпусу ПВО. Заарештований 14.07.1941. Звинувачення: серед військовослужбовців проводив антирадянську агітацію. Військовим трибуналом Московського військового округу 29.07.1941 засуджений на 8 років позбавлення волі та 4 роки пораження в правах. Реабілітований 25.09.1996. (15299 П).

ЛІЩУК Дмитро Олексійович, 1923 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта початкова. Проживав у с. Троїця, колгоспник. Заарештований 20.05.1950. Звинувачення: інформатор станичної ОУН. Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області 11.07.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі та 5 років пораження в правах. Реабілітований 15.03.1994. (13460 П).

МЕЛЬНИЧУК Микола Васильович, 1917 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта початкова. Проживав у с. Троїця, пекар. Заарештований 02.12.1940. Звинувачення: проводив антирадянську пропаганду. Станіславським обласним судом 25.12.1940 засуджений на 8 років позбавлення волі та 5 років пораження в правах. Реабілітований 05.04.1994. (13734 П).

НАГРНЯК Марія Семенівна, 1911 р. н., с. Троїця Снятинського району, українка, малописьменна. Проживала нелегально. Заарештована 10.04.1951. Звинувачення: інформатор станичної ОУН. Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області 13.06.1951 засуджена на 10 років позбавлення волі та 5 років пораження в правах із конфіскацією майна. Реабілітована 09.12.1993. (12985 П).

НАСТАЩУК Василь Ілліч, 1926 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта неповна середня. Проживав у с. Троїця, колгоспник. Заарештований 20.05.1950. Звинувачення: збирав гроші для УПА, поширював листівки антирадянського змісту. Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області 23.06.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі та 5 років пораження в правах. Реабілітований 23.03.1992. (7581 П).

НАСТАЩУК Василь Юрійович, 1930 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта неповна середня. Проживав у с. Троїця, селянин. Заарештований 13.05.1950. Звинувачення: мав зв'язок з ОУН, поширював листівки антирадянського змісту. Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області 23.06.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі та 5 років пораження в правах. Реабілітований 23.03.1992. (7581 П).

НАСТАЩУК Дмитро Юрійович, 1931 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта неповна середня. Проживав у с. Троїця, колгоспник. Заарештований 13.05.1950. Звинувачення: поширював листівки антирадянського змісту. Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області 23.06.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі та 5 років порожження в правах. Реабілітований 23.03.1992. (7581 П).

Троїчанин Степан Павлюк на каторзі у Сибіру

НАСТАЩУК Юрій Ілліч, 1904 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта початкова. Проживав у с. Троїця, селянин. Заарештований 13.05.1950. Звинувачення: член ОУН, псевдо – Дуб, збирав продукти та гроші для УПА. Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області 23.06.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі та 5 років порожження в правах із конфіскацією майна. Загинув 03.10.1952 в ув'язненні, місце поховання невідоме. Реабілітований 23.03.1992. (7581 П).

ПАВЛЮК Микола Дмитрович, 1920 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта початкова. Проживав у с. Троїця, колгоспник. Заарештований 13.05.1950. Звинувачення: збирав продукти та гроші для УПА. Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області 23.06.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі та 5 років порожження в правах із конфіскацією майна. Реабілітований 23.03.1992. (7581 П).

ПОЛИНСЬКИЙ Йосиф Михайлович, 1905 р. н., с. Троїця Снятинського району, поляк. Проживав у с. Троїця, селянин. Заарештований 26.03.1940. Звинувачення: проводив антирадянську пропаганду. Загинув 15.06.1940 під час слідства місце, поховання невідоме. (744 П).

РУДЧУК Василь Дмитрович, 1925 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта неповна середня. Проживав у с. Троїця, завідувач клубу. Заарештований 18.05.1950. Звинувачення: збирав продукти для УПА, поширював листівки антирадянського змісту. Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області 23.06.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі та 5 років порожження в правах із конфіскацією майна. Реабілітований 23.03.1992. (7581 П).

САХРЮК Іван, 1913 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, малописьменний. Проживав у с. Троїця, колгоспник. Заарештований 13.05.1950. Звинувачення: збирав гроші для УПА, поширював листівки антирадянського

змісту. Військовим трибуналом військ МВС Станіславської області 23.06.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі та 5 років пораження в правах із конфіскацією майна. Реабілітований 23.03.1992. (7581 П).

СОНИК Василь Іванович, 1922 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта початкова. Проживав у с. Троїця, боєць ГОГП. Заарештований 13.05.1950. Звинувачення: інформатор станичної ОУН. Військовим трибуналом Прикарпатського військового округу 22.09.1950 засуджений на 25 років позбавлення волі та 5 років пораження в правах із конфіскацією майна. Реабілітований 19.08.1992. (1023 П 9445).

СОНИК Ганна Василівна, 1927 р. н., с. Троїця Снятинського району, українка, освіта початкова. Проживала нелегально. Заарештована 15.12.1946. Звинувачення: зв'язкова УПА (1944), псевдо – «Русалка». Особливою нарадою при МДБ СРСР 08.09.1947 засуджена на 10 років позбавлення волі. Реабілітована 12.07.1991. (5607 П).

ШВИЦА Дмитро Іванович, 1924 р. н., с. Троїця Снятинського району, українець, освіта початкова. Проживав у с. Троїця, селянин. Заарештований 18.03.1948. Звинувачення: проводив антирадянську пропаганду. Особливою нарадою при МДБ СРСР 02.10.1948 засуджений на 5 років позбавлення волі. Реабілітований 30.05.1989. (4136 П).

* * *

Важкими були перші повоєнні роки... Радянська влада до так званих «куркулів» села зачислила Білейчука Івана Михайловича та Фреюка Дмитра Федоровича з відповідними для них наслідками...

У 1947 р. тут нараховувалося 50 селянських господарств, які не мали можливості сплатити селянську страховку, а тому з них списали неплатіж на суму 5074 крб. і 26 коп. Також жителі села не відробили 1600 людино-днів гужової повинності по ремонту доріг. Головою сільської ради тоді був Данилюк Дмитро Дмитрович, а секретарем – Тимофійчук Микола Танасійович.

У цей час в селі тримали 660 штук великої рогатої худоби. За 1948 рік було збудовано лише одну хату і відбудовано 14 старих. Тоді Трійця мала 770 господарств, на які було накладено позику в розмірі 87 000 крб – це в середньому на одне селянське господарство по 11 карбованців.

За селом з числа партійного активу із Заболотівського райкому партії за збір податків було закріплено Івана Федоровича Могилевського.

Жителі села в 1948 році мали здати державі 48 ц тютюну з одноосібних господарств.

Внаслідок операції «Вісла» у населеному пункті осіло 64 переселенці з Польщі (станом на 1 січня 1951 року). Однак істотно на демографічний стан

села це не вплинуло. У 1949 році тут мешкало 2143, а 1959 року – 2094 особи, тобто значно менше за довоєнний рівень.

З утвердження радянської влади у селі розташувалася центральна садиба колгоспу «Радянське Прикарпаття» (пізніше – ім. Б. Хмельницького). Основний виробничий напрям господарства становили рільництво і тваринництво. Артіль мала 2031 га сільськогосподарських угідь. За її кошти тут у 1951 році було споруджено і відкрито пологовий будинок, пізніше в цій будівлі в 60 роках розмістився дитячий садок. Населення села 1971 року складало 2101 особу.

Типові прізвища жителів: Арсенюк, Білейчук, Боднар, Боднарук, Блошко, Вірстюк, Вовчук, Волощук, Дейнега, Майгутяк, Марчук, Маковійчук, Нагненко, Никифорок, Павлюк, Оренчук, Садич, Сахрук, Соник, Товстюк, Чобан, Чорней, Чобанюк, Юзюк, Яремчук.

Тепер на території села розвинули свою діяльність фермерське господарство Дмитра Сенюка, ПП «Азимут» (директор Василь Білейчук), ряд дрібних підприємств. Одним із підрозділів приватного підприємства є «Любава» (директор Богдан Гриник).

У селі також діють Народний дім, бібліотека, фельдшерсько-акушерський пункт, в якому працює чотири медичних працівники. Сільська АТС налічує 60 абонентів. Жителі є власниками більше 17 тракторів, 8 вантажних та 100 легкових автомобілів.

У 1972 році в населеному пункті побудовано нову школу. У жовтні 2003 року для дітей п'ятирічного віку відкрито дошкільну групу, яку регулярно відвідують до 20 дошкільнят. У вересні 2002 року навчальний заклад I–II ст. реорганізовано у загальноосвітню школу I–III ст.

У 1991 році у Трійці знову зяснив національно-державний стяг, який встановив добродій Дмитро Яремчук. Населений пункт має чимале число пам'ятників, зокрема, воїнам загиблим у Другій світовій війні (1967 р.) та Пам'ятний хрест – «Борцям за волю України» (1994 р.).

28 серпня 1996 року в день Пресвятої Богородиці на фасаді будинку сільської ради відкрито меморіальну дошку на честь 125-річчя з дня народження В. Стефаніка. А далі відбулася презентація фотоальбому Василя Пилип'юка «В краю Черемоша й Прута», альманаху «Покуття» та збірки Івана Грекуляка «Бузьки приносять щастя».

У святкуваннях взяли участь такі творчі особистості (окрім шанованого Василя Пилип'юка), як письменник із Львова Дмитро Герасимчук, народний артист України Василь Зінкевич, заслужені артисти України брати Приймаки, Анжела Вербицька, Алла Кобилянська, гурт «Дзвони», місцеві троїсті музики та аматори художньої самодіяльності. Ініціатор святково-урочистого дійства–

уродженець села, тодішній голова Снятинської РДА Петро Гриник. Вести концертну програму він запросив ведучого Українського телебачення Василя Ілащука.

Шевченко ж прийшов у Трійцю тільки на сьомому році Незалежності України. Ініціатором спорудження пам'ятної меморіальної плити на символічній могилі у Трійці виступив організатор духовно-просвітницьких справ Дмитро Васильович Вірстюк.

8 березня 1998 року у сільській церкві відбулася поминальна служба Божа за великомученика Тараса, яку відправив священник Петро Чиборак. Після служби святочна процесія за участю парафіян, керівників села, інтелігенції, школярів з хоругвами направилися до пам'ятного місця. Тут о. Петро освятив символічну могилу і пам'ятник, виголосив проповідь.

Відкриття пам'ятника Т. Г. Шевченку. 1998 р.

Невелике віче з нагоди відзначення Шевченківських днів відкрив голова сільської ради Іван Нагненко. Доповідь про життєпис Т. Шевченка виголосив вчитель місцевої школи Василь Вірстюк. З цікавою літературно-мистецькою композицією, присвяченою Шевченкові, виступили школярі. Власні

поетичні твори прочитали Настя Григоруk та Іван Грекуляк. Ніколи не заростатиме людська стежина до цього пам'ятного місця...

* * *

Перша згадка про церкву у селі припадає на 1579 рік. У 1722 році на парафію у Трійці було призначено священика о. Петра Яремецького. Відомо також, що у 1753 році у селі мешкало 84 селянські родини. Якщо кожна із цих сімей складалася із чотирьох осіб, то тоді село мало 336 жителів. З часом церковна мережа Снятинщини поповнилася новими зведеними храмами. Станом на 1 січня 1754 року на теренах нинішнього району діяло 60 церков.

Вони підпорядковувалися чотирьом деканатам: Городенківському, Заболотівському, Коломийському і Снятинському. Трійця разом із селами Борщів, Вовчківці, Демиче, Заболотів, Іллінці, Келихів, Олешків, Тростянець, Тулуків і Хлібичин входили до Заболотівського деканату.

Пізніше селяни спорудили у селі новий храм. І тепер духовною перлиною села, безумовно, є церква Пресвятої Трійці, яка на кошти громади побудована у 1863 році. Вона дерев'яна, однобанна, хрестоподібна, у традиційному стилі. Освячена 1865 року. Метрики при храмі велися від 1859 року і були спалені у наш час. Дерев'яний будинок пароха споруджено у 1846 році. На ерекційному (тобто священичому) ґрунті знаходилася побудована і освячена 1865 року богослужевна каплиця св. Первмч. Стефана (зруйнована 1972 року). На присілку Корости (тепер Косівського району) містилася каплиця Трьох Святителів. А на присілку Кривоброди була Церква Успіння Пресвятої Діви Марії.

У 1907 році читальню «Просвіти» очолював священик о. Василь Калитовський.

І, як уже згадувалося вище, двадцять восьмого серпня 1996 року в день Пресвятої Богородиці на фасаді будинку сільської ради (колишнє парохіальне приміщення) відкрито меморіальну дошку на честь 125-річчя з дня народження Василя Стефаника, який не раз гостював тут у священика о. Василя Калитовського і написав новели «Новина» та «Синя книжечка».

* * *

Тепер село нараховує 1572 га сільськогосподарських угідь та 521 га лісів. Під житловою забудовою знаходяться 51,4 га землі, земля природоохоронного призначення займає 30 га. На території села працює фермерське господарство Дмитра Сенюка в урочищі «Бавки», в оренді котрого перебуває 151,3 га землі. З 2009 року Д. Сенюк розпочав освоювати ще таку галузь сільського господарства, як тваринництво, зокрема вівчарство. Їздив у Закарпатську та Хмельницьку області, де придбав вівці різних порід – «Асканійська»,

«Гірсько-карпатська», «Прекоc», за якими, крім нього, доглядають дружина та діти. Окрім фермерського господарства, самостійно обробляються громадянами села 414,96 га угідь.

Відпочинковий комплекс в урочищі «Гряда»

Фельдшерсько-акушерський пункт відкрито 1986 року. Упродовж десятиліття очолює цей заклад Ольга Долиб'яник. Крім неї, тут працюють патронажна медсестра Марія Остапчук, акушерка Галина Садич, медсестра фізкабінету Руслана Волощук, молодша медсестра Галина Тиечко.

Під сільський клуб нині використовується колишній Народний дім «Просвіти», який збудований 1927 року, і тепер приміщення відбуває реконструкцію та ремонт заходами нинішнього його очільника Чорней Дарії Дмитрівни. При клубі працює відомий народний аматорський колектив троїстих музик під орудою Степана Майгутяка.

Відпочинковий комплекс «Гостинний двір»

На околиці с. Троїця у 2008 році з'явився новий привабливий об'єкт – «Гостинний двір» (це на місці колишньої контори колгоспу). Підприємець Дмитро Цибуляк, якому належить цей культурно-відпочинковий заклад, доклав чимало зусиль, аби його творіння було довершеним з точки зору архітектури і мегапопулярним у контексті надання різноманітних послуг відвідувачам: весілля, дні народження, хрестини тощо. У структурі кафе-бару знаходяться: «Гостинний двір» на 600 місць, більярдний стіл, кухня, літні альтанки. Цей заклад на території сільської ради може стати в майбутньому одним із провідних в інфраструктурі об'єктів «зеленого сільського туризму», який розвивається на Покутті.

* * *

На жаль, українцям і досі приходится захищати свою Незалежність чи то на Майдані, чи в зоні АТО. Троїчани теж брали і беруть активну у них участь. В їх числі:

Микола Іванчук

ІВАНЧУК МИКОЛА МИРОСЛАВОВИЧ. Народився 16 грудня 1992 року в с. Троїця. У всі найнебезпечніші дні був на Майдані. Після анексії Криму пішов добровольцем на Схід. Служить у полку «Азов».

ЧОБАН ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ. Народився 28 червня 1980 року в с. Трійця. Спочатку служив на Закарпатті. Коли розпочалася війна юнака відправили в зону АТО, де він виконував свої обов'язки у 308 окремому інженерно-технічному батальйоні. Учасник бойових дій.

ЧОБАН ВАСИЛЬ ЮРІЙОВИЧ. Народився 26.12.1987. Учасник бойових дій.

ФЕДОР ІВАН ІВАНОВИЧ. Народився 03.07.1980 року.

ФЕДОР ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ. Народився 15.11.1983 року.

ФЕДОР ДМИТРО ІВАНОВИЧ. Народився 13.10.1988 року. Три брати з Троїці служили в батальйоні МВД в Маріуполі та Артемівську і являються учасниками бойових дій.

Ярослав Іванчук

ТИМОФІЙЧУК ЯРОСЛАВ ІВАНОВИЧ. Народився 15 грудня 1978 року в селі Троїця. Його шлях героя розпочався ще з Майдану, де завжди в найскладніших ситуаціях ризикував своїм життям, і триває досі. Одразу, коли розпочалися бойові дії на Сході, він пішов добровольцем на фронт. Надзвичайно скромна, порядна і людина.

Наші земляки несли і несуть свій синівський чин саможертвно і чесно, щоб цвіла у їхньому селі калина...

* * *

Троїця не єдина така назва села в Україні, адже населені пункти з найменуванням «Троїцьке» маємо у Львівській, Луганській, Дніпровській, Донецькій, Запорізькій, Миколаївській, Одеській, Сумській і Харківській областях України.

ІВАНЧУК ЯРОСЛАВ ПЕТРОВИЧ. Народився в 1975 році в с. Троїця. Навчався в Росії у Новгородській області. Закінчив сільськогосподарський технікум. В часи чеченської війни його демобілізували у Росії. Пережив і побачив там багато. Каже, що ніколи не міг би подумати, що буде захищати свою рідну землю в зоні АТО від окупантів-росіян, котрі свого часу називали його «братом»...

Ярослав Тимофійчук

Василь ХАРИТОН

ТРІЙЦЯ: МИНУЛЕ І СЬОГОДЕННЯ

*Там, де злилося небо з берегами,
Де грають хвилі Пруту золоті,
Лежить село, огорнене лісами,
І туляться садочки до хатів.*

Дарія Чорней

ВІД ВИТОКІВ

Немов жива істота – іноді тихою, плавною і спокійною, а інколи швидкою, бурхливою течією протікає річка Прут. Навесні повноводний і часто розливається, влітку трохи міліє. Узимку ховається під крижану ковдру і спить до весни, аж поки не скресне крига. Уздовж берегів тягнуться зарослі лози і глоду, утворюючи густі чагарники.

З іншого боку Пруту – простягаються широкою довгою смутою густі мішані ліси, які напоюють повітря живлющим озоном. Тому так легко дихається. Бо то – рідний дім.

Що б не трапилося і куди б не занесла нас доля, нашим найбільшим скарбом є і залишиться Трійця!

Якщо заглибитися в історію села, то стає зрозумілим, що дана територія колись була суцільним лісом. Свідком цього є старовинний дуб в центрі села, котрому понад 300 років. Існує легенда-переказ про цього велетня: «Колись давно, коли українські землі спустошували татарські набіги, вони торкнулися й нашого села. Під час набігу татар чоловік колов дрова, а дружина мала пекти хліб. Татари схопили чоловіка, а щоб не забрали сокиру, він кинув її у дупло дуба. Думав втекти від татар і забрати її. Однак доля склалася інакше: повернувся з татарського полону аж через двадцять років – скалічений, сивий, згорблений. У селі і вдома його не впізнали, не вірили, що це він. Тоді чоловік пригадав своїй дружині, що вона мала пекти хліб, але дров не дочекалася. Сказав, де закинув сокиру, і приніс її. Аж тоді всі зрозуміли, що це саме він!».

За переказами старожилів, перші поселенці осіли на Сониковому березі. Тут поселилося три брати, які втікали від татарської орди. Так зародилося життя у нашому мальовничому селі, яке на честь братів-першопоселенців було названо Трійця.

Ми уже зауважували, що територія села була колись суцільним лісом, тому кожна сім'я розчищувала собі територію для житла. Так утворилися хутори (чи кутки села): Хомів, Долина, Обіч, Лаз, Гирчина, Могиліці, Вивіз, Жбир, Діброва, Скупів, Бабин кут, Пересліп, Грядя, Рівне, Криві дороги,

Грушів, Левада, Кухаренка, Мочера, Терережі, Радутів, Крисівка, Крем'янець, Кокільниці, Собилів, Петрилів, Осередок, Шпитків, Іванків, Грабовець. І хоча кожна сільська вулиця має свою офіційну назву, жителі села і досі користуються переважно старими найменнями кутків і місцин.

Куток Грабовець розміщений на північному заході, де майже з усіх сторін оточений невисокими, а подекуди вищими пагорбами, і це віддаляє його від основи села. То один із найбільших кутків села, що до 1940 року його можна було вважати невеличким хутірцем. Цей куток складався зі 102 господарств, але за радянської часів у 1940–1990 рр. 50 господарств зникло, а ще 12 стояли пустою, були напіврозвалені. І ось по таких кутках люди будували собі житло і утворювали наше село.

Ґрунти села бідні, маловрожайні, городи і сіножаті розташовані здебільшого на схилах. Чимало земель для обробітки містяться на березі Пруту, але їх родючі шари часто змивають паводки, коли в Карпатах випадає багато дощів, або під час весняних відлиг. Через те, що село малоземельне, у минулому багато селян, особливо молоді, покидали обжиті місця і переселялися в інші місцевості або емігрували за кордон.

Через усе село, із заходу на схід, протікає потічок Горожіна. Його живлять дев'ятнадцять розтягнутих у різні боки, з півдня десять, з півночі дев'ять різних по величині струмків і струмочків. Горожіна бере початок у лісовому масиві Гряди і в кінці села впадає до Пруту. Раніше тут водилася риба, раки, а потічок не пересихав навіть у посушливі роки. Його береги заросли вербами, вільхами, ліщиною, березами, які чарують своєю красою.

Але колективна радянська господарка зруйнувала і вбила майже всю корисну фауну. При застосуванні отрутохімікатів загинула більшість земноводних струмка: риби, раки, плазуни.

І. ПІД ГНІТОМ ПОЛЬЩІ

Приблизно у 1730–1735 роках пішли поголоски про Довбушеві опришки – «карпатські збійники». Багато кріпаків і в нашому селі сподівалися на покращення своєї долі. Однак опришківський рух не набрав такого розмаху, якого сподівалися селяни. Це була невелика група однодумців, які робили наскоки на багатіїв і грабували їх. З переказів знаємо, що опришки з'являлися і у нашому селі. Однак, щоб підняти селян на бунт їм бракувало підтримки та керівної верхівки. Кріпосництво продовжувало існувати ще понад 150 років. Село Трійця перебувало у складі Речі Посполитої аж до першого поділу Польщі у 1772 році. Отже, майже чотири століття поляки намагалися колонізувати галицьку територію.

II. ТРІЙЦЯ ЗА ЧАСІВ ПАНУВАННЯ АВСТРО-УГОРЩИНИ

Що ж принесла Австрія селянам Трійці? Та ж сама панщина, безпросвітність, біднота.

Люди володіли лише невеликим клаптиками землі. А більшість працювала на поміщика Абрагамовича. Він був дуже суровим до селян. Люди відчували кривду через те, що пан часто не оплачував селянську працю, а тільки поневолював народ. Знайшовся один чоловік, який чекав від пана платні, але сума була великою, і пан не виплачував її. Тоді цей селянин підбурих селян, і вони на роботу не вийшли. Грозилися, що підуть до суду. Дідич зрозумів, що програє і аж тоді виплатив заборговане.

На той час у селі була невеличка церква. Тому селяни задумали збудувати нову церкву. Дідич згодився дати свою частину деревини, а іншу – люди самі возили із Карпат волами.

Будівництво церкви закінчилося після повалення панщини в 1848 році. Про цю дату свідчить напис на одній із стін храму. Хто керував такою будовою, у переказах не сказано. Усі роботи виконувалися вручну, церква збудована без жодного цвяха, на тиблях навіть підлога.

В честь скасування панщини були встановлені хрести. На одному такий надпис: «Сей хрест воздвижен 1848 Божого року на хвалу Богу за скасування панщини». Він знаходився на Теребежах, встановила його родина Чорнеїв. Кожного року біля одного з цих христів відправляється молебень. У ті далекі роки священиком, мабуть, був отець Білінкович, бо в 1998 році під час ремонту (фарбування церкви і дзвіниці) знайдено десятирічні записи від 1850–1860 років з підписом о. Білінковича. До речі, отець Білінкович помер 1877 року і спочиває біля церкви, де, напевно, служив приблизно зо 27 років.

Через чотирнадцять років після скасування панщини, 1862–1863 роки були неврожайними, голодними. А в той час будувалася залізнична дорога Коломия–Чернівці, і селяни ходили у Заболотів будувати залізницю. Платили за день 2 кг кукурудзяної муки. А селяни гарували, щоби бодай так підтримувати життя, і перш за все – голодних дітей. Новелу «Новина» письменник Василь Стефаник написав на підставі реальних подій у нашому селі. Герой новели не міг дивитися на муки голодних дітей і повів свою дитину до річки Прут, щоб утопити і таким чином перервати її страждання.

Від 1863 року селяни почали підноситися і духовно, і матеріально. З'явилися книжки, і в тому числі «Кобзар» Т. Шевченка. Селяни збиралися по хатах, і той, хто знав грамоту, читав уголос, а інші слухали. Усіма справами села тоді відали вїйт, писарі і радні.

Приблизно у 1890–1905 рр. у нашому селі гостював Іван Франко, про

що збереглися перекази старожилів. У 1892–1901 роках у Трійці збудовано нову з цегли і покриту черепицею резиденцію священника. У 1897–1911 роках у тодішнього священника о. Василя Калитовського (1862–1922), який правив на парафії в Трійці з 1887 по 28.05.1911 рр., часто гостював Василь Стефаник. Він, як твердили старожили, був романтично закоханий у дружину священника. На ганку сільської резиденції письменник написав свою новелу про Гриця Летючого. Говорили, що в одного культурного сільського газди Потенюка Михайла письменник був у домі.

У 1905 чи 1906 рр. селянин Дмитро Соник спромігся післати двох своїх синів, Федора і Юрія, на науку: спершу в Коломию до гімназії, а пізніше – в Чехію. Та війна, яку розпочала Австрія з Сербією за вбивство принца Фердинанда в серпні 1914 року, не дала цим молодим хлопцям можливості стати вченими.

У 1914 році на парафії в Трійці вже правив священник – отець Іван Ухач (1891–1916). Того ж року на честь 100-річчя з дня народження Тараса Шевченка у селі насипано велику курганну могилу на честь Кобзаря України. Селяни насипали могилу – хто чим міг: носили землю відрами і шапками, возили підводами і тачками. Мали також збудувати пам'ятник поету, та не встигли, бо захопила Перша світова війна.

Трійцькі газди

З початком воєнних дій Австрія проголосила мобілізацію, і всі сільські чоловіки, віком від 18 до 50 років, були забрані на війну. А в селі залишилися тільки старі та немічні дідусі, що вже не були здібні носити зброю і воювати.

Але, навіть, і їх за селом на відкритих і підвищених місцевостях влада змусила будувати оборонну лінію, так звані «дикунки».

Взимку 1915 року москалі прорвали фронт австрійців у Карпатах і захопили частину Галичини. У наше село вступили російські війська.

Під натиском австрійських військ влітку 1915 року москалі відступили і до села знову увійшли австріяки, мадяри та чехи. Вони зайняли окопи, викопані 1914 року, а навесні 1916 року москалі пішли штурмом на австрійців, та лінію оборони уже не прорвали і відступили вдруге. Тоді загинули два супро-

тивники: один москаль, а інший німець-австріяк. Вони мали бути поховані в одній могилі. Але влітку 1923 року за тілом австріяця приїхали його родичі, а москаля поховали на нашому сільському цвинтарі.

Підчас відступу москалі спалили майже половину села, особливо Долину. Пішли з вогнем млин, корчма, частина фільварку. А 1916 року майже третина жителів села вимерла від тифу.

Священик о. Іван Ухач теж заразився, бо щоденно провадив похорони і сам помер (похований на сільському цвинтарі). Багато чоловіків опинилися в російському та італійському полоні бо Австрія війну програла.

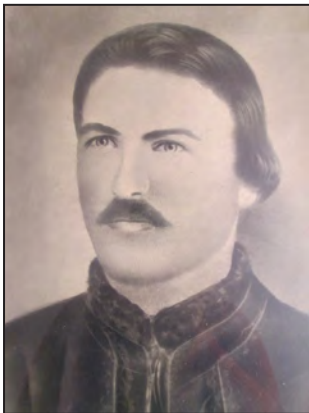
У 1917 році в Росії вибухнув Жовтневий переворот, і багато полонених із нашого села повернулися додому.

Війтом обрали Волинюка Івана Семеновича, неграмотного чоловіка, який повернувся з російського полону. Він почав ділити панські землі між селянами, бо таке бачив у Росії.

Польська влада, що прийшла на зміну австрійській, заарештувала усіх національно свідомих жителів села, які мріяли про Соборну Україну, і чимало їх опинилися у концтаборі у польському місті Колішу. Серед них і Блошко Юрій Павлович, пізніше боєць УПА.

ІІІ. ЗНОВУ ПІД ПОЛЬЩЕЮ

Село занепало. Коні позабирали москалі та мадяри. Жінкам доводилося орати землю коровами. Священиком у Трійці став о. Роман Петровський. Поляки скрізь наводили свій лад. Вчителем у Трійці був тоді розумний чоловік Нагорський, але одразу по війні школа ще не діяла. У 1922 році Нагорського перевели до села Хлібичина, а до Трійці прибули нові вчителі, Мигаль Степан

*Сільський вїт
Іван Чорней*

та Болюхова Євдокія, однак навчання для сільських дітей ще не було обов'язкове. Лише у 1925 році вийшов наказ про обов'язкове навчання. І тоді до першого класу пішли діти, які народилися у 1909–1917 рр.

В 1923 р. після трагічної загибелі сільського вїта Івана Чорнея обрали вїтом поляка Антона Салінського.

За церковними джерелами 1927 року, довідуємося: «Церква св. Тройці у селі дерев'на, збудована і благословлена 1863 р. На ґрунті ерекційному коло приходства є каплиця, богослужебна каплиця св. Первомученика Стефана, збудована і благословлена 1865 р. Патрон: П. Т. Здзіслав і Марія Добки. – Па-

рох: Всч. О. Роман Петровський, род. 1879, рук. 1906, інст. 1920, вдовець. – Число душ гр.-кат. 2123, в присілку Кривоброди, Церков Успеня Пр. Д. М., 150; разом: 2273, лат. 600, жид. около 60. – Школа систем. 2-клясова о 2 силах учит., язык викладовий український. Кляса експон., о 2 силах учит., язык викладовий польський. Брацтва церковні без статутів, членів 83. — Староство і Каса скарб. Снятин, Суд, почта, телефон і залізниця, Заболотів 7/2 км».

Селяни заснували драматичний гурток. І хоч сцени не було, влітку 1926 року у stodолі Павлюк Василини поставили виставу «Наталка Полтавка». Артистами були переважно молоді люди, такі, як: Марчук Д. М., Марчук П. І., Данилюк Д. М., Товстюк Марія Петрівна, Товстюк Ю. В., Литвин Д. І., Соник Д. С., Чобан В. С., Литвин М. В., Павлюк М. В., Чобан П. М. та молоді дівчата, серед них Соник М. С.

Оскільки читальні село не мало, молодь збиралися на толоці біля Миколи Боднара і там танцювала під відкритим небом. Якось хлопці і дівчата пішли на концерт до Заболотова босі, бо взуття не мали, а якщо мали, то тільки чоловічі чоботи, які влітку не носили. З навколишніх сіл селяни чимчикували теж босі. Але коли побачили, що заболотівчани взуті, їм стало дуже незручно. Наступного року троїчани зробили взуття своїми руками. А наприкінці 1926 року заснували товариство «Народний Дім».

Ще взимку того року почали звозити дерево на будівлю. Навесні 1927 року розпочалося будівництво. Селяни працювали безкоштовно. За літо будинок був збудований, і вже восени 1927 року на сцені нової читальні поставили трагедію «Убійники». Головою товариства «Просвіта» обрали Соника Дмитра Степановича. Того ж року влітку було засновано кооперативу «Єдність». Це товариство функціонувало із членських внесків, які складали п'ять злотих. Першими членами цього товариства було 50 осіб. Головою обрали Дейнегу Дмитра, а продавцем – Марчука Григорія. До села стали надходили газети та часописи, серед яких «Новий час», «Народна справа», «Нове село» та гумористичний журнал «Комар».

1927 рік став багатим на події. Відбулися перші вибори до польського сейму. Того ж таки року в селі утворилося два табори, відмінні один від одного: комуністичний та націоналістичний. До націоналістів належали високоосвічені селяни, а їх можна було порахувати на пальцях однієї руки. Це священик, два учителі і зо три газди. Але помимо того майже кожного року на Перше листопада десь на високому дереві з'являлися жовто-блакитні прапори. До цих свідомих газдів належали Соник Іван, Цвік Іван, Боднарук Іван, Соник Федір, Костинюк Дмитро, Гриник Степан, Яремчук Юрій, Блошко Іван. До речі, ці люди також повернулися з російського полону, однак соціалістичний лад не вихвалювали.

У 1933 році в Україні розпочався голодомор. Жителі Трійці про це знали, бо священник – о. Пилипець говорив на проповідях про життя за Збручем і ті страхиття, які творилися в Радянській Україні. Через це заангажовані більшовицькою політикою сільські комуністи не раз погрожували йому.

* * *

З кожним роком село ставало свідомішим. При «Просвіті» утворилися нові гуртки: драматичний, музично-струнний, танцювальний. На сцені ставилися вистави, концерти. Великий вплив на молодь мав молодий студент, син сільського вчителя Степана Мигалья Роман. Приїжджаючи на вакації додому, він співав у хорі і диригував ним. У 1930 році Роман Мигаль приїхав на вакації зі своїм товаришем Степаном Бандерою. Тоді Бандера відвідав у Народному домі концерт, а Роман співав пісню «Журавлі» Богдана Лепкого. Приблизно 1930 чи 1931 року у селі заснували протиалкогольне та антинікотинове товариство «Відродження», до якого увійшли молоді хлопці, які вели здоровий спосіб життя. Керував цим товариством о. В. Пилипець. Пізніше, у 1933 році, було засновано товариство «Самопоміч». Воно теж функціонувало за рахунок членських внесків. Якщо, наприклад, газда не міг за власні кошти купити корову, то суму, якої не вистачало до необхідної покупки, він міг позичити у «Самопомічі». Головою товариства був Степан Гриник.

Аматорський гурток при читальні «Просвіти». 1939 р.

У 1934 році у селі заснували товариство «Дрібна ощадність», до якого входили здебільшого молоді люди, які складали на збереження дрібні гроші. Керував товариством священник – о. Гайдучик, бо о. Пилипець уже перейшов на іншу парафію.

Ще одне поважне товариство на початку тридцятих років було засноване у селі – «Сільський господар». Друкованим органом товариства була газета «Нове село». За кількістю членів воно поступалося тільки товариству «Єдність». Була тільки одна відмінність: у кооперативі був одноразовий внесок 5 злотих, а в «Сільському господарі» по 20 чи 50 кронів. За зібрані членські внески «Сільський господар» закупив у Чехословаччині декілька машин, необхідних в сільському господарстві, насамперед три сівалки: одну для висівання жита і пшениці, другу для висівання кукурудзи, а третю – для моркви, цибулі та інших городніх культур. Керував «Сільським господарем» Дмитро Костинюк.

Таке ж товариство було засноване і сільськими поляками, а носило назву «Кулко Рольніче». Уже тоді до села приїжджали зі Львова вчені-агрономи, наприклад, поляк Гайдукевич і українець Михайло Боровський. При обох товариствах як українському, так і польському, діяли різні секції: тваринників, вівчарів, кролівників, конярів, птахівників та бджолярів.

Крім великої рогатої худоби, в селі почали розводити вівці каракулевої породи, кролі і кури червоної породи. З'явилися племінні коні, яких поляки закупили у військових. А два газди, Никифорук Василь і Чорней Василь, заощаджені і трохи позичені гроші у «Самопомічі» закупили в Чехословаччині молотарку.

У 1930 році прихожани Свято-Троїцької церкви перекрыли дах будівлі бляхою, а через рік купили до дзвіниці новий дзвін.

* * *

Сільське господарство неухильно підносилося вгору. Багатші господарі Насташук Дмитро, Костинюк Дмитро, Костинюк Юрій, Костинюк Микола, Соник Дмитро, Соник Юрій, Соник Федір, Данилюк Іван і ряд інших здіймали зі своїх хат солом'яну покрівлю і перекривали дахи будинків бляхою.

До 1934 року дідич (поміщик) розпродав майже три чверті своїх земель, а після смерті маршала Пілсудського становище українців у Польщі значно погіршилось. Землю дозволялося купувати тільки тим українцям, які вступили до так званої «шляхти загородової».

Як уже згадувалося вище, у селі жило багато поляків, особливо у долішній частині села і кутках Петрилів та Грабовець. Тому, як уже було сказано, у 1927 році польська влада призначила війтом Антона Салінського. До думки українців прислуховувалися мало.

На село виставили великі податки за землю та за користування державною дорогою. Сільські дороги ремонтувалися переважно тими чоловіками, які з певних причин не змогли відслужити два роки у війську. Ці особи, віком

до 50-ти років, мусіли відробити на ремонті доріг 10 років, а хто утримував коня, повинен був вивезти на дорогу 6 м³ гравію, або заплатити 20 злотих так званої «такси військової».

За випас тварин на громадському пасовиську треба було платити: за вівцю – 2 злотих, корову – 5 злотих, за коня – 6 злотих. За собаку у господарстві треба було заплатити одного злотого податку на рік.

Під гаслом «Свій до свого по своє» добре розвивалася сільська кооператива. Уже на початку 1930 року вона нараховувала 150 членів, а до 1935 року їх число зросло до 220. Місячний виторг кооперативи у 1934 році досягав до 1200–1500 злотих при 1100 злотих членських внесків. Це дозволило у 1935 році відкрити крамницю у селі Кривоброди. Для перевезення будинку виїхало 50 парокінних возів, і на кожний – по два чоловіки. За день будинок був збудований, а докінчити його польська влада не дозволила. Причиною стало те, що в селі у 1934 році поляки розпочали будувати «Дом людовий», а коштів у них було мало. І поляки захотіли, щоб кооператива «Єдність» виділила на їхню будову 1000 злотих. Управа кооперативи відмовила видати такі кошти, а поляки заборонили докінчити будинок крамниці. Його продали Дмитрові Литвину, а дві крамниці-філії того ж таки 1935 року відкрили у приватних осіб: по 10 злотих на місяць за оренду однієї кімнати. Перша філіяльна крамниця була відкрита на куті Іванків, в хаті Івана Садича, а друга – на Горішньому куті, у єврея Лібера Бороха. І виторг майже подвоївся.

Кооперативну управу склали: голова – Никифорок Василь, заступник – Данилюк Дмитро, справник, що доставляє товари до крамниць, – Марчук Василь, бухгалтер – Тимофійчук Микола, касир – Марчук Дмитро, надзірну раду очолив Соник Дмитро, а продавцями були: Боднар Микола – центральна крамниця, Вірстюк Дмитро – перша філія (кут Іванків), Соник Михайло – друга філія (Горішний кут).

Будівництво «Дому людового» поляки продовжували й далі. Проте відповідних коштів не мали і тому видумували всякі побори. Наприклад, при виплаті пенсії давали марку з надписом польською мовою «Цегелка на будову Дому людового в Труйци 20 крон». І так за неповні два роки будинок був зведений, і поляки заснували у ньому два суто військового напрямку гуртки: «Штельці» та «Пшипособене войскове».

З 1934 року після смерті маршала Пілсудського на його місце був призначений лютий ворог українців – Ридз-Смігли. Тиск на українців знову посилювався.

На той час у селі було дві школи: одна для поляків та жидів (бо в селі проживало 20 родин гебрейської національності), а друга також польська, але з викладанням окремих предметів українською мовою. Звільнили вчительку

Євдокію Болухову, яка вчила 1–3 класи, та замінили її польською вчителькою Вішнєвською. А через півроку звільнили розумного і досвідченого вчителя, деректора школи Степана Мигалья. Його син Роман був членом ОУН, і після вбивства польського міністра Перацького він переправляв через Карпати Мацейка, який здійснив це вбивство. На місце Мигалья прийшов поляк Анджей Мадей. У польській школі знаходився малий колектив учнів, тому класи поповнювали українськими дітьми. Їм було навчатися важко, тому що вдома вони спілкувалися рідною мовою, а польської практично не знали.

Троїцькі дівчата – весільні дружки

* * *

Пішли чутки, що насувається війна. А навесні 1939 року українських хлопців Вірстюка Дмитра (автора цих рядків), Товстюка Юрія і Гаєвського Юзефа призвали у польські стрілецькі війська. І вже майже явно всі говорили, що війна між Польщею і Німеччиною неминуча. У серпні 1939 року поляки забрали до війська резервістів, 1910–1915 років народження, бо призовники 1916–1917 р. н., відбували кадрову службу,

1 вересня 1939 року, о 12 годині дня, німецькі бомбардувальники збомбили польські летовища. І війна розпочалася! А вже 17 вересня, через 19 років свого панування у Галичині, Польща вдруге перестала існувати як самостійна держава.

У польсько-німецькій війні загинули наші односельчани Соник Дмитро і Боднар Микола. У бою був тяжко поранений Маковійчук Іван. Інші, а саме: Вірстюк Дмитро, Товстюк Юрій, Литвин Іван, Арсенюк Дмитро, Мокрій Петро і Білашевський Онуфрій потрапили до німецького полону.

І ось 17 вересня 1939 року у наше село увійшли воїни Червоної армії, «братнього» Радянського Союзу, про який мріяли і за який боролися комуністи. Упав біло-червоний прапор з білим орлом і з короною на голові. А над сільрадою замайорів червоний, з п'ятикутною зіркою.

Наступного дня, 18 вересня, сільський громадський комітет встановив радянську владу. Його головою обрали Маковійчука Івана, а секретарем – Гриника Івана. Змін у селі ще не проведено жодних: директором школи далі залишився Мадей, а священиком – Гайдучик; не стало у селі хіба що дідица

– поміщика Мартиновича. Він, як польський офіцер, брав участь у німецько-польській війні. А його дружина ще перед приходом радянських військ втекла із села з маленькою дитиною. Господарство кинула напризволяще

Сільські активісти, які симпатизували новій владі, давали тепер усьому лад. Худобу і коней роздали бідним, пізніше розподілили землю між мало-земельними селянами, а інші отримали частину панського майна. Товар, який залишився в крамницях, розкупили до тижня за безцінь. Єврейські приватні крамниці розграбували.

На початку жовтня прибув загін вчителів зі Східної України, а серед них: Райцес, Шмейцер, Колісниченко, Шупеченко, Москалик. Мадея звільнили з посади директора школи, а призначили Райцеса. Священника Гайдучика виселили з резиденції і в ній зробили сільську раду.

У листопаді на сільських зборах вибирали делегатів до Верховної Ради Радянської України, щоб прилучити західну частину України до Радянської України. Таким делегатом від Снятинського округу стала Андрійчук Павлина Василівна.

Тепер вже новий порядок почали наводити представники радянської влади зі Сходу, які уже мали відповідний досвід. Село поділили на десятихатки, закріпили за кожною агітатора, який проводив читання про добробут радянської країни і велич колгоспного ладу. Кожної неділі у клубі (а не Народному домі) проводилися різні збори.

Однак усі прогресивні товариства, які існували в селі до приходу більшовиків, заборонили, хоча вони ніякої загрози владі не становили. Заборонили і кооперативу «Єдність», а до крамниці, яку назвали «магазин», окрім сірників, тютюну і горілки, нічого не завозили. У церкві ще правилися Богослужіння, але дітям заборонили ходити попід хати колядувати. У грудні група молодих хлопців, а серед них Мельничук Микола з братом Іваном, Чобан Василь, Чобан Микола Юрійович, Чобан Микола з братом Федором, Микитчук Іван, Чобан Параска і ще декілька сільчан подалася на заробітки у шахти Донецького басейну. Пересвідчившись наяву, яким є справжнім радянський «добробут» і заробітки на шахтах Донбасу, хлопці почали звідти втікати. І до кінця березня 1940 року повтікали всі. Першими із цих заробітків повернулися в половині лютого Мельничук Микола і Чобан Василь: обдерті, виснажені, босі, без копійки грошей. І на одному із весіль у свого товариша Мельничук Микола розговорився і розказав про життя і побут шахтарів. За доносом, Мельничука до тижня заарештували і слід за ним пропав. Інші хлопці-заробітчани вже мовчали, але перед страхом відповідальності за втечу вступили до колгоспу, який знаходився у Дворі (там, де донедавна знаходився панський фільварок), і в якому люди тяжко та виснажливо працювали.

IV. ЗА ЧАСІВ НІМЕЦЬКОЇ І ЗНОВУ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ

1940 рік

У 1940 р. до складу Трійці входили два невеличкі села-хутори Корости і Кривоброди. У 1940 р. Кривоброди відійшли від Трійці до складу Трацької сільської ради, а 1951 року, після адміністративного поділу районів, Корости увійшли до складу Хімчинської сільської ради Косівського району. За переписом 1938 року, в селі Трійця нараховувалося 1200 господарств, а у 2001 р. – лише 724 господарства.

Радянська влада у селі вже укріпилася. Звільнили секретаря сільради Гриника Івана, бо походив із заможних селян. На його місце прийняли Будзика Петра. Через короткий час звільнили голову сільради Маковійчука Івана і обрали Оренчука Миколу. Заснували комсомольську організацію. Першими комсомольцями стали Боднар Микола, Дейнега Іван, Вірстюк Микола, Соник Микола, Вовчук Василь, Садич Микола, Розпутняк Ганна.

На початку березня на польському маєтку (був ще не знищений) засновано колгосп «Перше травня». Головою цього господарства обрали комуніста Степана Марчука. Колгоспниками стали утікачі із заробітків Донбасу, ті, хто «боровся» за радянську владу, і ті селяни, яким було роздано худобу поміщика. Таким чином, коні повернулися до своєї стайні. Земля, яка була роздана селянам, стала власністю колгоспу. До них долучилися усупільнені землі членів колгоспу, і колективна праця на панському маєтку «завирувала». У господарів, які ще не вступили до колгоспу, забирали їхній реманент і техніку, придбану ще за польських часів. У Никифорука Василя забрали зернову молотарку на рідкому паливі. Зернову косарку вилучили у Чорнея Василя. Інша сільськогосподарська техніка, яка належала товариству «Сільський господар», теж перейшла у власність колгоспу. На селян, які ще не вступили до колгоспу, поклали непосильні податки і різні поставки державі. Податок треба було платити навіть від кожного дерева і вулика. Також зобов'язали продавати державі від кожного господарства 20 кг м'яса, певну кількість молока, вовни і шкіри забитих тварин.

У сільському уряді знову пройшли зміни. Оренчука Миколу звільнили з голови сільради, а обрали Садича Дмитра. Проведено перший набір рекрутів у Збройні сили Союзу. Призвали п'ять хлопців 1917–1921 р. н. Першими рекрутами у березні 1940 року стали Маковійчук Іван та Яремчук Андрій. Андрій Яремчук повернувся додому через 7 років. А Іван Маковійчук загинув у боях з німцями. Інших рекрутів забрали масово уже навесні. А в квітні до села прибула велика сила війська, яка у червні вирушила із Трійці

на Румунію. Рік виявився дощовий, неврожайний. Селяни перебували в тривозі за майбутнє...

1941 рік

Так, селяни в тривозі. Радянська країна очікує чогось лиховісного... Знову ходять чутки, що буде війна. Все населення чоловічої статі з березня виряджено на будівництво летовища у Турці Борщівській. Утиски ще гірші. Дворами шастають уповноважені по задачі продукції: молока, м'яса, яєць, зерна. Тим, хто мав парокінні фіри, наказали возити гравій. Селянам забороняли обробляти городи. Вони утікали з примусових шарварків і землю орали ночами, а з досвітком – уже знову на будові аеродрому. За непокору забрали Михайла Литвина та Івана Нижника, які так і не повернулися додому.

На початку червня провели мобілізацію резервістів, 1908–1916 р. н.

А 22 червня німці вже пішли війною на Радянський Союз, і того ж дня німецька авіація бомбила летовище у Турці Борщівській. Було багато жертв. Отож всі робітники з летовища повтікали. Робота припинилася. Більшовицька влада поспішно втікала, а з нею і всі вірні служителі радянської влади та сільські активісти Степан Марчук з жінкою і дочкою, Дмитро Марчук з жінкою і двома дітьми, Василь Нагненко з жінкою і двома синами, голова сільради Дмитро Садич, Дмитро Оренчук, Дмитро Литвин, Дмитро Чорней, Василь Вовчук. Залишили село усі вчителі зі Сходу України. З незрозумілих причин залишився один Райцес. А в перших днях липня до села вступили німці.

* * *

Село під чоботом німецького окупанта... Один окупант відступив. Ще гірший вступив. У селі організовано самоуправу, уже не більшовицьку, червону, а націоналістичну, жовто-блакитну. Нові господарі, нові порядки... Створено нову управу німецького штабу. Уже урядує не голова сільради, а солтис, яким став Дмитро Марчук, бо добре знав німецьку мову. Секретарем призначили Юрія Насташука. Створили власну українську поліцію, а її керівником став священик – о. Гайдучик.

Замість більшовицького червоного із зіркою на управі висить жовто-блакитний стяг та прапор із німецькою свастикою. В приміщенні управи – портрет «батька народів» товариша Сталіна замінено портретом другого тирана Гітлера – і нічого українського. Кирзові чоботи більшовиків, які топтали нашу землю, змінили німецькі, ковані.

Аж тепер комуністи, які відступили з більшовиками, пізнали те, за що боролися, бо лише двом родинам вдалося повернутися щасливо до рідної домівки. А інші пропали безслідно. Німці також почали наводити свої порядки. Найперше почали з єврейського народу (а в нашому селі їх проживало 24 родини). Їх забирали у гетто, а 22 грудня 1941 року в урочищі Хомів, за селом, німці провели масовий розстріл. Тут викопали не одну яму. Над нею ставили дошку, на яку ставали люди. Тоді німці починали стріляти. Багато заарештованих з переляку самі падали у ями, і їх поховали живцем. Це було дуже жорстоко і страшно.

У серпні німці оголосили набір молоді на роботу до Рейху. Серед перших: Вірстюк Дмитро, Майгутяк Дмитро, Будейчук Петро і його сестра Параска, Ілюк Дмитро і його сестра Марія, Яремчук Степан, Садич Настя, Маковійчук Марійка, Білашевська Настя і багато інших. Та німцям цього було мало, тож вони встановили контингент набору молоді на роботу. Тих, хто не хотів виїхати до Німеччини добровільно, вивозили насильно.

У вересні, як звичайно, почала працювати школа. Вчителювали українці Гавдуник і Палятинський. Райцеса забрали у гетто, бо був за національністю євреєм. Німці, як і більшовики, встановили обов'язкову здачу хліба й інших дарів поля. Заборонили молоти зерно. Млини позакривали. Не можна було заколоти поросля, і на тварин видали вушні номери, які були зареєстровані в управі.

У колишньому панському дворі (пізніше колгосп) створили нове господарство, так званий «лігеншафт», бо при втечі більшовики не встигли забрати коней. Управителем призначили господаря Федора Соника, але примусово не заставляли працювати. Хто з молоді працював у «лігеншафті», того до Німеччини не забрали.

1942 рік

Німці роблять ставку на молодь. Облави продовжуються. І хоча молоді вже й не так багато залишилося в селі, бо троїчан, 1917–1922 років народження, в 1940-му забрали більшовики до війська, однак німці оголосили мобілізацію до так званої «Служби праці». Але і до тієї організації потрапило мало молодих хлопців. Більшість юнаків повтікала, бо умови праці – жахливі.

А в селі залишилося багато не обробленої землі, адже в 1941 році всі кінні газди були мобілізовані на будівництво летовища у Турці Борщівській. Та вже наставала пізня пора, і хліба деяким селянам не вистачало навіть до весни. Прийшов голод. Селяни масово їздили за Дністер, на Тернопільщину, вимінювати за різні домашні речі зернові відходи, бо гроші обезцінілись

і їх ніхто не брав. Якщо поліцаї кого спіймали, то забирали усе, що було в торбинці, та ще й били.

А тим часом на фронтах фашисти отримували поразку за поразкою. Проте ще трималися. Дмитра Марчука звільнили з посади солтиса, а на його місце призначили Василя Вовчука. За чийсь недолугим доносом німці змусли розкопати могилу, висипану 1914 року на честь сторіччя народження Т. Шевченка. Говорили, що там закопана зброя. Зброї, звісно, там не було. А могилу селяни пізніше відновили.

1943 рік

Ходять чутки, що на Волині створено і вже діє Українська Повстанська армія (УПА), яка веде боротьбу з німецькими окупантами за свою волю. А створено УПА в жовтні 1942 року. У нашому селі про неї знали ще досить мало.

А Гітлер, програвши дві великі битви під Сталінградом із більшовиками та у Північній Африці з англійцями й американцями, зрозумів, що Рейхові поволи надходить кінець. Потрібне нове «гарматне м'ясо». Таким чином, уже наприкінці квітня 1943 року було створено українське військове формування – дивізію «Галичина». До дивізії вступили Вірстюк Микола, Вірстюк Іван, Марчук Федір, Никифорук Василь, Майгутяк Дмитро, Соник Дмитро і Насташук Василь.

...Село живе у великих тривогах, з якимись непевними передчуттями. У березні з «лігеншафту» забрано коні, а з комори пшеницю. Кажуть, що то зробили партизани-ковпаківці. А німецький фронт шаленими темпами котиться на Захід, і вже явно стало очевидно, що більшовики незабаром з'являться і в нас. Ночами часто лунала стрілянина. Хто і в кого стріляв – запитати страшно.

З парафії забрали священника – о. Гайдучика, а призначили Петра Вовка. Керівником поліції став Жураковський. Школа працює: два вчителі – Гавдуник і Палятинський.

1944 рік

Від самого початку рік був тривожним. Ще далеко до весни в околицях з'явилися партизани-ковпаківці. Вони забирали у селян свині, подекуди і корови-ялівки для своєї кухні. Українська поліція притихла. Під кінець березня з невідомих причин і невідомо від чийх рук був замордований колишній більшовицький секретар сільської ради Петро Будзик.

А в квітні, перед самим приходом радянських військ, у господарстві Ганни Розпутняк квартирував член Заболотівської підпільної комсомольської організації, джурівчанин Степан Гордій. Хтось доніс про це поліції, яка була чинна вдень. Обступила хату. Хлопець не хотів здаватися, і його вбили на стриху хати. За його переховування німці заарештували господиню хати і її сусіда Дмитра Грекуляка.

Та наступ більшовицьких військ був таким навальним, що окупанти не встигли цих людей знищити, і вони дивом залишилися живими. Дмитра Грекуляка мобілізували більшовики на фронт. Воював у Східній Пруссії проти фашистів, а в Манджурських степах проти японських військ.

У квітні до села вступили більшовицькі війська. На довгих сорок п'ять років встановилася радянська влада.

Головою сільради вдруге обрали комуніста Івана Маковійчука, секретарем із сусіднього села Тростянець Юрія Павлюка.

Пам'ятний знак полякам, які загинули у 1944 році

рем із сусіднього села Тростянець Юрія Павлюка. А в перших числах травня більшовики оголосили мобілізацію чоловіків, віком від вісімнадцяти до п'ятдесяти років включно, і ті пішли на фронт. В селі залишилися жінки, підлітки до вісімнадцяти років, старі та хворі чоловіки. «Лігеншафт» розпався, бо коні забрали партизани, а обробляти землю жінки не мали здебільшого чим і не мали сили, бо і їх виганяли на різні роботи, пов'язані нібито з фронтом. Уряд встановив уже обов'язкову здачу хліба, м'яса й інших продуктів під лозунгом: «Все для фронту! Все для перемоги!». А вже наприкінці літа і восени цього року в село почали надходити похоронки про загиблих: «Впав смертю героя» на фронтах –

«за Советскую Родіну». Прибули вчителі зі Сходу.

А 23 жовтня в селі сталася страшна трагедія: загинуло понад шістдесят шість осіб польського населення і шістнадцять – українського, внаслідок братовбивчої українсько-польської акції. Повстанці помстилися полякам за різанину українців у Польщі. Гірка правда. Бо загинули випадково й українці.

1945 рік

Продовжується кровопролитна війна. В село надходять одна за однією похоронки. Приходять додому інваліди. Першим повернувся без руки Іван

Гриник, другим – Дмитро Марчук. Цей прийшов неушкодженим. Інші воюють або лежать по лікарнях, зранені кулями.

З села до Польщі виїхали майже всі поляки. А з Польщі до Трійці переселилося 63 сім'ї (241 особа) українців. В управі знову зміни. Івана Маковійчука звільнено з посади голови сільської ради та призначено Дмитра Чобана, а секретарем і надалі залишився Юрій Павлюк.

У липні почали повертатися додому інваліди, поранені на фронтах. Дев'ятого травня закінчилася війна з німцями, але Союз виповів війну Японії, яка вела війну з Америкою, і наші односельчани, яких не доби́ли німці в Східній Пруссії, знову опинилися в боях у безводних Манджурських степах проти японських самураїв. З німецької війни повернулося 39 інвалідів, а близько сотні вояків загинули.

Війна нібито закінчилася. Настав мирний час. Але воно було не так. Вела визвольну боротьбу за волю і соборність України УПА. Тому у селі квартирував загін внутрішніх військ НКВД. Вже запрацювала школа, відкрили заново крамницю, пошту.

Населення не забезпечене дровами, без транспорту. На плечах тягають уже не з поміщицького, а з державного лісу дрова, щоб хоч так-сяк отопити оселі та зварити їжу. А енкаведисти розібрали на дрова поміщицькі будівлі і польський костел.

1946 рік

Радянська влада укріплюється. У лютому, а чи у березні звільнили з посади голови сільради Дмитра Чобана, бо «не виправдав надій», а новим призначили Івана Насташука, який повернувся з евакуації (у 1941 році відступив разом із більшовиками на Схід). Секретарем сільради став Микола Чобан.

В селі постійно дислокується гарнізон військ НКВД. Селяни мусять їх годувати. А утиски щораз збільшуються. Накладено податки навіть на садовину. Від кожної яблуні чи груші платять податки і, навіть, за вулик... без бджіл. Придумали якусь державну позику. Навіть інваліди мусіли на неї підписатися. Наприклад, інвалід війни Іван Гриник прийшов із війни без руки. Йому дали третю групу інвалідності, за якою платили 81 карбованець пенсії, а на позику мусів підписатися на суму 250 карбованців.

Рік виявився дуже посушливий. Велика спека. Ярі хліба вигоріли майже всі. Озимі посіви дали надто низький врожай. Селяни не змогли розрахуватися з державою по обов'язкових поставках. Тому представники влади почали шукати хліб на горищах та в інших «сховках». У цій компанії біля господарства Марії Оренчук було вбито наступного голову сільради Івана Нагненка та

двох представників влади з району – Демидова і Будзика. На місце Нагненка призначили Івана Розпутняка.

За це вбивство Марія Оренчук потерпіла. Господарство її спалили, а жінку забрали, і вона безслідно зникла. Гавдуника звільнили з директора школи, а на його місце призначили східняка Вайса.

Народ переживав, бо неминуче насувався голод. А восени почали приходити додому мобілізовані з армії солдати, з яких проти повстанців організували так звані «винищувальні загони» – «стрибки».

1947 рік

Село голодує. Вже є жертви голодної смерті. Люди ходять за Черемош на Буковину у село Банилів. Носять звідти відходи цукроварні – барду-баланду. Тим живляться і помирають. Держава не звертає на це уваги.

Влітку цього року у селі сталася трагічна подія. За доносом сексота загін НКВД оточив господарство Яремчуків, де квартирувала боївка УПА. У бою вбили провідника загону Кваснюка (підпільне псевдо «Дир»), родом із Вербіжа. Тіло повстанця забрали енкавидисти, а що з ним зробили, встановити не вдалося. Василя та Ганну Яремчуків заарештували. Чоловік у тюрмі загинув. А Ганна повернулася із Сибіру через десять років, однак про долю брата нічого не знала. Їхня хата і стайня збереглися.

У серпні цього ж року безслідно зникли голова сільради Іван Розпутняк та його сусід Петро Соник. Головою сільради призначили Василя Вовчука, який підчас німецької окупації був солтисом. А восени зник директор школи Вайс. Новим директором школи став Платон Куриленко.

Ще одна страшна подія: згоріла хата на кутку Грабовець. Загинула вся родина Сенчуків: мама, син, донька, невістка. Наприкінці року був засуджений голова сільради Василь Вовчук за співпрацю з німцями, а наступним – змусили стати Дмитра Данилюка. Десь у перших числах квітня наступного року трагічно загинули Василь Маковійчук, Василь Сисак і Лукашук.

1948 рік

Хоча майже три роки, як закінчилася війна, вона все ще відлунювала порохом. Гарнізон був підкріплений «стрибками» з винищувальної роти. Пантрували і вдень, і вночі. Нерідко чулися постріли. Село перебувало у напрузі. Непосильні податки і контингент замучили усіх. А селяни не мали навіть за що придбати взуття. Зі скатів автомашини робили сякі-такі постолі і носили їх взимку. Влітку ходили босоніж.

У травні, за чийось доносом, на релігійне свято Вознесіння, хату Василю Насташук на кутку Гирчіна оточив загін НКВД зі «стрибками». У цій хаті заквартирувало троє вояків УПА. Усі вони загинули в нерівному бою. Тіла повстанців забрали до Заболотова. А де поховані? Невідомо.

1949 рік

Селяни живуть, як і в попередні літа. Обробляють свою землю, виконують повинності перед державою. Селом вештаються гарнізонники. І їх треба добре годувати. А ще постійно вимагають горілки. За непокору лякають хліборобів білими ведмедами та Сибіром.

Вдосвіта 13 грудня село обступили загони НКВД, винищувальні загони посіпак та уповноважені з району. Спозаранку селян зігнали до клубу. Деяких били. Змусили вступити до колгоспу декілька десятків селян. Головою господарства примусово приневолили Дмитра Мельничука. Звісно, селяни не хотіли записуватися до колгоспу. Деякі переховувалися в інших селах. Гарнізонники полювали на людей, як мисливці на дика-вепра.

1950 рік

Від початку року уповноважені з району вештаються селом та агітують решту селян вступити до колгоспу. У село прибули якісь високі чини з Києва. Хочуть з'ясувати, чому так мляво відбувається колективізація у Трійці?

Троїцька ланка під час збирання льону. Початок 80-их рр.

На початку січня головою колгоспу став досвідчений хлібороб Василь Никифорок. А в дільничну школу до Кут опановувати сільськогосподарську науку вибув перший учень – автор цих рядків.

Рік виявився напрочуд гарний. Багатосніжна зима із помірними морозами минула скоро, і вже 14 березня селяни виїхали в поле за Прут орати усуспільнені землі.

У травні у хаті Василя Білейчук заквартирувало троє інспекторів із Києва, яких цікавив стан колективізації села. Вночі на них вчинили збройний напад підпільники-повстанці. Одного було вбито, двоє інших утекли неушкодженими. Господиня не постраждала.

За цей, мабуть, спровокований напад потерпіло чимало селян. Було багато репресованих і засуджених. Їхнє майно, стодоли, стайні забрали до колгоспу, який почав розбудовуватися. Реквізовані вівці, корови, свині утворили колгоспну ферму. У деяких селянських господарствах розмістили офіційні установи: наприклад, у Петра Дейнеги – поштове відділення, у Степана Павлюка – медпункт, у Параски Рудчук – контору колгоспну.

Так завершилася колективізація у Трійці. З сільгоспкультур у першому році колективного господарювання вирощували тільки зернові: ярі – ячмінь та овес. Осимі збирали на усуспільнених землях, засіяних восени 1949 року, ще до повної колективізації. Того ж року на курси трактористів до Городенки направили Йосипа Білейчука, Василя Іванюка, Миколу Соника, а восени із Кутів повернувся я, Дмитро Вірстюк, і мені довелося очолити колгоспну агрономічну службу.

А в сільському уряді зміни. Головою сільради призначили Івана Вовчука, бо Дмитра Данилюка за те, що не хотів підписати «петицію» на виселення односельчан, самого виселили у «сонячний» Сибір. Секретарем залишився Михайло Кушик.

1951 рік

Колгосп розвивається мляво. За зиму кінське поголів'я зменшилося наполовину.

У лютому на загальних зборах колгоспників голову колгоспу В. Никифорука звільнили, а обрали Михайла Сенюка. Усю зиму фірмани возили з Карпат деревину на будівництво стаєнь. Розпилювали вручну. В коморі очищали насіння ярих на ручних «тріерах». За вироблені трудодні виплачували грамами зерна, а грошей взагалі не давали. Навесні вперше посіяли цукрові буряки кінною сівалкою, а в полі – машиною МТС. Район нав'язував різні нечувані до цього часу у нас культури. Та, крім чумизи, яку ніхто не хотів

купувати, змусили засадити 5 гектарів коксогизу – культуру, з якої мали б виготовляти гуму.

12 липня загін НКВД обступив хату Василини Онуфрїївни Пахолюк на кутку Грабовець. Тут на постої перебувало чотири бійці УПА. Якийсь сексот вислідив це і вчинив донос. У нерівному бою троє повстанців загинуло, один залишився живим, бо втік. Тіла убитих забрало НКВД, а що з ними зробили – невідомо.

1993 року родичі цих вояків на місці їх загибелі спорудили символічну Могилу і встановили хрест, а троє священників УГКЦ і УПЦ КП відслужили панахиду.

У колгоспі відбулися зміни. Мене перевели на роботу до району, а на моє місце прислали агронома Василя Шулепу з Попельник. За рахунок позики з Державного банку восени заклали сад на площі 30 га.

1952 рік

На звітно-виборних зборах, які відбулися у лютому, голову колгоспу Михайла Сенюка звільнили з посади, бо не виправдав «глибокого» довір'я районних керівників. На його місце обрали Миколу Дейнегу.

Колгосп розвивається. Збудовано цех для випалу цегли і дахівки. Колгоспні будівлі споруджені вже з власної цегли.

Цеглу і дахівку міняють у населення за тварин, особливо корів, для поповнення молочного стада. Землі обробляються технікою, але просяджувати, жати, косити доводиться вручну.

Несправедливо з господарством повівся Заболотівський райком партії. Адже вилучили колгоспну землю за 8 км від села, а господарству повернули аж за 17 км. Жінки по тижневі ночували на полі в урочищі «Чорнова» (біля Зібранівки), бо цілий день працювали, а сил добиратися додому вже не було. Восени господарству виділили дві автомашини для перевезення трудівників. Колгосп ім. Б. Хмельницького сяк-так оправився зі збором і обмолотом хліба, а голова Дейнега перш, аніж розрахуватися з державою за здачу зерна, видав колгоспникам по два кг пшениці і не виконав умов договору. Врожаї підняти не вдалося.

Попередній секретар сільради виїхав із села, а новим призначили Івана Гриника.

1953 рік

Відбулися звітно-виборні збори, на які прибули представники райко-

му. Не виконавши поставок хліба державі, голову колгоспу Миколу Дейнегу звільнили з посади. А знайти нового було складно. Силоміць головою призначили Івана Майгутяка. Колгосп спеціалізується у тваринницькому напрямку.

З району прислали зоотехніка т. Ісаєнка, попередньо звільнивши з цієї посади Катерину Волощук. Та піднести тваринництво хоча до рівня середнього не вдалося і цьому зоотехніку (сладка кормова база, неможливо збалансувати раціон годівлі, а звідси і невдачі).

Контора колгоспу «Радянське Прикарпаття»

У селі урядують Іван Вовчук та секретар Іван Гриник, а директором школи – Платон Куриленко.

1955 рік

Рік для колгоспу імені Богдана Хмельницького виявився невдалим. Хліб зародив, але часті зливні дощі не дали змоги його зібрати. Пшеницю скошили, склали в снопи, однак звезти його на тік не дали дощі, і снопи проросли на полі. Збирали уже весною гній та скидали у яри, щоб провести весняно-польові роботи. Колгосп знову не розраховувався з державою.

А ще гірше потерпіло тваринництво. Кормів неvistачало. Худоба голодувала, а це призвело до великого відходу тварин – падіжу. А ще потерпіли коні.

Новим головою колгоспу призначили агронома Олександра Куліша.

Є зміни і в сільраді. Івана Вовчука звільнили з посади голови сільради і

призначили лісником. Новим головою став Іван Гриник, а секретарем – Марія Боднар.

1956 рік

Рік урожайний. Голова колгоспу Олександр Куліш оголосив на правлінні про будову млина на місці зруйнованого москалями у 1915 році. А насправді почали споруджувати гідроелектростанцію. Для цього закупили турбіну, на якій О. Куліш добряче заробив, привласнивши собі 90000 карбованців. Треба було прокопати канал довжиною 1,5 км. Основні роботи виконали трактори з МТС, за що з господарства стягнули великі гроші. А колгоспники за свою – ручну працю на каналі отримали мізерні грами зерна за трудовні, і ні копійки. Роботи на каналі продовжувалися до 1958 року. На будівництво гідроелектростанції держава видала цільову позику, за яку колгосп на довший час опинився у боргах, бо розтрати в господарстві зростали, а прибутки – мізерні.

Тваринництво вийшло із зими виснажене. Стався великий падіж овець і птиці. Цього року держава передала, а фактично продала техніку, яка знаходиться на балансі МТС, колгоспам, у тому числі й господарству імені Богдана Хмельницького.

На кінець року станція запрацювала, однак рівень води був замалий, щоб обертати турбіну, і мова уже йшла щоб її зупинити. Однак вирішили підключити двигун трактора – і світло з'явилося.

Таким чином колгосп заліз у борги. Олександр Куліш до того часу уже був головою колгоспу ім. Сталіна, що у Ганьківцях, і мав досвід керівництва, але колгосп у Трійці піднести не зміг.

За вироблені трудовні не заплатили нічого. Люди зневірені, трудова дисципліна мінімальна. Колгоспники вимагали звільнити голову колгоспу.

У розпалі польових робіт, перед жнивими, під кінець червня 1959 року, Олександра Куліша звільнили з роботи. А головою розваленного господарства призначили двадцятип'ятирічного шофера Василя Чепигу. Тож для підсилення кадрами із колгоспу імені Молотова села Борщів прислали двох агрономів – Василя Сорохана та Дмитра Вірстюка, тобто мене. Зоотехніком призначили Параску Остапенко, яка до того працювала головним зоотехніком району.

І нове керівництво почало по-новому господарювати. Перш за все, вдалося домовитися про зменшення поставок хліба державі та виділення більше зерна на оплату трудовнів, списати частину боргів. Але люди були однаково зневірені. На роботу виходили, але віддавалися їй мало. Включилися в роботу парторганізація, правління, активісти. За трудовень заплатили по 2

кг пшениці, а восени ще й по 1 кг кукурудзи. Вперше видали гроші. І селяни повірили новому правлінню колгоспу та й активніше запрацювали. Вчасно справилися з посівом під майбутній урожай. Господарство поволі почало підніматися вгору.

Сільрадою далі керує Іван Гриник, секретарює Іван Никифорок, директорує Платон Куриленко, а священиком – Петро Вовк. Цього року став першим студентом медичного інституту селянський хлопець Микола Павлюк.

1960 рік

Усю зиму, ще з січня 1959 року, возили на поля кіньми і тракторами органічні добрива. І земля віддячила за піклування. Рік виявився досить врожайним з усіх сільськогосподарських культур. Господарство вчасно розраховалося з державою по продажу зерна. Видали колгоспникам по 2 кг зерна за робочий тиждень. Заклали насінневий фонд ярих та трохи фуражного зерна.

Правління колгоспу звернулося з проханням до територіального управління у Коломиї зняти з господарства ті галузі, які наносили йому найгірші збитки, а це вирощування овець, кролів, птиці.

У сільській владі знову зміни: Івана Гриника звільнили з посади голови сільради, бо безпартійний, а на посаду голови призначили члена партії Івана Никифорука, секретарем – Романа Никифорука.

1961 рік

Колгоспне будівництво проходить широкими темпами. Будується чотирирядний корівник на 250 голів дійних корів. Триває будівництво нової контори. Придбано вантажну машину ГАЗ-51 та легкове авто, ґрунтообробну техніку.

Встановлено пилораму для розпилювання деревини, бо до цієї пори возили розпилювати у Попельники. Зроста трудова активність. Однак багато польових робіт виконується вручну (недостача відповідної техніки). Картоплю і цукрові буряки збирають вручну, а зернові косять косами та жнуть серпами, складають у так звані «клані», а вночі обмолочують комбайном.

Колгосп під тиском райкому виховує власні керівні кадри. Бригадира рільничої бригади Івана Сахрука за кошти господарства послали на трирічне навчання до Станіславської партійної школи.

Того року сільські активісти-атеїсти виселили з резиденції священика – о. П. Вовка і поселили в невеликій комірчині. У приміщенні резиденції відкрили дитячий садок.

1962 рік

Закінчено будівництво колгоспої контори, і до зими уже її обжили. Тваринники домоглися приросту поголів'я ВРХ. Бичків здали на м'ясо, і на банківському рахунку господарства з'явилися чималі гроші. На площі 30 га вперше посіяли льон та закупили льонопереробну машину для переробки трести. Тут же придбали новий зерновий комбайн СК-4 на дешевшому паливі – солярці, бо наявний у господарстві комбайн не міг уже впоратися з обмолотом. Багато пшениці і жита скиртували на полі і обмолочували пізно восени.

У березні ті ж атеїсти зруйнували сільську капличку, а ікони з неї викинули у Прут. Влітку у Пруті утопився молодий чоловік, тракторист Ярослав Дейнега. Колгосп послав навчатися на тракториста Івана Никифорука, голову сільської ради. Тоді на його місце обрали Василя Никифорука, а секретарем призначили Мирослава Марчука.

1963 рік

Колгосп міцніє. Збудовано комору на посівний матеріал. Рішенням правління ухвалено збудувати нову крамницю, бо стара до цієї пори знаходилася у непристосованій сільській хаті за винаймленням. До клубу закупили повний комплект музичних інструментів для духовного оркестру.

Із села виїхав директор школи Платон Куриленко з причини виходу на заслужений відпочинок, а директором став Мирослав Попадюк, який до цього часу директорував у с. Зібранівка. Вибрався із села священик Петро Вовк. Церква залишилася без настоятеля. Похоронні обряди виконували священики інших сіл.

У цьому році, невідомо з яких причин, жінка з Грабівця сокирою зарубала свого чоловіка-музиканта і біля хати, у саду, під яблунею, його похоронила. Там убитий покоївся до 11 лютого 1967 -го. Згодом її засудили на довшотривалий термін.

Того ж року одна із сільських церков (первомученика Стефана) була закрита і перетворена на склад для цементу.

1964–1965 роки

Будується чотирирядний корівник на 250 голів. На фермі уже є понад двісті корів, та колгосп доукомплектовує молочне стадо. На відгодівлі знаходиться більше трьохсот биків. Колгосп позбувся свиноферми, і вся увага тепер була зосереджена на виробництві молока.

Господаркою керує той же Василь Чепига, сільрадою – Степан Вовчук. Повернувшись із навчання, Іван Сахрук став керівником парторганізації колгоспу імені Мічуріна Коломийського району. А в радянську партійну школу направляють третього кандидата – Василя Соника. В цьому році Василя Никифорука звільнили з посади голови сільради, бо правління колгоспу направив його на однорічні курси до Львова. А на його місце обрали Степана Вовчука, який до цього часу працював завідувачем сільського клубу. Мирослава Марчука звільнили з посади секретаря і на його місце призначили Михайла Васюту.

Колгосп міцно став на ноги. Автотракторний парк постійно поповнюється сільськогосподарськими машинами. Є вже дві льонозбиральні машини, льономолотарка. Зліквідовано свиноферму та збільшено відгодівельний комплекс ВРХ. На фермі будують стайню для відгодівлі бичків по 350 голів, чотирирядну, з механічним прибиранням гною. Та комусь із вищих чинів Василь Чепига не вгодив і новим головою колгоспу призначили Федора Никифорука.

Мене в той час звільнили з посади головного агронома, бо не йшов у ногу з комуністами. На моє місце призначили випускника партшколи Івана Никифорука. Інших змін у селі не відбулося. Головує в сільраді далі Степан Вовчук, секретарює Михайло Васюта, директорує Мирослав Попадюк, а священика так і нема.

З курсів зі Львова повернувся Василь Никифорок.

Цього року, влітку вночі, сільські комуністи вчинили погром хрестів, які були поставлені на пожертвування, і навіть пам'ятні. П'ять хрестів було встановлено на хвалу Божу у 1848 році з нагоди скасування панщини. Їх теж повалили.

1966 рік

Колгосп піднявся до «середняків». На кошти господарства збудували три будинки для колгоспників та ще один інвалідові війни.

В урочисто-святковій обстановці відкрили пам'ятник полеглим односельчанам на фронтах Другої світової війни. Будується крамниця. Стали до дії фельдшерсько-акушерський пункт, майстерні та автогаражі, закуплено ряд ґрунтообробної техніки.

У червні помер голова сільради Степан Вовчук, а на його місце обрали Василя Никифорука.

1967 рік

Нічим особливим не відзначився. Трудодні вже стало оплачують грошима від виробітку.

Колгосп отримує добрі доходи від технічних культур: тютюну, льону, цукрових буряків. Через підвищення врожайності на полях – більші надої молока від корів.

1968 рік

Людей тішить колгоспний сад, площею 30 га. Добрі доходи приносить пилорама. Рентабельною стала пасіка, завдяки вивезенню бджіл на медозбір у Карпати. Колгосп «Радянське Прикарпаття» здав в експлуатацію крамницю та розпочав будувати школу.

1969 рік

У селі запущено цех по переробці яблук, бо молодий сад почав щедро плодоносити.

Піднялася культура землеробства. Зросли врожаї майже всіх сільсько-господарських культур. Сільгоспвиробництво йде вгору, зростає.

На парафію прибув священик – о. Михайло Курилюк. У сільраді від березня 1969 року секретарює Христина Федор.

У дорожньо-транспортній пригоді загинув тракторист Йосип Білейчук.

Самостійно колгосп «Радянське Прикарпаття» проіснував ще два роки. А в січні 1972 року господарство в Трійці у примусово-приказному порядку приєднали до колгоспу ім. Лесі Українки, що в Іллінцях.

На троїцькій фермі на той час перебувало: 300 голів дійних корів, 500 биків, 1000 овець, 180 коней.

Автотракторний парк станом на початок 1972 року складав десять вантажних та один легковий автомобіль, автобус ЛАЗ, мотоцикл, три зернові та один буряковий комбайни. До Іллінців забрали багато іншої техніки, адже там створили одну тракторну бригаду.

Центральну садибу колишнього троїцького колгоспу теж перенесли до Іллінців. Таким чином «Радянське Прикарпаття», яке до того часу мало високорозвинуте сільгосподарство і потужну техніку, перетворилося в провінційну рільничу третю бригаду.

Об'єднання господарств призвело до великих ускладнень, бо тракторний парк містився в Іллінцях, і з Трійці треба було перевозити механізаторів

та конторних працівників до сусіднього села. Тому багато водіїв і трактористів звільнилися з роботи. Кошти, які були на рахунках троїцького колгоспу до об'єднання, витратили на погашення боргів колгоспу імені Лесі Українки. У Трійці закрили пилораму.

Троїцькі комбайнери перед виїздом на жнива. Початок 80-их.

І ще один удар випав на економіку колгоспу імені Лесі Українки. Це сталося з уведенням так званої «спеціалізації і концентрації виробництва». Господарству визначили спеціалізацію по виробництву м'яса, яловичини, баранини та вовни. Таким чином, з колгоспу ім. Шевченка (селище Заболотів) було передано на відгодівлю 1000 голів овець і передано в користування 150 га маловрожайних сінокосів. Високодійних корів перевели в колгоспи, які спеціалізувалися з виробництва молока. Одним словом, дійшло до найбільших збитків. Це і збагнув досвідчений керівник колгоспу Михайло Михайлович Семенюк, і 1975 року звільнився з посади. Нічого кращого не добився новопризначений голова Василь Іванович Семеняк, бо через чотири роки теж передав господарство головному зоотехніку Василеві Дмитровичу Вовчуку (1979 рік).

У 1979 році Василя Михайловича Никифорука звільнили з посади голови сільради, а обрали Василя Івановича Блошка, секретарем залиши-

лася Христина Антонівна Литвин, а директором школи райвно призначило Івана Васильовича Осадчука. В церкві далі правив священник – о. Михайло Курилюк.

Василю Дмитровичу не вдалося піднести господарство до відповідного рівня, і в 1982 році його замінив головний агроном Іван Іванович Лукашук. А через два роки, 1984-го, його звільнили. Обрали головою головного економіста господарства Василя Йосиповича Даниша. Та економіст на посаді голови колгоспу нічим себе не проявив. Господарство докотилося до такої межі, що працівникам вже не було чим платити.

Трудівники, особливо жінки у рільничих ланках, неодноразово ставили перед правлінням вимогу роз'єднання господарства, бо інакше не вийдуть на роботу. Так і зробили. Щоби чимось зарадити, районна влада звільнила Василя Йосиповича Даниша з посади, а призначила замість нього головного інженера, колишнього парторга господарства Мирослава Васильовича Костинюка.

У 1987–1990 роках колгосп дійшов до «межі». Троїцькі жінки поставили перед районними керманічами ультиматум: не роз'єднаєте колгоспи на два господарства – не вийдемо на роботу! Це подіяло. У Трійці відновили колгосп (став селянською спілкою із назвою – «Прикарпаття»). Головою новоутвореного господарства сельчани на зборах одноставно обрали Василя Івановича Гриника.

За вісімнадцять років перебування троїчан у складі колгоспу імені Лесі Українки нічого нового у господарстві не пристарали, навіть фруктово-сокодавильний цех закрили.

У сільському уряді за ці роки пройшли деякі зміни. У 1979 році Василя Михайловича Никифорука не обрали головою сільської ради, а обрали Василя Івановича Блошка, секретарем залишилася Христина Антонівна Литвин, директором школи – Іван Васильович Осадчук.

У цей час приміщення сільської ради переходить у заново відновлену колишню резиденцію (рік побудови 1892).

Через три роки Василя Івановича Блошка на посаді голови сільради змінив Василь Дмитрович Волощук (1982 р.). Пізніше звільнили і його, і певний час посаду голови сільської ради займав директор школи Іван Васильович Осадчук.

У 1986 році головою сільради став Іван Васильович Нагненко, а секретарем й надалі Христина Литвин.

V. СПРАВИ СЕЛА У НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

1993 рік. Василь Іванович Гриник здав свої повноваження, хоча на перших порах господарював непогано. Насамперед позбувся збиткової галузі господарства – вівчарства. Почав капітальне будівництво господарських будівель, зокрема, капітальний піднавіс для сіна. Завезено каркас металевих конструкцій на другий піднавіс, придбано ряд ґрунтообробної техніки. На відгодівлі колгоспників перебувало 800 голів молодняка, з'явилися дійні корови – 100 голів.

Будинок с. ради та резиденції УГКЦ

Піднялася трудова дисципліна. Селяни були задоволені, бо вся господарка уже на місці, у своєму селі. Стали нормально виплачувати заробіток. Та з якихось причин, 1994 року, голова В. Гриник у самі жнива передав господарство своєму заступникові Іванові Дмитровичу Сахруку. Однак районному керівництву І. Сахрук, як керівник на посаді

голови колгоспу, не сподобався, хоча жнива провів вчасно, розрахувався з державою, виплатив колгоспникам зарплату. Тієї ж осені І. Сахрука звільнили та призначили Василя Михайловича Бойчука з Іллінців. До одного року половини ферми не стало. І полетіло все вшкереберть.

Через два роки, 1995-го, Василь Бойчук передав уже до половини розвалене господарство своєму сусідові Павлові Павловичу Ковалю. Цей керівник господарство доконав повністю. У 1997 році селянську спілку перебрав Степан Іванович Гриник. А 1996 року видали сертифікати на право земельної власності – і землі почали ділити між селянами.

У 1999 році С. Гриник самоусунувся від керівництва господарством. Земля перебувала не обробленою. Ніхто її і не чіпав, і не відповідав за неї. Той же С. Гриник в грудні 1999 року очолив Торговий дім «Газ України» і забрав до себе на роботу усіх своїх колишніх конторських працівників. А навесні 2000 року землі селянської спілки розподілили між троїчанами.

Землю взяли в орендару Василь Іванович Гриник, колишній голова, що став керувати фірмою – заготзерном «Хліб Покуття», та Мирослав Дмитрович Цвік – підприємець (приватне підприємство «Крокус»).

Основна частина селянських паїв опинилася у В. Гриника, бо у договорі він обіцяв видавати по 100 кг борошна щорічно. Умов договору не дотримав, і 2001 року селяни почали масово виходити з його спілки. Другий

Пам'ятна дошка на священичому будинку (тепер приміщення сільської ради, друга половина будівлі оновлена резиденція)

* * *

Ось такі події відбулися у житті села від часу створення у 1949 році колгоспу до його розпаду у 1999 році.

Від початку перебудови та демократичних перетворень розквітло духовне життя села. У 1988 році засновано Товариство української мови імені Тараса Шевченка, 1992 року – «Меморіал»; 1993 року насипано символічну Могилу і встановлено пам'ятний хрест «Борцям за волю України» (за сприяння бригадира будівельної бригади С/С «Прикарпаття» Василя Юрійовича Насташука).

Сільський голова Іван Майгутяк та трійсті музики на фестивалі «Покутське яблуко» в м. Снятині

У 1994 році на честь 180-річчя народження Тараса Шевченка оновлено Могилу, насипану нашими предками далекого 1914 року.

Після Івана Васильовича Осадчука директором школи у 1996 році став наш земляк Василь Іванович Кудиба, а через три роки – Іванна Михайлівна Марчук.

Після шістнадцяти років головування Івана Васильовича Нагненка у березні 2002 року сільським головою обрали Василя Миколайовича Соника, а секретарем став Мирослав Дмитрович Никифорок, який змінив Христину Антонівну Литвин (пропрацювала на цій посаді 33 роки).

У 2006 році головою сільради обрали Івана Васильовича Майгутяка,

Фельдшерсько-акушерський пункт

а секретарем залишився Мирослав Дмитрович Никифорок.

Улітку 2006 року розпочалася газифікація села, внаслідок якої було прокладено трасу газопроводу 32 км.

Дмитро ВІРСТЮК

МАЙДАН, ЯКИЙ ЗМІНИВ УКРАЇНУ

Революція Гідності залишила глибокий і незабутній слід у новітній історії українського народу. Її визвольні ідеали, надії і рішення разуче змінили нашу країну. Ця революція започаткувала процес багатьох реформ. Виплекала нових політичних лідерів і продовжує досі формувати демократичне обличчя влади. Однак процес перебудови країни не завершено. На заваді цьому стала анексія Криму Москвою та нею ж спровокована війна на Сході України.

Листопадові події 2013 року підняли всю Україну, схвилювали світ. Український народ повстав проти антинародного режиму колишнього Президента країни Віктора Януковича. З усіх куточків України на Київський Майдан спішно прибували люди, щоб дати рішучу відсіч владі диктатора. Зрив підписання Угоди про євроінтеграцію, побиття студентів виявилися каталізаторами вибуху. Але соціальне напруження назрівало у суспільстві давно...

Спочатку протести носили мирний характер. Після подій 1 грудня силовий контакт між мітингувальниками і силовиками хоча і мав місце, але все більше спрямовувався у цивілізоване русло. Поштовхом до виходу протистояння за мирні межі стало ухвалення 16 січня Верховною Радою законів, що мали репресивний антинародний характер. Провладні силові структури почали широко використовувати вогнепальну зброю.

Снятинська молодь, а це студенти сільськогосподарського коледжу, першими вийшли на площу Незалежності в райцентрі, підтримуючи вимоги – Київського Майдану. На базі політичної партії ВО «Батьківщина» у м. Снятині (другий поверх кінотеатру ім. І. Франка) було створено штаб, у якому формувалися для відправки на Київський Майдан загони добровольців.

Мені випала честь влитися у перші добровольчі ряди майданівців зі Снятинщини. Чітка робота районного штабу, яким керував голова районної партійної організації ВО «Батьківщина» Іван Михайлович Угрин, давала можливість нашим краянам систематично і злагоджено прибувати до Києва, відстоюючи вимоги українського народу.

Перемовини з «беркутівцями» веде Василь Соник

Із Божою допомогою активісти села Троїця на чолі зі священником – о. Василем Гояном теж прибували на Київський Майдан. Наші троїчани Ярослав Васильович Тимофійчук, Мирослав Васильович Іванчук, Іван Миколайович Підляський, Василь Дмитрович Яремчук, Василь Васильович Сахрук, Іван Васильович Соник, Віталій Дмитрович Марчук, брати Василь, Володимир та Роман Маковійчуки, Василь Васильович Соник, Юрій Данилович Щерба, Василь Дмитрович Сахрук, Віталій Васильович Сахрук, Дмитро Васильович Сахрук брали активну участь у подіях того часу: з транспорантами та прапорами здійснювали мирну ходу до Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Адміністрації Президента, стояли на варті біля барикад, були волонтерами. Пізніше вони сміливо вступили у нерівний бій, з озброєними до зубів «беркутівцями».

Пригадуються події 18 лютого 2014 року, коли євромайданівці розпочали ходу до будівлі Верховної Ради. Зранку троїчани разом зі священником влилися до потоку мітингувальників, які вирушили у вказаному напрямку. На вулиці Інститутській їх зустріли силовики. Вони вмостилися на даху житлових будинків і звідти кидали шумові гранати та стріляли із снайперських гвинтівок. Тоді протестувальники підпалили два вантажні автомобілі «Камаз», які блокували проїжджу частину дороги до Верховної Ради. Близько шість-

надцятої години міліція відтіснила мітингувальників до Жовтневого палацу поблизу Майдану Незалежності, де розпочала атаку проти учасників акції протесту. Жорстокі бої тривали цілу ніч.

На Майдані у Києві. (третій зліва) священник о. Василь Гоян, далі – троїчанин Петро Гриник та священник о. Володимир Кмита

Близько опівночі відбувся підпал Будинку профспілок, в якому перебували й наші покутяни. Два наші намети знаходились при вході в Профспілки, де ми тримали свої особисті речі та відпочивали після чергувань на барикадах. У цей час на Майдані виключили світло, що значно ускладнило становище. «Беркутівці» та внутрішні війська знищили усі барикади. Єдиним бар'єром між обома сторонами став сильний вогонь, який підтримували протестувальники. Нас оточили з усіх сторін. Житлові намети були повалені та знищені. Мені, як координатору мітингувальників зі Снятинського району, від сотника 32-ї сотні Олега Соломченка з Косова поступила команда вивезти людей з оточення. І тільки по вулиці Михайлівській шістнадцять снятинчан та дев'ять добровольців із Косівського району опівночі прорвались до Михайлівського собору.

Штурм припинився під ранок, коли в силовиків закінчилися набої та гранати. Ранок на Майдані зустрів нас тривожно і моторошно, як після великої війни. Було вбито близько двадцяти мітингувальників, залишилося безліч поранених. Вражали обгорілі стіни Будинку профспілок, зруйновані барикади, намети...

Такі насильницькі дії влади викликали масовий протестний рух в усій Україні. Відбувалися штурми будівель МВС, прокуратури, адміністрацій. По-

всюди організовувалися загони Народної самооборони. І тільки 20 лютого зранку вдалося відтіснити «Беркут» від монументу Незалежності, звільнити Жовтневий палац та Український Дім. Снайпери, які сиділи на дахах готелів «Козацький» та «Україна», відкривали вогонь на поразення.

До обіду число убитих майданівців збільшилося до 35 осіб. А до кінця дня число загиблих уже становило 60 осіб. Безжальні, з нелюдськими серцями, снайпери стріляли по всіх, хто рухався: у жінок, чоловіків, юнаків, дівчат, пенсіонерів. На Майдані пролилося дуже багато крові. Становище у столиці було вкрай важким. І тільки увечері 20 лютого Верховна Рада України прийняла Постанову про засудження застосування насильства, яке призвело

Троїчани Іван Соник, Ярослав Тимофійчук, Микола Іванчук, Василь Соник і Віталій Марчук у Києві під час Революції Гідності

Покутяни на Київському Майдані разом з депутатом Верховної Ради України Василем Гладієм. 15.12.2013 р.

до загибелі мирних громадян України. Цей документ поклав край кровопролиттю. У той час В. Янукович, зрадивши свій народ, уже втік і закликав Путіна іти війною на Україну...

Небесна Сотня євромайданівців відійшла у вічність. Сьогодні це уже історія. Дякую Богу і всім своїм побратимам, що, згуртувавшись, відстояли Київський Майдан – Майдан, який змінив Україну.

Василь СОНИК

Координатор на Київському Майдані від Снятинського району

ЧАСТИНА ТРЕТЯ.
НАРИСИ ІСТОРІЇ ШКІЛЬНИЦТВА,
КУЛЬТУРИ ТА РЕЛІГІЙНО-ДУХОВНОГО ЖИТТЯ.
СВІТЛИЦЯ СВІТЛА

У Трійці витоки освітянських традицій сягають середини ХІХ ст. 1855 року тут з'явилася перша українська школа парохіяльного типу. У парафіяльних школах вчителями переважно були дяки, які трохи знали грамоту. Зрозуміло, що ґрунтовних знань така школа не давала. Вчилися читати, писати та пізнавали релігійні основи зі Святого Письма. Крім того, ускладнювало ситуацію те, що більшість жителів села не хотіли віддавати дітей до школи,

Троїцька загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів

волюючи за краще використувувати їхню поміч по господарству: пасти вівці, корови, гуси, качки, доглядати за молодшими братами і сестрами тощо.

У 1873–74 рр. у селі організовано відкрили народну школу. Припускають, що її організував відомий педагог, майбутній професор Львівського університету, священник – о. Іван Бартошевський.

У 1884 р. школа продовжувала залишатися однокласною. Вже 1887 року в селі створено однокласну державну школу, в якій навчалося 80 дітей. Це дуже мала кількість учнів як для села із 2295 мешканців станом на 1880 р.

Від 1908 року в Трійці існувала ще й окрема польська школа, яка розміщувалася на кутку Долина, де мешкала переважна більшість сільських поляків.

Незважаючи на те, що в селі проживала значна кількість євреїв, своєї окремої школи вони не мали. Єврейські діти здобували освіту або вдома, або у приватних учителів у Заболотіві.

До 1922 року у Троїцькій школі працював один вчитель – Нагорський, якого пізніше перевели до Хлібичина. Після нього у школі вчителювали Степан Мигаль та Євдокія Болюхова. Навчання у школі не було обов'язковим. Степан Мигаль до того проживав у селі Русові. Він мав синів Романа, Тараса і двох дочок. Хрещеним батьком Тараса був письменник Василь Стефаник. Тарас Мигаль здобув ґрунтовну освіту і став пізніше відомим письменником. Помер у 1982 році.

У 1925 р вийшов наказ про обов'язкове навчання сільських дітей. До школи пішли діти, народжені у 1909–1917 рр. Станом на початок 1927 року у навчальному закладі працювало два вчителі. Навчання велося системно і українською мовою, хоча польська – теж була обов'язковою до вивчення. Паралельно існувала двокласна польська школа. У 1934 р. звільнили зі школи вчительку Болухову і замінили її іншою, полячкою – п. Вішневською. Ще через півроку поміняли директора школи: замість українця Степана Мигалья призначили поляка Анджея Мадея, який перебував на цій посаді до 1939 року. Разом із ним у школі вчителювала його дружина, Ольга Станіславівна.

Хор вчительського колективу. 1980-ті рр.

Оскільки у польській школі було мало дітей, то сюди брали на навчання й українців, яким така наука давалася важко через польську викладову мову. Збереглися свідчення учениць про те, що Ольга Станіславівна була розумною і справедливою, вчила поваги до інших. Подружжя Мадей пережило особисту трагедію: у п'ятирічному віці помер їхній син, якого вони лагідно називали Рись. Директор та його дружина мешкали у приміщенні школи, де винаймали дві кімнати. Тримали куховарку Зосю. З початком Другої світової війни, у вересні 1939 року, Анджей Янович та Ольга Станіславівна виїхали за кордон, до Польщі.

Що стосується особливостей шкільного життя 1930-х рр, то можна виділити те, що парти були розраховані на чотирьох учнів. Класні приміщення були маленькі і темні. Тих учнів, які погано вчилися, залишали на другий рік у тому ж самому класі.

Разом із Радянською армією на Західну Україну прибули вчителі зі Сходу України, які замінили старі освітянські кадри. Троїцька школа не стала винятком. Новим директором школи призначили єврея Едмунда Райцеса, який керував школою один рік. Також з'явився новий вчитель математики

– єврей Шмельцер. У 1940 році директором школи став Олексій Гавдуник, родом із села Вовчківці. Освіту здобув у Віденському університеті. Вільно володів німецькою мовою, мав право викладати фізику, математику, німецьку мову, співи. Був строгий, користувався повагою колег і учнів. У роки війни підтримував зв'язки з Українською Повстанською армією через станичного «Дуба» (Юрія Насташука). За політичними поглядами був прихильником незалежності України. Олексій Іванович доправляв повстанцям книжки націоналістичного змісту та з військової справи для старшинських шкіл УПА в околицях Космача. Мав зв'язки з оунівським осередком Космача. Особисто знайомий із сотенним УПА «Хмарою» (Дмитром Білінчуком). Ця сторона життя директора школи залишилася таємницею. О. І. Гавдуник був директором школи до 1947 року. Після виходу на пенсію проживав у селі Вовчківці.

Нинішній склад педагогічного колективу школи

У 40-х рр. школа була розміщена у трьох пристосованих приміщеннях. Шкільної їдальні не було. Вчителі й учні обідали принесеними з дому бутербродами. У 1940 р. дітям із незаможних родин раз на день безкоштовно давали спожити булочку з чаєм. Учні ходили до школи у стареньких кожушках, у постолах або й босі.

За часів німецької окупації у школі вчителювали Соколовський Іван Васильович та Москалик Олексій Григорович. Окупанти дали дозвіл лише на початкову освіту для дітей, віком від 9 до 12 років. Обов'язковою для вивчення стала німецька мова. Вчителі-євреї і комуністи були заарештовані і відправлені до гетто, або розстріляні.

Після звільнення села від німецько-фашистських окупантів, у 1944 році, на роботу до школи приїхали вчителі зі Сходу України. Серед прибу-

лих була й Іванченко Євдокія (Дуня) Григорівна, вчитель зоології і ботаніки, Пізніше навчала дітей початкової грамоти. Згодом вийшла у селі заміж за брата священика – І. Вовка. Так вчительський колектив поповнився новими кадрами. У їх числі: Юхименко Ольга Юхимівна (вчителька російської мови), Гапчун Галина Степанівна (вчителька української мови), Чоломбітько Надія (вчителька математики), Вайс Олексій Іванович (вчитель історії). Це були складні часи, коли вдень влада у селі належала радам, а вночі – ОУН-УПА. То був час, коли звичним явищем стала стрілянина, арешти, збройні зіткнення.

З метою боротьби з оунівським підпіллям та УПА репресивні органи НКВС-МДБ усюди засилали своїх агентів. Згідно свідчень сучасників, вчитель історії О. І. Вайс був одним із таких агентів. Пізніше учні, які ходили тоді до школи, відзначали, що уроками він не цікавився, навчальний матеріал не пояснював, а доручав кращим учням класу читати уголос черговий параграф підручника, а сам весь урок щось писав. Також Вайс цікавився в учнів, чи не приходили увечері до них додому підозрілі люди. Одружився Олексій Іванович із вчителькою російської мови Юхименко Ольгою Юхимівною. Жили вони на квартирі у Білейчук Василини Миколаївни. У 1947 році Вайса стратили повстанці. Після загибелі чоловіка Ольга Юхимівна виїхала з села.

Становище учнів і вчителів у роки війни було складним. Важко було, наприклад, придбати зошити, тому учні робили їх самі: зшивали з різного паперу або білих мішків. Чорнило варили з бузини.

Зустріч випускників, 1974 р.в., через 40 років. 2014 р.

Зі зміцненням радянської влади в учнів з'явилися зошити, олівці, чорнило. У 1948 р на пенсію вийшов директор школи Гавдуник Олексій Іванович. На цю посаду призначили Куриленка Платона Дементійовича, фронтовика. Він одружився із сільською фельдшеркою Марією Мороз. Відомо, що вона, наражаючи себе на небезпеку, часто передавала медикаменти повстанцям. Платон Куриленко, як і його попередник О. Гавдуник, підтримував деякі зв'язки з українським націоналістичним підпіллям.

У 1948 році до школи прийшла працювати вчителька математики Скуйбіда Євдокія Андріївна, яка невдовзі стала завучем. У 1948–49 рр. у школі працювали такі вчителі: Манько Марія Іванівна, Гнатковська Ірина Генріхівна, Вовк Євдокія Григорівна, Гавдуник Дарія Олексіївна, Дмаковська Олена Андріївна, Линник Галина Порфирівна, Лесячко Віра Феодосіївна. Після війни на терені краю було чимало безпритульних дітей. Тому, згідно наказу № 18 від 21.10.1948 року, громадськими інспекторами боротьби з безпритульністю у селі призначили Вовк Євдокію Григорівну та Гнатковську Ірину Генріхівну.

Під час канікул для вчителів завжди проводилися наради при районному відділі освіти. Теми виховних годин, які пізніше мали проводити класні керівники, визначалися партійним керівництвом. Наприклад: «Комсомол – вірний помічник партії більшовиків», «Комсомол у соціалістичному будівництві». Обов'язковим стало проведення шкільних ранків, присвячених черговій річниці Великої Жовтневої соціалістичної революції.

Зустріч випускників, 1967 р.в., через 50 років. 2017 р.

Наказом № 18 від 15 грудня 1949 року вчительку Вовк Євдокію Григорівну довантажили громадською роботою з ліквідації неписьменності серед допризовників села Трійці. «Для вчителів щосуботи проводилися наради на ідейно-теоретичному рівні. За відмову вчителів брати участь у нарадах порушуватиметься питання про звільнення їх з роботи», – читаємо в одному із тодішніх розпоряджень.

У 1951 році в школі діяв літературний гурток, яким керував вчитель російської мови і літератури Вакалюк Мирослав Йосипович. 30 січня 1951 року М. Й. Вакалюк офіційно заявив про небажання викладати російську мову в п'ятих класах. Свою відмову нічим не обґрунтував, за що отримав сувору догану.

У 1951 році, згідно розпорядження завідуючого Заболотівським районним відділом народної освіти товариша Хаєцького, повсюдно створюються комісії з ліквідації неписьменності серед дорослих. Вчителі Троїцької школи теж були призначені відповідальними за роботу з неписьменними. У вільний від основної роботи час педагоги навчали читати і писати дорослу частину населення села.

У лютому 1952 року в школі уперше проведено олімпіаду юних фізиків. При школі діяли вокальний, драматичний, фізкультурний та літературний гуртки.

Як засіб впливу вчителів на учнів, використовувалися негативні оцінки. Часто педагоги невинувато ставили «одиниці» і «двійки». Наприклад, вчителька Т. Шевченко за один урок виставила 5 «одиниць» і 7 «двійок», що негативно сприйняло керівництво школи. Сильним був ідеологічний тиск. Зокрема, наказом № 56 від 15.11.1952 р. вчителі зобов'язувалися вивчати працю Й. Сталіна «Економічні проблеми соціалізму в СРСР» та рішення XIX партз'їзду.

10–12 листопада 1955 року відбулася перевірка школи Заболотівським РВНО, під час якої відзначено низький рівень вивчення і засвоєння російської мови та літератури.

8 лютого 1956 року при школі відкрили їдальню, яка забезпечувала учнів гарячим харчуванням. Наказом № 23 від 29.05.1957 р учні 5–7 класів зобов'язували під час літніх канікул відробити 15 днів по 4 години сільськогосподарської практики в колгоспі імені Б. Хмельницького.

Учні молодших класів залучали перебирати картоплю для посадки в колгоспному полі та до інших посильних цьому віковій роботі.

Завдяки самовідданій праці вчителів, у селі 1961 року зліквідовано неписьменність. Постійно зростав ідеологічний тиск. Вчителів та учнів систематично змушували вивчати програмні документи партії.

У 1963 році увесь учнівський колектив школи збирав жолуді для колгоспних свиней. Наказом № 16 від 1 квітня 1964 року розпочато місячник саду та лісу. Учні Троїцької школи взяли участь в озелененні села. Відповідальним призначили вчителя біології Венгрова Василя Яковича. Школярі мали посадити по 1–2 фруктових та 2–3 декоративних дерев, 100–200 м живоплоту.

У 1964 році на заслужений відпочинок вийшов Платон Дементійович Куриленко і на посаду директора школи призначили Попадюка Мирослава Петровича. В цей час у селі активно розвивався спорт. Так, наприклад, у лютому 1965 року учні школи взяли участь у змаганнях з лижного спорту, які відбулися у Заболотіві.

Наказом № 25 від 5 лютого 1967 р при школі було створено дитячий самодіяльний кінотеатр. А 1968 року розпочалося будівництво нового шкільного приміщення, яке здано до експлуатації 1 вересня 1972 року.

З 1970 по 1976 рр. директором школи був вчитель історії Лилик Микола Васильович. У школі в цей час працювали педагоги Верига Г. Д., Гриник П. І., Блошко М. Д., Корбут Д. Я., Гаврилюк М. І., Скуйбіда Є. А., Божовська М. І., Гриник І. М., Осадчук І. В., Вірстюк В. С., подружжя Кушиків.

ПершOVERесень. 1987 р.

Від 1976 по 1996 роки директором школи був Осадчук Іван Васильович, який, окрім цього, вів уроки української мови і літератури. У 1980-х рр. у школі працювали педагоги Федірчик Іван Юрійович (фізика), Івахнюк Микола Васильович (фізика), Каптії Іванна Михайлівна (математика), Андрійчук Марія Василівна, Никифорук Олександра Федорівна, Никифорук Іванна Федорівна, Литвин Марія Миколаївна (вчителі початкових класів), Самсоно-

ва Любов Іванівна (хімія і біологія), Іванчук Ірина Юріївна (українська мова і література), Соник Василь Миколайович (вчитель фізичного виховання), Юзюк Галина Василівна, Литвин Марія Миколаївна Соник Дарія Іванівна (зав. бібліотекою) та ін. У 1985 р. восьмирічну школу реорганізовано у дев'ятирічну.

...Із розпадом Радянського Союзу і проголошенням Незалежності України шкільне життя змінилося. Вже не було ідеологічного тиску, антирелігійної пропаганди, зліквідовано комсомол, піонерську організацію – і держава перестала втручатися у життя громадян. У 90-х рр. проведено реформу освіти, уведено одинадцятирічне навчання, однак школа продовжувала залишатися дев'ятирічною.

Становище вчителів було досить складним, адже місяцями їм не виплачували заробітну плату. А замість очікуваних грошей давали різні, здебільшого неякісні, продукти чи промислові товари за завищеними у декілька разів цінами. Чимало вчителів, аби вийти з фінансової скрути, їздили торгувати до Польщі чи підробляли іншими способами.

У 90-х рр. педагогічний колектив поповнили: Боднарук Олександра Петрівна, Кудиба Василь Іванович, Кудиба Галина Василівна, Марчук Ольга Іванівна, Насташук Мирослав Дмитрович, Палійчук Дарія Дмитрівна, Стефуранчин Ігор Петрович, Никифорук Надія Василівна, Никифорук Уляна Миколаївна, Марчук Надія Василівна, Кондратко Світлана Василівна, Ткачук Дарія Іванівна, Щерба Надія Данилівна, Николук Ольга Дмитрівна та ін.

У 1996–1999 рр. директором школи працював вчитель фізики і математики Кудиба Василь Іванович, якого у 1999 р. змінила авторка цих рядків, вчителька математики Іванна Марчук. Не для похвальби, але скажемо, що нашими заходами і зусиллями у 2001 році було перекрито шкільний дах, а 2002 року відкрито середню школу, яка у 2004-му р. здійснила перший випуск учнів. З жовтня 2003 року для дітей п'ятирічного віку відкрито дошкільну групу, яку регулярно відвідують до двадцяти дошкільнят. У цей час педагогічний колектив школи поповнили: Гнатчук Василь Петрович, Німчук Оксана Василівна, Bloшко Віталій Васильович, Вірстюк Василь Васильович, Долиб'яник Надія Юріївна, Bloшко Зоряна Василівна, Садич Оксана Василівна, Іванюк Михайло Федорович, Соник Леся Василівна та Остапчук Жанна Василівна.

З 2007 р. в школі діє комп'ютерний клас (завідувач кабінетом Никифорук Ніна Іванівна). Внаслідок сильних дощів і повені 2008 року затопило підвальне приміщення школи. За отриману від держави компенсацію ми поміняли вікна, а перед тим здійснили ремонт котельні і перевели навчальний заклад на газове опалення. У 2012 р. на шкільному подвір'ї була споруджена і освячена каплиця.

Хочу зазначити, що учні школи щорічно беруть участь у районних предметних олімпіадах і часто займають призові місця. Неодноразово учні школи брали участь в обласних олімпіадах, серед них: Садич Людмила, Николайчук Надія, Борсук Михайло, Сахрук Іван, Боднарук Юрій, Никифорок Маріанна, Марчук Юлія та ін. У

Вихованці дитячого садка. 1960-ті рр.

2005 р. учениця Троїцької школи Надія Николайчук взяла участь у четвертому етапі Всеукраїнської олімпіади з історії у Донецьку. Відомим випускником цієї світлиці першонаук став Іван Грекуляк, згодом відомий

покутський журналіст і літератор, донедавна відповідальний секретар Снятинської районної організації Національної спілки журналістів України. Він – автор прозової книжки «Бузьки приносять щастя» (1993), лауреат літературно-мистецької премії ім. Марка Черемшини.

Ще однією відомою випускницею Троїцької школи є поетеса Дарія Чорней, авторка збірок «Яблуко на долоні» (2004) та «Пелюстка душі» (2007). Отже, Троїцька загальноосвітня школа I–III ступенів за весь час свого існування пройшла тривалий і складний шлях становлення. Для багатьох людей, які навчалися, або працювали, чи працюють тут, вона стала другою домівкою, чимось таким, чого не можна забути. Таких вагомих успіхів школа змогла досягнути завдяки сумлінній і відданій праці усього педагогічного колективу, який час від часу поповнюється новими кадрами і змінюється. Школа була і залишається світлицею усіх першонаук.

Хочеться відмітити, що після школи випускники продовжують навчання в різних навчальних закладах, здобуваючи собі професію, а хтось зразу іде працювати різноробочим, заробляючи собі на життя. Проходить рік за роком: сорок, п'ятдесят чи шістдесят, і вже традиційно випускники школи зустрічаються біля навчального закладу, щоб побачити один одного, поспілкуватись, похвастатись своїми досягненнями за прожиті роки. З різних куточків нашої держави, а хтось із-за кордону спішить на довгоочікувану зустріч, щоб зустрітись, побачити село, відвідати рідних та близьким їм людей, згадати молодість та рідні серцю місця. На фотографії ми бачимо випускників 1974 року випуску. Вони зустрілись через 40 років у 2014 році. А скільки було втіхи та радості!

ДИРЕКТОРИ ТРОЇЦЬКОЇ ШКОЛИ

Бартошевський Іван – 1873–74 рр.
Нагорський (?) – 1922 р.
Мигаль Степан – 1922–1934 рр.
Мадей Анджей Янович – 1934–1939 рр.
Райцес Едмунд Мойсеєвич – 1939–1940 рр.
Гавдуник Олексій Іванович – 1940–1947 рр.
Куриленко Платон Дементійович – 1948–1964 рр.
Попадюк Мирослав Петрович – 1964–1970 рр.
Лилик Микола Васильович – 1970–1976 рр.
Осадчук Іван Васильович – 1976–1996 рр.
Кудиба Василь Іванович – 1996–1999 рр.
Марчук Іванна Михайлівна – від 1999 р.

ВЧИТЕЛІ ТРОЇЦЬКОЇ ШКОЛИ

Бартошевський Іван – 1873–74 рр. Випускник Віденського університету.

Нагорський (?) – 1922 р.
Мигаль Степан – 1922–1934 рр.
Болюхова Євдокія – 1922–1934 рр.
Вішнівська – 1934–1939 рр.
Мадей Анджей Янович – 1934–1939 рр.
Мадей Ольга Станіславівна – 1934–1939 рр.
Шмельцер – 1939–1940 рр.
Райцес Едмунд Мойсеєвич – 1939–1940 рр.
Гавдуник Олексій Іванович – 1940–1947 рр. Випускник Віденського університету.

Колісниченко

Щупеченко

Москалик Олексій Григорович

Соколовський Іван Васильович

Юхименко Ольга Юхимівна

Гапчун Галина Степанівна

Чоломбітько Надія

Вайс Олексій Іванович

Куриленко Платон Дементійович – 1948–1964 рр.

Скуйбіда Євдокія Андріївна – 1948 – 1950 рр (завуч)

Манько Марія Іванівна – 1948–58 рр.
Гнатковська Ірина Генріхівна
Вовк Євдокія Григорівна
Гавдуник Дарія Олексіївна
Дмаковська Олена Андріївна
Блошко (Линник) Галина Порфирівна – (завуч з 1950 р.)
Лесячко Віра Феодосіївна
Степанович Любова Андріївна
Мурзак Василина Миколаївна
Абрагамович (Стефанець) Ангеліна Євгенівна
Бойчук Олена Василівна
Смолянський Роман Констянтинівч
Правенко Василь Васильович
Романюк О. П. – 1950–1951рр.
Вакалюк Мирослав Йосипович
Блошко Дмитро Юрійович
Лабудько Степан Тимофійович
Атрохова Людмила Михайлівна
Ясенко Ольга Григорівна
Удовиченко Алла Гнатівна
Філігова Галина Михайлівна.
Курська Таїса Петрівна
Шевченко Ліда Данилівна
Никорчак Г. М.
Кучер Сергій Григорович
Галошко Д. Ю.
Лазаренко Іван Васильович
Моренець Ганна Андріївна
Коваль Ліда Федорівна
Наливайко Тамара Митрофанівна
Дмитрук Михайло Іванович
Попадюк Олена Семенівна
Сенів Ганна Михайлівна
Білейчук Юрій Васильович
Шкунь Параска Іванівна
Назарова І. Г.
Товстюк Дмитро Юрійович
Гавдуник М. І.
Павлюк Г. І.

Стрипко І. І.
Куліш Варвара Трохимівна
Солон Л. П. – 1956–57 рр.
Мотрук Мирослав Дмитрович
Дячок Ольга Михайлівна – 1957–1958 рр.
Кравець Жанна Мефодіївна
Худяк Магда Василівна
Венгров Василь Якович
Чепига Наталія Василівна
Лилик Микола Васильович
Лилик Параска Іванівна
Лесик Н. О.
Попадюк Н. М.
Мотрук Любов Тарасівна
Юрчук Марія Юріївна
Грицик Василь Дмитрович
Стефанець Ольга Павлівна
Порох Василь Іванович
Том'як Ірина Юріївна
Прокоп'юк Ярослав Дмитрович
Чобанюк Марія Дмитрівна
Садич Ярослав Онуфрійович
Щербань Микола Миколайович
Бойчук Василь Дмитрович
Юрійчук Микола Васильович
Ткачук Марія Василівна
Григорчак Михайло Михайлович
Васюта Ольга Миколаївна
Попадюк Мирослав Петрович – 1964–1970 рр.
Яворська Н. Р.
Свищук Ярослав Петрович
Вірстюк Василь Степанович
Кущак Ганна Олексіївна
Даниш М. Я.
Семотюк І. М.
Абрам'юк І. Г.
Шокалюк Наталія Миколаївна
Федюк Ганна Андріївна
Онищук Іван Миколайович

Онуфрейчук Віра Іванівна
Банасевич Ірина Осипівна
Постолан Дарія Василівна
Юрійчук Марія Дмитрівна
Іванюк Ганна Миколаївна
Богайчук Антоніна Михайлівна
Корбут Д. Я.
Гаврилюк Марія Іванівна
Базилевич О. Л.
Никифорок Олександра Федорівна
Верига Ганна Дмитрівна
Блошко Марія Дмитрівна
Гриник Петро Іванович
Гриник Ірина Мирославівна
Кушик Володимир Станіславович
Кушик Ганна Дмитрівна
Івасицька Марія Дмитрівна
Божовська Марія Іванівна
Осадчук Іван Васильович
Гаврилюк Марія Іванівна
Палійчук Роман Іванович
Федірчик Іван Юрійович
Романюк Ольга Миколаївна
Тимочко Наталія Петрівна
Івахнюк Микола Васильович
Каптії Іванна Михайлівна
Андрійчук Марія Василівна
Данилюк Олександра Василівна
Самсонова Любов Іванівна
Соник Василь Миколайович
Боднарук Олександра Петрівна
Боднарук Володимир Васильович
Онищук Василь Мирославович
Іванчук Ірина Юрійівна
Никифорок Іванна Федорівна
Литвин Марія Миколаївна
Павлюк Олександра Дмитрівна
Палійчук Дарія Дмитрівна
Ткачук Дарія Іванівна

Марчук Ольга Іванівна
Кондратко Світлана Василівна
Стефуранчин Ігор Петрович
Насташук Мирослав Дмитрович
Марчук Василь Васильович
Николук Ольга Дмитрівна
Юзюк Галина Василівна
Кудиба Василь Іванович
Кудиба Галина Василівна
Вакалюк Марія Василівна
Волощук Мирослава Петрівна
Волощук Петро Петрович
Вовчук Уляна Миколаївна
Никифорук Уляна Миколаївна
Марчук Надія Василівна
Щерба Надія Данилівна
Остапчук Жанна Василівна
Гнатчук Василь Петрович
Німчук Оксана Василівна
Маценко Ірина Петрівна
Прокоп'юк Оксана Іванівна
Курилюк Наталія Василівна
Леньковська Надія Михайлівна
Садич Оксана Василівна
Вірстюк Василь Васильович
Долиб'яник Надія Юріївна
Блошко Віталій Васильович
Марчук (Блошко) Зоряна Василівна
Маковійчук Надія Василівна
Никифорук Надія Василівна
Соник Леся Василівна
Іванюк Михайло Федорович
Якуб'як Ігор Васильович
Вірстюк Любов Михайлівна – (з 2011)
Николайчук Надія Дмитрівна – (2011–2013)
Костик Аліса Василівна – (з 2012)
Медвідчук Петро Петрович
Цибуляк Оксана Данилівна

Іванна Марчук, Надія Николайчук

КУЛЬТУРА ВІД ВИТОКІВ

Від 1863 року селяни Трійці почали підноситися і духовно, і матеріально. З'явилися книжки і «Кобзар» Шевченка. Селяни збиралися по хатах, і той, хто знав грамоту, читав уголос, а інші слухали.

Селяни заснували драматичний гурток. І хоч сцени не було, влітку 1926 року у stodолі Василини Павлюк поставили виставу «Наталка Полтавка». Артистами були переважно молоді люди – такі, як: Марчук Д. М., Марчук П. І., Данилюк Д. М., Товстюк М. П., Товстюк Ю. В., Литвин Д. І., Соник Д. С. Чабан В. С., Литвин М. В., Павлюк М. В., Чобан П. М. та молоді дівчата, серед них Соник М. С.

Хор «Просвіти». Лютий 1937-го. Фото з домашнього архіву Івана Литвина

А наприкінці 1926 року засновано товариство «Народний Дім». Ще взимку того року почали звозити дерево на будівлю читальні і клубу. Навесні 1927 року розпочалося будівництво. Селяни працювали безкоштовно. За літо будинок був збудований, і вже восени 1927 року відкрито хату-читальню «Просвіти», на сцені якої сільські аматори поставили трагедію «Убійники». Потім розучили «Наймичку», «На уходах». Головою товариства «Просвіта»

обрали Дмитра Степановича Соника. Він був дуже обдарованим і талановитим артистом, режисером, керівником музичних і драматичних гуртків. Малював гарні декорації. Допомогає йому в усьому не менш обдарований Василь Йосипович Литвин. Степан Рудчук був балетмейстером. Він керував балетною групою і танцювальним колективом. Дуже гарно танцюристи виконували «Горе-вальс» і «Аркан». Активно діяв при хаті-читальні «Гурток молоді села Трійця».

В одній кімнаті Народного дому була читальня зі сценою і невеличким залом, а в іншій – крамниця (кооператив).

З кожним роком село ставало свідомішим. При «Просвіті» утворилися нові гуртки: драматичний, струнний, танцювальний. На сцені систематично ставлять вистави і концерти. Великий вплив на молодь мав молодий студент, син сільського вчителя Роман Мигаль. Приїжджаючи на вакації додому, він співав у хорі і диригував ним. У 1930 році Роман Мигаль приїхав на вакації зі своїм товаришем Степаном Бандерою, а згодом відомим провідником національно-визвольного руху України. Тоді Бандера відвідав у Народному домі концерт, а Роман співав журливі «Журавлі» Б. Лепкого.

Парубки з кута Петрилів. Кінець 30-х рр. ХХ ст.

У 1934 році поляки розпочали будувати свій «Дом людовий». За неповні два роки будинок був зведений і поляки заснували у ньому два суто військового напрямку гуртки: «Штшельці» та «Пшипособене войскове».

У післявоєнні роки у колишній читальні «Просвіти» показували кі-

нофільми. Згодом у тому приміщенні приймали тютюн. А пізніше там відкрили магазин. У 60-х роках там примістився дитячий садочок, а потім – мотальний цех.

Після виселення поляків молодь почала ходити до польського Дому людowego, який називали просто клубом.

Першим завклубом у післявоєнні часи був Михайло Дейнега. Потім – Іван Соник, Михайло Чобанюк, Степан Вовчук, Іван Сахрук, Ніна Литвин. У 1964 році завклубом стає Наталія Юзюк. Вона організовує драматичний гурток, музичний ансамбль, жіночий хор, танцювальний чоловічий колектив.

У 1973 році на чолі сільського клубу стала молода, ерудована і творча особистість – Марія Маковічук. Культурне життя села йде вгору. Створюється колектив троїстих музик, розучуються нові вистави: «Мати-наймика», «Кайдашева сім'я», «Назар Стодоля». Створюються різні гуртки художньої самодіяльності. З виставами артисти їдуть по всіх селах нашого і сусідніх районів. Троїцький клуб нагороджується різними грамотами та відзнаками за вагомий внесок у культурне життя краю...

Восени 1999 року Марія Іллівна трагічно загинула. Це було невимовним горем для всіх. Завклубом стала дочка Марії Іллівни – Олександра Маковічук, пізніше – Степан Майгутяк, Ігор Майгутяк, Марія Чобан, Василь Юзюк, Петро Медвідчук. Тепер на чолі сільського клубу – поетеса Дарія Чорней. Її зусиллями створено колективи художнього читання, жіночий хор «Троїчанка», драматичний гурток «Любисток» та танцювальний колектив «Цвіт калини».

*Перший сільський духовий оркестр,
заснований на початку шістдесятих років*

Троїця пишається своїми троїстими музиками під керівництвом братів Майгутяків. Своїми неповторними голосами чарують односельчан музиканти Василь Сорохан та Віталій Блошко. Музичне життя села доповнює духовий оркестр – спершу під орудою Василя Садича, а тепер – Івана Білейчука.

ТРОЇСТІ МУЗИКИ

Колектив троїстих музик створено 1973 року. Спочатку це був вокально-інструментальний ансамбль «Покутяни». Згодом, коли він поповнився новими музикантами, що грали на різних народних інструментах, перетворився в ансамбль троїстих музик.

Тоді до його складу входили: керівник – Майгутяк Степан (скрипка), Сахрук Дмитро (баян), Іванюк Микола (бубон), Майгутяк Дмитро (цимбали), Захарук Мирослав (баян).

Весільні музики (зліва направо): Іван Грекуляк, Василь Юзюк, Дмитро Майгутяк, Дмитро Сахрук та Микола Іванюк. 1972 р.

Пізніше склад троїстих музик дещо змінився: Майгутяк Степан (скрипка), Нагненко Іван (труба), Білейчук Дмитро (бубон), Насташук Мирослав (баян), Чобан Юрій (цимбали, гітара). А далі до колективу влився Юзюк Василь.

Без перебільшення: слава про троїцьких троїстих музик прокотилася всім Прикарпатським краєм. Без них не обходиться жод-

ний захід в селі чи в районі. У 2003 році цьому колективу присвоєно звання «Народного аматорського ансамблю».

Керівники колгоспу ім. Лесі Українки і сільський хоровий колектив. Середина 1980-х

Зараз ансамбль налічує вісім осіб: Майгутяк С. В. – скрипка, Волощук І. В. – скрипка, Майгутяк І. І. – акордеон, Майгутяк І. С. – барабан, Насташук М. Д. – баян, Медвідчук П. П. – цимбали, Юзюк В. Ю. – трембіта, сопілка, Соник О. В. – сопілка.

Любов до народного мистецтва, до народних звичаїв і традицій краю, постійно надихають музикантів на творчу роботу. Колектив став відомим завдяки професійному виконанню самобутніх взірців гуцульських та покутських мелодій, в'язанок, українських народних пісень (козацьких, стрілецьких, повстанських), а також народних мелодій близького зарубіжжя.

Тепер ансамбль виступає з таким репертуаром: «Аркан», «Верховино, світку ти наш», «Плач скрипаля» (виконують Майгутяки), «В'язанка гуцульських мелодій Верховинського краю», «Їхав козак на війноньку», «Ой, дівчино моя люба, відцурайся від нелюба».

Виступає жіночий вокальний ансамбль. Керівник Марія Маковійчук (в центрі)

Впродовж останнього року ансамблем підготовлено і проведено такі тематичні концерти: до 125-ої річниці В. Стефаника (с. Русів), на Зелені свята в Трійці, «Карпатські перлини» (с. Космач), «Смачний Спас» (с. Спас, Коломийського району). Виступали троїсті на VII обласному відкритому фестивалі аматорського мистецтва «Покутські джерела» (м. Снятин). Звання «Народного аматорського колективу» ансамбль троїстих музик підтвердив перед обласною комісією в 2015 році.

Таким чином, при Троїцькому клубі тепер працюють такі аматорські

колективи: хоровий, драматичний, троїстих музик, художнього читання і два танцювальні колективи (молодша і старша групи). Також активно діє духовий оркестр (старша і молодша групи). Говорячи про культурно-мистецьке життя села, не маємо права не згадати про Михайла Космачука та інших музик.

ТРОЇЦЬКИЙ «СТРАДІВАРІ»

Михайло Космачук

Народився Михайло Миколайович Космачук 16 листопада 1931 року в сусідньому селі Іллінці. Виховувала хлопчика мама, оскільки батько важко працював у Канаді. Коли з Канади повернувся тато, життя стало набагато кращим, бо він придбав добрий шмат поля і завів велике господарство.

Одружився Михайло в Трійці з Анною Бойчук. Народили і виховали вони трьох дітей. Михайло працював на цегельні. Коли в сім'ї настали скрутні часи, поїхав на роботу до Сибіру.

«Грав на скрипці, відколи себе пам'ятаю», – з усмішкою каже вуйко Михайло. Він – самоук, самородок. Ніхто ніколи не вчив його грати на інструменті. Просто брав скрипку до рук і вчився відчувати її. Спочатку вона ви-

давала скрипучі, дратівливі звуки, а потім під чутливими пальцями ті звуки ставали дедалі мелодійнішими. Так і навчився. І не просто навчився... Він володіє скрипкою бездоганно. Він відчуває її, живе нею! Завжди брав участь у художній самодіяльності нашого села. Запрошували його і в інші села у різні музичні колективи. І він не відмовляв, бо був і залишається щирою і доброзичливою людиною. Виступав навіть на великій сцені київського Палацу культури. Але найбільше за своє життя він зіграв весіль.

Також він майструє та реставрує скрипки. До нього часто приїжджали і приїжджають відомі музиканти, і він своїми вмiлими руками ремонтує їхні інструменти. Бог нагородив його найдорожчим даром – дарувати людям радість.

Тепер Михайло Космачук уже літня людина, йому вже виповнилося поважних вісімдесят шість... І найбільше, що його тішить тепер, – праправнучка Яринка. А ще... скрипка, коли бере її до рук і мережить свої диво-мелодії й пісні. Розповідаючи про троїцьких троїстих народних музик, котрі у

свій час грали на весіллях, сільських забавах, веселили гостей на храмових празниках, хрестинах, заводинах-новосіллях, не маємо права не згадати інших талановитих майстрів музики – старшого, середнього і молодшого покоління 50–80-х років минулого століття.

*Народний аматорський колектив троїстих музик.
Керівник Степан Майгутяк (другий зліва)*

У їх числі скрипалі: Петро Будейчук, Іван Левчанин, Федір (Федунь) Сорохан, Марко Білейчук, Лесь Марчук, цимбалісти Іван Павлюк (Семенів),

Сільський духовий оркестр

Іван Григурок (Давидів), кларнетисти і саксофоністи Василь Марчук (Васюти Цвікової), вищеназваний Василь Садич, його сини Василь та Іван, Василь Білейчук, трубачі Микола Космачук (син Михайла Космачука), Мирослав Чобанюк (Вовків), Василь Соник, акордеоністи Микола Чобанюк

(співавтор «Троїцького вальсу») і Дмитро Сахрук, баяніст Дмитро Марчук (Лесів), гармоніст Іван Волощук, бубністи Ілько Павлюк (Семенів), Іван Садич (Ганин) та другий Іван Садич (Паращик), Дмитро Маковійчук...

На жаль, більшість із них відійшли давно і не так давно на довічний спочинок (вічна їм пам'ять!), інші, молодші, подалися на заробітки.

До речі, на весіллях у складі різних капел грав на скрипці й Іван Грекулук, працюючи одночасно у районній газеті.

* * *

В історію культури нашого села вписують себе своєю творчістю та активною життєвою позицією Іван Венгриняк, Андрій Мартинюк, Анатолій Юзюк, поетеса і писанкарка Настя Григорука та багато інших селян.

АНДРІЙ МАРТИНЮК

Андрій Мартинюк

Народився 28 лютого 1967 року. Після закінчення Троїцької восьмирічної школи навчався у Коломийському профтехучилищі. Служив у Харківському ВВАУЛ. Після армії працював зварювальником в Івано-Франківській МПНД, пізніше – у місцевому колгоспі. Пише вірші, гуморески, з якими виступає на сцені. Співає в церковному хорі. Разом із дружиною Олею виховали двоє дітей. Писати почав ще в юності. Є в його доробку і лірика, і гумор і твори-роздуми. Коли читати його вірші, то, здається, він на поталу віддається своїм настроям. Але в цих настроях є віра, що рано чи пізно світ зміниться на краще.

АНАТОЛІЙ ЮЗЮК

Анатолій Юзюк закінчив Троїцьку загальноосвітню школу (2000).

З 2000 по 2004 рр. навчався в Чернівецькій філії Львівського технікуму залізничного транспорту та здобув професії провідника пасажирського вагона, слюсаря з ремонту рухомого складу та оглядача вагонів.

З 2004 по 2008 рр. навчався в Українській державній академії залізничного транспорту на механічному факультеті за спеціальністю «Залізниця та

Анатолій Юзюк

залізнична техніка» і здобув кваліфікацію інженера-механіка залізничного транспорту.

З 2008 по 2013 рр. працював у «Пасажирському вагонному депо Чернівці». З 2013 і по даний час – старший інспектор з кадрів у виробничому підрозділі «Моторвагонне депо Коломия».

З дружиною Любов'ю Миколаївною виховують двох дочок – Златославу і Меланію.

Бере активну участь в поїздках велосипедного клубу «Вело-Покуття». Грає на гітарі. Пише вірші.

ІВАН ВЕНГРИНЯК

*Іван Венгрияк
з правнучкою Танею*

Народився 31 липня 1952 року. Після закінчення школи у 1968 році вступив до Брошнівського СПТУ. Здобув професію столяра.

У 1972–1974 рр. відбував військову службу на Північному Кавказі. Від 1975 року працював столяром у приватному акціонерному товаристві «Будівельник». У 2012 році вийшов на заслужений відпочинок. Виховує маленьку правнучку Тетянку.

Вірші почав писати в армії, бо дуже тужив за рідним краєм. Його поезії щирі й мелодійні, тому легко лягають на музику. Пісні на слова Івана Венгрияка виконують у церкві на Богослужіннях, а декілька його творів поклав на музику відомий композитор і співак Петро Васильович Корж.

Дарія ЧОРНЕЙ

РЕЛІГІЙНО-ДУХОВНЕ ЖИТТЯ

Як уже було сказано вище, перша згадка про церкву у селі припадає на 1579 рік. У 1722 році на греко-католицьку парафію у Трійці було призначено священика – о. Петра Яремецького. Віддавна у краї діяла і римо-католицька парафія деканату Коломийського архидієцезії Львівської, оскільки на Покутті мешкали й поляки. До парафії належали Альбінівка, Борщів, Хлібичин

Пільний, Демиче, Джурів, Ганьківці, Іллінці, Келихів, Любківці, Олешків, Попельники, Рудники, Трійця, Тростянець, Тулуків, Видинів, Задубрівці. Її уфундував в році 1605-му Станіслав Волуцкі з Богуша, хорунжий Равський, дідич Заболотова.

Церква Пресвятої Трійці, 1863 року будови

З часом у селі спорудили новий храм Божий – церкву Пресвятої Трійці, що перебуває у складі Української Греко-Католицької Церкви. Вона дерев'яна, однобанна, хрестоподібна. Традиційного стилю. Вище першого рівня оббита бляхою. Будівля перебуває у доброму стані. Побудована 1863 року. Метрики велись від 1859 року. Дерев'яний будинок пароха споруджено у 1846 році. Примітка «Шематизму» від 1927 року: «На ґрунті ерекційному (тобто священничому) єсть каплиця, богослужевна св. Первомученика Стефана, вибудована і благословенна 1865 р.».

Каплиця Трьох Святителів (храм 12 лютого) на присілку Корости (нині Косівського району). На присілку Кривоброди знаходилася церква Успіння Пречистої Діви Марії.

У 1907 р. в селі існувала читальня за назвою «Народна спілка» (нараховувала 130 членів), голова – селянин. Тоді ж чинну читальню «Просвіти» очолював священник – о. Василь Калитовський. Братства церковні без статутів, членів – 83 (1927 р.).

У Трійці до недавнього часу громаді служив дзвін «Микита» (дзвони називають іменами жертводавців), який був відлитий і освячений на початку тридцятих років ХХ ст. за зібрані кошти жертводавця Микити Товстюка. Але

Один із розписів церкви

Маркиан Добки (1925), Марія Добкова (1935).

За час свого існування храм Пресвятої Трійці мав чимало настоятелів. Інформацію про них подаємо далі.

У 1832 р. священником у селі служив о. ЛЕВ ПЕТРІВСЬКИЙ (1781 р. н.), а у 1887 році – о. ІОАН ГЛІБОВИЦЬКИЙ. У 1907 році парохом Трійці був о. РОМАН ПЕТРОВСЬКИЙ, який пізніше відійшов на парохію до Бабча, поблизу Надвірної. Наступним настоятелем Свято-Троїцької церкви у селі став священник – о. ВАСИЛЬ КАЛИТОВСЬКИЙ.

ВАСИЛЬ КАЛИТОВСЬКИЙ (13.01.1859–21.06.1920, с. Балинці) народився в Бульниках, або Бушинах, коло Жовкви. Рукоположений на священничий сан у 1883 році, після чого став парохом у с. Топорівцях, тепер Городенківського району. Одружився з Євгенією-Юлією, дочкою о. Кирила Гаморака і Ольги Стрийської. Євгенія Калитовська приятелювала із В. Стефаником. Тому письменник часто бував у Трійці, гостюючи у Василя та Євгенії Калитовських, які глибоко шанували письменника за талант та морально-духовні чесноти.

Тут Стефаник не лише писав свої геніальні твори. Звідси він вів активне листування зі своїми друзями та творчими побратимами. Про це цікаво написав науковець із Києва Федір Погребенник у своїй книзі «Сторінки життя і творчості Василя Стефаника», витяги з якої подаємо нижче.

склалося так, що одного разу, уже в наші часи, дзвін надтріснув і від нього відламався шматок.

Заходами громади під проводом о. Василя Гояна у місті Новоград-Волинському відлили для Трійці новий голосисто-мелодійний дзвін, вагою (без сердечника-«язика») 493 кілограми. На честь пароха, голови церковного братства Василя Васильовича Сахрука, дяка Василя Дмитровича Сахрука, як і активних помічників оргкомітету Василя Дмитровича Яремчука, Івана Васильовича Майгутяка, Ореста Васильовича Литвина, Ігоря Васильовича Цибуляка, Василя Миколайовича Фенина дзвін освячено іменем «Василь».

Патрони храму: Йосиф Падлевський (1832), Йосиф Абрагамович (1887), Каєтана Задурович (1900), Здислав і

[Жовтня 4, 1898. Трійця]. [В. Стефаник] запитує О. Кобилянську, чи буде вона робити доповідь про жіночий рух у Коломиї, просить письменницю повідомити про це його і В. Гаморака [село Стецева].

[Листопад 1898. Трійця]. У листі [В. Стефаник] розповідає О. Гаморак про гостювання у Калитовських. Висловлює свою думку про нарис О. Кобилянської «На полях». Хотів, щоб письменниця прислухалася до голосу «мужицької душі». 3 грудня буде в Чернівцях на святі І. Котляревського.

[Середина грудня 1898. Трійця]. [Письменник] сповіщає В. Морачевського, що отримав його листа. Розповідає трагічну новину, що сталася в селі Трійця: селянин Михайло, доведений до відчаю голодом і холодом, втопив у Пруті доньку. Пише, що по селах трапляється багато таких страшних історій: – «вони, як опирі, кров випивають». На початку січня виїжджає з Русова, хотів би побачитися у Львові з В. Морачевським.

[Грудня 16, 1898. Трійця]. Із захопленням пише О. Кобилянській про її нарис «На полях» (в листі до О. Гаморак, датованому листопадом цього ж року, він говорить, що цей твір йому не сподобався). Зауважує, що вона пише дуже делікатно і ніжно, що її твори вчать дивитися на світ «без крихітки злості». «Всі вістря, що могли би ранити людей, Ви ховаєте у себе, всі прості лінії, що вибігали би поза гармонію, Ви нагинаєте своїми делікатними руками. Я з-поза кожної поезії виджу поета. Як читаю Ваші твори, то Ви дивитеся на мене смутно і лагідно, як та Матір Божа, що має в серцю мечі, а на лиці любов до всіх».

Розповідає, що в Трійці селянин втопив свою донечку в Пруті. У листі подано перший начерк новели «Новина».

[Грудень 1898. Трійця]. Сповіщає В. Морачевського, що готує до друку збірку новел. Дуже хотів би видати її згідно із своєю волею, «але так не можна» [чому саме – не пояснює]. У листі є начерк поезії в прозі – спогад з дитячих літ Стефаніка. Пише, що вже другий тиждень гостює у Калитовських.

[Січня 18, 1898. Трійця]. Повідомляє Кобилянську, що її листа отримав уже «в дорозі до Кракова». Дякує письменниці за переклади його новел німецькою мовою, дозволяє їй робити все, що хоче, з цими образками [«Лист» і «Катруся»].

[Березня 5, 1899. Трійця]. Є. Калитовська пише Стефанікові, що дуже її врадував своїм бадьорим листом. Дякує за книжки, що він надіслав Ользі, а вона – Євгенії [«Божественну комедію»] Данте в польському перекладі й збірку Тетмаєра «Меланхолія», яка їй сподобалась.

[Квітня 24, 1899. Трійця]. Є. Калитовська пише Стефанікові до Кракова, що «Синю книжечку» вже отримала: «Маленька вона, але важненька. Сила її велика, бо вона отворить очі на страшну кривду всім тим, котрі не зна-

ли або не хтіли її знати». З нових творів Стефаника їй найбільше сподобалися новели «Осінь» і «Катруся».

[Травня 29, 1899. Трійця]. Є. Калитовська пише, що її турбує пригноблений душевний стан Стефаника. Дякує за журнал «Zusie» (1899, № 10, с. 195–196), що вмістив у перекладі В. Морачевського новели Стефаника «Катруся» і «Новина» (назва першої новели змінена – «Кася»).

[Червня 6, 1899. Трійця]. Є. Калитовська повідомляє Стефаника, що «ЛНВ», де надрукована його новела «Камінний хрест», отримала. Захоплена цим твором – він зробив на неї дуже сильне враження: «Буде він довго не лиш стояти, але порушувати [зворушувати] до глибини людей, наскрізь проникати».

[Березня 16, 1900. Трійця]. Є. Калитовська сповіщає Стефаника, що отримала від нього листа, «повного горя і скарг, і всякого лиха». Страшно його читати – «жаль мені, що ви так мордуетесь». Пише, що Олег дуже зрадив, коли отримав листа Стефаника [від 14 березня].

[Березня 29, Заболотів, 1900]. Є. Калитовська пише, що бачила страшну сцену – від'їзд селян з Тулови до Америки. Просить Стефаника не йти зустрічати цих емігрантів у Кракові на вокзалі; він їм нічим не допоможе, а для нього сцена зустрічі з кривими буде страшно болючою.

[Травня 21, 1900. Трійця]. Просить В. Гнатюка негайно вислати йому 20 золотих ринських – в рахунок тієї грошової допомоги, що він має отримати від Наукового товариства ім. Шевченка.

[Травня 25, 1900. Коломия]. Є. Калитовська пише, що лише тепер отримала його лист (лежав на пошті мало не два місяці). Очевидно в цьому листі Стефаник просив Калитовську дати дозвіл на опублікування своєї поезії в прозі «Confittor». У відповідь на це адресатка зауважила: «Все те, що Ви писали, – велика правда, все воно дуже красне, і приємне, і, сміло кажу, незвичайне». Однак вважає, що незручно таку особисту сповідь оголошувати друком, боїться, щоб лихі люди не взяли «все те на поталу».

[Червня 4, 1900. Заболотів]. Є. Калитовська просить Стефаника написати про себе. Згадує зустрічі і розмови з ним у Тернополі. Будучи в Коломії, бачилася з Ів. Плешканом та його дружиною – «вони приготуються, аби вас гідно прийняли». Твори Ібсена ще не привезла до Трійці.

[Вересня 19, 1900. Трійця]. Сповістив О. Гаморак, що він прибув до Трійці [до Калитовських]: «Не дуже дужий. Не дуже веселий і не охочий до роботи».

[Вересня 19–20, 1900. Трійця]. Є. Калитовська повідомляє сестру Ольгу, що у неділю ввечері до них прибув Стефаник: «Приїхав слабий, сумний і мізерний, яким є дотепер, хоч Єронім [Калитовський] не раз так бавить

своїми фаціями, що аж спазми дістає зі сміху». Стефаник каже, що в Чортівці його здоров'я не поліпшилося, а навпаки – погіршилося.

[Жовтня 12, 1900. Трійця]. Стефаник повідомив поштовою карткою В. Гаморака в Тернополі, що у вівторок [17 жовтня] вони зустрінуться у Львові, у В. Морачевського.

Церква Пресвятої Трійці. Автор малюнка Світлана Цибуляк. 2007 р.

[Жовтня 12, 1900. Трійця]. Сповідчає О. Кобилянську, що приїде до Чернівців, має намір зустрітися й поговорити з нею.

(Погребенник Ф. *Сторінки життя і творчості Василя Стефаника*. – К., 1980. – с. 88 – 152).

Таким чином, письменник Василь Стефаник в історії Трійці залишив глибокі й незабутні карби.

* * *

Василь Калитовський, «духівник деканальний», радник єпископської консисторії, був парохом Трійці до 1911 року, після чого його перевели до с. Балинців, де він і помер 1920 року (а не 1919-го, як писав Михайло Бажанський та деякі інші дослідники услід за ним).

Як стверджує той же М. Бажанський у книзі «Краса Снятинщини», рід Калитовських, «...який видав цілий ряд священників, учених та громадських діячів, пов'язаних безпосередньо і посередньо зі Снятинщиною» ще у XVIII ст., започаткував священник – о. Григорій Калитовський, що був одружений на Анні Левицькій, дочці священника з Верещиці. Сином о. Григорія Калитовсь-

кого був Калитовський Павло, який теж став священником. Він одружився із Юлією Ковшевич. Вона була донькою Марії Трильовської, дружини священника – о. Івана Ковшевича, пароха в Бушинах. У цій сім'ї і народився маленький Василько, якому пізніше теж судилося стати священником.

У Василя Павловича Калитовського (внук о. Г. Калитовського) та Євгенії Кирилівни Гаморак народилися сини Олег, Єронім, Омелян та дочка Євдокія.

КАЛИТОВСЬКА ЄВДОКІЯ, народжена 1888 року в селі Трійця, в домі о. Василя Калитовського, який був там священником 24 роки. Це сестра Олега-Теодора, Єроніма і Омеляна Калитовських. На 15-му році життя померла її мама. Вона закінчила учительський семінар і учителювала за Австрією та за Польщею аж до 1922 року. Одружилася в часі Першої світової війни у 1916 році з Г. Стаховим, учителем, тоді в таборі переселеному Гмінді, Австрія. Дуже цікавилася літературою. На еміграції проживала в Регенсбурзі. Працювала в жіночому рухові, давала доповіді, відвідувала літературні вечори, всі імпрези та мистецькі вистави.

В 1948 році переїхала до Канади. Працювала в ОУК, КУК, дописувала до «Жіночого світу», місячника у Вінніпезі, та до інших жіночих літературних видань. Євдокія пробувала перо у віршах, і один із таких присвятила жінкам в Канаді, а це Гімн Українок Канади. Мала двох синів: Романа, інженера, старшого та молодшого хіміка. Проживала довго в домі для старших у Вінніпезі й звідти ще дописувала до газет. Кореспондувала із Калитовськими, що жили в Дітройті. Читала журнал «Снятин» і дякувала редакторові (Михайлові Бажанському. – авт.) за цінні документальні статті.

КАЛИТОВСЬКА МАРІЯ, з дому Демчук, народилася в Трофанівці 4 лютого 1890 року. Учителювала в селі Балинці. Одружилася з проф. Олгою-Теодором Калитовським. Мали тільки одного сина Івана. Проживали в Байроті, Німеччина, а потім в Америці. Більшу частину перебувала в Дітройті, де 17 серпня 1972 року, на 82-му році життя померла. Похоронена на цвинтарі в Мавит Олівет-Дітройт.

КАЛИТОВСЬКИЙ ЄРОНІМ, д-р, молодший син о. Василя Калитовського, що був парохом в селі Трійця. Народився в 1866 році був адвокатом в Срию. Визначився як громадський діяч і літератор. Написав п'єсу для дітей «Гостина св. о. Миколая», гумореску «Декани з гір». Був одружений з сестрінкою проф. Михайла Грушевського. Писав поезії в річнику 1885-му «Зорі». Був співробітником українських сатиричних видань. Друкувався переважно під псевдонімом Трохим Дріт. Він, за свідченням Іллі Вахнюка, мав уложити «Думу про вибори в Снятинському повіті, року Божого 1889-го».

КАЛИТОВСЬКИЙ ОМЕЛЯН, професор, найстарший син о. Василя Калитовського. Став директором Української гімназії в Тернополі, а потім у Львові. Він був автором одної з перших географій в українській мові. Якийсь час, бо від 1885 року був редактором «Зорі», з рамені НТШ у Львові, яка спочатку від 1880 року була під редакцією О. Партицького. Омелян написав джерельну статтю у «Батьківщині» в 1888 році: «Проба організації галицьких жидів за Марії Тереси II». «Управителем курсів в першому році був директор Академічної гімназії у Львові Ілля Кокорудз, в другому році емеритований директор д-р Омелян Калитовський, а в сьомому році Управу курсів доручено професорові Львівської гімназії Юліянові Левицькому» (Кривавого року, Відень 1917 р.). Омелян Калитовський спочиває на Личаківському цвинтарі у Львові.

КАЛИТОВСЬКИЙ ТЕОДОР-ОЛЕГ, народився в селі Топорівці, 23 січня 1885 року. Тоді його батько о. Василь був священиком в тому селі. [Т.-О. Калитовський]... був учителем в гімназії. Одружений з Марією Демчук. Вступив до УСС-ів. Навчав в Рогатині, Коломиї, а також мав призначення Міністерством освіти за Української Держави вчити в Українській Державній гімназії в місті Снятині. Помер в Дітройті 16 червня 1975 року. Похоронений на тому самому цвинтарі, що і його дружина Марія. Від Снятинщини прощав його редактор журналу «Снятин» (Михайло Бажанський. – авт.).

Могила борцям за волю України та богослужебна каплиця

Після о. Василя Калитовського у церковних «Шематизмах...» парохом Трійці значиться священник – о. ІВАН УХАЧ. Народився він в селі Іллінці. На священничий сан був рукоположений року Божого 1904-го. Помер у Трійці 6 травня 1915 року.

Михайло Бажанський пише: «Батько його звався Гавриїл, а мати Агафія, донька Івана Марчука і Анни Семотюк. Від 1912 року аж до своєї смерті 6 травня 1916 року був парохом в селі Трійця... Подають іншу дату народження отця Івана Ухача, яку стверджує і родина, а це 5 серпня 1876 року, ординований 1904 року у Львові, де був студентом Богословія, а закінчив в Інсбруку.

Одружився 2 серпня 1904 року в Івано-Пустім із Софією Соневицькою з Борщівщини. В 1904 році був помічником-священником, опісля адміністрував парафією в Єрмаківці чи, як дехто зве, Гермаківці. В 1912 році адміністратором Горошева, дуже коротко, бо тільки півроку і того ж року став адміністратором в селі Трійця. Помер, заражений висипним тифом при сповіді. Похований на цвинтарі, згідно з його волею, хоч на цвинтарі біля церкви були гробниці, призначені для священників. Цвинтар недалеко від церкви».

*Могила священника –
о. Василя Калитовського у
с. Балинці*

Далі парохом Трійці призначили священника – о. РОМАНА ПЕТРОВСЬКОГО, який народився 1876 року і став духівником у 1904 році.

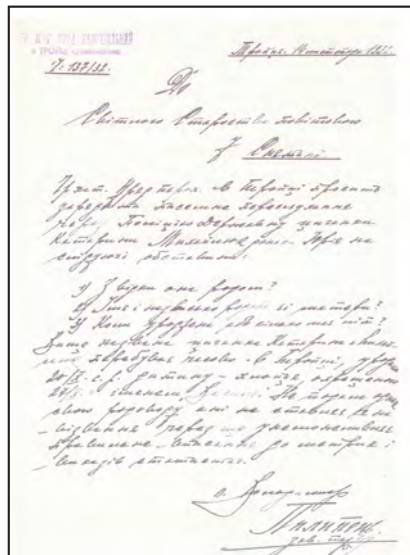
Якийсь час Трійця не мала свого пароха і його функції виконував від 1929 (чи дещо раніше) року «завідатель доїжджаючий», священник – о. МИХАІЛ СУЛЯТИЦЬКИЙ, парох Заболотова. Народився він 1894 року і рукоположений року Божого 1923-го.

Пізніше, від 1931 року, як «завідатель доїжджаючий», священничі обов'язки на парафії справляв о. ВОЛОДИМИР-СТЕФАН ПИЛИПЕЦЬ, 1902 року народження (за «Шематизмами...» УГКЦ). На священничий сан він був рукоположений 1927 року.

А ось як пише краєзнавець Михайло Бажанський про цього священника у своїй книзі «Вічно житимуть»: «Пилипець, священник, це був «білий крук» між нашим духовенством, не тільки Станиславівської єпархії, але може й всієї Галичини, з винятковою культурою й тонким знанням мистецтва. Народився

ника, на жаль, всю свою енергію зужив на боротьбу з комунізмом. Домагався від єпископа перенесення на іншу парафію, на жаль, без успіхів. Єпископ Хомишин його не любив за те, що о. Пилипець очищував наш обряд від латинського хламу: касував дзвінки й «ружі» та «фіранки» на престолах, непотрібне клякання і т. п., тобто все, що єпископ Хомишин заводив, будучи приклонником латинізації.

З комунізмом воював о. В. Пилипець безкомпромісово, будучи вояком з кости й крові. Наслідки були майже трагічні. Одного вечора, зимою 1936 року, коли повернувшись з Коломиї, сів до вечері, хтось стрілив через вікно й куля просвистіла коло вуха пароха. А що він був «не страшків син», вхопив рушницю, вибіг з хати й дав кілька пострілів. Польська поліція не дуже прикладалася до слідства й злочинця не виявлено. Аж тоді єпископ забрав о. Пилипця з Трійці й призначив йому парафію в Білих Ославах, біля Делятина. На його місце прийшов отець М. ГАЙДУЧИК – целєбс і вихованець єпископа Хомишина. Не зробив у Трійці буквально нічого, а в 1940 році став парохом Залуча, на місці померлого о. Є Гордійчука. І там нічим не виявлявся.

Документальні реліквії з церковного архіву

Проте непересічність о. Володимира Пилипця була в тому, наскільки він прислужився для даної парафії, і в тому, що він був прекрасним мистецтвознавцем, хоча цю галузь спеціально не студіював. Передусім читав багато мистецтвознавчої літератури в різних мовах: в українській, польській, московській та німецькій (останню знав префектно). Знав напам'ять історію світового мистецтва, зокрема був знавцем візантійського стилю, тобто іконо-

графії. Знав докладно всі відміни українського візантизму: іконографію Київської та Галицько-Волинської держав, Новгородську й Строгановську школи та твори українського неовізантизму. Був членом Національного музею у Львові, приятелем проф. І. Свенціцького та скульптора А. Коверка. Теж був членом Українського музею «Гуцульщина» в Коломиї. Купував та передплачував майже всі мистецькі видання. Мистця Івана Кейвана (тоді ще студента) брав до себе на вакації в 1934 і 1935 роках, і той малював йому візантійські ікони (хоча не любив візантизму) та портрети, а, будучи членом Управи Народного

*Отець Теофіл Кишкан
з парафіянами села. 80-ті рр.*

дому в Коломиї, о. Пилипець виєднав Кейванові малу стипендію на студію у Варшавській Академії мистецтва.

В Білих Ославах о. Володимир Пилипець виявлявся в культурно-освітній та господарській ділянках, а за німецької окупації був головою УДК в Делятині.

В серпні 1944 року втік з родиною (дружину вбила бомба, коли там були бої з большевиками) – трьома дітьми на скитальщину до Німеччини, звідти до Америки, де був парохом у Вашингтоні. Там і помер в 1967 році. На скитальщині був парохом в таборі «Сомме Касерне» в Авгсбурзі, де виявився повністю, як душпастир і провід-

ник (Іван Кейван)». – Ось так, цікаво і докладно написав Михайло Бажанський про одного із парохів Трійці – отця Володимира Пилипця.

...Маємо сказати, що від 1913 року при Троїцькому храмі діяло (без статутів) чоловіче церковне братство (членів 116) та братство сестриць. Його члени і членкині організували різноманітні відправи: ювілейні Богослуження, молебні тощо. Вони тісно співпрацювали з українськими організаціями та товариствами села, вели культурно-освітню роботу, навчали дітей Божої науки, прививали любов до свого народу, його духовних традицій.

На початку тридцятих років Кривоброди, присілок Трійці, було прилучено до парохії Хімчин Косівського деканату. І цікаво, що у 1933 році «...на гуцульській колонії, присілку Корости» була збудована і освячена («благословлена») Богослужерна каплиця Трьох Святителів. Це не єдина капличка у селі.

1992 року у куті Долина збудована капличка св. Михаїла.

Ось такими штрихами намітили духовне життя Троїцької парохії в австро-угорську та польську добу.

Таким чином, Українська Греко-Католицька Церква завжди була і залишалася з народом. Її виразно-національний характер був тим чинником, що

Отець Василь Гоян з парафіянами села під час освячення пам'ятного Хреста на честь героїв Небесної Сотні. 02.03.2014 р.

пригортав паству до Божого Слова, формував і живив національну ідею, визвольний рух нації в ім'я вільної Української держави. Тому так боляче сприймалося українцями насаджене тоталітарним режимом російське православ'я, але це вже інша сторінка нашої непростой історії.

За радянських часів, у 1946 році, УГКЦ була зліквідована Сталінінм, і її відродження припало на початок новітнього українського державотворення.

На свято Непорочного зачаття Пресвятої Діви Марії св. Анною, 22 грудня 1989 року, парафія з РПЦ повернулася у лоно УГКЦ. Парафіяни зробили цей крок одноставно. На той час настоятелем церкви був о. ТЕОДОР ОРОБЕЦЬ (в майбутньому Снятинський декан УГКЦ).

На парафії справляли священничі обов'язки о. МИХАЙЛО КУРИЛЮК, о. ВАСИЛЬ ПАЛІЙЧУК, о. ТЕОФІЛ КИШКАН, о. ТЕОДОР ОРОБЕЦЬ, о. ПЕТРО ЧИБОРАК, о. МИКОЛА КОСТЮК. Тепер парохом села є о. ВАСИЛЬ ГОЯН (1974 р. н., рукоположений владикою Павлом Василюком 1998, декан

Заболотівський з 2011-го, капелан), родом із села Долішне Залуччя. Членів громади УГКЦ – 1840 осіб (станом на 2017 рік).

...Ведучи мову про сучасне релігійне життя села, маємо згадати сестру-черницю Фаустину (в миру Леся Чорней).

Народилася вона 24 жовтня 1999 року. Виховувалася в християнській сім'ї. Виростала звичайною дитиною, проте ніколи не любила веселих компаній, гучних забав та розваг. Допомогала матері у хатній роботі, вишивала, читала духовну літературу. Завжди була усміхненою та привітною до людей, легко прощала образи і мала загострене відчуття справедливості. Леся змалечку виховувалася в любові до українських традицій, в атмосфері духовності та молитви. Ніколи не пропускала Служби Божої без поважної причини. Любила їздити з мамою по різних святих місцях, а з шести років почала брати участь у піших прощах до Зарваниці.

Після закінчення дев'ятого класу з благословення батьків вступила до жіночого монастиря Пресвятої Родина у Джублику Закарпатської області. Дуже легко і гармонійно влилася в спільноту монастиря.

30 жовтня 2016 року прийняла чернечий постриг і була наречена ім'ям Фаустина. Веде катехизацію дітей, проводить різні духовно-пізнавальні заходи.

Сестра Фаустина молиться за своє село, за український народ і все людство. Нехай Господь їй у всьому допомагає на цьому благословенному шляху служіння Богові і людям, адже тільки завдяки ченцям молитва у світі білому ніколи не припиняється.

*Сестра Фаустина
з братом Назаром*

Декан Заболотівський о. Василь ГОЯН, Василь ХАРИТОН

ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА
ПРАВДИВИМ ПЕРОМ.
ІВАН ГРЕКУЛЯК
(1951)

Журналіст і літератор Іван Грекуляк

В «Українському народному календарі» за 2004 рік – майже десять поезій і ліричних образків нашого талановитого крайнина Івана Грекуляка. А я читаю: «Моя батьківщина – мальовниче село Трійця. Воно назване ім'ям Отця, і Сина, і Святого Духа. Тому Зелені свята, Зіслання Духа Святого, П'ятидесятниця – то храмовий празник Трійці і моєї душі.

Тут «володар дум селянських» Василь Стефаник написав одну з найсильніших і найтрагічніших своїх новел – «Новина». Тому, коли буваю в рідній Трійці, неодмінно повертаю до криниці, з якої пив воду Стефаник, і собі п'ю, може снаги додасть вода дзвонкова – творчої, Стефаникової...

Мій рік народження 1951-й. То час, коли за Україну ще гинули повстанці».

Так Іван Грекуляк написав про себе у слові-зверненні до читачів, прийшовши до них зі своєю книжкою прози «Бузьки приносять щастя», що її присвятив своїм дітям Оксані і Тарасові.

Було то, нині можна сказати, вже в далекому 1993 році. За цей час повіростали Іванові дочка та син. Але не стало його любимого діда, згодом бабусі, матері.

Іван тепер на власному прикладі усвідомлює поняття «дідівська любов». Його дід, теж Іван, міг годинами мандрувати з ним найпотаємнішими природними закапелками, вводити бахура в курс історії села, розповідати, як жилося колись, або різні казки чи легенди. Як трохи підріс, удвох вони часто вирушали на косовицю. Тоді, за роботою, бесіда ставала коротшою. Й Іван мав час осмислити багато чого з попередніх дідових настанов. Дід став для Івася другим батьком, адже тато Лесь загинув трагічно на роботі в горах, коли хлопцеві не було й семи років.

Найціпкіше з них вкарбувалось в пам'ять те, що, як виросте та піде на свій хліб, у світі, аби в них не запанів, згадував дитячі стежки.

Іван не просто запам'ятав дідів заповіт. Не пориваючи ні на мить з отчим краєм, він багато літ примножує його красу, що здавна манила сюди й світочів духу найсокровеннішими людськими скарбами: словом, музикою.

Грати на скрипці навчився самотужки; грав на сільських весіллях, забавах. А першим, хто причастив запашним, як майовий мед, поетичним словом, був, відай, все той-таки дід Іван. Так народилися перші віршовані рядки...

Десь невдовзі по тому квітом-рум'янцем на весняному й такому ще сором'язливому лиці замріялося перше кохання. А відтак була і вода зі дзвонкової Стефаникової криниці. Вона і справді додавала творчої снаги, сміливості взятися вже за серйозніші проби пера, «показатися» з ними на люди в районній газеті і далі подати документи до Львівського державного університету імені Івана Франка, на факультет журналістики. Але ось до вступу на журфак були армія, Снятинське культурно-освітнє училище. І, звичайно, районка, у яку його покликав редактор Антон Шидловський.

Перша книжка «Бузьки приносять щастя», що про неї мовлено на початку, то лише частинка творчого набутку Івана Грекуляка. Знаючи про те, що бузькам пасує широкий простір для широкого розмаху крил, він не перестає жити мрією й про наступні такі ж. Невдовзі, віриться, ми зустрінемося з їх героями. А герої – то його односельчани, друзі, українські патріоти.

Задля цього живе. Про них писав і пише у районних та регіональних виданнях. Віддаючи себе в останні роки повністю газетній праці (нині уже на заслуженому відпочинку), зокрема, в часописах «Голос Покуття», «Снятинська вежа», «Захід», талановитий покутянин віднаходить по крупинці час і для сокровенного поетичного слова, трепетного художнього рядка із життєвої прози. Він професійно відредагував і відредагує чимало видань, що побачили світ у ЗАТ «Видавничо-друкарська фірма «ПрутПринт», а ще створив десятки зворушливих пісенних текстів, які поклали на музику творчі побратими Петро Корж та Любомир Равлюк.

Якось одна із них – про новітніх українських емігранток – прозвучала на досить поважному дійстві й закрутила сльози навіть у, здавалося б, незворушних доти керівних мужів. У Ясенові Пільному, що на Городенківщині, де Петро Корж з Іваном Грекуляком виконали цю пісню на святі «Літературно-мистецького Стрітіння», сльозу відчаю не стримав ніхто з ущерть переповненої чималої зали, обох її авторів на творчому, так би мовити, рівні прийняли в «Почесні жителі села».

Ая-ая, брате Іване, таке-то твоє слово!

Микола БОЛОТЕНЮК
журналіст

СЕЛО МОЄ – МОЯ КОЛИСКА...

Святися у віках, мій краю,
Людськими щедрими руками
І хлібом запашним, й піснями,
Добром святись, зелений раю!

Поміж садів, над синім Прутом,
Під чистим небом України
Цвіте село, неначе рута,
Й красується, як квіт калини.

Гей, Трійце – ти моя колиско!
Тобі доземно я вклоняюсь,
Коли ось знову повертаюсь
До тебе здалека чи зблизька.

Тут все співає, бо кохаю
Найкращих в світі покутянок.
Пісні на скрипці награвую
Для своїх друзів й троїчанок.

З-над Черемошшя до Припруття
Земля пишніє у розмаї,
І ллється пісня понад краєм
Про рідну Трійцю на Покутті.

СВЯТКОВИЙ ВІНШУВАЛЬНИЙ ВІНОК (ДИПТИХ)

I ВЕЛИКДЕНЬ

В Святес Воскресіння Боже
Із світлим празником вітаю:
Аби велось Вам мирно й гоже
Та Великоднім квітло маєм!
Бажаю щастя і здоров'я,

Опіки Божої та ласки,
Щоб смакувалися з любов'ю
Свячені паски і ковбаски!

Щоб множились добро в родині
І блага, що Господь зсилає!
Хай у душі, як й в Україні,
Христос щоденно воскресає!

II ЗЕЛЕНІ СВЯТА

Зеленоквітний день – Зелені свята.
І ми з молитвою ідем, у Божий храм.
Як й на Великдень, радості багато –
Й подячність ось складаєм Небесам.

В ім'я Отця, і Сина, і Святдуха –
В Тройці єдиній молимося в цей день:
Щоб нам для щастя, поступу і руху
Спліталась доля у вінку пісень!

Аби здоров'я мали ми без міри,
Щоб мир і злагода були посеред нас!
НАДІЇ і ЛЮБОВІ, та ще й ВІРИ
Бажаю троїчанам в добрий час!

Іван ГРЕКУЛЯК

НАЗАРІЯ ЯРЕМЧУКА БАЧИЛИ І ЧУЛИ ТРОЇЧАНИ

Найбільш пам'ятним моїм моментом щодо бачення на телеекрані Назарія Яремчука та його побратимів по «Смерічці» став той, коли Чернівецьке телебачення впродовж усіх новорічних і післяноворічних днів 1972 року транслювало музичний фільм «Червона рута» – за участі Яремчука та Зінкевича, а також Софії Ротару і Володимира Івасюка. І оце ж, зібравшись за святковим різдвяним столом у мого двоюрідного вуйка Миколи Федусишиного – Вірстюка, наша рідня із затамуючим подихом слідувала за молодими співаками на телеекрані.

Таким чином і заповнили серце назавше Назарій-ровесник (на шість місяців молодший за мене), Василь та Софія – тоді ще не заслужені і не народні артисти, ота їх подальша виконавська майстерність. Тому з тих пір я ревню слідкував за творчим зростанням і набуттям популярності ВІА «Смерічка» на чолі з її керівником Левком Дутківським, її солістів Назарія Яремчука та Василя Зінкевича. Хоча із відлітанням років стежки-путівці популярних виконавців розійшлися – кожен із них обрав свій творчий шлях. Із Назарієм Яремчуком, за прикладом друзів по агрофірмівській справі Семена Левка та Миколи Григорійчука, подружилися і брати Гриники: старший Василь, котрий на той час очолював селянську спілку «Прикарпаття» у селі Трійця, та молодший Петро, який провадив, як голова, колективне господарство імені Марка Черемшини у селі Залуччя, водночас кандидатуруючись в очільники Снятинського району.

Згодом Петро Гриник таки став головою районної ради та представником Президента України на Снятинщині.

Отож брати Гриники і запросили Назарія Яремчука на «Маланку» до села тринадцятого січня року 1993-го. Той новорічно-маланковий вечір відбувався на майданчику біля місцевої школи.

На виступ Назарій прибув зі своїм побратимом, також народним артистом України, Павлом Дворським. Троїцька громада гуртом обступила артистів. Троїсті музики заграли запальну польку – і всі гайнули в танок. До поважних гостей з вітальними словами звернулися брати Гриники, сільський голова Іван Нагненко, завідувачка клубу Марія Маковійчук-Марчук.

І всю ту новорічну феєрію знимкував, прибувши сюди на запросини Петра Гриника, майбутній Шевченківський лауреат, уродженець сусідньої Новоселиці Василь Пилип'юк. Отже усі три світлини з того свята перед старим Новим роком згодом увійшли до фотоальбому мистця «В краю Черемоша й Прута», що побачив світ у видавництві «Світло й Тінь» 1995 року.

Із тих пір концерти Назарія Яремчука я бачив лише на телеекранах. А Петро Гриник дружив зі співаком до останку. Уже після смерті артиста він запрошував до Трійці на різдвяно-новорічні свята його синів Дмитра і Назарія. Тож виступи юних легінів я також пам'ятаю...

Ой не забудуться у пам'яті роки далекі,
Як Тебе я бачив й чув твій піснезвук.
То хоч ще раз прилинь з небес, мов той лелека,
Наш незабутній друже – українцю Яремчук!

І ті спомини, як сонячний спалах, у моєму серці не зітруться ніколи. Бодесь і віршовані рядки писалися з посвятою Яремчукові; і на сцені Снятинсь-

кого районного будинку культури у пам'ятну річницю Назарія (готував вечір сільськогосподарський технікум із культурно-мистецьким товариством клубу ім. Н. Яремчука) – я грав на скрипці.

Іван ГРЕКУЛЯК

ДВОЛИСНИК ПЕРЕКАЗІВ І ЛЕГЕНД

I

ТРИ БРАТИ-КОЗАКИ ІШЛИ ЗА СОНЦЕМ НА ЗАХІД...

(З розповіді Ориси Соник)

... І назвали вони себе Сониками.

Ви ніде, у будь-якому іншому населеному пункті Покуття чи Прикарпаття, окрім Трійці, не надібаєте прізвища Соник.

Як розповідає Орися Дмитрівна, 1949 р. н., цей переказ про трьох братів-козаків, котрі втікали з далеких країв від турецького чи татарського поневолення, а, може, від своїх же панів-гнобителів, передається в їхньому роду із покоління в покоління...

Брели, мандрували три брати-утікачі полями-долами – за сонцем, шукаючи надійнішого місця для прихистку і безпечного господарювання.

І таку місцину вони, перебрівши на цей раз останню річку їхніх мандрівних переправ (а то був Прут), знайшли в підгірських лісах – там, де знаходиться кут Мочера (від терміну «мочари», болотисті місця).

Щоправда, по дорозі їм зустрілося кілька хаток (нині там Долішній кут), але брати подалися даліше і зайшли в густу лісову зону пралісу. Взаялися за роботу. З собою ж прихопили сяке-таке причандалля, а головне – сокири: є чим від ворогів відбиватися і є чим орудувати, працюючи з деревиною.

Прорубавши просіку, на облюбованому місці, неподалік якого протікає потічок (тепер він називається Горожіна, а в історичних розвідках М. Бажанського – Горозна), брати, взявши собі прізвище Соник, спорудили оселі. А оженилися з тутешніми дівчатами – з Долішнього кута.

Одному з братів підсунули сліпу, але багату дівчину. Так він її з люті і стратив. Але його ніхто не судив, бо про цей осідок Соників (обійстя, де через гони літ мешкав Василь Чорней, син Дмитра) ніхто не знав.

Назвали брати своє поселення, яке згодом розросталося, Трійцею – в свою честь та в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа.

II
СЛІД ДОНЕЧКИ ГРИЦЯ ЛЕТЮЧОГО ВІДНАЙШОВСЯ У ГАНЕВІ
(Із спогадів Марії Степанівни Чобанюк-Стефурак)

Той бідака із Стефаникової «Новини» Гриць Летючий (а з листів письменника до приятелів знаємо, що то був «мужик Михайло») проживав на куті Грабовець, неподалік річки Прут (десь там, де ще донедавна стояли хатини Павлюків, Арсенюків, Чобанюків).

Отож, як відомо з «Новини», Гриць Летючий (прізвище справжнього «мужика Михайла» ніхто не відає) з горя-бідкування утопив у Пруті свою меншеньку донечку Доцьку, старша Гандзуня відпросилася – і він її пожалів, дав бучок, аби та боронилася від собак та йшла проситися до багатих наймитувати. Сам пішов мельдуватися до Заболотова про скоєний злочин...

Отож, як каже Марія Степанівна, уродженка сусіднього села Ганів (нині проживає у Трійці у своєї племінниці Наталі), її батьки вповідали таке: ту дівчинку, а називалася вона не Гандзуня, а Марічка, підбрали по-дорозі багаті ганівські газди, котрі не мали дітей. Того досвітку, коли зустріли дівчинку на гостинці, вони їхали до Заболотова на базар. І застрашене дівча розповіло їм про сімейну трагедію, про дедю-дітовбивцю.

Ганівчани удочерили Маруську. Уже в дівочих літах вийшла заміж за ганівського хлопця, котрий носив прізвище (в Ганеві воно найпоширеніше) Чобанюк (Чубанюк).

У сім'ї народилося двоє хлопців: Микола і Степан. Старший, Микола, в армії, коли чистив карабін, ненароком застрелився.

А Степан уже ген-ген, у парубочих літах, оженився на доньці сільського дідича-поляка Юзя Залецького (у Ганеві проживав ще один Юзьо Залецький, але бідняк). Тож Степан Чобанюк із дружиною Васютою також мали дітей. Сам він секретарював у сільській управі.

І коли у повоєнні роки – під час горезвісної операції «Вісла» – настала прикра година (як для поляків, так і українців) вибиратися з насиджених місць, родина Залецьких подалася до Польщі. Ганьківчанин Степан на той час уже помер. Він, як і його мати Марія (Гандзуня із Стефаникової «Новини») поховані в Ганеві, але її могила з плином часу не збереглася.

З родиною (молодшими дітьми чи онуками) Залецьких підтримує зв'язки сім'ї Сойчуків, котрі є близькими родичами. Багато чого може розкрити з цієї утаємниченої історії про долю троїцько-грабовецької дівчинки Стефанія Сойчук. Тож пошуки справжнього імені Гриця Летючого, або принаймі життєлітопису його дочки Гандзі-Марії тривають. І будемо сподіватися, що колись крапку в цій драматичній історії буде нарешті покладено.

ДАРІЯ ЧОРНЕЙ (1979)

Народилася 6 червня 1979 року.

У 1994 році закінчила Троїцьку неповну середню школу, а в 1996 році – Заболотівську середню. Освіту філолога здобула в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (2010). Працює завклубом у рідному селі.

Мати чотирьох дітей. Активістка. Бере щонайактивнішу участь у культурно-громадському та духовному житті села. У 2011–2012 роках очолювала творчу студію «Калинове гроно». Голова громадської організації села.

Вірші почала писати ще у п'ятому класі, коли українську мову та літературу викладав директор школи Іван Васильович Осадчук. Він помітив її перші спроби, став першим творчим наставником.

Уже з раннього дитинства друкувалася у газетах «Голос Покуття», «Село і люди», літературно-мистецькому альманасі «Покуття». Пізніше – в альманасі «Підгір'я», часописі «Гілка золотого каштана», літературно-мистецькому альманасі «Перевал». Член Асоціації письменників Західної України.

Майже двадцять її віршів уже стали піснями, музику до яких написали композитори Богдан Кучер, Кузьма Смаль, інші покутські композитори.

До поезії надихає краса рідного села і Покутського краю, у який закохана ще з дитинства. Пізніше, крім вищеназваних видань, друкувалася у краєзнавчому та літературно-мистецькому журналі «Снятин», у «Покутській хрестоматії» та інших.

Перша зустріч краєвки з читачем обнадіювала. І не помилилися любителі рідного слова. Нові поетичні збірки поетеси з Трійці стали кроком до вищої поетичної сходинки.

Побачили світ її книги «Яблуко на долоні» (2004), «Пелюстка душі» (2009) та розлога поетична добірка у всеукраїнському журналі «Перевал».

Творчий доробок поетеси цікавий своєю постановкою морально-етичних проблем. Його образна система, набір художніх засобів, метафоричне самовираження роблять поетичні рядки світлими і звучними.

Коли осінь заплете турботою літо і на землю впаде перший листочок, не кожен його бачить; коли тужить вітер дібровами, не кожен його голос

*Поетеса
Дарія Чорней*

зрозуміє. А зацвіте гора Жбир чебрецями, то виростають крила і слова самі просяться на папір.

Хай рясними на добро будуть життєві дороги тих, хто не дав згаснути іскринці Божого дару авторки книг «Пелюстка душі» та «Яблуко на долоні». Віримо, що із зерняток яблука виросте великий сад і обдарує своїми плодами, пелюстками її душі майбутніх поетів, краєзнавців, піснярів, насамперед, жителів села.

Василь ХАРИТОН

І МЧАЛИ КОНІ...

І мчали коні, мчали, мчали коні,
Так дико й вільно мчали навмання.
Лилися їхні відблиски червоні
По палубі призахідного дня.

Летіли коні через перевали,
Черкали струн весняно-запашних,
І цвів букет вечірнього пожару
У гривах буйно-пишних і густих...

Хитався світ з душею в суголоссі,
Відлунював у серці рвійний ритм,
І сипався в сумне моє волосся
Рожевий цвіт з-під зоряних копит.

Збивались роси і здригались плечі,
Вільготний вітер віяв по землі,
Розбризкувавсь навкруг весняний вечір,
І бились в його грудях солов'ї...

Летіли коні... В мріях чи насправді,
Крізь яв і сон, крізь ладани черемх...
І день спливав, як музика Вівальді,
І я... чомусь ридала в той момент...

ВТЕЧА

Утекла від людей в несусвітні грудневі дощі:
Віджурюсь, відтужу, у самотності – помудрішаю,
До краплини зіп'ю ностальгійний, настояний хміль,
Зачекаю себе... Може, завтра все буде по-іншому.
А щоб вибрати інший, ласкавий і зніжений біль,
Малювала на склі неземного рожевого птаха...
І горіли свічки серед мрійної музики Баха,
Й шурхотів попід вікнами ранок у мокрім плащі...

І палила вірші... І гадала, що біль промине,
Їх гасили крильми неземної краси білі ангели.
Язики огняні розкидали хапливу світлінь,
У рожевім вині квіти суму притомлено танули...
А повз вікна в сльозах пролетів неосідланий кінь.
Пролетів... І нема... Я сама собі наче наснилась...
І дощі... І дощі... І нічого мені не відкрилось.
І пішла я у натовп. І там не впізнали мене...

О ПАНЕ МІЙ!

О пане мій! Мій невимовний болю,
Лиш ти один жалів для мене зрад,
І вів без тіні гриму за собою
На запальний життєвий маскарад,
Де всі у масках, в шатах ексклюзивних,
А я – лише чужинка-пілігрим.
Де всі про мене говорили «дивна»,
Читаючи тебе в зітханнях рим...
Бувало – відчай... Ролі невідомі
Я приміряла до душі. Та знов
Приходив ти, жалів для мене втоми
Від справжньої себе і молитов.
В житті, де фальш і принципи двобою,
Де філігранна досконалість гри,
Ти був для мене справжністю святою,
Тулив до серця совісні вітри...

В мені, убитій зрадами і страхом,
Завжди горіла свічка золота.
І ти, блідий, шептав мені монахом:
«Десь за межею болю – висота...»

СПОВІДЬ АНГЕЛОВІ

Коли стемніє, втомиться мій день,
Коли притихну серцем та молитвою
І обірвуться струни всіх натхнень,
Звучи в мені, мій Ангеле-хранителю!

Як зрадять і відвернуться усі,
Як на вітрах із крилами оббитими
Упаду ниць... З свічею у руці
Стій при мені, мій Ангеле-хранителю!

Коли закровоточить, запече,
Коли мене розпнуть за світло з тишею
І вмиють сміхом втомлене лице,
Не осуди їх, Ангеле-хранителю!

Як загублюсь між масок і облич,
Як у суєтах кроки порозхитую
І задивлюсь на виблиски дрібниць,
Спіткни мене, мій Ангеле-хранителю!

Коли на мить злукавлю в каятті,
А чи комусь черкну по серці бритвою...
Не дай безкарних вчинків у житті,
Заплач, заплач, мій Ангеле-хранителю!

І дай всього-всього, що від небес:
Падінь і злетів, перероджень, відчаю.
Всього, що можна винести на хрест,
Безмежно добрий Ангеле-хранителю!

БІЛЯ ЧУЖОГО БЕРЕГА

Я заблукала у твоїй весні,
Я зашукала у собі довершень.
У вимірі моїм вже може й серпень,
Медовий Спас і груші на вікні.

В весняний сад з-під осені тепла...
Вже вірний кінь звітрів і б'є копитом.
Чудна... Я ж помудрішала за літо,
Й безтямно в твої двері забрела.

Це ж скільки треба мати надглибин:
Десь там, в отавах, вже сивіють роси,
А тут! А тут півонії у коси
Поміж сплетіння перших павутич.

Осінній день – у повінь солов'їв,
Весняний цвіт – в жоржинові пожежі.
Переплелися і серця, і межі
В барвистостях душевних кольорів...

Два виміри. Дві долі. Дві руки.
Одна любов, мов голуб піднебесний.
Весна... І човен з осені без весел
Біля чужого берега ріки...

ВИПАЛИ СНІГИ

З твого мовчання – випали сніги,
З мого терпіння – стерпнули цимбали...
Як довго йти! Чи вистачить снаги
Дістатись до спокійного причалу?

Напівзима напівснігами в сні,
Напівжалі і сповідь половинна...
Душа моя, мов гілочка сосни,
Колюча і захищено-невинна.

Так тихо-тихо... Осені нема.
Лиш контури дерев: на сірім – чорне.
І твоя недосяжна далина
Обвітрені жалі до серця горне...

Мені би слів і віри у словах,
Твоє торкання засвітило б спалах!
І в цих холодно-білих дзеркалах
Усмішка – мить мене домалювала б!

МИРОСЛАВ ПОПАДЮК
(1937)

*Письменник
Мирослав Попадюк*

«Власне поетичне слово і прихильність до людей народжувались поміж стежин жнивного поля і зеленотравних пасовищ, з батьківського мозоля і материнської сльози.

І стало все надбане хлібом насущним. Може через те, що народився у Хлібичині, прозваним Пільним, бо оперезаний, як житнім перевеслом, щедрими нивами і синьоокиим Прутом.

Вже у випускному десятому скомпонував свою рукописну збілочку лірики. І носив її побіля серця впродовж усього вчительського життя...» – так пише про себе М. Попадюк.

Нещадно тиснули ідеологічні обценки. Але воскресла Україна і з'явилися збірки поезій М. Попадюка «Великдень» (1993), «Різдво» (1997), «Веселий букварик» (2001), «Промінець» (2005), книг нарисів та есеїв «Покликання» (1998), «Імена» (1999), «Скарби» (2000), пісенника «Понад Прутом» (2002), низка поем і повістей, дитячої читанки «Не забудь же, чия ти дитина» (2000), упорядник «Покутської хрестоматії» (2005), книг «Освятися, душе» (2000), «Правила доброї поведінки» (2001), «Літа, пам'яттю зігріті» (2002), «Сліди, вкарбовані у вічність: Іван Франко і Снятинщина» (2006), «Перевесло» (2007), «Три зорі Василя Равлюка: «Просвіта Снятинщини» (2012), «Зоряна паморозь» (2014), «Калинова гілка». Редагував альманах «Покуття» та багато інших видань, аби милосерднішим світ наш був.

Мирослав Попадюк – лауреат літературно-просвітянської премії імені Марійки Підгірянки. (1997) та літературно-мистецької премії ім. Марка Черемшини (1999). А найвищою нагородою для нього є присудження обласної літературної премії ім. Василя Стефаника у цьому році. Він – «Почесний член «Просвіти». Нагороджений найвищою просвітянською нагородою – медаллю «Будівничий України» (2005). Член Національної спілки журналістів України (з 2006), Національної спілки краєзнавців України (з 2006), Національної спілки письменників України (з 2015).

А ще – вчителювання, в тому числі і директорування у Троїцькій восьмирічці, понад дванадцятилітнє завідування районною освітою, керівництво районним Товариством «Просвіта» імені Тараса Шевченка. Ці діяння – і наш незнищений дух, і наша національна пам'ять, і наша духовність, і наш відроджений Великдень...

Мирослав Петрович вважає, що саме у селі Троїця захоронена Євгенія Калитовська. Але, на жаль, її імені на надмогильних плитах не віднайдено.

Василь ХАРИТОН

«ПРОСВІТА» В ТРІЙЦІ

Покутське село Троїця (Трійця), що потопає в посивілих горбах та зелених видолинках, завжди прикликало мене до себе, аби доторкнутися Стефаникових слідів, які прошкували колись на стрічу з Євгенією Калитовською. То були літа найвищого письменницького натхнення і творчого вознесіння. 1899-го побачила світ Стефаникова «Сина книжечка», яка висвітила золоту барву в українській і світовій новелістиці. Саме з Трійці краєнин черпнув страшну вістку про батьківську любов і розпуку, що приводить до утоплення ним рідної донечки. Троїцький Гриць Летючий (Михайло) «в убожестві своєму» не бачив іншого виходу.

До Трійці привела мене дорога після Зібранівки на перше повноцінне шкільне директорування, яке стало моєю альма-матер для набуття професійних управлінських навичок на освітніх теренах.

Казав же мудрий Лукрецій: «Якщо почуття неправдиві, то весь наш розум стане брехливим». У Трійці я зустрів людей зі щирими, правдивими почуттями, серед них були, найперш, сільські педагоги, пошановані в колі троїцької громади: Дмитро Bloшко, Дмитро Товстюк, Юрій Білейчук, Василь Венгров, Євдокія (Дуня) Вовк, Галина Bloшко, подружжя Лиликів, однокласник Василь Бойчук, Марія Ткачук, Ольга Васюта...

З розумінням і прихильністю до молодого шкільного керівника поставилися і сільські управлінці – сільрадівський голова Степан Вовчук і ватажок колгоспного господарства «Радянське Прикарпаття» Федір Никифоруk. Завдяки саме їхній активній підтримці і було вибудовано при державній помочі прекрасне шкільне приміщення. Нині в ньому – знана на Покутті своєю облаштованістю і поважними шкільними здобутками сільська одинадцятирічка (моє шкільне життя розпочиналося в трьох розкиданих приземкуватих корпусах тодішньої восьмилітки).

Згадане вище, ще післявоєнне, покоління сільських вчителів зростало і виховувалося на просвітницьких традиціях минулого, в якому – і національний дух, і прихильність до народної обрядовості, і любов до милозвучних піснi та слова. Селом троїстих музик, скрипалів і сопілкарів сьогодні називають Трійцю. Тож драматичний гурток, створений шкільним колективом у час мого директорування (а то були шістдесяті роки), завоював популярність не тільки в селі, а й далеко за його межами. Щорічно до діяльності сільського клубу прикликалася учительством сільська громада з батьківством для перегляду цікавих класичних вистав, що ставилися шкільними аматорами.

Добрі національно-духовні справи не оминають троїчан і в часи нашої незалежності, взявши старт з утворення в школі осередку Товариства української мови імені Тараса Шевченка. Ініціатор просвітницьких надбань серед громади села – педагогічний колектив і його просвітяни, очолювані директором школи Іванною Марчук, очільниками шкільного просвітницького осередку Оксаною Цибуляк та Надією Никифоруk.

Прижилося в колективі багато цікавих шкільних заходів, облубованих троїцькими просвітянами. При залученні батьків і культосвітніх працівників села проходять тематичні зустрічі із подій державного та релігійного календаря, конкурси та ранки, приурочені рідній мові, героям Крут, чорнобильській трагедії, жертвам Голодомору. Пам'ятними для учасників цих зустрічей є періодичні поїздки у львівський драмтеатр ім. М. Заньковецької, буковинський театр ім. О. Кобилянської, відвідування покутських та прикарпатських музеїв.

Все це – заряд просвітницької творчості, інтелекту, заряд любові до рідного краю і дорослих, і юних. Тож і троїцькі вихованці живуть цікавим та змістовним життям у шкільному Клубі творчих обдарувань «Молодої «Просвіти», стаючи активними учасниками районних конкурсів, переможцями та призерами районних і обласних предметних олімпіад.

Просвітницька праця в стінах школи активно спрямовується, в першу чергу, на утвердження української мови в усіх ділянках суспільного життя, на всебічний її розвиток, охорону чистоти й самобутності.

Уміло домагаються цього троїцькі просвітяни. «Слово в наших школах на багатьох уроках стало сірим і безбарвним», – potwierджує вчителька української мови і літератури Галина Юзюк. Інакше й не могло бути, адже в старі компартійні часи звужувався етнопростір українського слова, багатющій лексичний шар української мови опинявся поза її функціонуванням. Низка ідеологічних, світоглядних, соціальних причин призвела до того, що мовлення учня стало лексично одноманітне, насичене словесними штампами, кальками. Дітям повсякчас важко було висловлювати власні думки.

Для того, щоб мовлення сучасного учня містило багатий словниковий запас, просвітянка та її колеги використовують різноманітні конкурси, стимулюючи цим самим різні види спілкування, що розвивають мовлення школярів. У їхню практику ввійшло проведення конкурсів під час тижнів рідної мови, Шевченківських днів, відзначень роковин того чи іншого письменника.

Конкурси творчих робіт, літературних газет, на кращого читця в класі – все це дає свої позитивні результати. Пропонуються змагання на літературні ребуси, кросворди, чайнворди, криптограми. Охочі взяти участь у конкурсі дають письмові відповіді впродовж п'яти днів, опускаючи до скриньки для відповідей із зазначенням свого імені, прізвища та класу. Імена переможців повідомляються в наступному числі літературної настінної газети. Урізноманітнюються види спілкування юних просвітян: уроки-казки, уроки-подорожі, уроки-конференції, що їх найчастіше проводить Галина Василівна (а вона дочка вищезгаданого вчителя біології Василя Яковича Венгрова) при повторенні, узагальненні чи закріпленні вивченого.

Виявляються при цьому знання юних, ерудиція, здібності та здатність до вільного спілкування з оточуючими. А це є надто важливим у нинішньому глобалізованому світі.

Мирослав ПОПАДЮК

Републікується за книгою: Попадюк Мирослав. Три зорі Василя Равлюка. – Снятин: ПрутПринт, 2012. – С. 196–198.

ДМИТРО ЧАБАН
(1936–2010)

*Краєзнавець
Дмитро Чабан*

Дмитро Юрійович народився 25 січня 1936 року в селянській родині.

З любов'ю і охотою навчався в Троїцькій семирічній (по 1951), Заболотівській середній (по 1954), закінчив географічний факультет Чернівецького університету (1959). Любив школу, вчителів, вуз, викладачів. Семирічну закінчив з похвальною грамотою, середню школу – з відмінними знаннями, університет – із відзнакою. Більше подобалися гуманітарні і природничі науки.

Мріяв стати науковцем, але двері в аспірантуру були закриті, бо в родині були репресовані...

Працював у восьмирічних школах Обертинського і Коломийського районів, та майже все своє педагогічне життя віддав Джурівській середній школі як вчитель географії. Працював щиро, любив учнів, багато уваги приділяв позакласній роботі з учнями і громадській роботі серед населення.

Майже кожного року брав участь у семінарах, конференціях районного, обласного, республіканського та всесоюзного значення. Двічі обирався делегатом на Всесоюзні з'їзди Географічного товариства, а 1988 року – делегатом від району і області на Всесоюзний з'їзд працівників освіти.

Вчитель вищої категорії, вчитель-методист. Нагороди: «Відмінник народної освіти», «Отличник народного образования ССРСР». «Відмінник туризму Івано-Франківщини». Грамоти Управління освіти, Міністерства геології, фенологічного товариства СРСР. Медаль «Ветеран праці». Значки – «Ударник п'ятирічки» та ін.

Завжди займався методикою викладання географії, екологічною освітою учнів, питаннями етнографії, народознавства, краєзнавства тощо. Друкувався в пресі і методичних посібниках.

У 1993 р. призначений директором Джурівської середньої школи, а в 1994 році – заступником голови Снятинської райдержадміністрації з гуманітарних питань, звідки 1996 року вийшов на заслужений відпочинок.

До шістсотрічного ювілею села Джурова ініціював встановлення пам'ятника «Джурову – 600 літ» та 1994 року видав свій історико-документальний нарис «Село над бистроплинною Рибницею» (скорочений варіант).

Брав участь у підготовці до видання фотомистецького альбому заслуженого діяча мистецтв, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка Василя Пилип'юка – «Снятинщина. В краю Черемоша й Прута» (1995).

У 1996 р. організував урочистості з нагоди 100-літнього ювілею народного художника України Василя Касіяна. До цієї дати вийшов з друку збірник «Касіяну – 100», до якого увійшла розлога стаття про митців Снятинщини.

За активну дослідницьку роботу удостоєний літературно-мистецької премії імені Марка Черемшини в номінації «Краєзнавство» (2000) та обласної премії імені Марійки Підгірянки в номінації «Література» (2005).

У 2001 році до п'ятдесятиріччя ліквідації села Тучапи і виселення його жителів у Миколаївську область написав і видав історико-краєзнавчий нарис «Тучапи над Черемошем». 2004 року у співавторстві з автором цих рядків та Ярославом Романюком вийшли у світ дві книги: «Пам'яттю серця зігріті. Історія Снятинщини в літературно-мистецьких пам'ятках 1914– 2004 рр.» та «Духовні святині Снятинщини» про церкви, каплиці, хрести нашого району. До 50 річчя заснування середньої школи у Джурові, в якій працював за фахом, написав книгу-історію школи «Школа – колиско моя» (2005). Вийшовши на заслужений відпочинок, Дмитро Юрійович активно продовжував просвітянську працю, допоки... допоки гіркої вісімнадцятої днини лютого 2010 року його серце зупинилося...

Василь ХАРИТОН

ІВАН ФРАНКО У ТРІЙЦІ

З дитинства я любив довгі осінні вечори. «Восени день – до обіду», – говорить народне прислів'я. Надвірні роботи закінчувалися швидко, за дня я готувався до вечора. Наливав у лампу нафту, чистив скляний циліндр, накладав паперовий абажур, засвічував її і вмощувався на лавці за довгим селянським столом, обклавшись книжками. Читав багато, писав, готував уроки, бо дуже любив школу, що була для мене другою половиною дитячого життя.

Одного вечора учив вірш Івана Франка «Каменярі». У грубці тліли дрова, неня сиділа поблизу стола на стільці і пряла. Я вголос декламував. І раптом неня заговорила зі мною словами цього Франкового вірша.

– А ви що, знаєте цей вірш напам'ять? – здивовано запитав у ньеньки.

– Так, знаю, бо ми вчили цей вірш у школі до Франкового свята.

Мені стало приємно від цього, і вірш ніби легше запам'ятовувався.

– Я і самого Франка пам'ятаю, – промовила згодом.

– Як? – знову здивувався я.

– Та було то так... Розкажу, аби пам'ятав. Я була ще малою. Ми, діти, гралися на постелі. Я була найстарша і мусила забавляти всіх: Оленку, Дмитрика, Ганнусю. Неня поралися коло печі, а ми карбуталися на верені.

Раптом відкрилися двері і в хату увійшли дедя і за ним кілька чоловіків. Ми притихли. Поки вони усідалися на широкій лавиці під вікнами, я присіла на край ліжка, щоб їх краще роздивитися. Один із незнайомців видався дуже гарним, найкращим серед усіх. Дедя звернули увагу, що я так дивилася на нього, то підійшов до мене і каже:

– Видиш, Марушко, це – Іван Франко! – Я далі дивилася на нього, бо мені це було приємно. А Франко встав, узяв у руки течку, відкрив, витяг з неї книжечку у червоній обкладинці, підійшов до мене і каже:

– Це тобі! Аби ти була чемна, гарно вчилася і сестричок своїх бавила.

– Цілуй пана в руку, – говорив збоку дедя.

Та я обхопила книжку обома руками разом з рукою пана і не могла відірвати від нього свого погляду. Водночас, як то буває у сільській дитини, я дуже завстидалася, а Франко легко взяв свою руку із моїх долонь, в руках залишилася прохолодна червона книжечка. Як тепер, бачу його перед собою. Кучерявий, уверх зачесаний, високе чоло, очі добрі, пишні широкі, трохи закручені кучеряві вверх вуса. Голосу його уже не пам'ятаю, а лице його стоїть переді мною, як образ. До мене підсунулися мої сестрички і братик, щоб роздивитися, що я маю. Дитячі забави продовжилися вже із книжечкою. Не пам'ятаю, скільки у нас сиділи із дедем ті чоловіки, і не можу пригадати тепер собі, в котрім то було році...

– Ану, я виджу, що в книжці є портрет Івана Франка, дай подивлюся ближче!

Я підніс книжку до лампи, неня нахилилася і враз заговорила:

– О, о, точно такий! Він тут, у цій книжці, такий самий фаний! Читай, читай, а я підкладу дров у грубці, бо ватра уже пригасла.

Неня підклала дрова, а я декламував напам'ять:

Отак ми всі йдемо, в одну громаду скуті,

З святою думкою і молотом в руках...

У читача виникне запитання: де є та книжка, подарована Франком? О, яке би то було щастя, якби вона збереглася! Та війни і лихоліття понищили не тільки наші писемні пам'ятки, а й покалічили людські душі, понищили цілі родини, села, міста, замахнулися на знищення всієї української нації.

Інше питання: чому Франко побував у нашому домі? Як відомо, в Трійці постійно бував Василь Стефаник, він навідувався до родини отця Василя Калитовського. У своєму нарисі «Серце» новеліст писав, що Євгенія Калитовська – «мій найвищий ідеал жінки». Калитовські проживали по сусідству з нами.

Ненин тато, мій дід Михайло Данилюк, був у дуже добрих відносинах із Калитовськими – не тільки як сусід, церковний паламар, а і як прихильник Франкової радикальної партії. Крім цього, дід тримав невеликий sklep (крамницю), в якому можна було купити цукор, цукерки для дітей, булочки, різні товари, а чоловікам випити свіжого бочкового пива. Отож приходило багато людей. В домі Калитовських дід був бажаною людиною. Дружили між собою і діти. Неня згадувала, що було дуже приємно гратися з дітьми отця Калитовського. Там були різні іграшки. «Особливо ми любили «колейку» – як заведемо! А вона їде попри стіни, попід ліжками, а ми за нею повзаємо і ловимо, щоби знову завести. А як там гарно було на подвір'ї, яких тільки квітів там не цвіло!».

Згодом, як розповідала мати, серед тих людей, що прийшли з Іваном Франком, був і Василь Стефаник, якого вона бачила пізніше, коли приїздив у село і повертав до тата Михайла Данилюка. Отже, найвірогідніше, що Франко побував у домі Данилюка і подарував книжечку в той час, коли разом із Стефаником приходив до Калитовських. Дід Михайло Данилюк пішов воювати на Першу світову війну, де і загинув. Перша похоронка в село прийшла на його ім'я. Збереглося фото із Сараєво, датоване 15-м червня 1914 року.

Дмитро ЧАБАН

СТЕФАНИКОВА КРИНИЦЯ

Спогади, спогади... Скільки було їх в отих мудрих патріотів – українців! Та життя обривалося, а з собою забирало і пам'ять. Тому нині таким дорогим є те, що вже залишилося спогадом від тих далеких реалій.

З селом пов'язане життя ще однієї талановитої людини: письменника-новеліста Василя Стефаника.

У центрі Трійці зберігся будинок, в якому жив священик Василь Калитовський, у котрого частим гостем був саме Василь Стефаник.

Мабуть, не тільки родинні стосунки були цьому причиною (дружиною отця Василя була Євгенія Гаморак, рідна сестра дружини письменника), а саме природа, котра вабила молодого письменника своєю первозданною красою. Невеликий дубовий гайок на пагорбі добре було видно з попівської оселі. Ближче – поле, яке засівали житом-пшеницею. Зовсім близько потічок, що долиною звивисто пробирався до Пруту. А в тій долині море квітів, куші калини, черемха та вільха. А співу солов'їного, а зозулиного кукування!

Біля оселі – великий сад, неподалік криниця. Вона досі збереглася такою, якою була колись. Із давніх-давен українці шанобливо ставилися до річок, озер, криниць, джерел. Берегли і леліяли їх, бо добре знали, що вода – то

життя на землі. Безцінним даром природи є прісна вода, що знаходиться у земних глибинах. Із водою починається життя людини (купають новонароджених дітей), із водою закінчується і життя людини (омивають тих, хто навіки залишає земне життя).

Криниця – символ Батьківщини, сили, багатства, родючості, святості, чистоти, краси, вірності, безсмертя народного духу, розлуки, туги та високої духовності.

Як інколи буває прикро, коли окремі господарі, нехтуючи віками виробленою традицією, абияк будують колодязі: зведуть поверх землі два цементні кільця-рури, прив'яжуть до заіржавілого ланцюга деформоване відро – і все. Довкола жодної рослини, жодного камінця. У такій криниці і вода стає з гірким присмаком.

У нашому селі є багато занедбаних криниць (одна із таких Стефаникова криниця). Поетеса Дарія Чорней про цю криницю написала так:

Живи навіки, рідна моя Трійце,
Куточок України чарівний!
Б'є джерелом Стефаника криниця,
Стоїть на варті свідком дуб старий.

Серед села, на роздоріжжі, самотньо похилилася старенька криниця. Сумно дивиться темним оком у безмежну синь неба. Дерев'яний дах розсипався, цямриння осунулось. Зрідка хтось загляне в її дзеркальну глибину, але воду не бере: криницю давно ніхто не чистив та й відра нема... Влітку вона заростає високими бур'янами і ховається в зелені густих чагарників, восени виглядає з висохлого бадилля, густо вкритого опалим листям, а з першим снігом чорніє плямою на білій пелені.

У селі криницю називають Стефаниковою. Чому? Кажуть, що з неї часто пив воду сам письменник, гостюючи у сім'ї місцевого священика. Сповнений світлих надій, окрилений високими почуттями, Стефаник завжди щасливим птахом летів у чарівний куточок на березі Пруту. Тут жила Євгенія Калитовська – його «ідеал жінки» і велике платонічне кохання.

Ой, яка щаслива тоді була криниця! Її холодну джерельну воду пили стомлені і спрагли подорожні, жінки біля неї прали і жваво обговорювали сільські новини, а вечорами збиралися невгамовні хлопці і дівчата. Скільки сміху, веселощів, пісень!

Давно те було... Ще високі кремезні смереки, що ростуть поруч, були на сажень від землі. Виїхали з села Калитовські, полетіла у світ написана Стефаником «Новина». А криниця жила своїм життям. Напувала чистою водою пустотливих дітлахів, що займали три шкільні корпуси, і щebetали біля неї зранку й до вечора.

Саме у нашому селі сталася подія, що сколихнула душу письменника, а згодом і цілий світ. Село, що дихало красою природи, задихалося від злиднів. У маленьких хатинах під солом'яною покрівлею було холодно і голодно. Тяжка праця в полі не всім давала змогу перезимувати в теплій хатині і вгамувати голод. Скільки тих сумних дитячих оченят благало хліба і пісного борщику!

У жовтні 1898 року в селі Трійця селянин Михайло, що залишився з двома малими дітьми після смерті дружини, не зміг їх прогодувати і повів до Пруту, щоб утопити. Меншу дочку кинув у річку, а старша відпросилася.

Василь Стефаник завітав до села, щоб детальніше довідатися про життя Михайла та його дітей, а згодом написав: «Отаких якихось історій так багато дієся по селах, що вони, як опирі, кров висисають. Ой, так гірко!»

Так з'явилася новела «Новина» – трагедія людської долі і шедевр творчості письменника. А водночас й одна з гірких сторінок історії нашого народу.

Галина ЮЗЮК

А ЖИТИ ТРЕБА ДАЛІ!

Нехай сьогодні в нас похмурий день,
Відкинем всі незгоди і печалі:
Своєї долі ми не обминем,
І хай там що, а жити треба далі!

Як стрімко і невпинно лине час,
І жити треба далі і любити!
Життя людині дане тільки раз –
Тож гідно треба в цьому світі жити.

І хай надалі буде інший час,
Довершим те, що можемо й не здійснили...
Життя – то вверху, то – вниз кидає нас,
Та жити хочем краще, ніж прожили!

Я вірю, що настане новий час –
Такий величний, світлий, наче врода!
І зазвучать нові пісні для нас
Про велич України і народу!

Людмила САДИЧ

МОЯ ВКРАЇНА

Козацьким духом ми багаті:
В нас доля склалася така,
Що тут зросли на Прикарпатті,
В краю Стефаника й Франка.

Я – син своєї України,
Шаную геній Кобзаря,
І щедрий колос, і калину,
Та ненавиджу москаля.

За кращу долю у Державі
Майдан у Києві повстав,
Щоб ми трималися у славі,
Щоб Європейський стяг сів!

Небесна Сотня із народу
Нас захищала у бою:
Боролась мужньо за свободу,
За волю друзів, за сім'ю.

Віддаймо шану всім героям,
А ворога на крах зітрім!
Хай розквітають у розвої
Моя Україна й отчий Дім!

Василь СОНИК

В ДЗЕРКАЛАХ ОЗЕР БЕЗ ХМАР НЕБЕСА

В дзеркалах озер без хмар небеса,
По гущах лісів диво-казки краса.
Гостроверхі вершини в скельних прикрасах.
Вітри гуляють, мов легіні в плясах.
Зве до низів швидкий біг потічків,
Смереки ховають у кронах круків,
Комахи цілують чаруючі квіти,
Блукаючі духи – пралісу діти.
Правидне сонечко землю кохає
Й теплом первовіку серця зігриває.

ТРАГЕДІЯ

Трагедія! Трагедія! –
Сльоза тече на спомин сину.
Він воював за Україну.
Ох, жаль! Як жаль!

Земля прийняла його кров
І жадно прагне жертви знов.
Цей біль... Цей біль...

То наростає, то спадає.
Він волю й рабство підпирає.

Не плач! Не плач!
Тут не сльоза потрібна, нене,
... Залізо треба розкалене.

Давай! Давай!
Справ похорони в ріднім краю:
При вас живих я помираю!

Ти чула? Чула?
Страшна стало! То був крик ...
Бувало гірше. Я привик.

Прокинься! Встань!
Куди плюєш? Там свої люди!
Як на душі їм потім буде?

А-а, знаю. Знаю! Ти – чужий!
І був такий, і є такий.
Так, що давай! Каліч! Убий!

Давай! Давай!
Веди всіх так, щоб важко було.
Щоб смертю дихало і дуло.

Раби... Раби...
Раби спроможні ноги мити.
Носити кнут й під ним ходити.

До нудноти... До нудноти...
Вербу підносять і калину
Та й споюють свою дитину!

Це ми! Це ми!
Це нам так груди розпирає.
Це нас так хилить, нас – метає.

Дивись! Дивись!
Посіяне збирають діти,
Нема куди їм ся подіти.

Мовчіть! Мовчіть!
Не згадуйте, зрадливі, Бога.
Для нас відчужена й важка,
Стернею встелена дорога.

ВІДЧУЖЕНІСТЬ

О, русий,
Ясний Сонця сину –
На кого кинув Україну?
... Плекала, як малу дитину,

Земля оця.
Тепер руїну ...
... Споглянеш,
Куди оком кинь.
Й докіль в минуле не поринь,
Лиш звук глухий
Від правди тої,
Якою жили предки твої.

* * *

Якщо немає долі,
То всі старання кволі.
Із безлічі доріг,
Придатних нам до ніг,
Хоч вибирай яку...
... Задушишся в духу
Своїх проблем щоденних,
Збагненних й незбагненних.
Нестимеш камінь долі
Без норову, без волі...

Анатолій ЮЗЮК

МОЄ РІДНЕ СЕЛО

(Пісня)

Ясний місяць зійшов в далині із-за темного гаю,
Верби кучері свої спустили з чола до землі.
Рідна Трійце моя, ти – краса Прикарпатського краю,
Що омита в росі і у чистій воді прутовій.

Приспів:

Трійця моє – натхнення,
Трійця – моя сім'я,
Богом благословенна,
Бо носить Його ім'я.

Моє рідне село! Я люблю твої гори й долини,
Шум діброви, п'янкий аромат квіточок.
І зелені луги, що пишаються цвітом калини,
І струмочки дзвінкі, що так швидко біжать до річок.

На початку села є освячений хрест на горбочку,
І коли я іду попри нього чи вдень, чи вночі,
Зупиняюсь на мить і помолюся Господу мовчки
За усіх християн, що живуть у моєму селі.

А дорога веде від початку села аж до лісу:
І старих, і малих, що ідуть залюбки по гриби.
А у серці моїм про Ісуса улюблена пісня –
Як співає душа, то ніколи не буде журби.

ПАМ'ЯТІ НАЗАРІЯ ЯРЕМЧУКА

Коли сонце за обрій сідає,
Чути голос чарівний здаля,
То Назар про «Стожари» співає –
Наяву від села до села.

Ним пишається рідне Покуття
В золотім передзвоні пісень.
Полонини Карпат і Надпруття
У зіницях дівочих очей.

Приспів:

Закордоння його добре знає,
Бо душею усіх причащав,
Він – перлина Карпатського краю,
Немов рута одна серед трав.

В небі зірка ніколи не згасне,
Бо її сам Господь засвітив,
І Назара пісні повсякчасні,
Що звучать на карпатський мотив.

Дай нам, Боже, щоб ми полюбили,
Україну, як він полюбив!
Ні в думках, ні в ділах не грішили,
Тільки чули карпатський мотив.

О ДІВО МАРІЄ!

Я до Тебе іду, Богородице Діво,
І в молитві несучи щире серце своє,
Щоби всі на Землі проживали щасливо,
А Господь із Небес хай здоров'я дає.

Ти – Цариця Небес, Матір Бога живого,
Що страждав і терпів за наш гріх на хресті,
Щоби визволить нас від усякого злого,
І до Царства Небесного нас привести.

Я Тобою живу і до Тебе молюся,
Бо без Тебе немає життя на Землі.
Тільки Тіло і Кров Твого Сина Ісуса
В Царство Боже ввійти допоможе мені.

О Діво Маріє, Тебе я благаю:
– Почуй мої мрії, слова і пісні,
Проси Свого Сина, щоб дав мені сили,
Принести до Нього дарунки свої!

Не піддамся ніколи на світі спокусі,
Щоб Ісуса у серці своїм зберегти.
І по смерті у Божому Царстві Ісуса
Білим цвітом у райським саду зацвісти.

Іван ВЕНГРИНЯК

ОСЕНЕ, ЗАЧЕКАЙ!

Гай шумить і колишуться віти,
І зелені листочки тремтять.
Вже до осені котиться літо
І роки у минуле летять.

Що чекати від осені тої,
Що чекати від неї мені?..
Може ватру пори золотої
У моєму запалить вікні?

Може, золотом ватри зігріє
Ту єдину надію мою,
Що серці моєму жевріє...
Подаруй мені ніжність свою!

Пригорніть мене, весни зелені,
Загорніть у весняне тепло,
Не ідіть, не втікайте від мене,
Краще дайте надії весло!

Краще трави вберіть у намисто,
У коралі квіток польових.
Ну, а небо, а небо сріблисте
У мільйони зірок золотих.

І хай осінь ще мить почекає,
Призупинить багряну красу.
Що для неї ця мить означає?
А для мене – продовжить весну.

ЖІНКА-ОСІНЬ

Ти знову в мій дім прилетіла,
Впустила у серце печаль,
На край мого серця присіла,
Багряну надівши вуаль.
Візьми мене порухом вітру,
Нехай я з тобою згорю,
Насип хризантемного цвіту
У зболену душу мою.
Торкни мою мрію, як рану,
Щоб все від початку згадав:
Цю пору сумну, полум'яну,
Ще з юності вірно кохав.
Ти чуєш, моя соромлива?
Всі кажуть, що ти не проста,
Що твоя душа, наче злива,
Й калиною пахнуть уста.

Всі кажуть: сумна і красива,
І мудра, як істина, ти!
З яких молитов, моя мила,
До тебе прокласти мости?
Під ноги твої паду листом,
Зову тебе звуком пісень...
Візьми мене, осінь барвиста,
В овіяний смутком свій день.

ДЕ ВІДПОВІДЬ?

О Україно, рідна нене,
Яких Тобі потрібно зваб?
Яких ідей, якого вчення,
Законів писаних, догмат?
Чому, коли Тебе гнобили
Татари, турки, москалі,
Водою гніву не накрила
Із круч Дніпрових – берегів?
Чому, коли ляхи топтали
Тебе важкими чобітьми,
Стіною гір Ти не постала,
Не перекрила їм шляхи?
Якої ще потрібно рани,
Смертельних і кривавих битв,
Щоб повернути честь і шану.
Яких потрібно ще молитв?
Чому страдаєш, Україно?
Хрестами ж всяїна земля...
Де відповідь твоя правдива,
Де правда? Воля де твоя?

Андрій МАРТИНЮК

ОСТАННІЙ БІЙ «БЕЗТАЛАННОГО» – «НЕПОРАДНОГО»
(Повстанська звитяга)

«Безталанний» –
Іван Дебринюк

Темної ночі у вікно до пані Емілії хтось настирливо постукав. Її чоловіка недавно забрали, запідозривши у співпраці з УПА, тож господиня здригнулась і веліла дітям лізти на піч, а сама неохоче відчинила двері. У хату, промоклий до нитки, увійшов юнак в однострої і найперше заходився витирати свій «дехтяр» (так повстанці називали РКД – ручний кулемет Дехтярьова). Обличчям текли струмки дощової води впереміш зі слізьми, але очі не плакали. Вони горіли несамовитим вогнем, і від погляду прибулого ставало неприємно і лячно. Юнака впізнали – то був родич із сусіднього району. Пару літ тому він вже гостював у цій хаті. Звісно, що без зброї.

«Тето, – звернувся прибулий, – я ненадовго. Ось лише просохну трохи і поїм». Він поклав кулемета в куток і присів до печі. Всі мовчали. Діти з цікавістю зиркали то на двоюрідного брата, то на чорний ствол і диск. Господиня заходилася шукати їду, а гість, ні до кого конкретно не звертаючись, заговорив. З його розповіді впливало таке: їхню групу з шести повстанців викликав зв'язковий-зрадник на зустріч із «провідником». Йшли довго. Їх зустріли біля одинокої хатини, на пароль відповіли. «Я трохи відстав, – глухо продовжував оповідач, – аж раптом побачив, як на «Скорого» накинута з двох боків, поваливши на землю. «Сокіл» рвонув автомата, але з горища вдарила черга, і він упав, убитий наповал. «Зрада...» – прохрипів хтось із наших поранених. Я скочив у рів і поповз. У ранішній імлі свистіли кулі й лунали крики, аж раптом усе стихло. Мені вдалося протиснутися в щілину між каменями, за ними був лісок. Я нестямно побіг поміж деревами, і нарешті усвідомив – за мною ніхто не женеться. Перевів дух. Подумав вернутися, але там почали злітати ракети і затріщали автомати. Я зрозумів, що не знайшли шостого – мене – і знову побіг. Наблизився до потоку і пройшов ним кілька десятків метрів – про всяк випадок, якби йшли слідом із псами. Відтак звернув під гору і забився між камінням у Камарському лісі. Пересидів день. До полудня пострілювали: то тут, то там, а під вечір стихло, і ось я у вас».

Повстанець замовк і пожадливо накинувся на коржа із солониною. Господиня осміліла і запитала: «А що тепер? Що будеш робити?». – «Не знаю, – скрушно прорік гість. – Мої загинули або арештовані. Але я здогадуюсь, чиїх рук це діло. Так легко їм не минеться...».

Закинувши зброю на плече, повстанець приязно помахав рукою дітям, гречно поцілував господиню і рішуче ступив до дверей. Ніч поглинула нежданого гостя. Про його візит, чого так боялася Емілія, суворо наказавши дітям мовчати, не здогадався ніхто.

...Минуло тижнів зо два. Старший з дітей, Василь, поніс до Косова нехитрий крам, аби виміняти на харчі. За Банським мостом стояла озброєна охорона. Усіх перехожих формували в колонії і веліли йти у бік казарм. Не пояснювали нічого. На казармах висіли червоні прапори з чорними стрічками. Людей шикували по одному і вели шеренгою всередину. Там, на застелених червоною матерією столах, у чотирьох трунах лежали високі офіцерські чини. В головах кожного стирчали подушечки з орденами і медалями. Загнані в казарму люди, віддаючи почесні померлим, понуро робили півколо біля трун і з виходу поспішали у своїх справах. Наблизившись до мерців, Василь побачив в одного кульовий отвір в скроні, прострелену шию в іншого... «Ага, це вбиті, а не померлі», – зметикував нарешті хлопець. Метрів за сотню від казарми почув приглушений шепіт: «Той, який оцих шарахнув, лежить на Пістинській дорозі». У Василя тьохнуло в грудях.

На названому місці, що по дорозі на базар, теж було людно, але ніхто не затримувався і нічого не говорив. На узбіччі лежав босий юнак із простреленими грудьми і широко розкритими голубими очима. Старанно виголене обличчя, губи застигли в сумній усмішці... Василь закам'янів: це був їхній нічний гість, його двоюрідний брат.

Якась жінка шарпнула за руку: «Ходімо, чому став?». Відвела подалі, а тоді сказала: «Хлопче, я бачу – це твій родич. Забирайся геть, тут повно агентури. Вивезуть вас усіх!». До базару Василь не дійшов. Повернувся додому, і далеко за Косовом, на самоті, дав волю сльозам, які душили дитяче серце...

Про обставини бою і загибелі «Безталанного» – «Непорадного» (такі були псевда повстанця) докладна інформація просочилася з гарнізону. Рядові оперзагону віддали належне «заклятому ворогу», який подарував їм життя.

...Ніхто не знає, яким чином і звідки довідався «Безталанний» про виїзд енкаведистів на каральну акцію в Брустори – Космач. Але коли нападкові солдатами «студебекери» натужно ревли на Пістинському підйомі, він зі своїм «дехтярем» сидів на смереці і, мабуть, востаннє молився до Бога.

Ось у прицілі з'явилася одна вантажівка, друга... Можна було вбити осіб з двадцять, але РКД мовчав. На деякій віддалі від «студебекерів» крався критий брезентом «бобик» – їхало начальство. Коли машина порівнялася зі смерекою повстанця, люто вдарила черга. Перші кулі прошили колеса, легковик занесло в рів. З нього вискочив шофер, однак стрілець на нього уваги не звертав. Вогонь скажено рвав брезент, з-під нього лунали крики і стогін,

але швидко стихли. Заверещали гальмами вантажівки, військові стрімголов вискакували з кузовів і залягали на узбіччі. Затріщали автомати, доповнені добірним російським матом. Було незрозуміло, хто і звідки розстріляв командирську машину, аж подав голос шофер: «Он там, на елі». Потяглися сліди від куль. Повільно сповзаючи по гілках, з дерева упав молодий хлопчина. Руки судомно стискали російський ручний кулемет Дехтярьова.

Енкаведисти кинулися «прочісувати» ліс і ще хвилин двадцять лунала безладна стрілянина. За той час з «бобика» витягли вбитих наповал офіцерів. Хтось волав: «Врача!». Та лікар був зайвий. Не подавав ознак життя й «бандьора». Його ретельно обшукали, але нічого не знайшли. Зняли добротні юхтові чоботи і вкинули на вантажівку. В диску підбраного «дехтяра» не було жодного набою.

Офіцерів, звісно ж, поховали з відповідною помпою і ритуалом. Убитого повстанця кинули в згаданому місці і витримали декілька днів. Але його «ніхто не впізнав». Тіло забрали і, очевидно, десь у невідомім місці закопали. Або спалили...

*Хрест на місці загибелі Івана Дебринюка
у с. Пістинь Косівського району*

ля від д. (стерто). Постій 3.4 (знову стерто)». З фотографії кудись у далечинь дивиться вродливий юнак із хвилястим волоссям і ясними очима. Сьогодні можемо назвати його повне ім'я: ІВАН МИКОЛАЙОВИЧ ДЕБРИНЮК. Родом із села Трійця Снятинського району Івано-Франківської області. Роки життя: 1927–1952.

Минуло понад тридцять років. Колишня зв'язкова УПА, яку ніхто й ніколи не запідозрював у співпраці з повстанським рухом сорокових-п'ятдесятих, відчуваючи скору кончину, передала Василю маленьке фото. На звороті написано олівцем: «На довгий і не забутий спомин дарує свою фотокартку вірному другови «Скорому» з часів підпілля».

Василь ПАВЛІВ

ЧАСТИНА П'ЯТА ХРЕСТОМАТІЯ. ТРІЙЦЯ

ТРІЙЦЯ – село в повіті Снятин, 28 кілометрів на захід від Снятина, 6 кілометрів на південний захід від Заболотова, де є повітовий суд і телеграф. На півночі лежить село Борщів і Хлібичин Пільний, на сході Демиче й Ілинці, на південний схід Тростянець, на південь Хімчин, на захід Микитинці (оба села в Коломийському повіті), на північний захід Цуцулин (частина Семаківців, в повіті Коломийському). Північною частиною перепливає Прут. Води північної частини забирає правий доплив потік Горозна, з південної частини потоку Кривобриткий, який творить разом із Стефанівкою потік Цуцулинок, правий приплив Прута, і потік Долговець, правий доплив Цуцулинка.

Середнє піднесення досягає 300 метрів. На південному заході підносяться Грушів (349 м), Рупа (374 м) і Плоска у Великому лісі (450).

Власник дібр має орного поля 454 морги, сіножатей і огорodів 111 моргів, пасовиськ 15 моргів, ліса 2115 моргів. Селяни мали орного поля 1339 моргів, лук і огорodів 797 моргів, пасовиськ 828 моргів, ліса 2 морги.

В 1880 році було 517 домів, 2295 мешканців в селі. П'ять домів і 36 мешканців на панському дворі. 1835 греко-католиків, 391 римо-католиків, 99 жидів і 6 інших віровизнань. 1974 русинів, 267 поляків, 90 німців. Парафія римо-католицька в Заболотіві, греко-католицька на місці, деканат Коломийський. В селі церква Св. Трійці, каплиця, каса позичкова громадська з капіталом 2980 золотих ринських і млин.

«Вістник пошт і телеграфів» з 1910 року подає, що в селі Трійця було в тому часі 3 902 мешканців. Власником посілости Каєтана Задуровіча. Урядова статистика, видана у Варшаві в 1933 році, по день 1 квітня подає, що простір село займало 33,63 км², ужитків було 23,13 км², а орного поля тільки 17,42 км². На 30.IX. 1921 року було 632 будинки, а на 9.XII.1931 року було вже 825 будинків. На 30.IX.1921 року мешканців селі було – 2854, а на 9.XII.1931 року було їх вже 3444 особи.

Трійця, село, парафія, церква Св. Трійці, дерев'яна, побудована і посвячена 1863 року. На ерекціональному ґрунті, коло парафіяльного дому, Богослужбна каплиця св. Первомученика Стефана, побудована і посвячена 1865 року. Патрони: спадкоємці Марії Добик. Завідатель о. Мирослав Гайдучик, народжений 1907 року, рукоположений 1934 року. Число греко-католиків 2052, латинників 590, жидів 110. Школа двокласова утравквістична. Є і окрема школа та римо-католицький костел на гуцульській колонії присілку Корости, за 5 кілометрів віддалі є Богослужбна каплиця Трьох Святителів, дерев'яна, побудована і посвячена 1933 року. Воєводство Станиславів, староство і каса

скарбова Снятин, суд, пошта, телеграф і залізнична станція в Заболотові, 7 кілометрів від Трійці (За Шематизмом Станиславівської єпархії з 1938 року).

Деякі додаткові відомості про парохів: отець Йоан Сіменович, народжений 1729 року був парохом в селі Трійця, пов. Снятин, дружина його була Марія з Якимецьких. Він помер 1808 року.

В селі Трійця був парохом о. Іван Ухач, народжений 5 серпня 1876 року в селі Ілинці, ординований 1904 року, і одружений того ж року, був парохом

Троїчани – військові. 30-ті рр.

від 1912 року аж до смерти, яка настала 6 травня 1916 року. Помер, заражений висипним тифом, під час сповіди. Похоронений на кладовищі, згідно з його волею, хоч на цвинтарі коло церкви були гробниця для священників. Син його Богдан, кооператор, тому мав право зголоситися до села Трійця, хоч там він не народився. По смерті о. Ухача парохом в селі став о. Роман Петровський, якого (пізніше. – **авт.-упоряд.**) перенесли до Бабча коло Надвірної.

Довголітнім парохом був тут Отець В. Калитовський, до якого приїздив Василь Стефаник. Саме тому і залишилися

багаті відомості про Трійцю на підставі джерел із писань Стефаника. Вперше існує багато даних із самої біографії письменника. Найбільше черпаємо із листування, в якому віддане життя села Трійці, та деяких знатних його мешканців. «Синю книжечку» (1890) присвятив Стефаник «Дунечці», Євдокії Калитовській, доньці великої приятельки Стефаника Євгенії Калитовської, в домі якої в селі Трійця він написав «Синю книжечку». В листі до Вацлава Морачевського, свого близького приятеля. 3 грудня 1898 року Василь Стефаник оповідає подію, що сталася в селі Трійці на Покуття. Убогий селянин, якого дружина померла, залишивши йому двоє маленьких дівчат, не міг їх вигодувати, ні ними опікуватися. Не бачачи ніякого виходу, він втопив молодшу в річці Прут, а старшу пустив живою, бо вона вблагала батька не топити її («Снятин», ч. 8, ст. 6–7). «Новина», новеля В. Стефаника, розповідає про жорстоку подію, що трапилася в селі Трійці в місяці грудні 1898 року. «З ніким не сходжуся, а до мене приходять. Був Богдан Лепкий, Морачевська ходить, ще зо двох поляків, і давний мій знакомий з Трійці Копертинський. Він тут при банку і мені з ним дуже приємно балакається за Трійцю» (3 листа до Ольги Гаморак з Кракова, без дати, здається 1900 (?)). «Я вас прошу дуже зараз міні написати, чи в

Трійці хто не хорий, або що злого не сталося? Цілі дві неділи листу ніякого? Страшно!» (З листа В. Стефаніка до Ольги Гаморак з Кракова, без дати). А даліше в тому самому листі «...Посилаю Вам дві книжці Гавтмана і «Синю книжечку» для Калітовських» (*правопис за оригіналом, М. Б.*).

Рівно ж і символіка культу вірувань також багата в селі Трійця. Про гарну квітку братки говорять, що це мачуха з власними двома дітьми і двома сиротами. Мачуха розсілася на двох стільцях, її діти кожна окремо, а двоє сиріток на одному, це так у селі Княже та інших кажуть. А в селі Трійця оповідають, що це брат оженився з сестрою і вони перемінилися в братки. В селі Трійця вірять, що падаючі зірки і метеори – це святі скидають дияволів, а коли вони впадуть на землю, то на тому місці залишаються трохи смоли і дьогтю. Мрочко згадує про село Трійцю на таких сторінках: 7–123, 37–125, 90–127, 95–125.

Знані прізвища з села Трійця: Дмитро Ілюк, Іван Вовчук, Марія Ілюк, Остафій Юрковський, Іван Білейчук, Іван Бойчук, Семенчук, Василь Оренчук.

Назв Трійця є більше в Галичині. Є в Добромильщині, є в повіті Радехів. Є Трійця Святої Окопи, при усті Збруча і Дністра в Борщівському повіті, та в інших околицях.

За советів село Трійця перемінено на Троїця.

Михайло БАЖАНСЬКИЙ

Републікується без змін за виданням: Бажанський М. Краса Снятинщини. Ріки, потоки, ліси, дуги, сади, міста і села та висока матеріальна і духовна культура їхніх жителів: Гаслова енциклопедія / М. Бажанський. – Дітройт, 1982. – С. 222–224.

КОЛИ ОЖИВАЮТЬ ТОПОЛІ

(Художньо-документальний нарис)

В останніх днях квітня невідомий передав мені пом'ятого, засмальцьованого листа. Відразу було видно, що цей лист побував у десятках рук. Серед плутанини почерків і штампів ледве вдалось розібрати ім'я адресата і кореспондента. Лист був адресований моєму батькові, якого давно немає в живих. Писала Василина Соник із села Трійця Заболотівського району на Покутті, де колись пройшла моя неспокійна юність.

– А все ж таки молодець наша пошта, – усміхнувся я, затамувавши в серці гіркоту спогаду про батька. – І Васюта молодець! Згадала, бач, по стількох роках.

*Письменник
Тарас Мигаль*

Перед моїми очима стала маленька, зібгана і по-дитячому тендітна жіноча постать з сумним обличчям горопашної вдови. Якою бідолашною я запам'ятав тебе, наша Васюто! Наче символ горя України, я поніс образ твій у життя. А потім нагрянули події, які затьмарили і минуле, і всі символи його. Щиро признаюсь, що майже зовсім зникла ти з моєї пам'яті. Це ж чверть віку минуло з того часу, коли ми бачились востаннє.

...Тремтячими руками відкрив я листа. Незграбні, великі літери, як стадо птиць, сполошили думки мої і спокій, відкрили обрії далеких днів і доріг.

Свіжий вітер історії перекарткував книгу минулого і сучасного: «Добрий день, пане директоре, товаришу наш! Вклоняюсь вам низько і всім вашим. То-то багато води сплигло у Пруті, як виїхали ви із Трійці, і ще не раз чорне вороння хмарами злітало над нашими хатинами. Але й багато нечисті сплигло за той час із нашої землі.

Якось недавно у селах почали вести такий запис, щоби нічо з нашої боротьби проти панів не випало з пам'яті живих і передалося тим, що йдуть за нами. Тоді люди згадали і Марчука, і Никифорука, і Дейнегу, і вас, і мого небіжчика Юрка, і червоні фани над Прутом, і всі наші тодішні революції. І вирішили всі ми селами: знову на Першого травня, як колись, піти гуртом на свято до Заболотова, і вже не кров свою, а радість посіяти над Прутом. І ще постановили просити вас, щоб ви приїхали на цей празник. А що я була вашою найближчою сусідю, то мені припоручили вам написати.

Школа тепер у нас семирічна, зайняли діти увесь палац лихваря Орана. Не пішла в сало старому орендарю людська кервавиця, а нашим дітям на користь...

Спішу ще оповісти, бо це, напевно, цікаво вам знати, що зараз через увесь шкільний город двома рівними шнурками витягнулись оті ранети і антонівки, що ви їх щепили на дичках. А груша вашого найменшого сина випросталась угору і банує самотня...

На цьому слові кінчаю, бо ще, може, що не так напишу, букву яку не туди виведу, куди треба, а я добре пам'ятаю, що-сьте були дуже запопадливі на ті букви і за всякі мишохвостики сварили нас, дітей, як добрий газда за протяту кукурудзину. Гречно перепрошую вас. Васюта».

...Одна ластівка не робить весни. Але досить почути невиразний запах пелюсток твоєї юності, одну строфу її забутої пісні – і ніщо не заглушить її

поклику, не відхилить її нового буяння. То хто ж здивується, що вже того ж дня я мчав у чернівецькому поїзді на побачення з своєю грушею, на місце бурхливих подій, які ростили мене і виховували. А наступного ранку виходив у Заболотів з вагона, і з добрим днем вітали мене своєю піснею смереки при вокзальній площі.

Я йшов вулицями містечка, і в серці оживали колишні спогади. Шум придорожніх дерев, цей неловимий голос минулого, струснув вітям моєї пам'яті, і з розпливчастих розповідей, які я чув колись від батька, Васюти, діда Лукаша та інших односельчан, вималювалась картина Першотравневої демонстрації 1924 року, що принесла першу революційну славу Покуттяю.

* * *

Навпростець через зарінки і луги з Трійці, Іллінців, Хімчина, Тростянець до Заболотова поспішав народ. Над Прутом чоловіки дивилися на ясний серп весняного місяця, квапливо підкочували полотняні холошні і ступали у крижану воду. Жінки й дівчата, соромливо опустивши вії, притримували подоли спідниць і, оголивши коліна, брели поряд. Дерев'яніли босі ноги, дехто спотикався на ковзких, ніби полірованих, зелено-сірих камінцях, але ніхто не скаржився, не повертався назад. Люди йшли і йшли вузьким гребенем перекату, і тільки чути було нерівномірний плескіт хвиль, шурхіт каміння під ногами, а з берега – глухе чавкання ніг у піску. Ще про щось таємниче шепотів Прут, і, здавалось, що до його мови сторожко прислухаються люди.

На другому березі односельчани збивались в гурт і простували на призначені місця. Трійчани, вибравшись із грузького піску, піднімалися набережними силами на стрімку кручу, де одинокою щоглою височіла тополя.

Юрко Соник йшов попереду, ще й досі не відкотивши холошні, з постолами в одній і з пишною крисанею в другій руці, він ступав обережно й легко. За ним, як в аркані після вигуку «батько спить!», безшелесно поспішав, високо піднімаючи коліна, дружний ряд парубків та дівчат. Юрко був радісно збуджений. Увечері якось сам Марчук зачепив його і, навіть не поговоривши про погоду, сказав просто: «Знаєш, Дмитро Дейнега у в'язниці. Ми постановили, що цього року ти поведеш на демонстрацію у Заболотів наших хлопців і дівчат. Дивись, щоб усе пішло добре». Спочатку Юрко безмірно втішився («Ой, і видивиться Васюта...»), а потім крижаний піт охопив його скроні («А чи справлюся я?»). Але, слухаючи Марчука далі, він забув і втіху, і страх, залишилось почуття обов'язку.

...Виймався ранок. Із сизої мли ледве проступає чіткий силует тополі. Юрко не відриває погляду від неї. Там – місце збору, туди йому доручено привести односельчан, за це він відповідає. І хоч не раз доводилось йому ночами,

майже навпомацки пробиратися до тополі на таємні зустрічі і ніколи не траплялось лиха, нині парубок нервує, нітиться, пітніє. Ніби боїться, що дерево, мов збиточний бахур, може зникнути кудись навіть в останню хвилину.

Відступає ніч і тягне за собою, прибиває до землі покривало сутінків. У чистому, прозорому небі зринає, вимальовується шпиль тополі, дерево по волі обростає вітами, знижується і наближається.

«Хто ж викохав таку тонку, гнучку?» – зринають в пам'яті і давно приголублені слова. Юрко милується тополею, її вранішньою гордою красою і думає про Васюту. Раптом стрепенувся, завмер. Бачить, що над кроною дерева піднімається, вривається у небо багряне полотнище. Забув про обережність, скрикнув:

– Дивіться, її закосичують!

Колихнувся ряд, і люди скам'яніли, зачудовані. У сяйві першого спалаху сонця над верховіттям тополі, купаючись у синяві неба, замайорів червоний прапор.

– Ну й моторні заболотівські хлопці! – не без заздрощів вигукнув Юрко, і всі ще скоріше пішли прямо на тополю, на прапор.

Біля дерева зупинились. Мили в росі ноги, взували постолі. З тополі непомітно зіскочив кремезний, високий вирубок:

– З наступаючим святом! Вітаю вас, товариші!

Юрко стрепенувся і, наче диригент, подав знак.

– Хай живе Перше травня – свято міжнародної солідарності трудящих!
– стишено проскандував хор.

Юнак привітався з Юрком. Вони відійшли вбік, до лозняків.

– А я тебе і не впізнав відразу, Василю. Бач, як тополю закосичив. Я немало налазився по деревах, а такого не втяв би. Це птицею треба бути...

Дашкевич весело посміхнувся.

– Ну що ж, нічого дивного. Як казав Дейнега: «Потрібно бути птицею – стань нею. Треба пролізти крізь вушко голки – біблійним верблюдом зробиш. Пробігти оленем – мчи оленем. Тільки звіром людина не сміє бути...».

Вони вийшли на широку галявину. На пеньках, а то й просто на землі сиділо кільканадцять чоловік. Це штаб демонстрації. Ось поряд стоять секретар Коломийського окружкому партії Василь Корбутяк, робітник Рога із Заболотова, односельчани Юрка Василь Марчук та Іван Маковійчук. Дашкевич по-військовому підійшов до Корбутяка і щось хвацько відрепортував йому.

Відбулась перекличка. Корбутяк познайомив усіх з порядком демонстрації, повідомив, що ввечері до містечка прибуло жандармське підкріплення з Коломій та що є чутки, начебто із Станіслава нічним поїздом їде школа підхорунжих. Він наказав невеликими групами пробиватися на торговицю.

Звідти після короткого мітингу вони вийдуть па вулиці міста. Кожний із керівників дістав конкретне завдання. По одному відходили вони до своїх груп.

* * *

Вже була пролита робітнича кров, по-звірячому вбиті жандармами Василь Дашкевич, Петро Андрусак, Олекса Гнатюк, Микола Харинюк. Вже було безліч поранених і заарештованих. Проте мітинг продовжувався. Корбутяк саме виступав, коли жандарми, підкріплені новими загонами, врізались в юрбу, пробиваючись до трибуни. Вони намагались відрізати невеличку групу демонстрантів та оточити її. Побачивши це, Корбутяк перервав промову, і за його закликком всі кинулися на допомогу відрізаний групі, просто на багнети.

Юрко біг на чолі правого крила. Страшна ненависть розпирала його груди. «Василя вбили, нелюди! – шептали спрагли, до крові скусані уста. – Василя вбили!». Тільки що бачив: літній вахмістр кинувся на групу дівчат, що збилися біля крамничок. Дашкевич перегородив йому шлях, вибив з рук офіцера шаблю. «Василь!» – скрикнув Юрко і всім тілом подався до друга. Але десятки рушничних цівок примусили його зупинитись. Ще чув – ляскіт пістолета. Ще бачив – Василь стрімко подався вперед з викинутою вгору гвинтівкою. Рука окреслила дугу, Василь упав. Сколихнулись ряди: «Дашкевича вбили!» – Юркові потемніло в очах...

Юрко біг впевнений, що, коли обидва фланги зімкнуться, вся торговиця знову буде в руках маніфестантів, і основна частина жандармерії, замкнута в багатолюдному колі народу, не відважиться більше на провокації. Віче таки відбудеться!

«Ще яких двісті метрів! – думав Юрко і біг чимдуж. – Ось тут треба бути оленем», – згадав слова Василя, і вони додали йому сили.

Уже добігаючи, він раптом побачив, як із вулички, що стрімко падала з міста на торговицю, налетіла кінна поліція. Вершники з ходу врізались у шийку прориву і тут же, розгорнувшись на дві колони, вдарили в обидва фланги демонстрантів. Люто форкали коні, стаючи на диби. До болю здавлені уздечками, ранені в животи сталевими шпорами вершників, коні витоптували під ногами все живе. Скрикнула якась жінка, почувся лемент збожеволілого, дехто з людей розгублено заляк на місці, мов укопаний. І тоді вирвався вперед Іван Маковійчук, скочив, наче тигр, до переднього коня, захопився за уздечку та так і загойдався в повітрі. І ось морда коня нагнулася вниз. Іван знову дів'яв ногами землі і страшним ривком, не випускаючи уздечки, впав на землю. Кінь повалився на нього, а жандарм, вибитий із сідла, полетів у гущу натовпу. Все це тривало кілька секунд, але прорив кінної поліції був затриманий і люди зуміли за той час опам'ятатися. Все крило підступило назад, за бар'єри торго-

виці, і тільки Юрко із нечисленною колоною передніх залишився відрізанним під основної маси людей.

Жандарми бігли на них – хотіли, видно, замкнути хоча б цю малу групу. Вони йшли підковою, все тісніше змикаючи коло. Вільним залишився тільки вузький прохід на вуличку у місто, з якої нещодавно налетіла кінна поліція. Юрко зразу прийняв рішення:

– Товариші! Проб'ємось через місто, а там на Тулукив, і понад річкою знову з'єднаємось зі своїми.

І, стиснувши міцно в руках, наче зброю, древко прапора, Юрко стрімкою вуличкою побіг угору. Поруч з ним, не відстаючи ні па крок, бігла Васюта. Далі, на ходу вирівнюючи ряди, рушили й інші. У кінці вулички, на розі з центральною, з борошняного магазина Дунста висипали в забілених мукою «стшелецьких» мундирах безвусі молодики-гімназисти. Їх командир, сухий драбуга в червоній студентській корпорантці та скаутських штанцятах, вкляк голим коліном на брук, заряджаючи гвинтівку. Вистрілити не встиг. Юрко древком прапора вибив з його рук зброю. Гімназисти розбіглися. Центральна вулиця була відкритою для демонстрантів. Тут знову сформувався похід...

Шановний читачу! Я впевнений, що й сьогодні на демонстраціях тебе хвилює нестримний рух прапороносців – юнак і дівчина, подавшись усім тілом вперед, мчать на мотоциклі з розвіяним над головою полотнищем багряного прапора. Проміння сонця голубить їх пружні молодечі м'язи. Цією картиною ти ще і ще раз захоплюєшся.

Щось подібне вперше бачив Заболотів у весняний день Першого травня 1924 року. Відчинялись вікна будинків, з ганків і веранд особняків визирали хазяйки, на вулицю з криком вибігала дітвора. І хоч мотоцикла не було, а м'язи робочих рук закривали грубі домоткані сорочки, враження нестримного руху і льоту вдаль, духовної спрямованості, фізичної краси і сили було таке саме.

...Юрко уповільнив крок. Полегшено зітхнула Василина. Зімкнулись ряди, вирівнялись шеренги, до маніфестантів приєднувались нові і нові люди.

Біля Юрка ішов Йосип Стефанець, двадцятичотирирічний парубок із Іллінців. Це був перший заспівувач у всьому районі. З його уст і зродилась зараз пісня. Її підхоплювали тільки окремі люди, але здавалось, що пісня вилітає з грудей всього походу:

Шалійте, шалійте, скажені кати!..

* * *

Із книгарні Фроста вистрибнув прозваний у місті «Кривим гоєм» вуличний продавець газет. «Кривий гой» так і застиг на тротуарі з роззявленим

ротом, потім скрикнув, схопив держак з газетами і швидко побіг вулицею. Він скоро випередив демонстрантів і тепер ішов попереду, вимахуючи газетою:

– Революція іде! Останнє надзвичайне видання! «Век нови», «Хвіля», «Наступ», «Вперед». Революція іде!

– Антихрист гряде! – скрикнули хором, визирнувши із костюлу, за-сохлі девотки *, і одна з них зараз же шурхнула у двір будиночка, де жив ксьондз. – Рятуйте, Єзус-Марія і пан-отче! – Вона впала в обійми молодому душпастиреві, що вийшов із молитовником у руках, і зомліла.

Глухо закрилися віконниці у будинку адвоката Фейгеля. З пузатою валізкою з'явився на порозі прийомної лікар Фішер. Перші ряди демонстрантів вийшли на площу перед будинок суду.

– Тут і проведемо мітинг! – вигукнув Юрко.

Не встигли ще товариші зімкнутися, як з-за рогу вулиці бігом повернувся кривий газетяр. На його обличчі вималювався невимовний жах людини, яка колись дивилась смерті в очі і оце знову побачила давню картину. По обличчю газетяра пливли струмки поту, він весь тремтів.

– Військо йде! – видавив з себе. – Ой, скільки рушниць! Військо! – крикнув на весь голос. – Військо! Великий морд іде! «Век нови», «Хвіля», «Вперед», тільки десять грошів!

І, кинувшись у хворобливому збудженні вперед, він безсило впав. Чиїсь руки підняли нещасного.

На повороті вулиці, від залізничного насипу, з'явилися жандарми. Дехто кинувся тікати, люди з'юрмились, штовхаючи один одного, метушились на місці. Тоді пролунав голос Юрка:

– Товариші! Наша демонстрація пройшла через усе місто, і хоч її головні сили залишились біля Пруту, на торговиці, ми буржуям панської вулиці показали наше єднання і силу! Має рацію газетяр. Так, революція іде! І вона перемає! Це нічого, що нові жандармські загони перетяли нам шлях! Ми не відступимо!

– Хай живе революція! Слава Радянській Україні! – сколихнувся натовп.

– Ідемо вперед! Вперед! Ні кроку назад!

Вдалині щось гуркотіло на коломийському тракті. Щораз голосніше, тривожніше.

– Це, певне, військо з Коломиї! 49-й полк! Ми оточені! – крикнув хтось. Пролунав перший постріл, а за ним у небо зринули десятки димків. Від залізничного полотна лавою рушило військо. На шосе наростав гул.

– Далеко ми відірвалися од своїх, – промовив немодий міщанин, і обличчя Юрка взялося вогнем.

«Мені закид, – ця думка прошила все його єство, мов голкою. – Все, що станеться, впаде на мою совість: кров, жертви, страждання дітей! Ти відповідаєш за всіх цих людей, вони повірили тобі, покладаються на тебе. Що робити?»

Роздумувати було ніколи, треба діяти. Їх не повинні тут зненацька застукати жандарми, як сполоханих курчат. Окинув поглядом найближчих товаришів, друзів. Стояли навколо нього насторожені, але спокійні. Відданість в очах коханої Васюти ще більше підбадьорила юнака:

– Друзі, ми прийшли першими, підемо останніми, а коли треба – залишимося тут. Станемо грудьми, щоб захистити людей!

– І прапор захистити треба, – відізвалась Васюта.

– Безперечно, і прапор!

Раптом нова думка блиснула в мозку. Юрко пригадав високу кручу над Прутом, струнку тополлю, а на її вершку – червоне знамено.

– Прапор майорітиме над містом! – сказав твердо.

Він поглянув на ряд смерек, що високими кронами закривали будинок суду. Друзі без слів зрозуміли його.

Поки вони ставали в ланцюг та із мурів огорож розбирали каміння, Юрко вмить опинився на смереці. Васюта простягнула йому древко прапора, і юнак ліз все вище вище. Гілки кривавили пальці, били в обличчя, рвали одяг. Всього цього Юрко не помічав. Він тільки бачив унизу площу з демонстрантами і все місто, що гойдається, як на хвилі. І ось прапор гордо залопотів над Заболотовом.

Юрко оглянувся навколо. Далеко на торговиці хвилювалося море голів. Ще далі, над срібною стрічкою Пруту, на тополі червоніло знамено Василя Дашкевича.

– Василю! Друже! Живуть наші прапори, майорять над Прутом, над містом.

Швидко злізав униз. В чеканні стояли навколо дерева друзі.

...Увесь день над містом, у самому центрі, гордо лопотів стяг, що його закріпив на високій смереці юнак із Трійці Юрко Соник. Ні поліцаї, ні пожежники, ні «стшельці» не могли здійснити прапор. І тільки вночі посіпаки зрізали дерево, і прапор, закресливши блиск місяця, впав у калюжу крові. Ще більше зачервонів. І вже не золотом, а червоним вогнем горіли на ньому слова: «Хай живе Перше травня!..».

* * *

І ось я знову проходжу вулицями Заболотова. Із задоволенням помічаю, що шеренги старих халуп давно відтиснуті новими красивими будинка-

ми. Здається, що це вони своїми сонячними вікнами, вирізьбленими в гуцульському стилі дверима кличуть тебе, як давнього знайомого, на гостину. Але вибачай, Заболотове, моє серце рветься над Прут і далі, через луки, – до рідної Трійці.

Ось уже срібною стрічкою заблищав серед пагорбів Покуття Прут. Звідси до Трійці – сім кілометрів з гаком. Гак – це добрих два-три кілометри стежкою, що веде через пустир, де, бувало, взимку скоріше можна було зустріти вовка, ніж людину.

Яке ж було моє здивування, коли передо мною розстелився зелений килим молодого жита. Замість стежки простягалася широка, добре втрамбована дорога, а назустріч потягнулась низка велосипедистів і машин. І згадав я тоді, що ще 20–25 років тому поява автомашини в селі була великою подією, тоді «гапитись» на чудо збігалися всі – великі і малі. Тоді і велосипед був у Трійці тільки в орендаря Орана. Крамар позичав його напрокат парубкам, і вони все недільне пополудні спускались на ньому з пагорба, а потім в поті чола відробляли поломки та «амортизацію».

Молоденький шофер, який виявився сином друга моїх дитячих років, запросив мене сісти поруч. Він дуже здивувався, коли я попросив його зупинити машину біля церкви [...].

Тихою стежкою вийшов я на пагорб, де серед трухлявих хрестів скрипить вітер. Я добре пам'ятав місце і плиту без хреста, де лежали тлінні останки мужнього Юрка Соника. Ні, не знайшов я пам'ятника. Над цвинтарем, як і над усією багатотраждальною українською землею, пролетів буревій страхітливої війни [...].

– Земний уклін тобі, Юрку!..

З цвинтаря польова стежка привела мене на задвірки школи. Ясним спомином дитинства всміхнулись до мене шибки старого будинку, гомінкою піснею привітав змужнілий сад, весь у бруньках весняного наливу. Тільки груша на межі видалась мені незнайомою, чужою. Я залишив і тендітною, ще безплідною, стрункою, мого зросту. Зараз її міцні гілки простягались високо в небо. «Який я малий біля тебе, моя дочко».

...Василина Соник, побачивши мене, тільки сплеснула руками:

– Їй-бо, не той!

А сама залишилась такою, якою я її запам'ятав. Не постаріла вона за ці двадцять років. Все така ж. Тільки очі відцвіли.

– Довго банувала я, – говорила, – за своїм Юрком, але невже ж до могили мала нести своє горе? З приходом радянської влади все змінилось. Відмолоділа земля, люди покращали. Яюсь повеселішала і я. Знайшлась хороша людина, ось уже і син – комсомалець, десятирічку скінчив. А що господар не

зустрічає вас, – додала, ніяковіючи, – то вибачайте, він бригадиром теслярів працює, зараз електростанцію будують.

«Електростанцію? – подумав я. – А чи давно ця сама Васюта бігала до нас у школу вогню позичати? О часи, часи!»

...Літа посріблили скроні колишнього багатиря Івана Маковійчука, того самого, що в пам'ятний день Першого травня звалив коня з жандармом. Сивого, як голуба, ми застали його на подвір'ї чепурної хати. Він плів кошницю для сушіння кукурудзи.

– Щороку в нас цієї культури все більше. От і плету кошниці, щоб без роботи не бути...

Ні, не був без роботи цей кремезний багатир жодного дня у житті. Польсько-панська влада не раз відривала його від роботи, кидаючи в каземати в'язниць. Але, повертаючись, він знову брав у руки плуг і меч.

* * *

Не вночі, не таємничо і не вбхід ішли на сьогорічне свято Першого травня до Заболотова колгоспники Трійці, Іллінців, Хлібичина. Ні, вони їхали на святково завітчаних машинах із співом і прапорами. Могутня демонстрація пройшла головною вулицею міста, тією самою, на яку пробились було друзі Юрка Соника. І коли старі ветерани – учасники сміливого походу – схилили свої голови на місці зрізаних дерев, де колись червоні прапори владне провістили світанок волі над Прутом, і коли по їх мужніх обличчях у цю хвилину сплили вкрадливі, непокірні сльози – це був вияв, може, найбільших людських почуттів, які я бачив у своєму житті.

Ні, я не соромився і своїх сліз.

...У серпанку па синіх пагорбах за рікою розтали постаті Василини, Івана Маковійчука... На лузі я викопав молодого дубка й посадив його там, де колись красувалася струнка тополя. Я вірю, що прийде час, і це дерево підніме вгору свої могутні плечі, яких ніхто ніколи не підриже, не зламає, не скорить.

Тарас МИГАЛЬ

** Девотка – дивачка (пол.).*

Републікується за виданням: Мигаль Тарас. На бистрині. Оповідання, нариси. – Львів: «Каменярь», 1986. – С. 9–18.

ВОЛОДАР ДУМ СЕЛЯНСЬКИХ

(Уривки з художньо-документальної повісті)

Кожна вістка від Ольги Гаморак зв'язувала Стефаника з рідними стонами, нагадувала йому безтурботне юнацтво. «Я дістав поздоровлення з весною від Вас і від Олега Вашого. І я вас поздоровляю, моя Ви сестро добра, а поздоровляючи, біжу на той мій кавалочок землі і оглядаю его зі смутком, і йду з Вами під руку, і оповідаю Вам свої смутки, а Ви, як мила сестра, проганяєте їх від мене, і ми йдемо, йдемо геть аж за село. Я не хотів би ніколи покидати ні того кусня землі, ні Вас. Бо не найду я вже приятелів ліпших, як Ви, ані красшої землі, як наша».

Найстарша сестра Ольги Євгенія вийшла заміж за Василя Калитовського, священника села Трійці, біля Заболотова. Євгенія разом зі своїм чоловіком часто приїжджала до Стецеви, до батька, де зустрічалась зі Стефаником. Його давнє сердечне знайомство з Євгенією поширилось і на її чоловіка. Стефанік став скоро другом Василя і Євгенії Калитовських, які запрошували його в гостину до себе, до Трійці. Стефанік не відмовлявся від запросин і разом з Ольгою або сам часто приїжджав до нових друзів.

Стефанік приємно почував себе в домі Калитовських, де його приймали як рідного. Вже саме розташування їх будинку навівало на нього спокій і погідний настрій. Перед хатою великий квітник, що утримувався в зразковому порядку, стежки посипані жовтим піском, посередині – клумби різних форм і різної величини. Далі йшов великий сад, а в нім пасіка, де любив працювати господар дому В. Калитовський. За садом левада, а далі дубовий ліс і густі луки аж до самої Горожіни. Прекрасно було тут, особливо навесні, коли море квітів і в квітнику, і на леваді, і спів пташок та тьохкання солов'їв над Горожіною наповнювали душу якимсь чаром та заставляли забувати про турботи дня.

Цій красі природи відповідали краса і порядок в хаті. Зі стін, з меблів, від усього хатнього обладнання віяло свіжістю і чистотою. На кожному кроці видно було дбайливу руку і естетичний смак господині. А прикрасою дому і перлиною того всього «раю на землі» була сама господиня дому – Євгенія. Поставна, струнка, рішуча в рухах і в ході, розумне лице з приємними синіми очима. До цього чистий, як кришталь, характер, чесність і велика строгість до себе самої.

Кожне перебування В. Стефаника в Трійці заспокоювало його. Тут, у затишку, він почував себе якнайкраще і міг спокійно працювати. Але згодом після кожної гостини почав відчувати, що в його серці будяться почуття, яких він досі не знав. Відчував велику приємність говорити з господинею дому, відчував велику порожнечу, коли не бачив її. Якась сила опановувала його

в присутності Євгенії. Досі твердий і не здобутий жодним жіночим серцем, тепер сам танув, як віск, хоча Євгенія ні думкою, ні словом, ні рухом, ні поглядом не давала приводу до цього. На сім літ старша від Стефаніка, вона спочатку навіть не передчувала, що стане причиною великих терпінь для того, кого так з великою шанобою гостила в своїй хаті. З кожним днем Стефанік відчував, що втрачає владу над собою, що беруть над ним верх сили, які досі не гостили в його серці, бо, крім любові до матері, не мав ще таких почуттів ні до кого. Правда, чув він тепло ще кількох жіночих сердець: він знав і відчував, що його люблять, та це йому справляло лише приємність, він відплачував за те приязню, але не знав терпінь, серце його було спокійне. Велика чесність Євгенії імпонувала Стефанікові. Він відчував, що тій силі характеру готовий покоритися і служити. В голові засіли вперті думки, що лише Євгенія може його зробити людиною ліпшою, досконалішою. З часом ці почуття вирости у велику, ідеальну любов, самотність і найбільшу, яка могла зацвісти у великому серці письменника.

«До моєї душі належить і моя любов. Вона стоїть там спокійно, викута з таких елементів, що їм назви нема. Понад нею висить раз м'ягка, чорна ніч, то знов синє небо, то ще квіти з небес і з землі. Я сам, як до тої статуї зближаюсь, то мовкну і маю над собою її, велику і святу, а довкола або ніч, або небо, або квіти... А тепер я чую, що як коли-небудь я за нею, мою любов, говорю, то потім терплю муки. Чую, що нема такої бесіди, аби її висказала, що не вродився такий чоловік, аби найшов таку бесіду. Чую, чую і чую. Ще чую, що треба стати не самим собою, але висшим від себе, аби хочь одно слово таке сказати за любов, щоби не було брехні. Віддай, треба здуріти, або я знаю?! Очіма, може, може, складом уст, може, музиком можна би дати хочь кришку правди за любов, але мовою ніколи. А ще кажу: любов то є статуя свята, форму має коханої, але життє, святість не єї, але Божі. Власне, то, віддай, і велич коханої, що дає собою якісь великі святости з царства богів і заковує в свої форми ті краси... А я вірю в того, що, як видиться свою кохану, то можна бути щасливим поза границі щастя всего, бо видиться трошки правди з ідеалу».

Така велика і благородна любов Стефаніка не могла не породити відгомону і в серці Євгенії, тим більше, що вона була незадоволена своїм подружнім життям. Але добра воля обох і увага до оточення наказували відкидати те, що могло їх різнити, а шукати того, що єднало їх і творило бодай для людей образ зразкового життя. Тепер на шляху її життя з'явився Стефанік – той, що був недосяжним для багатьох, за яким стояли всі ознаки ідеального чоловіка, слава письменника та великі скарби душі і серця. Піти за голосом серця – значило для Євгенії ламати за собою все: родинні зв'язки, традицію і добру

репутацію. Лише від самої думки про любов робилося прикро, бо як можна стати на дорозі своїй рідній сестрі, що вже роками носила велику любов до Стефаніка? Не звертати увагу на почуття Стефаніка і відвернутися від нього – також важко. І почалася для Євгенії велика трагедія, тим більш велика, що любов для них обох була безнадійна.

Не менше терпів і Стефанік. Він бачив перед собою непереможні труднощі, які загороджували шлях до досягнення ідеалу, що заблищав зорею перед ним. «А на небі показалася дуга, а з-поза її барв виринула його любов, велика і пречиста».

Вона одна може освітити його життєвий шлях, вона одна може його натхнути до найбільших справ, до найблагородніших поривань. А тим часом на дні його душі росли сумніви. Він відчував, що скінчиться це все в тій самій хвилині, коли розкриє своє серце перед своєю «статуєю святої».

У перших днях січня 1899 року Стефанік одержав від Калитовських запрошення приїхати на Різдво в гостину. Письменник почував себе щасливим, що побачить свою улюблену, образ якої в своїй буйній уяві розмалював фарбами веселки до найвищої досконалості. Але так довго бути не може, не може до безмежності мучити і себе, і її. Треба прояснити той непевний стан в обох почуттях, сказати правду, що чує серце. Але для нього – «мука давати слова за свою любов, бо таких слів нема. Проте показати такою її, якою вона є, він не годен» .

З почуттям щастя, але і з сумнівами та неспокоєм в душі поїхав Стефанік до села Трійці. Пробув тут цілий тиждень. Початкове захоплення після прибуття перейшло у велике страждання, яке передавалося і господині дому. В затишному дотепер домі Калитовських у двох серцях запав великий біль. Був він тим більш трагічний, що ті самі серця мусили підтримувати веселий настрій у хаті. Довше носити такий тягар Стефанік не міг. Він скористався відповідною хвилиною – розкрив свою душу і радив Євгенії обірвати за собою всі нитки, що в'яжуть її з Калитовським, і йти з ним.

– Не можу, – відповіла Євгенія, – не можу через своїх двоє дітей і свого батька!

«І він стратив силу. І зняв з душі всю росу і під очима його вона стала хрусталем.

І кинув їх у її волосє. І вирвав очі блискучі свої і кинув до хрусталів.

І поцілував її чоло і сказав:

– Ти стій і світи мені, бо я сліпий, бо я тобі дав все моє світло».

І Євгенія пішла на жертву. Для добра дітей, задля спокою батька заглушила голос свого серця, в якому відтепер, крім терпінь, не було місця для інших почуттів.

В. Стефаник вернувся до Кракова з розбитим серцем. В душі виправдовував становище Євгенії, навіть сподівався такого, бо знав її характер. Та викинути її образ з душі не міг, бо чув, що без нього він жити не може. Все, що мав найкращого в своїх почуттях, заграло тепер найвищим акордом і заспівало пісню, правда, пісню сумну, але правдиву. 28 лютого – іменини Євгенії. В цей день Стефаник хотів обдарувати свою любов найкращим дарунком. І він пише нарис про себе – новелу «Моє слово», яку назвав «Confiteor» (латинське: признаюся, сповідаюся). Під заголовком написав: «Писано для Євгенії Калитовської на її уродини дня 28. II. 1899». Перед текстом епіграф: «Там сидить ясен сокіл-білозорець. Смутен далеко сяє і видає». Дев'ять листків найкращого білого крейдяного паперу з золоченими берегами, списаних гарним каліграфічним почерком, перев'язаних золоченою ниткою, пересилає Стефаник до Стецеви на адресу Ольги Гаморак, щоб та вручила сестрі Євгенії.

«На Вашу адресу посилаю також моє «Confiteor» (признаюся), писане для сестри Калитовської. Тому посилаю до Вас, бо хотів би-м, аби, крім Вас двох, ніхто не читав. То є моя біографія, держана в тоні «Wahrheit und Dichtung»... У вівторок вечером я буду також обходити уродини сестри. Сам, з вином в руках і бажанням, аби бути з Вами» .

«Confiteor» вразив Ольгу Гаморак своїм призначенням для сестри, але одночасно зажурив її психічний стан Стефаника. По «Confiteor» з Кракова посипалися розпучливі листи і до Трійці до Євгенії, і до Стецеви до Ольги. В листі-відповіді до Стефаника Ольга Гаморак пише: «Ваш «Confiteor» чекає Євгенії, щоб приїхала і взяла собі. Ваше признання дуже прикре. Тут показали-ся як безвихідний песиміст. Нічо веселого та щасливого нема ані поза Вами, ані перед Вами. Ви були щасливі тоді, як не знали-сьте світа і людей, а пізнавши їх, котитеся в пропасть. Ваш світ чорний і без просвітку. Признаю Вам, що Ваша біла вишня буде мати що збирати... Ви, син бідного народу, маєте бути сильні, щоб Ваша оборона була сильна... Я хтіла би мати над Вами таке магічне слово, щоб Вас випровадити з цього стану. Я думала, що Ви лиш до мене посилаєте чорні листи, але довідала-мся, що посилаєте такі самі до тої, котру любите. Тими листами робите їй такі самі чорні безпросвітні хвилі, які самі перебуваєте» .

Трохи згодом до Стецеви приїхала Євгенія Калитовська і забрала «Confiteor». Зі Стецеви вона пише лист до Стефаника, в якому дякує за такий великий подарунок: «Обдарували-сте мене найкращим дарунком, дарунком своєї власної зболілої душі! Приймаю його зі співчуттям і вдячністю і горджуся ним! Буде се найкраща і найдорожча пам'ятка моя... Читаючи его, мусіла-м чути радість задля великої краси, мусіла-м чути смуток, бо ані одного промінчика щастя не видко... Якби я хтіла принести Вам те щастя, не

трошки, багато, хтіла би-м бути молодою, свіжою, не спутаною на всі боки! Але я твердо вірю, що щастя Вас не минуло, воно конче прийде до Вас, вірю і бажаю Вам його з цілого серця» .

Та бажане для Стефаніка щастя не приходило, а душу сповнювали непрошені терпіння. Під тягарем тих терпінь він писав до Трійці, а листи тривожили вже й так зболене серце Євгенії. В листі до Стефаніка Євгенія відписує: «Від Вашого листа голова мені пукала, скільки там великого терпіння!.. Скажіть, що мають робити Ваші приятелі, аби Вам добре було?».

Всі друзі разом не були в стані зробити того, що могла зробити одна Євгенія, та їй не судилося.

Перший примірник «Синьої книжечки», який дістав Стефанік з Чернівців, він вислав Калитовській. На першій сторінці вмістив автограф: «Приятелям Калитовським. Ця книжочка з Вашого милого товариства, з Вашої ясної хати. Якби від того смутку гіркого, що чорними рядами в ню вгризся, хоч одно червоне серце побіліло, тоді віддячило б Вашу добру гостинність».

З Василем Калитовським, незважаючи на все, Стефанік жив у добрих відносинах. Почуття, що зв'язувало його з Євгенією, і любов, яка цвіла в їх серцях, були настільки благородні і знаходились на таких вершинах, що великий реаліст, яким був Калитовський, не міг почувати себе враженим. Калитовський був задоволений з перебування Стефаніка у своєму домі і вирізняв його серед інших своїх приятелів.

Свої листи Стефанік писав або до обох разом, або осібно до Калитовського і окремо до Євгенії. В одному листі до Калитовського Стефанік виправдовується, чому не міг приїхати: «Був би-м приїхав до Трійці, аби побути в милім товаристві Вашого брата, але захорувала мама. Сижу коло неї, і години нам поволеньки проходять. Мама душиться на споді мужицького житя, а мене всі жили болять, як мушу спускатися на той спід. Студено там, чорно і самотно... Новин ніяких, сіра слота».

В річницю «Сопфтеог», до дня народження Євгенії, 28 лютого 1900 року, Стефанік написав другий свій твір, присвячений їй і народжений під її натхненням – «Дорога». Новелу вислав до Стецеви на руки сестри Євгенії – Ольги Гаморак. Ольга, знаючи, яке враження зробить на сестру такий іменинний подарунок, пише до Стефаніка: «Вже так я виджу, як Євгенію покриє смертельна блідість, як візьме до рук той гарний подарунок. Могла би-м не дати, знаючи це, але дам, бо признаю це право людське, і вже-м склонна повірити тій великій суперечности, що велике нещастя є великим щастям».

Євгенія приїхала до Стецеви, де з рук сестри Ольги дістала «Дорогу». З місця листом подякувала Стефанікові за незрівнянний дарунок. Одначе ті-

шитися ним не могла, бо занадто добре знала, що через неї автор бачить перед собою самі могили.

Почуття Стефаника до Євгенії не змінилися протягом всього його життя, хоч згодом втратили свою гостроту та покликали на допомогу розум, який підказував погодитися з долею.

Василь КОСТАЩУК

Републікується за книгою: Костащук Василь. Володар дум селянських. Друге доповнене видання. – Ужгород: «Карпати», 1986. – С. 90–96.

Євгенія ГАМОРАК (1866–1905)

Євгенія Гаморак (в заміжжі Калитовська), за щирим зізнанням письменника, була для нього «ідеалом жінки». Навчалася шиття у Чернівцях. 1885 р. одружилась. Цей світлий і водночас трагічний образ жінки, яка не знайшла повного щастя в особистому житті, не змогла в шлюбі розкрити багатий світ своєї душевної краси, вже привернув мою увагу в документально-художньому дослідженні «Серце» Василя Стефаника».

Тут піде мова про деякі нові моменти її біографії, про взаємини із Стефаником. Сестра Ольги, Євгенія була поінформована про її приязнь із Стефаником, раділа, що вона на своєму життєвому шляху зустріла таку гарну людину. Сама ж Євгенія – людина лірико-емоційна – не знайшла в подружжі із священником Василем Калитовським особистого щастя. Її гнітила буденна атмосфера, в якій жила, коло господарських клопотів, в якому не було місця для вищих духовних інтересів, – і вона тихо страждала, не показуючи на людях свого невдоволення особистим життям.

Великою розрадою в житті Євгенії було гостювання в селі Трійці, в домі Калитовського, Стефаника – ніжного, чуйного товариша, який виявляв до неї велику уважність і чуйність. Взаємини з Євгенією скоро вийшли з обох сторін за рамки приязні, цілком може, й несподівано для них обох переросли у глибоке почуття, що могло призвести до розпаду сім'ї Калитовських. І Євгенія, і Стефаник розуміли, що вони не можуть допустити до цього. По-перше, Стефаник був приятелем Калитовського, по-друге, не міг, не мав права скривдити свою тиху й терпеливу музу – Ольгу. Колізія: Василь – Ольга, Василь – Євгенія мусила швидко розв'язатися (через переживання усіх), бо щастя одних не можна здобувати через нещастя інших. Євгенія переборолася свої почуття до Стефаника, власне придушила їх в собі, знаючи, що, поступивши інакше, при-

несе біль своїй сестрі й своєму чоловікові, з яким стільки років прожила в злагоді, народивши йому троє дітей. Стефаник, глибоко переживаючи втрачене кохання, написав лірико-драматичний твір «Confiteor» («Вірую»), присвятивши його Калитовській. У цьому творі мовою символів, може, сильно драматизованою, закодованою для сторонніх – його біль, його мука, його страждання, пов'язані із жінкою, яку любив понад усе. У підзаголовку твору в атмосфері стоїть: «Писано для пані Євгенії Калитовської на день її уродин 18.11.1899». Через сестру Євгенії надіслав новелу коханій жінці, пишучи в листі до Ольги: «То є моя автобіографія, держана у тоні «*Dichtung und Wahrheit*» («*Правда і вигадка*») – нім. – Ф. П.). Згодом, 1900 р., Стефаник написав ще один варіант своєї поетичної біографії, власне сповідь свого серця – «Дорога», призначену для Євгенії. Так, перетлівши в серці, почуття до неї загорілися в двох алегоричних поезіях у прозі, що таять у собі велику силу почуттів їх автора, розкривають грані тієї драми, яка раптом на очах у Ольги, розігралася в душі письменника. Треба сказати, що вони обидві – Ольга, як давня приятелька Стефаника, а Євгенія, як «найвищий ідеал жінки» письменника однаковою мірою перейнялися стражданнями митця, розуміли його, намагалися допомогти йому знайти вихід із складної ситуації, хоч, може, Євгенія не розкривала сестрі зміст деяких інтимних листів до Стефаника, листування з яким мало переважно конспіративний характер.

Багата на емоції, враження і переживання душа письменника дарувала йому як хвилини високого людського і письменницького щастя, коли він, завдяки своєму талантові, міг проникати у глибокий світ внутрішнього життя людини, втілювати його у проникливих, сповнених високого гуманізму, новелах, так і трагічні моменти, коли він разом із своїми героями мучився, страждав, карбуючи їхні долі у художньому матеріалі. Всі трагічні постаті новел Стефаника увібрали в себе болі його героїв, і болі його власні. Саме таку ситуацію маємо в новелах – поезіях у прозі – «Confiteor» і «Дорога», де жива дійсність, пережите ним, зливається з переживаннями його улюбленої жінки, набираючи алегоричності, переходячи у сферу поетичної символіки.

Листів Євгенії до Стефаника збереглося багато: письменникові вони були дорогі як вияв глибоких почуттів і переживань жінки, сповненої до нього найніжніших почувань. Листи ж Стефаника до нас не дійшли, доля їх невідома. А проте, що вони мали високу художню цінність, розкривали багатство і красу його душі, широку амплітуду його тодішніх переживань, можна здогадуватись на основі листів Євгенії, у яких вона згадує про Стефаникові епістолярні послання до неї. А загалом, листи Калитовської та її друга стосуються не лише особистого світу, а торкаються також суспільних питань, зокрема еміграції галицьких селян за океан. Так, надісланий лист Євгенії до Кракова з

повідомленням про від'їзд селян до Канади, є важливим громадсько-психологічним документом часу. Ось деякі фрагменти з листів Є. Калитовської, що багато про що свідчить, найперше про те, що вона усвідомлювала винятковість особистості Стефаніка, обдарованого долею великим талантом, приреченого сильно любити і страждати. «Належите до найкращої породи людей і цвітів людськості, Вас треба пестити і берегти, як дорогі клейноди», – пише в листі від 20 лютого 1899 р. «Чудесно описали-сьте давню свою весну. Недармо хотіла Кобилянська в літературі зужиткувати Ваші листи – чудесні вони! А так принадно змалювали-сьте гостину у себе, що мені забаглося бути Вашою сестрою, бути там у Вас, і сидіти на тій рожевій канапі», – повідомляє Євгенія Стефаніка 27 березня 1899 р. під враженням отриманого від нього листа. «З Садагори» п'ять родин виїхало до Канади. Один старий тато лишився непотішний по від'їзді сина і внуків. Прийшов раз на пошту і просить, щоби післали його синові шапку, яку він забув. Йому кажуть, що шапка стара, не варто посилати, бо пошта багато коштує, але на нього нападає сентементальність. «Кілько треба, каже, п'єтку чи десетку, зараз даю, лиш пішліть йому». За внуками побивається: «Шестеро їх узяли, шестеро таких біленьких, як фасульки, забрали» (лист з того ж року, без дати). «Ви маєте збирати «золоте жниво» Вашого чуткого серця, тих мук великих, котрі переображені, відбиті в чудні образочки, радують і смутять стількох людей. Між ними багато, багато добрих людей, котрі вдячні за се, бажають Вас видіти сильним і здоровим», – ділиться своїми думками Євгенія у листі від 2 березня 1900 р.

Подаємо кілька листів Євгенії Гаморак до В. Стефаніка, що кидають світло на взаємини між ними, сповнені високих почуттів – ліричних і драматичних.

Федір ПОГРЕБЕННИК

ЛИСТИ ЄВГЕНІЇ КАЛИТОВСЬКОЇ ДО ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

1. ДО ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Датується орієнтовно 1898 р.

Дорогий Пане!

Сим разом маю важну причину писати Вам. З моїм листом, а може пізніше прийде лист Василя, там буде написано щось про мене за якийсь мій лист, не знаю добре що. Боюся дуже, що Ви того перестрашитеся, нічо незнаючи. Бог знає, що будете думати і гризтися. А я би-м так дуже того не хотіла!

Для Вашого успокоєння, хоть прикро приходиться се мені, мушу Вам дещо об'яснити. У нас ніколи не було гармонії, то ж цілком виключена можливість,

щоби міг хтось межи нас внести розстрій! А неприємності і непорозуміння в порядку деннім, я так до того привикла, що здається й інакше бути не може.

Тепер ті непорозуміння (але їх нема) набрали би якогось змісту і мені легше би їх знести.

Я все мала ту страшну свідомість, той тягар, що стою на перешкоді чоловікові, котрому без мене далеко ліпше би жилось, то мене так мучило, що я (тому 7 років назад) цілком не на жарт знайшлася в ролі Ібсенінської Нори, сього факту, крім двох моїх сестер, а тепер Вас, ніхто не знає! Чи я все маю бути комусь на перешкоді? Мене се страшно мучить і гризе, що я причиняюся Вам лиш до більшого несупокою і муки. Але ви добрі! Не зробіте мені тої прикрості, змилуєтесь і недопустите, щоби я мала коли-то переконання, що стала-м Вам каменем на дорозі Вашого життя! Тому я так переразилась, коли учула-м від слова такої великої симпатії. Я ніколи не буду на се нарікати, все буду згадувати про Вас, як про «ясну хвилю» в моїм житті і споминати «не злим, добрим словом». Я знаходжусь в добрих обставинах, скрупулів не можу мати, а совість моя (хоть доста дразлива) не обзиваєсь, чи треба Вам більше для Вашого спокою? Пишу бардзо, не обдумано, може знайдесь багато не до-речі. Не дивуйтесь, я спішуся, щоби не втратити... на пошту. Мої листи дуже недобрі, накопи нерви, але не буду більше таких листів писати. Прощайте. Сердечно здоровлю Вас.

Євгенія

2. ДО ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

[12.1.1899]

Маю велику потребу і мушу до Вас писати, мушу Вам подякувати, що приїхали-сьте до нас помимо всього, тим більше знаю, що не приходило се Вам легко. Ви дуже добре зробили, лиш мені дуже жаль, що я була якась знервована. Сим разом воно не дивно, з одної сторони Ваше нещастя, з другої – знов свої прикрості відбирають енергію до всього. Але се у мене звичайне і я зла на себе кожний раз, чому, коли Вас виджу, попадаю в якийсь смуток. То вже така моя паскудна натура. Хтіла би-м, а не можу бути інша, бо одна лиш гадка чіпаєсь моєї голови: чому воно так, чому і чому – без кінця і все заглушує. А ще переразив мене той червоний сублемат, він не сходить мені з гадки і аж горить в моїй голові! Знаю добре, як легко в таку хвилю, коли чоловік з великим густом сягнув би в кишеню по таку лакітку, але тогди добре, аби її там не було. Я розумію, як тяжко приходитьсь Вам переживати сей час, але відвага, trzeba by być bohaterem, але таким, щоби всі прикрості знести.

З часом вони злагідніють, і я маю певну надію, що прийдуть у Вашім житті ясні дні, котрі Вам так дуже належаться. Ви мусите знати, як багатьом людям життя Ваше дороге! От примір: приїхав Віктор і довідується, що поїхали на похорон до Русова, стало йому прикро, сів написати до когось лист, цілих два аркуші написав і лиш про Вас, між іншим написав: «Най Бог боронить, аби мені прийшлося утратити того чоловіка, котрого люблю рівно як тата, брата і т. д.». В імені всім Вам симпатичних людей прошу Вас не носіть коло себе червоний сублемат! Нераз мала я такі хвилі, але не було нічо в кишені, і борзо розвага брала верх над легкодушностей.

А якої відваги треба мені, щоби лишити тут всі наймиліші спомини і йти до Заб[олотова] зачинати грати роль комедіанта, догоджувати всім можливим лайдакам!

Треба було сеї історії, аби та ще так роз'їсти: та візита до Мойси так їх роздратувала. Перший раз чула-м, аби говорили о смерті в такий спосіб, як у мене. Ви з татом від'їхали роздратовані, а як я лишилась!

Василь говорив до мене, але все впрост противне мені, то я не годна була протестувати і все відбилось об мене, як горох об стіну. Часом біль голови стає в пригоді, міцний біль тримав мою голову, як у кліщах, і не допускав жодної гадки, а се в моїм положенні було дуже вигідне.

Боюсь, що се письмо буде Вам немиле, але той цукерок нагнав мені тільки страху, що я на нічого не зважаю і мусіла-м написати, а Ви простіть мені сей раз.

Здоровлю Вас щиро.

Прихильна Вам Євгенія

3. ДО ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Неділя, 24 квітня [1899 р].

Мій Пане!

«Синю книжечку» вже маємо. Маленька вона, але важкенька! Сила її велика, бо вона отворить очі на страшну кривду усім тим, котрі не знали, або не хтіли її знати. Забагато честі для нас, що ми перші дістали її. Люди роблять собі дарунки книжками, але від самого автора дістати книжку – се великий дарунок та й честь. Складаємо Вам сердечну подяку і поважання за дорогий дарунок і зичимо сили-здоров'я до дальшої роботи. З новіших найбільше подобались мені «Осінь» і «Катруся». Ваш «Камінний хрест» буде щось великого. Ви так перемучились над ним! Коло такої роботи можна здуріти. Але я не хочу (скажу як мала дитина), щоби Ви дістали розм'ягчення мозку! Нічо біль-

ше не знаю на се порадити. Сьогодні їду на колію за Дунькою, вона се перший раз їде сама, хоть вона вже велика, та я чогось неспокійна, аби що не сталось. Олега від свят вже не пускаємо до школи, бо він не годен більше витримати, відколи тепло надворі.

Ваш останній лист не читав Василь, не було його вдома; як прийшов потому, я не показала зараз, а потому вже ніяк було. Але він напише до Вас певно сими днями, дотепер був дуже змучений сповіддю і господарством. Тішимося дуже, що приїдете.

Поздоровляю Вас сердечно.

Євгенія

4. ДО ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

[Трійця, 6 червня 1899 р.]

Дорогий Пане!

Разом з Вашим листом прийшов і «Вісник». «Камінний хрест» є щось великого! Сильне, дуже сильне робить враження. Буде він довго не лиш стояти, але порушувати до глибини людей, наскрізь проникати! Лиш не беріться більше до такої роботи, бо боюсь за Вас!

Лист Ваш послідній дістала-м випадком сама до рук, та й добре. Мій дорогий пане, до мене не можна писати! Не можна, хоть як рада би-м таким біленьким голубам, але не можна, треба обходитись без нічого.

За себе не боюсь, на кожний випадок я дуже багато маю на свою оборону! Совістно мені порушувати сю дражливу для мене історію. Якби-м так вміла представити її якось файно, щоби не разило, нікого не винуватити, хіба лиш недосконалість людську, тоби-м все писала, все... А так не можу ані написати [що було би легше], ані сказати не можу, тому стараюсь сей предмет все обминати. Я не можу, коли би-м хтіла посилати Вам лист найбільше через те, що нема як передати на пошту, то ж мусите бути терпеливі. Чоловік не гнівався на Вас, за гроші не споминає, лист до Вас зачатий лежить у бюрку; чому його вже раз не скінчить, не питаюсь та й не знаю; здаєсь мені, що залінивий взятись до нього. В Стецеві здорові, лиш Ольдзя від довшого часу терпить страшно на зуби, дотепер її болять. Чому не пише, не знаю, певно Ви до неї не пишете. Сьогодні їдемо до Устячка, завезу сей лист на пошту. Як будем вертати, то на Стецеву, аж у п'ятницю. Тогди напишу Вам знов.

А тепер прощайте.

Здоровлю Вас сердечно.

Прихильна Вам Євгенія

5. ДО ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Трійця, січень 1900 р.

Д[орогий] П[ане]!

Мені дуже жаль, що Ви так страшно мучитесь. Я вже переболіла сю безповоротну втрату і знаю, що в таких хвилях нема віради.

Але я дуже неспокійна і боюсь, чи зможете вже тільки витримати. Хтіла би-м бути тов «душев щісливов» і промовити до Вас: «Тримайтеся!»

Все хтіла-м написати пару слів, та боялам-ся трафити в невідповідну хвилю, і тепер хто знає, що діється у Вас, але простіть на кожний випадок, бо чогось дуже обходить мене Ваше нещастя.

Здоровлю Вас сердечно.

Калитовська

6. ДО ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

[Стецева, 2 березня 1900 р.]

Дорогий Пане!

Красний Ваш дарунок, з нічим незрівняний, але тішитись не можна ним! Бажаєте мені спокою, та чи можна його мати, коли Ви, ступаючи найкращов дорогов людського життя, нараз стаєте і перед собою видите самі могили? Ні, се не може бути! Моїм бажанням є, щоби впереді Вас світила надія. Не поміж могилами блукати Вам, але іти дорогою, цвітом устеленою.

Ви маєте збирати «золоте жниво» Вашого чуткого серця, тих мук великих, котрі, преображені, відбиті в чудні образочки радують і смутять стільки людей! Між нами багато, багато добрих людей, котрі вдячні за се, бажають Вас видіти сильним і здоровим.

А тепер прийміть щиру подяку за дорогий дарунок і гратуляцію, про котру кажуть, що підхліблена. Ми з Ольdzeю ходили аж під «Вивіз», острый вітер різав нас в лице; через него не виділи-сьмо «наших квіток весни», понуро було і непривітно, але Вас згадували-сьмо, бо не можна було не згадати. Напишіть, коли до Трійці, се нікому не буде дивно, а навіть будуть раді Вашому листові. Може, коли будете писати до Олега, то прошу Вас дуже пару слів о собі написати. А ще при сій спосібності пригадую Вам, щоби в який спосіб не догадався Олег про те, що я Вам писала. Скоро без потреби згадую про се, але то для спокою свого власного. Я тішуся тим, що свята перебудете у Даниловичів, се Вам буде приємніше, ніж у Кракові.

Здоровлю Вас сердечно.

Прихильна Вам Євгенія

Просила-м Ол[ьдзю], щоби адресувала, щоби кому не зібралось на цікавість.

7. ДО ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
[Трійця, 16 березня 1900 р].

Дорогий Пане!

Боже мій, які страшні речі Ви понаписували! Лист Ваш повний горя, і скарг, і всякого лиха. Все те болюче мене вразило.

Чи вже ніколи не вчути від Вас щось відраднішого? Гірко приходитьсь читати Ваш лист, страшно робиться, що чоловік против того всього такий безсильний!

Ви всюди є «неспокійний дух», але видно, що на селі між своїми людьми Вам ще найліпше бути. Чому не можна так зробити, щоби можливо було добре? Мене се злостить і жаль мені, що Ви так мордуєтесь.

Не буду Вам писати, що діється у нас, не можу о тім писати, зрештою нема нічо так цікавого. Пізніше напишу знову, а натепер прощайте.

Євгенія

Р. С. Лист Ваш дуже вразив мене, я зараз відписала, але через якийсь «пех» не пішов на пошту, то неприємна історія.*

Олег забав записатись. Він дуже тішився Вашим листом і приємне враження зробив на нього, а я додам, що дуже педагогічно написаний.

Олег доручив мені подякувати Вам за нього. Він писав-би, але боїться докучати Вам, дописується:

Поздоровляю Вас!

Олег

**Пех (польськ) – невдача. Через якийсь пех – через невдачу.*

8. ДО ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
Заболотів, в четвер 29/3 [1900 р].

Дорогий Пане!

Сьогодні виділа-м страшні сцени виїзду наших людей до Америки. Коло одного воза товпилось багато людей і ще більше збігалось. За умерлим не так жалують, як за сими вигнанцями рідної землі.

Хтіла би-м, щоби сей лист борше до Вас дійшов, ніж вони приїдуть до Кракова і щоби Вас не пустив на дворець! Ви їм нічо вже не допоможете, а для Вас се буде забійство. Вам доста вже знати о сім, а видіти не треба.

Сьогодні я переконалася вже, яке воно страшне, тим більше для вас небезпечне і я прошу Вас дуже: не йдіть. Їх провадить інтелігентний і щирий чоловік Зварич з Тулови. Пишу наборзі цей лист, з дому вже дала-м на пошту, а сей, певно, разом отримаєте.

Відпишіть мені, що Ви не були на двірці, конче під адресою (мушу не зважитися на сей крок): АА, ч. 12 poste restante**, Заболотів.

Лиш один сей раз відпишіть мені; десь може за тиждень я знов буду в Заб[олотові] і відберу.

Прощайте.

***До запитання.*

Євгенія

9. ДО ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Мій дорогий Пане!

Що я відповім на ту пречудну бесіду Вашу? На сю живу, не писану бесіду, бо чую виразно Ваші стани, цілу модуляцію голосу і чуття – зі всім своїм чаром, що пестить слух і цілого чоловіка? Я відповім Вам просто: від першої хвили нашої зближення я почула моє щастя і zarazом нещастя! Від першої хвили мені стало страшно і жаль, що я Вам влізла в дорогу. Від першої хвили дотепер мене мучила та гадка, що на моім місці повинна бути людина вільна, нічим не зв'язана, щоби належала неподільно до Вас, щоби Ви коло неї відпочивали від тої пропасті мук творця. Мій мученику, я нічо не годна для Вас зробити! Мої руки застудені, щоби їх прикласти до Вашої розпаленої голови.

Ви кажете, що я Вас закутую в чорну хмару і т. д., як блискавки болю перелітають через Вас. Я все собі так Вас уявляла, не інакше. Я можу на все згодитись з Вами, бо давно-давно я все те передумала. Та мені можна лиш подумати. Ви можете знати, як разить мене моє фальшиве положення і те ще щастя, що я нікому нічо не винна. Перед цілим трибуналом світу я се можу признати і повинен мене усправедливити, але о се мені не ходить. Лиш мої діти, чи вони простили би мені? Може, але вже цілком дорослими, і лиш Дуня.

Як мені прикро, що я не можу написати до Вас, аби не зачіпати дразливих місць! Простіть мені. Я зроблю Вашу волю і постараюсь о фотографії, лиш для Вас одного, але мусите мені приречи, що нікому не покажете. Я хочу зробити лиш для Вас і моїх дітей, але не тепер, сховаю для них на пізніше.

Ви не ходили на дворець, аби мене послухати, та що мені з того, як таки зараз, на другий або третій день Ви таки ходили.

Вже пару день, як я відібрала сама Ваш лист, але була-м так зворушена, що не могла-м пару слів кинути, щоби Вас повідомити, маючи пошту під рукою. А з дому трудно мені ким-небудь післати, все мусять зауважити, на всі боки перешкоджають, так що мені забагаєсь часом мати свій «будуар».

Я знаю, що Ви неспокійні, але не могла-м борше відписати. У вівторок може буду в Коломиї або перед святами. Можете мені написати під тою самою адресою, але пошта Коломия, до За[болотова] не можна, то завелика діра.

Олег діставав «Гром[адський] голос» poste restante під псевдонімом, але вже третій раз вони прислали без картки до Трійці. Вже не раз мала-м написати і все нехтіла-м, що Кузьма на почті в Кракові дописуєсь на Ваших листах, так за Олега, як і за Стецеву. Тепер таки дописавсь на Вашій картці, що Ви писали до Олега, коли уродини Ольдзі. Се вже цілком непотрібне. Я ледве маю їхати до Тер[нополя]. Як Геня буде слаба, просила мене конче.

Такими інтересами я мушу закінчувати лист неприємно!

Прощайте!

Євгенія

10. ДО ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

[25 травня 1900 р.,] Коломия

Дорогий мій Пане!

Я сьогодні відібрала фото[графію], борше не могла-м бути в Коломиї, бо їздила-м до Устяч[ка]. Ви не будете гніватись, бо не можна було борше. Мені здається, що фотографія можливо найліпша, лиш голова занадто догори.

Лист Ваш також дістала-м недавно (через посланника). Довго стояв на пошті, трохи не два місяці. Неприємно не дістати листа тогди, коли він написаний: дивно на нього відповідати. Все те, що Ви написали, велика правда, все воно дуже красне і приємне, і, сміло скажу, – незвичайне! Однак люди (якби знали) зробили би з сього страшну огиду. Я сього боюсь, і жаль було би дати все те на поталу.

А далі, що Ви понаписували!

Та я не Ірена Ібс[ена], тому Ви казали, що мене ся постать заінтересувала? Я о тім давно думала, що перед Ібс[еном], що на моїм місці повинна бути таки власне Ірена. Моє призначення далеко не таке на всі боки, нема як писати, навіть, трудно на то читати Ваші листи. Я багато маю ще писати, але прийде леда хвиля, сподіваюсь, що прийде Дарка Гам[орак], і нема як. Шкода, запізно для мене, запізно все, а пізніше допишу.

Здоровлю Вас.

Євгенія

Р. С. Чому не пишете бодай до Олега, що живе бодай. Я вже не хочу довше чекати на Вашого листа.

Я прошу Вас написати, чи добра фотогр[афія] моя, але в такий спосіб, що ніби пишете про фотогр[афію] Зоньки і свою, а я буду розуміти. Прощайте

11. ДО ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Посилаю потрібну Вам книжку і пишу пару слів, не конче вже потрібних.

Жаль мені було, що Ви від'їхали від нас незадоволені товариством, хтіла-м, щоби лишились-теся одну ще днину і від'їхали так, як любите.

Ще одне хтіла-м Вам сказати: я вдячна Вам за той час, що Ви у нас перебули. Через Вас і тато приїхали до мене, і довше побули, і все було добре.

Ви загрівали мене своїм говорінням про себе.

Хтіла-м знати, як Ви заїхали і що робите тепер, напишіть до Єроніма.

Книжку спостерегла-м не зараз, загалом читати про «Грiнiянцiю» не було часу скінчити, бо знов затримала би ся пару день, а вона Вам потрібна.

«Гарборг» у Вашому перекладі буде ще кращим, але Ви могли самі таку річ написати!

Спішуся і кінчу.

Здоровлю Вас щиро і бавтеся весело. Євг[енія].

20 січня 1902.

Републікується за книгою: Погребенник Федір. Василь Стефаник і родина Кирила Гаморака. Літературно-документальне дослідження з публікацією листів. – Снятин: ПрутПринт, 2000. – С. 19–29.

ЗАБОЛОТІВ І ТРІЙЦЯ У ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Василь Стефаник – то гордість і слава нашої Снятинщини. Кожне село, кожен куточок рідного краю – то невичерпне джерельце життєвого і творчого надбанку митця. Вони стали його кровноносними судинами, нервовими клітинами у пошуках розгадок причин мужицької неволі і кривди.

Стефаник-письменник невіддільний від Стефаника-людини. Тож у людській долі «володаря селянських дум» віднайшов і своє особливе місце Заболотів. Громаду селища вражали дві Стефаникові риси: майстерність – як письменника і щирість та сердечність – як людини. Через Заболотів пролягав шлях письменника у вищі світи, в класичну літературу.

Заболотів вітав Стефаніка під час неодноразових поїздок у Трійцю до Василя і Євгенії Калитовських. Ці поїздки – особливий слід в житті письменника. Євгенія була для Василя Стефаніка «ідеалом жінки» (новела «Серце»). Познайомилися вони тоді, коли вона вже була заміжньою і мала двох дітей. Євгенія не знайшла у подружжі із священником Василем Калитовським особистого щастя, бо її гнітила буденна атмосфера, в якій жила. Господарські клопоти заважали вищим духовним інтересам. Гостювання Стефаніка в домі Калитовських ставали великою розрадою в житті Євгенії. Товариська приязнь, як зазначає Федір Погребенник у дослідженні «Василь Стефанік і рід Кирила Гаморака», для них обох переросла у глибоке почуття.

Це могло призвести до розпаду сім'ї Калитовських. Але і Євгенія, і Стефанік не могли допустити цього: «Щастя одних не можна здобувати через нещастя інших».

У січні 1899 року письменник гостював у Калитовських. Між ним і Євгенією відбулася відверта розмова. Як їм бути далі? «Євгенія, не криючись із своїми почуттями, відмовилася розривати з Калитовським і руйнувати сім'ю, скріплену двома дітьми й традицією», – пише Василь Лесин у статті «Стефанікові поезії в прозі».

Євгенія придушила в собі почуття до Стефаніка, знаючи, що, поступивши інакше, принесе біль своїй сестрі і своєму чоловікові. А ще: «Мої діти, чи вони простили би мені?»

Стефанік, глибоко переживаючи втрачене кохання, переплівши в серці, написав лірико-драматичний твір «Confiteor» («Вірую»), присвятивши його Калитовській на день її народин 18 листопада 1899 року. Згодом він додав до нього сповідь свого серця «Дорогу». Це були поезії в прозі.

Але найголовніше, що всі трагічні постаті новел Стефаніка увібрали в себе болі наших краян і власні болі письменника. Особисте стало стимулятором високого злету. Про це засвідчує інтимне листування Євгенії Калитовської і Василя Стефаніка. Воно було конспіративним. Зв'язковим у цьому листуванні став Заболотів.

Стефанік на той час був слухачем медицини у Краківському університеті. «Ходив між людей і студіював життя, їздив до рідні і вертався з новими враженнями і спостереженнями з мужицького життя» (Іван Труш. «Василь Стефанік»).

А 1899 року накладом друкарні товариства «Руська рада» в Чернівцях вийшли образки Василя Стефаніка під назвою «Сина книжечка».

«Це були, – як підкреслив Юрій Морачевський, – трагедії й болі, які він у своєму власному серці або ще глибше, в серці своїх ближніх, пережив і вистраждав».

З його новелами крокували почерез Заболотів трагедія і біль безнадійного кохання, яке розігралося в душі письменника. Нелегко було Євгенії, важко було Стефаникові.

«Маю велику потребу і мушу до Вас писати, мушу Вам подякувати, що приїхали-сьте до нас помимо всього, тим більше знаю, що не приходило се Вам легко», – писала до Василя Стефаника Євгенія Калитовська січневої днини 1899 року. – А якої відваги треба мені, щоби лишити тут всі наймиліші спомини і йти до Заболотова зачинати грати роль комедіанта, догоджувати всім можливим лайдакам...».

Посилаючи листи почерез Заболотівську пошту до Кракова, Євгенія ризикувала своїм становищем. Та інакше не могла, бо не шкодувала ні за чим...

«Ваш останній лист не читав Василь, не було його вдома, як прийшов потому, я не показала зараз, а потому вже ніяк було...

...За себе не боюся, на кожний випадок я дуже багато маю на свою оборону!

...Я не можу, коли би-м хтіла посилати Вам лист найбільше через те, що нема як передати на пошту, то ж мусите бути терпеливі».

Євгенія не хотіла зашкодити Стефаникові їхнім листуванням, бо то «задорого би обійшлося для нашого письменства».

«Лист Ваш послідній дістала-м випадком сама до рук, та й добре. Мій дорогий пане, до мене не можна писати! Не можна, хоть як рада би-м таким біленьким голубам, але не можна, треба обходитися без нічого».

Калитовську турбувало Стефаникове нещастя, вона переймалася стражданнями його, намагалася допомогти йому.

«Все хтіла-м написати пару слів, та баялам-ся трафити в невідповідну хвилю, і тепер хто знає, що діється у Вас, але простіть на кожний випадок, бо чогось дуже обходить мене Ваше нещастя».

А 7 квітня 1900 року жінка виважено додавала з розпачем і розрадою:

«Я відповім Вам просто: від першої хвилі нашого зближення я почула моє щастя і разом нещастя! Від першої хвилі мені стало страшно і жаль, що я Вам влізла в дорогу. Від першої хвилі дотепер мене мучила та гадка, що на моїм місці повинна бути людина вільна, нічим не зв'язана, щоб належала неподільно до Вас, щоб Ви коло неї відпочивали від тої пропасті мук творця. Мій мученику, я нічо не годна для Вас зробити! Мої руки застудені, щоби їх прикласти до Вашої розпаленої голови».

Євгенію Калитовську «разило» її «фальшиве положення», але перед цілим трибуналом світу вона «нікому нічо не винна» була.

У цьому жіноча і щедрість, і мудрість, і земна святість, яка не хотіла закутувати митця «в чорну хмару, як блискавки болю перелітають через нього».

Вона прагнула надихати його на нові творчі перла, подаючи для них теми з повсякденного селянського життя. Напевно, і «Камінний хрест – результат її щирих і переболених листів до Кракова, який був центром еміграційного руху. Тут емігранти мусили проходити лікарський огляд, тижнями чекати на поїзди просто під голим небом.

29 березня 1900 року Євгенія Калитовська писала із Заболотова: «Сьогодні (в Заболотові. – **авт.**) виділа-м страшні сцени виїзду наших людей до Америки. Коло одного воза товпилося багато людей і ще більше збігалось. За умерлим не так жалують, як за сими вигнанцями рідної землі».

І закінчувала з тривогою:

«Лиш один сей раз відпишіть мені; десь може за тиждень я знову буду в Заболотові і відберу листа».

А через тиждень, 7 квітня, пишучи Стефаникові, що постарасться йому вислати фотографію свою, Євгенія болісно виказує в листі з Трійці:

«Я знаю, що Ви неспокійні, але не могла-м борше відписати. У вівторок можу бути в Коломиї або перед святами. Можете мені написати під тою самою адресою, але пошта Коломия, до Заболотова не можна, то завелика діра..., а з дому трудно мені ким-небудь післати, все мусять зауважити, на всі боки перешкоджають...».

Стефанік для Євгенії залишився в житті світлим променем, який зігрівав їх обох.

«Я вдячна Вам за той час, що Ви у нас перебули (на Різдвяні свята 1902 року). Через Вас і тато приїхали, і довше побули, і все було добре. Ви зігривали мене своїм говорінням про себе...».

Надихаючи до творчих мук Василя Стефаніка, Євгенія Калитовська була і доброю порадицею, і першою поцінителькою його творчості. «Сину книжечку» вже маємо. Маленька вона, але важенька! Сила її велика, бо вона отворить очі на страшну кривду усім тим, котрі не хотіли її знати.

«Камінний хрест» є щось великого! Сильне, дуже сильне робить враження».

«Належите до найкращої породи людей і цвітів людськості. Вас треба пестити і берегти, як дорогі клейноди» (20 лютого 1898 року).

І Стефаникові ці слова були дорогі як вияв глибоких почуттів і переживань жінки, що сповнена до нього найніжніших почувань. Це надихало письменника. І появилися його «Сина книжечка» (1899 р.), «Камінний хрест» (1900), «Дорога» (1901)... І прийшла до людей хлібом насущним Стефанікова класика.

Письменник впродовж трьохлітнього спілкування з Євгенією Калитовською написав і пустив у світ свою геніальну новелістику, дві третини всіх

своїх творів, у яких «представив мужика... так пластично, так знаменито, як ніхто перед тим» (Іван Труш).

Вона, ота новелістика, творилася великою любов'ю і глибокою розпукою, «ударивши нас силою молота» (Антін Крушельницький).

Дорога тієї новелістики, що «веде під самі звізди» (Денис Лукіянович) пролягала почерез Заболотів і Трійцю. Вона вивела письменника, за словами Івана Франка, «у найбільші артисти, які появились у нас від часу Шевченка».

P. S. У 1904 році Василь Стефаник одружується з сестрою Євгенії Калитовської Ольгою Гаморак. Через рік після цього, 22 травня 1905-го, Євгенія помирає, проживши 40 років.

Мирослав ПОПАДЮК

Републікується за виданням: Покуття. – 1996, №1 (2). С. – 123–123.

ЧАСТИНА ШОСТА. ЗНАНІ ЛЮДИ СЕЛА
БЛОШКО ДМИТРО ЮРІЙОВИЧ
(1925–2010)

Дмитро Блошко

Народився 1 жовтня 1925 року у звичайній хліборобській родині. До школи пішов ще шестирічним хлопчиком у 1931 році. Приймав на науку директор і вчитель Степан Мигаль – батько Романа Мигалья – націоналіста, товариша по національно-визвольній боротьбі за Польщі Степана Бандери, і батько Тараса Мигалья – відомого українського радянського письменника, затятого, заідеологізованого антинаціоналіста.

Пізніше під свою опіку мене взяли вчителі Ольга Вішневська та Анджей Мадей. Вони у Трійці одружилися і вчителювали тут аж до розпаду Польщі, виїхавши незабаром у польський Жешувський повіт.

Пригадую, що під час директорування пана Мигалья до нього з Русова приїжджали (там народилися) дві його дочки, котрі в радянські часи проживали у Львові.

У 1988 році у Трійцю приїхала дочка (1936 р. н., проживала у Великобританії) нашої колишньої поміщиці Добички. Маючи з собою стару мапу села, вона у супроводі троїчанина Йосипа Кушика відвідала урочище Грушів, де колись її мати мала для обробітку численні ґрунти...

Щодо шкільництва, то розкажу, що усі учні мали для писання дошки-таблиці, рисіки; писали в зошитах олуфками (олівцями), пізніше ручками, вмакаючи в антрамент (чорнило). Зрозуміло, що поляки мали свою школу з двома вчительками, де навчалися лише діти поляків; жидівські діти навчалися вдома, батьки яких (багаті, звичайно) винаймали для своїх чад вчителів спеціально. А бідніші ходили до української школи. Пригадую, що на шкільній стіні знадвору висів невеликий дзвін, який скликав дітей на науку та на перерву. На жаль, не знаю, коли вперше почала діяти в селі початкова школа і хто був у ній першим учителем. Але на фундаменті донедавна зберігалася дата: 1892. Мабуть, ця дата є закінченням будівництва будинку.

Але повертаюся до подальших подій тридцятих років.

Тисяча дев'ясот тридцять дев'ятий. У Заболотів із синьо-жовтими прапорами вибралися троїчани зустрічати радянських воїнів. Але, як з'ясувалося пізніше, не так сталося, як гадалося. Усі школи у новоствореному

Заболотівському районі було переведено на докласову форму навчання. Не вистачало підручників, канцелярського приладдя. Почали організовуватися колгоспи; хлопців стали забирати на донбасівські шахти для видобутку вугілля. Інших юнаків мобілізували в армію.

А 1940–1941 рр., навесні, замість того, аби засівати поля, чоловіків з кіньми у примусовому порядку послали будувати аеродром у Турці Борщівській... У червні 1941 року розпочалася війна. Великі зміни сталися при німецько-фашистському режимі. Страх. Бідність. Голод. Невдовзі в урочищі Хомів німці розпочали акцію знищення єврейського населення із Заболотова, Трійці, Борщева, Тулукова, Хлібичина та інших сіл. За одну ніч і половину дня їх не стало.

Як зараз, бачу троїчанина Анкеля, котрий носив велику руду бороду, а вона уся була кровава...

За підрахунками, у селі до тієї жахливої трагедії проживало понад двадцять єврейських родин.

А 1942-го – окупанти почали облави на юнаків і дівчат, яких виловлювали і вивозили на каторжні роботи.

Майже у той же час німці мобілізують хлопців до лав Української дивізії «Галичина». Мабуть, ті, хто агітував за вступ до дивізії, швидко зрозуміли, що німці українців готували, а потім і післали під Броди на «гарматне м'ясо». І це стало очевидним ще задовго до бродівської трагедії. Адже після 30 червня 1941 року гестапівці заарештували всіх керівників проголошеної Української Самостійної держави на чолі з Я. Стецьком та С. Бандерою...

З нашого села до дивізії зголосилися: Никифорук В. Ф., Никифорук Д. Ю. (їхні долі невідомі); Майгутяк І. Ф. (помер в Англії, а прах перепохований на троєцькому цвинтарі); Майгутяк Д. (Єленин), котрий дезертирував із тієї дивізії, а пізніше виїхав на Урал; Вірстюк І. Д. (повернувся живим-здоровим, відсидів у радянських таборах 10 років, одружився на Тернопільщині і там, після кількох літ проживання у рідній Трійці, і помер); Вірстюк Ю. В. (невідомо, де загинув); Вірстюк М. Ф. (відійшов у вічність вдома); Марчук Ф. І. (проживав у Канаді); а один із родини Насташуків перебрався до Великобританії.

Інших, 1922 р. н., німці забрали на будівельні роботи. Мене, наприклад, забрали до Яворова, що на Львівщині, будовази залізничну колію за маршрутом Львів – Перемишль. Пізніше мене перекинули до Коломиї, де працював майже до відступу окупантів.

У ті часи я не раз зустрічався із радянськими комуністичними підпільниками, яких очолював Іван Голубцов. У цій, так званій молодіжній підпільній організації, були й мої односельчани – Дмитро Будзик (пізніше вбитий

оунівцями), Микола Боднар, єврей Макс Габер, іллінчанин Петро Палагній, джурівчанин Степан Гордій (вбитий при німцях у хаті Ганни Розпутняк).

...1944 рік. Лиховісні темні ночі. По кутках шастають невідомі люди. А вже десь у квітні відступають окремі військові частини маляр. Одночасно вступає радянська контррозвідка «СМЕРШ», переодягнена у місцеві однострой: щось винює, щось розшукує. А вже у травні – загальна мобілізація у Радянську армію. Отож я покинув рідну домівку і потрапив у місто Шуя Іванівської області (Росія). Два місяці вивчав артилерійську справу, далі був направлений у м. Богородськ Горьковської області для вивчення шоферської справи.

Після закінчення шоферських курсів під Тулою потрапив до танкової дивізії. Мені дали автомобіль – і вперед, на фронт! З боями проїжджав Львів, Перемишль, Краків.

Війну закінчив у Бреславських лісах.

Після завершення війни доля закинула в армійський автобат («Северная группа войск»), якою командував маршал Рокоссовський. Перед нами, водіями, поставили завдання – вивезти із визволеної німецької території у Данціг-Гдиню заводські верстати, зброю, зерно та інше добро. І все це перевозилося на 150-ти вантажівках-полупортаках. Перевозили і полонених власців. А якось з німецького полону доправляли дівчат із Вроцлава до Рави-Руської.

Таким чином, я проїхав своєю вантажівкою майже всі німецькі та польські міста. А вже у грудні 1946-го мене перекинули на Закавказзя, де дослужував у Баку, Кіровобаді, на Хінвалі.

Повернувся додому 27 квітня 1948 року. І що ж робити далі? Вирішив стати вчителем, вивчитися на педагога. У цьому мені допомогла майбутня дружина Галина – вчителька, виходець із східних областей України, з якою згодом явили на світ і виховали сина Юрка.

Вступив і закінчив Коломийське педучилище, а пізніше – Чернівецький педінститут. До виходу на заслужений відпочинок був керівником початкових класів, старшокласникам викладав географію. І тепер, коли «літа на зиму повернули», міркую, що за свого життя зробив дуже мало. Але в цьому нехай мене судить Господь! Зрештою, я був і залишаюся побожною людиною-християнином, адже до партії мене так і не затягли!

На цьому і закінчую свою розповідь. Будьмо здорові!

26.01.1999 р.

PS. Через рік Дмитра Юрійовича не стало.

ВІРСТЮК ДМИТРО ВАСИЛЬОВИЧ
(1917–2006)

Дмитро Вірстюк

Народився 29 жовтня в родині хліборобів Василя і Марії Вірстюків. У сім'ї було ще двоє дітей – брат Юрій і сестра Василина. Дмитро був слухняною і працьовитою дитиною. Тому уже в п'ять років батьки купили для хлопчика вулик. З того часу все своє життя він займався бджолярством.

У 1938 році юнака забрали до польського війська, в якому і застала його німецько-польська війна. Потрапив у полон. Працював на сільськогосподарських роботах у німецького фермера. Коли Радянська армія увійшла до Німеччини і визволила невільників, юнак одразу ж потрапив на фронт. У березні 1945 року був поранений. Німецька куля перебила руку. Додому повернувся інвалідом. За мужність і відвагу в боях був нагороджений медаллю «Красная Звезда».

13 лютого 1947 року Дмитро Вірстюк одружився з Анастасією Садич. Наступного року у них народилася дочка Марія, а 1953-го – дочка Люба. У 1951 році закінчив Кутську однорічну школу бжолярства. Відколи зав'язався колгосп ім. Б. Хмельницького, працював у ньому бригадиром рільничої бригади.

У 1958 році вступив та успішно закінчив агрономічний факультет Снятинського сільськогосподарського технікуму. Більше сорока років працював у місцевому колгоспі бригадиром рільничої та тракторної бригад, агрономом, економістом, головою ревізійної комісії, заступником голови колгоспу. Головою сільгоспартілі не став, бо завжди відмовлявся вступати до партійних лав. На закінчення своєї професійної діяльності працював бджоларем у колгоспі імені Лесі Українки. Цікавився історією рідного села. Все життя вів щоденник, у якому записував основні події з його історії. Ці матеріали публікуються у другому розділі цієї книги.

Дмитро Васильович Вірстюк помер раптово в полі, до кінця життя віддаючи себе праці на рідній землі, 28 квітня 2006-го, у 89 літ.

ВОВЧУК ВАСИЛЬ ПАЛІЙОВИЧ
(1889–1982)

Народився у Трійці (кут Грабовець) в багатодітній селянській сім'ї, в якій виростало дев'ятеро дітей (сім дівчат і двоє хлопців). Василько був

другою дитиною після найстаршого Дмитра. Його батько був грамотною людиною, отож хотів, аби й діти вміли і читати, і писати. То й хлопець ходив до школи, а у вільний час дедя продовжував навчати дітей азів шкільної науки.

Та у 1914 р. вибухнула Перша світова війна, і Василя рекрутували до австрійського війська, відправивши після вишколу на фронт. Одного разу, після бою на італійському фронті, потрапив у полон. Нелегко прийшлося полоненому: відпочинку всього чотири години на добу. Але він тримався!

Неграмотні однотабірники-українці просили Вовчука, аби той написав від них звістку до рідних, мовляв, «живий-здоровий».

Згодом його і ще двох полонених українців забрав до себе багатий сеньйор, в якого ті доглядали господарку. Пробув у полоні два роки, добре вивчивши італійську мову.

Повернувся вояк у рідне село, а тут злидні, голодні меншенькі сестри. Ще й тиф звів у могилу неньку.

Не витерпівши лиха та горя, старший брат Дмитро подався на зарібки до Америки. А Василь зрозумів, що тільки посильною працею на рідній землі можна заробити на прожиття. Тому найнявся до дідички Добички доглядати худобу. Тоді в особливому пошанівку була земля, завдяки якій бідніші хлопці одружувалися на багатших, але старших інколи за себе дівчатах чи жінках-вдовицях. Однак він з любові одружився на багатшій дівчині з кута Мочера Марії Никифороук у 1923 році. Через два роки у них народилася дочка Ганна.

У тестя Семена Никифорука була велика господарка. Той мав п'ять моргів поля, декілька корів, коня, 15 вуликів. Тож Василь охоче взявся господарювати. І хоча гарував на землі від зорі до зорі, однак і щось мав та заробляв для всієї рідні. Жиди скуповували у господарів сільськогосподарську продукцію, і таки доробився молодий господар, бо придбав 15 моргів поля...

Але розпочалася Друга світова війна. Молодих рекрутів мобілізували на фронт, а старші залишилися у селі газдувати. Зостався і Вовчук. Німаки, оскільки був грамотним, призначили його солтисом. І мусів згодитися.

Після війни настали не менш важкі і тривожні часи. З того всього зліг у лікарню. Проте недовго там лікувався, бо до лікарні навідався уповноважений райвиконкому (під час окупації керівник комуністичної підпільної організації) І. Голубцов і наказав збиратися! Тож він примусив підписати потрібні документи, аби В. Вовчук став головою сільської ради. Складні то були роки, бо мав удень «служити» радянській владі, а вночі допомагати підпільникам УПА. Однак намагався діяти так, щоби у Трійці не було біди, за що його пізніше і засудили, нагадавши і співпрацю з німцями.

Відбував покарання у Караганді з 5 серпня 1947-го по 24 березня 1956 року. Там, на шахтах, важко працювалося. Багато в'язнів помирало від підневільної праці, а він вижив (хоча і переніс хірургічну операцію). Повернувся додому у часи «хрущовської відлиги» знесилений, але щасливий. Взявся за господарку. Працював у колгоспі, до якого у нього відібрали раніше нажите добро.

Завідував фермою № 2 неподалік оселі на куті Мочера, де на відгодівлі утримувалося поголів'я ВРХ, а в урочищі Грушів – колгоспна отара овець. Правління колгоспу ім. Б. Хмельницького, а пізніше «Радянського Прикарпаття», шанувало такого працюючого чоловіка. Неодноразово нагороджувало його грошовими преміями, грамотами.

Помер 9 січня 1982 року.

ГРИНИК ПЕТРО ІВАНОВИЧ

(1950 р. н.)

Петро Гриник

Петро Іванович народився 12 липня 1959-го в сім'ї Івана та Анастасії (батько довший час працював секретарем і головою Троїцької сільської ради, а мати – у колгоспі, виховувала чотирьох дітей). Так, у сім'ї Гриників, окрім наймолодшого Петра, виростили і виховувалися старші – сестра Марія та брати-близнюки Василь і Степан.

Вже змалку, будучи школярем, хлопець серед ровесників завжди намагався бути лідером – саме завдяки своїм, від народження, організаторським здібностям. То й не дивно, що після закінчення Троїцької восьмирічки, а пізніше Заболотівської середньої школи, правління та партійна організація колгоспу «Радянське Прикарпаття» запросили очолювати сільську комсомольську організацію. У ті завершальні шістдесяті роки він заочно навчався в Івано-Франківському фізкультурному технікумі, перейшовши згодом викладати фізкультуру в рідну сільську школу. Успіхи троїцьких футболістів і лижників – то справа уроків з фізкультури і тренувань Петра Гриника. Його вихованці тих років (70-х – 80-х), зокрема, Іван Цвік, Дмитро Марчук, Мирослав та Олександра Цвіки, Василь Соник, не один раз виборювали на районних та обласних змаганнях з лижного кросу та біатлону призові місця. Та й сам Петро Гриник здобув звання кандидата у майстри спорту України.

У свій час ім'я Петра Гриника часто з'являлося на сторінках районної газети «Ленінська правда» (тепер «Голос Покуття») – не тільки як кращого спортсмена-першорозрядника з лижного спорту, але і як громадського кореспондента, котрий дописував до районки, розповідаючи про людей Троїці. Потім він також став одним із вмілих керівників у сільськогосподарському виробництві.

Маючи уже певний досвід праці в колгоспі і на вчительській роботі, та закінчивши 1978 року Івано-Франківський педінститут ім. В. Стефаника за фахом «вчитель історії та суспільствознавства», Петро Іванович все ж таки волею долі почав впевнено зростати і як службовець. Адже його організаторські здібності запримітили у тодішніх партійних і радянських органах, запросивши у райком партії працювати інструктором. Пізніше керував Снятинською організацією ДТСААФ, директорував на плавальному басейні...

Другу вищу освіту, економічну, здобув у 1992 році в Чернівецькому державному університеті ім. Ю. Федьковича за спеціальністю «планування сільського господарства».

Будучи вихідцем із сільськогосподарської Троїці, Петро Гриник добре відав про турботи і потреби краян. Уже 1989-го очолив колгосп ім. Марка Черемшини та агрофірму «Прут» у Залуччі. А з 1994 по 1998 роки він працював головою Снятинської районної ради та райдержадміністрації. Нелегкі то були вибори у протиборстві на посаду голови із досвідченим опонентом. Але виграв! За його керівництва було зроблено багато цікавих корисних справ у соціально-економічному та культурному розвитку району.

Пригадуємо: у Борщеві 1995 року було відкрито залізничну зупинку (нині, на жаль, не діє); відкрито медпункти у Турці Борщівській та Вишнівці; здано в експлуатацію спортзал і корпус для початкових класів у Балинцівській школі; започатковано випуск літературно-мистецького альманаху «Покуття» та встановлення літературно-мистецької премії ім. Марка Черемшини для найбільш достойних; сприяв виходу у світ фотоальбому Василя Пилип'юка «В краю Черемоша й Прута», книг письменника Мирослава Попадюка «Великдень» та Івана Грекуляка «Бузьки приносять щастя» – із велелюдною презентацією цих видань у рідній Трійці за участі народних та заслужених артистів України.

Таким чином, працюючи на керівних посадах району, Петро Іванович опікувався не лише вирішенням економічних та соціальних проблем Снятинщини, але і його культурним поступом.

Розкішні природні ландшафти, розмаїття флори і фауни краю надихнули троїчанина до розвитку зеленого туризму у краї, що набув в Україні заслуженої популярності...

У 1999–2000 рр. П. Гриник став начальником Івано-Франківського обласного управління з монополії на виробництво та обіг спирту, алкогольних напоїв та тютюнових виробів. А з 2000 по 2005 роки працює начальником управління Івано-Франківської ОДА з питань садівництва, виноградарства та консервної промисловості. У цей період своєї трудової діяльності в адміністративному центрі Прикарпаття він був обраний депутатом Івано-Франківської обласної ради V демократичного скликання.

Варто зазначити, що Петро Гриник зріс в активного громадського діяча та свідомого українського патріота-демократа. Під час Помаранчевої революції 2004-го він брав безпосередню участь проти влади Кучми, перебуваючи постійно в Києві, у гущі подій. Одного разу він привів на зустріч із земляками відомого російського політика Бориса Немцова. А пізніше, уже у 2013–2014 рр., Петро Іванович знову став у ряди протестувальників, взявши участь у Революції Гідності проти антинародного режиму Януковича...

Заслуживши неабиякі довір'я і повагу у Президента Віктора Ющенка, Петро Гриник упродовж 2005–2007 рр. займав посаду головного консультанта-інспектора Секретаріату Адміністрації очільника Української держави, а з 2007 по 2008 рр. виконував обов'язки керівника департаменту Міністерства регіонального розвитку та будівництва України. У тому ж 2008 році він став радником міністра Міністерства охорони навколишнього природного середовища України.

У 2008–2010 рр. Петро Іванович працював начальником Державної служби заповідної справи України. В цей час особливу увагу звертав на екологічно-освітню роботу, на рекреацію заповідників. Всякчас шукав нові ідеї і втілював їх для розвитку туристичної сфери. Варто додати, що П. Гриник ініціював та провів із Київським екологічним центром акцію «Захистимо найстаріші дерева України – корені нації», з метою обліку та збереження реліктів, що становлять особливу наукову, естетичну та історичну цінність. До цього переліку занесено і старезний дуб, що височіє у центрі рідної Трійці. До речі, Петро Іванович втілював декілька проектів у Карпатському національному природному парку: «Українська оселя з розвитку бджільництва»; розведення глухарів для збереження популяції «червонокнижних» птахів.

Водночас ним було встановлено тісну співпрацю з керівниками природних парків Італії. Домовлено про обмін науковцями та молодими спеціалістами двох країн.

Наш крайнин завжди є бажаним гостем у природоохоронних господарствах; до його порад і консультацій прислухаються не лише фахівці-початківці, але й професіонали, котрі працюють у лісництвах і парках та заповідниках

України. Із 2016 року він призначений директором ДП «Івано-Франківський військовий ліспромкомбінат».

Отож природна скарбниця для П. Гриника не просто естетичне і оздоровче джерело, але й постійний об'єкт піклування і турботи.

І, насамкінець, повертаючись до громадсько-політичної позиції троїчанина, скажемо, що він, як батько троїх дітей (двох дочок і сина), усіх залучив до згаданої вище акції протесту на Майдані 2013-го. І всі діти, як і їх батько, взяли найактивнішу участь у Революції Гідності в Києві у ті тривожні доленосні дні, як і взяли посилену участь на останніх виборах Президента України, в ході яких П. Гриник очолював виборчий штаб Петра Порошенка на Снятинщині.

Тепер Петро Іванович Гриник – директор ДП «Івано-Франківський військовий ліспромкомбінат», начальник державної служби заповідної справи України (2008–2010), академік Міжнародної академії економіки та екотехнологій.

НАСТАЩУК БОГДАН ФЕДОРОВИЧ

(1955 р. н.)

Богдан Насташук

Народився 2 липня в сім'ї колгоспників Федора та Олени. Мама – домогосподарка (бо часто хворіла), а батько був їздовим (возив молоко на Заболотівський маслозавод).

Навчався у Троїцькій восьмирічній (1962–1970) та Заболотівській середній (1970–1972) школах. Служив в армії (1973–1975). Закінчив Сторожинецький лісний технікум (1985–1988).

А 1976 року Богдан Федорович одружився з односельчанкою Марією Василівною Медвідчук, з якою привели на світ двох дочок – Уляну (1977 р. н.) та Світлану (1978 р. н.).

Певний час Богдан Насташук працював шофером у Заболотівському лісництві Коломийського лісокомбінату, а далі – все життя – лісником у цьому ж господарстві (від 1984). Богдан Федорович є автором спогадів про лісове господарство Трійці, які публікуються далі у цьому збірнику. Вийшовши на заслужений відпочинок, він і далі залишився працювати у держлісгоспі.

НАСТАЩУК ВАСИЛЬ ЮРІЙОВИЧ
(1930 р. н.)

Народився 6 серпня у селянській сім'ї, хоча мій батько, Юрко Ількович, володів шевським ремеслом.

Василь Юрович Насташук з дочкою Марією та племінницею Дарією.

Закінчив я я Троїцьку семирічку тоді, коли уже закінчилася війна. А у 1946 році тато вернувся з війни – і відразу взявся за шевську справу. Так, як він був добрим майстром, то про його вмлі руки звістка докотилася до вояків УПА. Вони, звісно, навідувалися до нашої оселі тихцем уночі, замовляючи для себе пошити взуття. Батько шив для хлопців з лісу добротні черевики і чоботи.

Виховуючись у націоналістично-патріотичному дусі, я з братом Дмитром, молодшим від мене на один рік, прилучились до діянь повстанців: ми розклеювали антибільшовицькі листівки, шили синьо-жовті прапори, розповсюджували серед молоді літературу, яка закликала до боротьби за волю і незалежність України.

Таким чином наша родина допомагала, як могла і чим могла, воякам у нерівній і важкій боротьбі з московським окупантом аж до весни 1950 року. Але, повертаючись спогадами назад – на два роки раніше від 1950-го, хочу на-

гадати селянам про бій в урочищі Гирчіна. У кровопролитному бою з москалями загинули Юрко Волошук-Данишенків (псевдо «Шалений»), що родом із сусіднього Ганева, та Ілько і Славко. На жаль, їхніх прізвищ не запам'ятав. А ще провідник «Дир» був застрелений на подвір'ї Яремчуків.

Відстрілюючись від опергрупи НКВД, на подвір'ї Василя Білик (Білейчук), наш сусід Юрко Сенюк був схоплений ворогами. І у катувальному допиті, не витримавши тортур, він розповів про те, хто допомагав повстанцям. Згодом його розстріляли...

І ось 30 травня 1950-го надворі стояла гарна, тепла погода, весна була цвітом у садах. Аж раптом у наш дім увірвалися песиголовці. Оперативники скрутили мене з батьком і братом. Нас доставили до Заболотова, де під допитом ми просиділи п'ять днів, а відтак доправили до Станіслава.

Під тиском слідства ми пробули в енкаведистському ізоляторі до 14 жовтня. Звідти нас повезли до львівської тюрми. Вирок виніс Військовий трибунал МВС, засудивши на 25 років тюрми та 5 років заслання із забороною повертатися в Україну.

Спершу потрапили до Караганди, де у тюрмі просидів я три роки. А працювали ми з татом у будівельній бригаді, а брат – на рудниках. Батько був замучений роботою так, що там, у Караганді, і помер 1953-го. А мене етапом перевели до Омської тюрми через те, що у цьому таборі ми, політв'язні, розпочали акцію непокори. Нашу групу очолював греко-католицький священник – о. Прокопович, уродженець Тернопілля. Він у нашому таборі активно підтримував дух та ідеї українського націоналізму, вселяв надію, що ми таки виживемо! Адже каторжники-політв'язні працювали у непосильних умовах, тож «рожевих» сподівань ми не мали.

Березень 1953-го. Після смерті Сталіна умови життя дещо покращилися. Ми трудилися на будівництві Омського нафтопереробного заводу. Там я і набув навиків будівельника.

Звільнили з тюрми у серпні 1956 року (реабілітували аж 23 березня 1992 року). Працював будівельником у колгоспі села Трійця. Свої знання і будівельні навиків приклав на спорудженні місцевої школи, Балинцівського сільського будинку культури та на інших будовах соціально-культурного призначення. Тепер перебуваю на заслуженому відпочинку. Разом із дружиною Настею виростили і виховали дочку Марію, яка одружена, має бухгалтерську професію.

* * *

На закінчення своєї автобіографії хочу додати таке: у книзі «Повстанський рух на Снятинщині», яку я перечитав, подано неповний перелік репре-

сованих троїчан. Тому і хочу заповнити цю прогалину, доповнивши її прізвищами односельчан, які у цій книзі не знайшов.

Окрім мене, мого батька Юрія та брата Дмитра, а також Данилюка Івана Федоровича, Дейнеги Миколи Васильовича, Данилюка Дмитра Михайловича, Павлюка Миколи Дмитровича, Насташука Василя Ільковича, Ліщука Дмитра Олексійовича, Білейчука Василя Юрійовича, Рудчука Василя Дмитровича, Соник Ганни Василівни, Сахрука Івана, сина Марії, Соника Василя Івановича та інших мешканців села, прізвища яких подано у цій книзі, було піддано насильницькій депортації ще багато моїх земляків. Отож і подаю їх імена та прізвища у довільному порядку.

* * *

Отого зловісного 15 травня 1950 року москалі вивезли до Сибіру: Насташук Параску Петрівну, Дейнегу Марію Іванівну, Маковійчука Марка, Майгутяк Олену Іванівну, Данилюка Миколу та Днанилюка Івана, синів Марії, Чорнея Дмитра Івановича та Павлюка Юрія Дмитровича (всіх чотирьох із сім'ями), Никифорука Миколу Юрійовича, Никифорок Василю Юрїївну, Ткачука Антона та Грималюка Петра Борисовича з родинами, Данилюк Василю з дочками, Рудчук Параску Семенівну з дочками, Данилюк Марію Іванівну, Вовчук Марію з дочкою Настею, Костинюка Дмитра Михайловича та Чорнея Михайла Онуфрійовича з сім'ями, Сахрук Ганну Дмитрівну з сином, Соник Анастасію Іванівну, Сенюк Ганну Іллівну із сином, Данилюк Параску Дмитрівну, Соника Михайла Івановича, Сенюк Анастасію Дмитрівну, Яремчук Ганну Миколаївну, Яремчука Андрія Степановича та його сестру Параску, Білейчук (Білик) Василю, Соник Марію Микитівну з дочкою, Павлюк Ганну Петрівну, Дейнегу Петра Івановича та Павлюка Степана Семеновича з родинами.

Ось так совітська влада «за пособніцтво с бандами ОУН» нікого не пощадила, нікому не простила. Але, врешті-решт, опинилася на смітнику історії.

НИКИФОРУК ФЕДІР ВАСИЛЬОВИЧ (1927–1999)

Народився 12 березня 1927 року у поважній селянській сім'ї. Адже батько Василь Никифорок пізніше займав керівні посади, у селі користувався авторитетом. Після закінчення сільської школи Ф. Никифорок навчався у Коломийській гімназії. А з вересня 1944-го по серпень 1948 року служив в армії.

У 1952–1952 рр. він навчався на всесоюзних бухгалтерських курсах тодішньої Центроспілки, набувши спеціальність бухгалтера. У тих же п'ятдесятих працював бухгалтером у редакції Заболотівської районної газети «Шлях Ілліча».

У 1961 р. перейшов працювати у рідне село: спочатку – бухгалтером колгоспу ім. Б. Хмельницького, а згодом очолив правління новоназваного колгоспу «Радянське Прикарпаття».

Він був добрим господарем, дбав про людей, розбудову інфраструктури села. За час його керівництва колгоспом у с. Троїця спорудили Будинок тваринника, нове приміщення контори (тепер це кафе-бар «Гостинний двір»), лазню (тепер тут діє ковбасний цех), прекрасну школу, крамницю, поштове відділення, житлові будинки для самотніх і малозабезпечених сімей колгоспників і окремо для вчителів.

Після укрупнення господарства у 1972 році колгосп приєднали до іншого колективного господарства ім. Лесі Українки (с. Іллінці). Федір Васильович став заступником нового голови правління і одночасно очолив колгоспну партійну організацію.

Пізніше завідував Заболотівською базою Косівської «Сільгоспхімії» аж до виходу на заслужений відпочинок.

Він дуже переживав, коли колективні господарства почали розпадатися, розпочалася так звана «прихватизація» і було поруйновано те, що збудовано і придбано руками колгоспників для села.

Помер Федір Васильович 10 жовтня 1999 року.

СОНИК ФЕДІР ДМИТРОВИЧ (1896 – 1954)

Народився в заможній селянській сім'ї. Батько Дмитро був освіченою людиною, свідомим українським патріотом. Їх оселя знаходилася поруч зі школою, отож і сім'ї мала добру можливість здобувати освіту.

Голова родини Дмитро Соник сам виховував двох синів – Федора і Юрка, адже його дружина померла ще до початку Першої світової війни. Вдруге одружуватися він не захотів, а вирішив за порадою вчителів і священника послати хлопців на науку.

Старший син виїхав до Чехії (м. Подебради), вступив до рільничої

Федір Никифоруk

Федір Соник

школи. Проте війна перервала його навчання. Таким чином, Федір Соник у 1915 році був мобілізований до австрійської армії. Його дев'ятнадцятирічним юнаком забрали просто зі школи.

Під час одного з боїв у горах Трієсти потрапив до італійського полону, з якого йому невдовзі вдалося втекти. Володіючи німецькою, польською і чеською мовами, він безперешкодно добрався додому.

А молодший брат Юрко у той час навчався у Коломийській гімназії, яку воєнні лихоліття не дали йому можливості закінчити. Тому Федір двадцятидев'ятилітнім парубком змушений був одружитися, адже батько уже помер і не було кому утримувати велику господарку. Згодом і Юрко створив сім'ю...

Федір Соник від природи був добродушною, розумною людиною. Аби отримати бодай якусь кваліфіковану освіту, що її перервала війна, він вступив на ветеринарні курси. Практикував у рідному селі, допомагав селянам у лікуванні худоби з інших повітів. Виростив і виховав із дружиною чотирьох дітей: Дмитра (проживав і помер на Уралі), дочок Марію, Настю та Іванну.

Упокоївся у Бозі цей чоловік у серпні 1954-го і похований у рідному селі.

ЧОБАНЮК ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ (1948 - 2017)

Василь Чобанюк

Народився в березні 1948 року. У 1967 році закінчив Чернівецький житлово-комунальний технікум, здобувши професію геодезиста. Вищу освіту здобув у Тюменському державному нафтогазовому інституті, де 1992 року закінчив факультет будівництва трубопроводів та нафтосховищ.

Місцем першого трудового досвіду для Василя Михайловича став Київський інститут «Укргіпрогор», в якому випало працювати після технікуму. Потім були два роки військової служби в Москві, в елітній кремлівській частині. Демобілізувавшись, повернувся на

Прикарпаття, де спершу працював старшим техніком та інженером у відділі

вишуків, а в 1972 році був запрошений на будівництво заводу ТОС. Працював керівником групи, потім начальником відділу капітального будівництва.

У 1975 році амбітний інженер вирушив на пошуки щастя до Західного Сибіру. За короткий час пройшов шлях від простого майстра до начальника управління. Вже з 1981 року Василь Михайлович переїхав до Нового Уренгою, де очолив управління спеціальних робіт «Главуренгойгазстрою». А ще за два роки його було призначено керівником тресту «Уренгойпромбуд». На цій посаді пропрацював шість років, збудував першу компресорну станцію Уренгой–Помари–Ужгород і дві установки комплексної підготовки газу по 20 мільярдів кубометрів газу кожна, що дорівнює потребі України на цілий рік. На початку 1990-х років Василь Чобанюк перебрався до Івано-Франківська й очолив управління капітального будівництва облспоживспілки. Згодом працював у приватній будівельній фірмі, керував проектно-будівельним об'єднанням, а протягом 2002–2004 років займав посаду заступника голови Богородчанської районної державної адміністрації.

Проте в 2004 році Василь Михайлович знову повернувся до будівельного бізнесу – генеральним директором компанії «Укрінтехбуд», а з 2008 року – директором ТзОВ «ПозитивІФ».

Майстерний підприємець зізнається, що завжди захоплювався будівництвом, ще відтоді, як почав працювати в проектному інституті. І за довгі роки досвіду ця пристрасть не охолола, лише набула нових принад. Сьогодні компанія «Позитив ІФ» – це молодий колектив, який працює за різними напрямками житлового й промислового будівництва, має потужну матеріально-технічну базу і може похвалитися плідною співпрацею з багатьма організаціями. Запорукою успішної роботи підприємства є наявність надійних інвестиційних партнерів, що гарантують своєчасне фінансування, і талановитих висококваліфікованих робітників, що завжди дотримуються найвищих стандартів якості й своєчасності виконання робіт.

До складу компанії входить також дочірнє підприємство «ПозитивПроект», яке розробляє проекти та здійснює технічний нагляд за їхнім втіленням. Свого часу Василь Чобанюк був депутатом Хантимансійського, Ненецького округів та області у Тюменській землі. За плідний внесок в 1983 році нагороджений медалями, в тому числі «За освоєння надр Західного Сибіру». І сьогодні, як успішний бізнесовий діяч, він не припиняє активної громадської та меценатської роботи – щедро допомагає церковним громадам, фінансує видання цікавих книг, проведення самобутніх лемківських фестивалів та інших заходів, які підуть на користь молодому поколінню.

Василь Михайлович – відданий сім'янин, понад усе цінує спокій та домашній затишок. Разом з дружиною Катериною виростили двох дітей –

Віталія та Ольгу, тепер виховують трьох онуків. Хоча на роботі доводиться проводити набагато більше часу, ніж удома, відпочивати він намагається у сімейному колі. В юнацькі роки Василь Чобанюк був майстром з лижного спорту, мав перший розряд з вільної боротьби та другий – з боротьби класичної. Тож і тепер за можливості прагне підтримувати добру фізичну форму.

У стосунках із людьми він завжди чесний і прозорий, адже намагається сприймати кожного таким, яким він є насправді. А ще, як здібний керівник, він ніколи не починає справи, в якій не бачить кінця, тому й не звертає з обраної дороги, не впадає в ілюзії і завжди залишається реалістом.

Републікується за книгою «Обличчя третього тисячоліття. 100 найуспішніших людей Прикарпаття». – ЛілеяНВ, 2009. – С. 78–79.

ЧОБАНЮК МИХАЙЛО СТЕПАНОВИЧ (1919 – 1974)

Михайло Чобанюк

Народився 19 грудня у селі Ганів, що на Коломийщині. Там і здобув початкову освіту. Так як батьки були працелюбними селянами, то і Михайлик із малих літ брався до всякої роботи.

Найперш вчився у сільського майстра столярувати. Тож і пізніше, вже парубчаком, працював у горах на різних роботах, де потрібні були руки столяра. У Яремчі, навіть, брав участь в оздобленні приміщення санаторію. А далі була робота на Коломийському пивзаводі. Однак не сподобалася йому та праця, і він самовільно залишив місце роботи, за що й засудили.

У тюрмі, аби не нидіти і гибіти від безділля, він і далі почав займатися різним нехитрим ремеслом. Якось виточив голку до швейної машинки та й шив на ній. Пригодилися і столярські навики. Бо вже незабаром для тюремного начальства став майструвати меблі. Отож йому і скоротили термін ув'язнення і випустили на волю.

Одного разу на толоці в селі грали і співали заїжджі цигани. Хлопець зачарувався їхнім виступом. І тут до нього підбігла молода циганка, попросивши його руки, аби поворожити: «Та ти, парубче, маєш від роду великий Божий дар, що побачиш очима, те зробиш руками».

І насправді: згодом Михайло Чобанюк оволодів ще однією професією,

дану Богом, вивчив ноти і почав грати на кларнеті. Його батько, до речі, грав на скрипці. І вони, сільські музики, грали на весіллях. Певний час він завідував клубом у рідному селі, але то було далеко по війні.

А 1939 році його мобілізували до армії. Опинився аж у м. Опочка Калінінської області. В армії і зустрів війну. Як і всіх мобілізованих західняків, новобранця послали на передову. Під час одного з боїв потрапив у німецький полон у сумнозвісний концтабір Освенцім у Польщі, де пробув сімнадцять місяців під голим небом – у голоді і холоді.

Однак пощастило потрапити на роботу до німецького фермера. Роботи Михайло не боявся і робив у панській господарці усе, що йому наказували. Бауер ніяк не хотів розлучатися з таким умільцем. Але важка і виснажлива робота змусили Михайла Чобанюка і ще одного невільника із Семаківців, що на Коломийщині, втікати. Викравши уночі коней, одчайдухи помчали у Чехію (а то війна уже закінчилась), а звідти – доїхали до Рахова. І так, як Карпати були йому знайомі, то й пішки дійшов додому. Того ж таки 1945-го Михайла зустріли рідні. Через рік, сьомого червня, одружився із сільською дівчиною Ганною Вовчук. У 1948 р. у сім'ї народився син Василь, а через чотири роки – дочка Наталя.

Та настав 1950-й, рік суцільної колективізації. До колгоспу забрали все: засіяну землю, коня, стодолу, воза, якого Михайло змайстрував власноручно. Зрештою і сам мусів «добровільно» вступити до колгоспу, в якому працював столярем.

Якось намислив стати зубопротезним майстром. І вийшло! Вміло виготовляв і вставляв зубні коронки...

А одного разу, у вересні 1960 року, голова колгоспу В. Чепига і бухгалтер Р. Дейнега умовили Михайла Степановича організувати в селі духовий оркестр (а він уже на той час завідував сільським клубом) і відправили його до Коломиї по музичні інструменти. Після кларнета оволодів грою на трубі, добре знаючи нотну грамоту. До колективу влилося чимало охочих ентузіастів: брати Василь та Іван Садичі, Мирон Мілевський, Микола Вірстюк, Ілько Павлюк та інші. Керував тоді оркестром при клубі талановитий музикант Василь Марчук. Згодом його очолив Василь Садич (Ганин).

Останнє місце роботи М. Чобанюка – лісництво. Спочатку трудився лісником у колгоспному лісогосподарстві, а пізніше – у державному Заболотівському лісництві Коломийського лісокомбінату. Впродовж десяти років його фото заносилося на Дошку пошани господарства.

А ще він чотири рази обирався депутатом сільської ради. Зрозуміло, що завжди користувався авторитетом у людей, завжди був пошанованим.

Відійшов у вічність 25 грудня 1974 року.

ЧАСТИНА СЬОМА
ВІД ЛЮДЕЙ І ПРО ЛЮДЕЙ. СЛОВО ПРО ТРОЇЧАН
АВТОРСЬКЕ ПЕРЕДСЛОВО

Що писалося в Снятинській районній газеті про людей праці, подвижників освіти, медицини, культури, про будні жителів нашого села в ті часи – здається, недалеко і так далекі?

Іван Грекуляк

Та чи не найбільша честь (і така вже випала мені доля) писати про них, як вихідцеві села: спершу як громадському кореспондентові чи сількору «Ленінської правди» (тоді вона так називалася), а пізніше, – як її штатному працівникові. Звісно, що героями моїх розповідей були пересічні колгоспні трудівники (край у нас хліборобський), культармійці, медики, колишні

фронтвики та вдови загиблих. Звичайно, що все те, про що писав (з художніми домислами, інколи примітивними), мало висвітлюватися в дусі комуністично-радянському; а ті, про кого писалося (повторюю, то були щирі, чесні, порядні і працьовиті люди), обов'язково мали бути комуністами, комсомольцями чи передовиками праці, «ударниками» соцзмагання...

Такою була тоді наша реальна дійсність. І через усю ту радянську школу виховання, навчання, зрештою, роки молодості пройшло і життя моїх ровесників та старшого покоління шанованих земляків.

Отож подаю до книги свої публікації про життя троїчан у шістдесяті-сімдесяті роки минулого століття майже без змін, вилучивши хіба що ідеологічні нашарування.

Іван ГРЕКУЛЯК,
член НСЖУ, фактичний дописувач до районної преси з лютого 1967-го,
штатний літпрацівник із 18 листопада 1968 року

КОЛИ НАРОДЖУЮТЬСЯ СВІТАНКИ
(Нарис)

Ще в пахучій купелі сплять хати, а світанок уже стукає у вікно. Марійка прокидається. Годинник рівно відстукує шосту. Вже пора вставати. Поки спить мати, треба впоратися в домашніх справах, щоби їй було легше. А потіч у колгосп, на ферму...

Марійка підходить до матері, дбайливо поправляє на плечах ковдру. Нехай неня ще поспить... Але та чомусь тремтить уві сні. Дівчина не вперше помічає, що мати снить тривожно вдосвіта. Чому світанки її тривожать? Може тому, що в цю пору загинув її чоловік, а дівчини батько?

Марійка тата добре не пам'ятає. Хіба що з фотографії. Тоді їй і чотирьох років не минуло, як він пішов на війну. Дівчина чомусь трішечки заздрить старшій сестрі Іванні: «Вона пам'ятає тата. Він був такий добрий, лагідний».

* * *

Надворі розвидняється. А Марійка Майгутяк (*тепер за чоловіком Бецик. – І. Г.*) уже на фермі. Теплом війнуло з телятника. Тварини, зачувши знайомий хід дівчини, озиваються, через ясла тягнуться до своєї господині. Вона пестливо їх гладить.

На ферму сходяться жінки, її старші подруги. Марійка встигає в усьому: треба вчасно подати корми, напоїти, вичистити, щоб телята були доглянуті.

Як тільки закінчила школу, вона одразу пішла працювати до колгоспу, на ферму, за прикладом старшої сестри Івасі Хоча та працює в ланці. У роботі Маруся добила чималих успіхів.

– Ти би пішла вчитися, – радить телятниця Василина Стеф'юк.

– Та ні, я ферму і роботу не залишу! Та й неньку, господарку треба доглядати, – говорить, усміхаючись дівчина. – І до вас усіх звикла...

* * *

Біля обеліска шумлять берези. Перемовляються з вітром, із своїми далекими сестрами, що в усій Вітчизні, з тими берізками, які шелестять біля братських могил...

А на обеліску в Троїці золотистими літерами викарбувані імена тих, хто віддав життя за Батьківщину у 1941–1945-х. Серед них числиться й ім'я Василя Семеновича Майгутяка, 1901 р. н., мобілізованого до армії 5 травня 1944-го.

Залишався рік до закінчення війни. Але боротьбу з фашистами ще треба було вести...

Далеко занесла фронтова доля Василя Майгутяка. Воював на латвійській землі, біля Вільнюса. Він схилився над аркушем паперу. Оце напередодні надійшов лист від дружини. Пише, що Маруся вже четвертий рік пішов, а Іванка вже до школи ходить. Василь також задумався: що ж відписати? Глянув на друзів. Вони ще спали. Ось-ось настане світанок. Тому він і піднявся

раніше інших, щоб відписати дружині Марці листа. Он ще досипає односельчанин Юрій Маковійчук, сплять інші бойові побратими. А потім він взявся чистити автомата.

До приміщення, в якому відпочивали солдати, увірвалися незнайомці. Вони скрикнули здати зброю, але Василь не встиг її випустити із рук. І його смертельно поранили.

Помер Василь Іванович Майгутяк 6 березня 1945 року і був похований на братській могилі у м. Нововілейка.

Пізніше, коли повернувся з війни Юрко Маковійчук (Гріцків), то про всю ту трагедію розповів дружині Василя – Марії Іванівні Майгутяк. Передав їй Василів лист.

* * *

Марія Іванівна знайшла в собі сили, щоби виховати дочок. Через декілька років вступила у новостворений колгосп у Троїці. Сільгоспартіль врятувала вдову із дітьми. Через роки замість солом'яної хатини колгосп спорудив для сім'ї добротний будинок. Нині Марія Іванівна на заслуженому відпочинку. Старша Іванна вийшла заміж, а молодша залишилася біля матері.

...Надходить вечір. Марія повертається з колгоспу. Хоча і стомлена, але радісно збуджена.

Суботній вечір. Дівчина одягається у святошне.

– Куди, дочко? Відпочила б...

– Та що ви, мамо? Я зовсім не втомилася! Хочу піти до клубу. Гарне там сьогодні показують кіно. І книжки треба помінати в бібліотеці.

...Знову настає світанок. Марійка любить цей час, коли народжується день, коли народжується життя. Хоча їй матінці світанки приносять тривоги і болі.

«Ленінська правда». – 1968. – 20 лютого.

КРАСА У ПРАЦІ Й ПІСНІ

(Замальовка)

Десь ще смакують світанкові вітри соковитою суницею сонця. І ще у сизуватому серпанку дрімають покутські сади, а Іванна Волошук уже на фермі. Вона ж бо зараз із доярками їхатиме аж за шість кілометрів у літній табір ферми колгоспу «Радянське Прикарпаття».

До стайні сходяться її подруги: Ганна Боднар, Анастасія Вірстюк, Ганна Куташ та інші доярки. Допомогли шоферу Іванові Товстюку висадити на вантажівку порожні бідони.

– Ну ж бо поїхали, дівчата!

– Тож, давайте, заведемо пісню! – пропонує Іванка.

І чистий дзвінкий голос Івонни злітає жайвором увись. Подруги її підтримують.

...Уже давно вона прославилася завдяки праці й пісні. Як солістка, не раз виступає у клубі разом із сільським хором. Їй лише двадцять. І хоча трудова біографія невелика, зате вагома.

У 1963 році закінчила восьмирічку, вирішила працювати у рідному колгоспі. На фермі її зустріли радо, бо знали, що Івася Юркова ще змалку працювала. Тому разом із сусідкою Марусею Майгутяк спершу пішла доглядати телят. Як передова телятниця, Івонна Юрївна Чобан (у заміжжі Волощук) минулого року їздила у Київ на Виставку досягнень народного господарства (ВДНГ). І вона охоче розповідає про ту незабутню зустріч із Києвом:

– Не тільки побувала на Виставці, але й курсувала «Ракетою» по Дніпрі. Та ще й музеї відвідала. А на згадку про нашу столицю сфотографувалася.

* * *

Коли в травні буйно квітли сади, у сільському клубі троїсті музики грали вальса молодому подружжю Волощуків.

А опісля – знову напружена праця. Незабаром молода жінка стала дояркою. Її портрет, як кращої трудівниці, красується на колгоспній Дошці пошани. Змагається Івонна з Ганною Василівною Цибуляк. За липень зобов'язалася надіти від кожної корови по 180 кг молока. І своє завдання перевиконала – наділа по 227 кілограмів. А в серпні замість 170-ти наділа 212 кг молока і в цілому випередила свою суперницю по змаганню.

...Увечері повертається Івонна з колгоспу. Її радісно зустрічає чоловік Іван-Дмитро, котрий працює електриком. У вихідні разом ідуть на танці або в кіно.

А ранком вона знову піде на ферму. І кожного такого погожого досвітку над селом злітатиме пісня. Знайте, то співає Іванка Волощук. Бо краса життя – у праці і пісні.

«Ленінська правда». – 1968. – 21 вересня.

ПІСНЯ ДЗВОНІКА (Репортаж)

День видався похмури, але не зіпсував настрою учнів, педагогів, батьків. Діти прийшли до школи святково одягнуті, з букетами квітів. Випускники-десятикласники ідуть з подарунками, що їх приготували для наймолод-

ших. А першокласники ще несміло поглядають на своїх старших друзів, горнуть до батьків.

Ось усі вишикувалися на сільському стадіоні. Голова ради дружини Леся Вовчук подає команду: «До внесення прапора стояти струнко!». Сурмить горн і дрібно вибиває барабан. Стадіон купається у квітах, світиться усмішками юні та їх батьків, вчителів.

З привітальним словом виступає директор Троїцької восьмирічної школи Мирослав Петрович Попадюк. А від імені правління колгоспу та парторганізації учнів з новим навчальним роком вітає Василь Михайлович Никифорок.

Восьмикласниця Іванна Войтович привітала першокласників і всіх присутніх із святом першого дзвоника, побажавши школярам гарно вчитися. У відповідь виступив першокласник Іван Майгутяк (*нині голова Троїцької сільської ради. – І. Г.*), пообіцявши вчитися на «4» і «5».

Після урочистої частини відбувся святковий концерт за участі школярів. Згодом – приємна церемонія з обміну пам'ятними сувенірами. Восьмикласники підносять першокласникам подарунки, а ті натомість – квіти. Учні п'ятих класів прощаються зі своєю першою вчителькою Євдокією Григорівною Вовк. Співають для неї пісню. У вчительки на очах сльози.

– А зараз для всіх прозвучить перший дзвінок, – мовить Мирослав Петрович, – і кожного ранку він кликатиме вас, діти, за парти...

І ось урочиста хвилина. Леся Вовчук високо піднімає завітчаний стрічкою і квітами дзвоник – і він співає веселим голосом.

Учні розходяться по класах. Тут приємно пахне фарбою, око ваблять свіжопобілені стіни. Класні керівники знайомлять учнів з розкладом уроків.

Знайомство зі школою відбулося. Але всі учні та педагоги згодом організовано відправляються до обеліска. Біля підніжжя покладають букети квітів. Хвилиною мовчання присутні вшанували загиблих воїнів-односельчан, що віддали своє життя за сьогоднішній щасливий день.

«Ленінська правда». – 1968. – 3 вересня.

ОНУКИ ДАРУЮТЬ МИР

(Замальовка)

Погожими ранками Юрій Олексійович любить виходити в сад, милуватися ранковою красою.

І ще в голубому оксамиті неба не встигне вицвісти сонячний пуп'янок, як з веселим гомоном вибігають онуки. Граються або слухають розповіді дідуся.

Сьогодні, літнього ранку, він, як завжди, вийшов у сад. Сонце всімається, влітає своє проміння у сиве волосся.

Юрій Олексійович Вовчук, спираючись на палицю, намагається якнайтіхіше ступати. Бо з кожним кроком поскрипує протез. Будить тривогу і болючу згадку...

Фронтвик всідається на лавку, а біля нього онуки. Четвертокласник Василько зараз читатиме малому Миросеві якусь казочку або віршик. А Миросько тим часом голубить білу ромашку, тулить пелюстковими віями до свого личка. Квітне усміх.

– Мироську, – звертається дідусь – а зірви-но мені кілька таких квіток...

Василь і Мирось зривають квіти і дарують їх дідусеві. З хати виходить дружина Євдокія, іде поратись на город. Син Василь приїхав з колгоспу, він там їздовим працює. А оце завернув, щоб поспідати. А потім подається в урочище Грушів. Його найстарший син Іванко, що перейшов у сьомий клас, прається біля коней, підкидає їм свіжого сіна.

Уже й поїхав колгоспний їздовий Василь Вовчук, а Юрій Олексійович і далі забавляється з онуками. Він бачить, як невістка Іванна щось стиха нашіптує старшому синові. Той кидається до повітки, вилазить на горище – враз над хатою злітають голуби. Сльозяться старечі очі. Онуки дивуються, а дружина все розуміє

* * *

Квітувало літо 1944 року. Він ішов на війну. Заливаючись гіркими сльозами, побивалася дружина Євдокія. А син Василь ще був малим. Німко стояв біля батька і своїми, вже не дитячими, очима наче запитував: «А чи надовго, тату? А хто нам виоре, засіє?».

Юрій вгадував найпотаємніші думки сина, втішав:

– Не плач, Доцю, не сумуй і ти, Васильку! Війні скоро кінець. Доб'ємо ворога, повернемось з перемогою! А ти, синку, слухай маму. Зостаєшся за господаря!

... Фронтва дорога привела Юрка Вовчука під Кенігсберг. Того дня тут проходив останній важкий бій. І коли нестримно пішла вперед уся військова лавина, він упав на землю, важко поранений. Вжив! Але війна залишила жорстоку пам'ятку. Тоді, після багатьох днів одужання, і його однополчани-односельчани повернулися додому без ніг: Іван Литвин, Федір Козловський, брати Василь та Микола Майгутяки.

Юрко Вовчук не сидів після війни вдома, склавши руки. Разом із дружиною працював у місцевому колгоспі. Сторожував у бригаді, а Євдокія Яківна трудилася в ланці.

Син Василь після демобілізації з армії, за прикладом батька, залишився у рідній сільгоспартілі. Незабаром одружився на такій же, як і він, звичайній дівчині-трудівниці Іванні Білейчук. Він у даний час є кращим їздовим колгоспу «Радянське Прикарпаття».

А Юрію Олексійовичу тепер уже за шістдесят. Отримує пенсію.

... Дідусь зітхає. Спогади про минуле стривожили. І вкотре він зорить у блакить неба за голубами. Так прагне, аби в небі завжди тріпотіли крильми голуби, квітували не зрошені людською кров'ю білі ромашки.

Радіє за щасливий світлий день. Втішений онуками. Бо вони приносять йому радість і щастя, дарують мир!

«Ленінська правда». – 1968. – 14 листопада.

ЖАРИНКИ ІЗ МОЛОДІЖОЇ ДНИНИ

(Репортаж)

Трудовим заклечаним різнобарв'ям видається кожна днина у хлопців і дівчат з колгоспу «Радянське Прикарпаття». Чи то на фермі, а чи в тракторній бригаді – всюди відчувається напружена праця.

– Зараз на обліку у комсомольській організації перебуває шістдесят два спілчани, – розповідає комсомольський вожак Петро Гриник. – Більшість із них працює у сільгоспвиробництві, решта навчається, є домогосподарки. Активніші з них беруть участь у гуртках художньої самодіяльності, спортивному житті села.

І справді, молоді заспівувачі ведуть перед і в праці, і в пісні. На фермі, скажімо, трудяться доярки Ганнуся Мельничук, Іванна Волошук, Марія Бецик-Майгутяк.

Молодими механізаторами пишається тракторна бригада: Микола Андрійчук, Василь Чобанюк, Юрій Соник.

Активну участь у молодіжному житті села беруть Христина Федор, Василь Вірстюк, Марія Марчук, Василина Загарук і той же Микола Андрійчук, Богдан Боднар, два Василі Білейчуки – Юрійович і Миколайович, Микола Чобан, Микола Никифорок, Василь та Степан Гриники – усіх не перелічити...

СУМКИ, ПОВНІ СЕРДЕЦЬ

Так, у них насправді «сумки, повні серцець». Газети. Журнали. Листи. У кожному листі відчувається часточка биття людського серця.

– Вам, дідусю, лист від сина! – мовить Марійка.

– Маєш, Лесю, лист із війська, – всміхається Христя.

Вони обидві – нерозлийвода, – каже про листонош начальник поштового відділення с. Троїця Дмитро Юрійович Соник. І справді, Марія Марчук (*у заміжжі Білейчук. – І. Г.*) і Христина Федор (*тепер Литвин. – І. Г.*) є нерозлучними подругами ще зі шкільної парти. Були у дівчат свої мрії-пелюстки.

Але пішли працювати листоношами.

– Як радісно стає на серці, коли даруєш людям втіху і радість, коли знаєш, що в кожній оселі тебе очікують із нетерпінням! – говорить Христина.

ВЕЧІР НАД СЕЛОМ

Вечір розсипає зорі у темному оксамиті неба. Лунко поскрипує перший сніг під ногами. А десь уже лине дзвінкий дівочий голос:

*– Вечір над селом,
Мріють зелені Карпати,
Краю рідний мій,
Як же тебе не кохати!*

Цю пісню створив місцевий композитор, музикант-акордеоніст Микола Чобанюк разом із автором цих рядків та ще із одним музикантом – Миколою Космачуком.

Вдалині осяваюче горять вогні Троїцького сільського клубу. Тож заглянемо на хвилину до приміщення цього закладу культури.

Троїсті музики вже витинають запальну «Гуцулку». Їх чимало: акордеоніст Дмитро Сахрук, баяніст Дмитро Садовий, брати Василь та Іван Садичі. Перший із них грає на саксофоні, а другий б'є у бубон.

В іншій кімнаті дівчата під орудою завідувачої клубом Наталії Миколаївни Юзюк розучують нові пісні. Приємно милують голоси Марії Вірстюк, Лесі Горбачук, Ганнусі Вірстюк, Ірини Соник, Іванни Арсенюк, Ольги та Іванни Кондратко.

– Готуємо завчасно творчий звіт, – каже Наталія Юзюк. – Радію, коли з молоддю проводжу вечори. Так само відчуваю себе молодою і щасливою!

*– Трійце ти моя,
Зелен-віти в'ються,
Чуєш, як завжди
Хвилі до берега б'ються.*

Хлопці і дівчата співають «Троїцький вальс». Довго дзвенить пісня, довго дзвенить музика, лунають чарівні мелодії.

Такі напружені трудові і цікаві будні відбуваються у молоді села Троїця. А оце лише тільки одна жаринка, взята із великої ватри, запаленої хлопцями і дівчатаму у новому 1969-му.

«Ленінська правда». – 1969. – 18 січня.

ЯСКРАВІЙ СЛІД МАРІЇ ЛУЧКО

Цю зарисовочку про сільських медиків із Троїці (але під назвою «Подруги») я опубліковував в далекому червні 1969 року, коли вже більше як півроку працював безвусим кореспондентом у районній газеті, що на той час носила назву «Ленінська правда» (публікація за 14 червня). Пам'ятного червня... Бо тоді, у червні, на західних теренах розлилися повенями і паводками ріки, затопивши села, зруйнувавши мости, забравши людські життя. Страшний у своїй силі, грізно вирував Прут. Тож, звичайно, що на роботу в редакцію до Снятина я, по волі такого явища, не міг потрапити. А щоб не гаяти часу, вирішив завітати у сільський медпункт і поцікавився: як вони, наші невтомні медики-бджілки, там поживають?

В той час цим фельдшерсько-акушерським пунктом завідувала Марія Яківна Лучко...

Отож, до цієї пропонованої у книжку зарисовки я нічого не додаю, як і від тих рядків (можливо ще наївних, але написаних щиро) нічого не відкидаю. Хіба що, як згадував вище, змінював заголовки «Подруги» на «Яскравий слід Марії Лучко», бо там більше за всіх фігурує вона, Марія Яківна.

* * *

Недільний ранок. Марія Яківна виходить із дому.

– Відпочила б сьогодні, – це чоловік Петро Іванович кидає дружині.

Та де там! Марія Яківна вже йде гостинцем села

Прогулюється на чистому повітрі, недавно ж з лікарні повернулася...

Або йде до хворих, щоб щирістю своєю зігріти їх, підняти на ноги.

– Як здоров'я, Марусю? – цікавляться троїчани.

– Бережіть своє здоров'я, бо ви потрібні нам, щоб від недуг давати раду, – додає хтось.

Це підгірське село Троїця стало для Марії Яківни Лучко другою батьківщиною. Бо вже стільки літ працює тут...

Її дитинство пройшло в селі Голінках Бахмацького району, що на Чернігівщині. Дівчинці ще не було й п'яти років, коли почалася війна. Батько пішов на фронт. Залишилася в матері вона і молодший братик Андрійко.

Згодом отримали похоронку за батька...

У рідному селі вчилася, закінчила десять класів. Допомогала матері в колгоспі. А вечорами наполегливо готувалася до вступу у медичний навчальний заклад. Бо зі шкільної парти мріяла бути медиком: «Яка то благородна професія! Буду лікувати людей, діточок, аби повернути їм здоров'я, може й життя...».

Мрія стала дійсністю. Бо в тому ж таки році поступила в Конотопське медичне училище, у якому і провчилася два роки. Опісля – практика, і нарешті – направлення на роботу в далеке покутське село, що розкинулося серед екзотичної краси Прикарпаття, у підніжжі Карпатських гір... Тут знайшла своє особисте щастя. А люди із своєю говіркою, схожою на гуцульську, традиціями і звичаями, припали їй до душі, стали другою родиною.

Скільки безсонних ночей, скільки турбот і клопотів під час викликів до тих, хто потребує невідкладної медичної допомоги! В уяві пригадується...

Ніч. За вікном вітер зимовий завіває, пригорщами снігу кидає у вікна. І раптом у вікно тривожний стук: «Маріє Яківно, – схвильований чоловічий голос, – потрібна ваша допомога – дружина захворіла». Мить – і фельдшерка уже готова в дорогу. Коротко розпитує, що сталося, прихоплює потрібні для невідкладної допомоги медикаменти.

Сніг обсипає колючими крижинками, кидає в обличчя. Але вона на те не зважає, бо її підганяє думка: «Швидше, швидше на поміч!». І допомогла!..

А якось прийшла з роботи надто стомленою, бо за весь день доводилося із своїми колегами по медпункту зміряти з десятків кілометрів горбистого і великого села, відвідати не одну оселю, де живуть маленькі дітки, щоб зробити їм щеплення. Бо взимку малих дітей не закличеш до медпункту. І тільки-но роздягнулася, як почула біля хати гудок вантажівки. У кімнату вбіг колгоспний водій Дмитро Соник:

– Мама... Маму серце прихопило...

Вона швидко направилася до медпункту (він, на щастя, поруч її обійстя), прихопила ліки. Жінку порятовано! І полегшено зітхає Марія Яківна...

Трудовий день у М. Лучко, завідувачки Троїцького ФАПУ, починається чи не найраніше. Чоловік Петро теж збирається на роботу, він працює електриком на підстанції в ремівському підприємстві у селищі Заболотів.

А ось уже в медпункт заходять подруги-медики – патронажна медсестра Оріся Василівна Чобанюк, акушерка Ганна Степанівна Підвербецька. Люди у білих халатах завжди привітно зустрічають відвідувачів-пацієнтів, бо раді їм допомогти.

Розмовляю з Орісею Василівною та Ганною Степанівною. Запитую, що спонукало їх стати медичними працівниками. Жінки усміхаються: що сказати?

– Насамперед – любов до людей, бажання допомогти їм поправити своє здоров'я! Бо здоров'я – то найперша людська цінність...

Коли вечірні сутінки огортають село, медики вирушають до клубу. Оріся Чобанюк та Ганнуся Підвербецька беруть участь в хоровому гуртку, а Марія Яківна часто виступає перед жителями Троїця з лекціями на медичні теми.

Завтра – нові службові обов'язки, трудові будні, нові турботи у людей, що в білих халатах.

* * *

Від автора. Уже кільканадцять років минуло, як не стало в живих світлої пам'яті Марії Лучко. Невилікована хвороба звела її у могилу. І все ж таки жінка ще встигла потішитися новозбудованим і відкритим на початку 1980-х років фельдшерсько-акушерським пунктом, встигла деякий час у ньому працювати, надаючи односельцям ту чи іншу медичну допомогу. Себе не вберегла, згасла, як свічка, залишивши у людській пам'яті свій яскравий слід.

Републікується за виданням: Воробець Я., Зінковський М., Довжинський М. Колеги. Снятинщина медична крізь три століття. Спогади, документи, нариси, оригінальні статті. – Снятин: ПрутПринт, 2009. – С. 239–241.

ПІСНІ З ДАЛЕКИХ ЛІТ

ГЕЙ, ГЕЙ НА ГОРІ...

Гей, гей на горі – просвітяни молоді.
Гей ти, молодь, ходи з нами,
Розпізнаєшся з книжками!
Будем книжки читати і темряву зганяти.
Гей, гей на горі – просвітяни молоді...

Записано від П. Ю. Соник.

ОЙ ВИ, ПАНИ ЧЕРЕВАТІ...

Ой ви, пани череваті,
Годі, годі вам брехати!

Ви не хочте ніц робити,
Тільки їсти й добре пити.
Вино пити і гуляти,
Із народу ся сміяти.
Але прийде й на вас кара –
Впаде людський гнів, як хмара!
Ой ви, пани череваті,
Годі, годі вам брехати!

Записано від І. Д. Маковійчука

Републікується за виданням: Суцвіття. Творчість молодих. – Ужгород: «Карпати», 1977. – С. 91–93 (у літературній редакції Івана Грекуляка).

ЧАСТИНА ВОСЬМА

ГОСПОДАРСТВО І СПОРТ. ЛІС – НАШЕ БАГАТСТВО

Троїцький ліс, з урочищами Грушів, Гряда, Пересліп і Жовтий берег, площею 240 га, який примикає до Коломийського та Косівського районів з такими селами, як Ганів та Корости, розпочинається одразу ж за селом. В межі лісового масиву входять і сінокоси. Лісом протікають численні струмки з чистою прохолодною водою, які стають у пригоді під час грибного сезону чи відпочинку на природі.

Троїцький бір входить до Заболотівського лісництва Коломийського держлісгоспу. Свого часу лісничими Заболотівського лісництва були Петро Ілліч Пахолук, Борис Дем'янович Єленчук, а на даний час – Микола Васильович Пилип'юк.

Я працював у Заболотівському лісництві від липня 1978 року: спершу водієм, а згодом, від 1983 року – лісником. Моїми попередниками, які працювали лісниками на цьому обході, були Михайло Степанович Чобанюк та Василь Юрійович Загорняк, в якого я і прийняв під охорону обхід № 5.

Насадження лісу складаються з таких порід дерев, як дуб звичайний, дуб червоний, ясень, явір, ялина, модрина, береза, граб, осика, липа, вільха чорна, ліщина, берест...

Бір дає державі чималі прибутки, оскільки кожного року ведуться прохідні, санітарні та суцільні вирубки. Після суцільних вирубок обов'язково відбувається відновлення насаджень. До цього залучаються жителі села та школярі. Розуміючи вагу цієї справи, назустріч лісництву завжди йшли і йдуть директори місцевої школи Іван Васильович Осадчук та Іванна Михайлівна Марчук. Ще одним джерелом фінансових надходжень є збір та заготівля лікарської сировини.

Багатий ліс на диких тварин. Тут водяться зайці, лисиці, косулі, кабани, лісові куниці, білки, які, на жаль, часто потерпають від бракон'єрів. Ото й стоять їм на заваді лісники!

Не можу не сказати, що свого часу, в роки Другої світової війни в урочищі Грушів, у посадці молодняка смереки, примістилися два бункери вояків УПА. Знаходилися вони один від одного десь на віддалі 300 м. Перший, як вважаємо, був спостережним пунктом, інформація з якого доносилася на другий. У вісімдесяті роки, коли я прийшов на роботу лісником, ще було видно їх сліди. Після рубки ялини сліди повстанських схронів загубилися і віднайти їх тепер неможливо.

Є у нашому лісі, площею в 1 га, посадка чорноплідної горобини. У 80-х – 90-х роках ми збирали і здавали на приймальні пункти до п'яти

тонн ягід горобини та понад десять тонн березового соку.

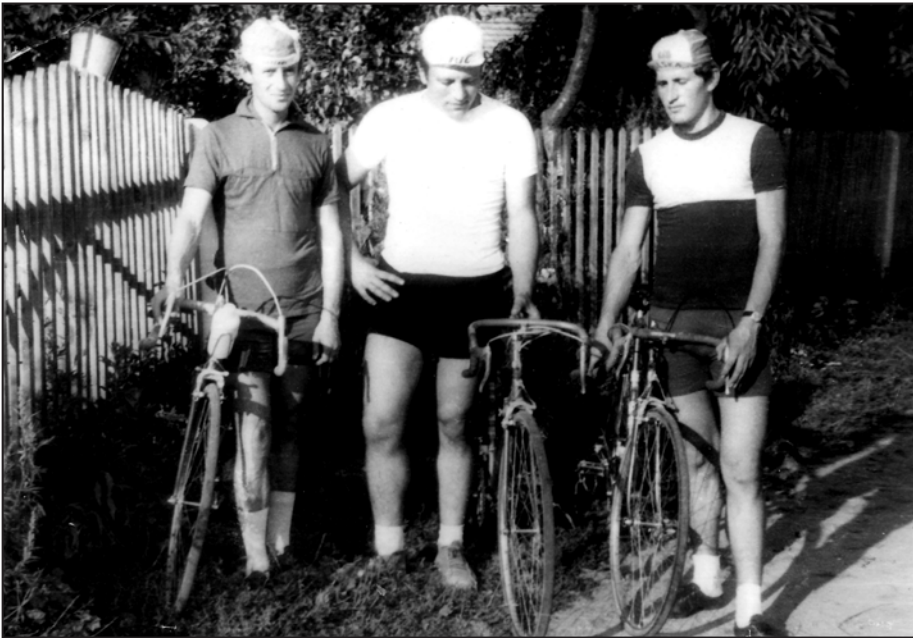
В урочищі Пересліп було збудовано мисливський будинок, а поруч – викопано став. У цьому лісництві допомагав колишній другий секретар Снятинського райкому партії Олександр Кованцев та керівник Снятинської «Сільгоспхімії» Іван Ахтемійчук. Неповдалік було здійснено насадження ясеня, явора, ялини та модрина європейської. До будинку, довжиною в 1 км, проклали дорогу з гравійним покриттям.

У даний час я перебуваю на заслуженому відпочинку, але з Коломийським лісгоспом зв'язків не пориваю – уже не як лісник. На вихідних часто простую до лісу. Беру з собою онуків Андрійка, Михайлика та Володика. Розповідаю їм про свою колишню роботу: як і чому треба любити та оберігати природу – красу рідного краю!

Богдан НАСТАЩУК

СПОРТИВНИЙ РУХ У ТРОЇЦІ

Спортивне життя у селі активізувалося в 60-ті роки минулого століття завдяки ентузіазму трьох братів Гриників – Петра, Василя та Степана. До них долучився Василь Дмитрович Манилюк, Білейчук Василь Степанович з кутка Петрилів, Никифорок Микола Дмитрович.

*Зліва направо: велосипедисти Володимир Андрейчук,
брати Василь і Петро Гриники. 1960-і рр.*

Головою господарства на той час був наш місцевий житель Федір Васильович Никифорок. Тоді при колгоспах організувалися різні спортивні секції, гуртки, футбольні, волейбольні та інші команди. Молоді юнаки організували в селі футбольну команду, а взимку на терені Трійці повсякчас проходили лижні гонки як на місцевому, так і на районному рівнях. Згодом в колгоспі відкрили посаду інструктора по спорту, на яку призначили Петра Івановича Гриника. І він вже офіційно очолив спортивний рух у селі.

Школярі-лижники. 1970-і рр.

Наші односельчани активно виступали на районних, обласних та республіканських змаганнях з таких видів спорту, як футбол, лижні гонки, важка атлетика, велоспорт. Петро Гриник спільно з Володимиром Андрейчуком успішно виступали на обласних та республіканських змаганнях з велоспорту і лижних гонок, неодноразово виборювали призові місця для своєї команди. В той час Гриник Петро Іванович виконав норми майстра спорту з лижних гонок. Ставши лідером спортивного життя громади, спільно із земляками в центрі села нарізали футбольне поле. Довкола стадіону посадили дерева. Тому молодь села і по сьогоднішній день має можливість проводити там своє дозвілля.

Футбольна команда. Сучасне фото

Здобувши освіту в Івано-Франківському технікумі фізичної культури, він продовжив свою роботу в Троїцькій восьмирічній школі. Його вихованці успішно виступали на шкільних спартакіадах, а Микола Герасим'юк і автор цих рядків на своїх шосейних велосипедах стали чемпіонами району та області з велоспорту. В 1974 році ми взяли участь в республіканських змаганнях з велокросу в м. Миронівка Київської області по лінії спортивного товариства «Колос»; Дмитро Марчук на своїх лижах неодноразово

підіймався на найвищі п'єдестали Снятинщини й Прикарпатського краю, став призером республіканських змагань з лижних гонок.

*Спортсмени-борці села Іван,
Богдан і Петро Білейчуки*

зичної культури і донедавна успішно виступав за місцеву футбольну команду.

Спортивне життя в селі продовжується. Ми гордимся своїми досягненнями. З розпадом колгоспної системи, наприкінці 90-х років, спортивне життя почало занепадати, але активно відроджується уже в наші дні.

На сучасному етапі молодь Троїці успішно виступає на районних зма-

Спортсмени-борці

Долиб'яник продовжує прививати любов до спорту учням. Частина їх відвідує секцію спортивної боротьби в Джурові при спортивному клубі «Ластівка», де тренером працює знавець своєї справи, місцевий житель Іван Курилюк.

Прививши любов до спорту, Петро Іванович підготував собі заміну – того ж Дмитра Марчука, Петра Грохолу, Івана Цвіка, які після закінчення школи продовжили своє навчання в технікумі фізичної культури і працювали в даній сфері. В 70 роках мені теж випала честь закінчити Івано-Франківський технікум фізичної культури разом із своїми колегами-односельчанами і розпочати трудову діяльність по спортивній лінії на Коломийському заводі «Сільмаш». Також спортивну освіту здобули Василь Вірстюк, Володимир Боднарук. Володимир деякий час працював в місцевій школі вчителем фі-

ганнях з футболу. Учні шкільного віку відвідують спортивні секції з футболу в селищі Заболотів. А наш земляк Назар Кондратко, вихованець Заболотівської спортивної школи, в даний час виступає за футбольну команду обласного рівня.

...Троїцька школа є доброю кузницею спортивно-масової роботи серед учнівської молоді. Вчителька Надія

Він готує спортсменів міжнародного рівня. Отож троїчани пишаються трьома братами-спортсменами Білейчуками. Колишній голова колгоспу Федір Васильович Никифорок, прадідусь відомих чемпіонів з боротьби, теж в деякій мірі любив спорт і по генах передав правнукам свій спортивний дух та любов до спорту. Брати Богдан, Петро та Іван Білейчуки своїми спортивними досягненнями прославили не тільки наш район чи область. Вони неодноразово підіймалися на найвищі п'єдестали України та Європи, і в даний час виступають та здобувають призові місця на світових чемпіонатах.

* * *

*Богдан Палагнюк та Василь Соник
після велопробігу. 2015 р.*

Село живе. І в даний час робиться все, щоб молодь та старше покоління мало можливість активно проводити своє дозвілля. З 2014 року ветеранами велоспорту Богданом Палагнюком та Василем Луциком із села Іллінці під мою орудою відроджено велосипедний туризм на теренах нашого краю. Позаду залишено уже тисячі кілометрів, які проїхала група покутських однодумців. В селі створено громадську організацію «Оздо-

ровчий туристично-екологічний просвітницький центр», який очолює той же Богдан Палагнюк. Одним із напрямків роботи центру є туризм. При центрі діє туристичний клуб «Вело-Покуття», який доводиться очолювати мені.

Враховуючи солідні спортивні традиції Трійці, від сільської ради на обласний конкурс проєктів та програм розвитку місцевого самоврядування було подано проєкт «Дорога в майбутнє – через Покутську полонину», який зловив перемогу. За отримані кошти нами придбано туристичне спорядження та велосипеди. Велотуризм і надалі у нас успішно розвиватиметься. Місцеві жителі Юзюк Анатолій Васильович, його дружина Любов, сестра Курилюк Наталія з чоловіком Петром, молодий юнак Соник Назар Іванович, тренер по волейболу Грималюк Оксана Василівна, вчитель місцевої школи Долиб'яник Надія Юрївна разом з своїм сином Олексієм та інші жителі села і навколишніх сіл успішно долають карпатські вершини пізнаючи наш край. Туристичним клубом «Вело-Покуття» організуються велопробіги в напрямку краєзнавства, духовності, традиційні велотури та тури вихідного дня. В планах на майбутнє місцева громадська організація робить все можливе, щоб взяти участь в міжнародних велосипедних заходах, а у себе провести І-й традиційний покутський велоси-

*Велосипедистів вітають на межі
Косівського та Снятинського районів. 23.08.2015*

педний зліт, а також відкрити шаховий клуб у приміщенні сільського клубу. В центрі села, на стадіоні, брати Володимир та Андрій Горуки разом із Миколою Білашевським роблять все можливе, щоб у футбол можна було грати не тільки влітку, але й взимку. Генератором є отець Гоян, який біля себе згуртує молодь. Вже найближчим часом спортивний майданчик з штучним покриттям буде відкрито в центрі села. Наша молодь має і матиме можливість займатися спортом. Адже в здоровому тілі – здоровий дух!

Однак, враховуючи недостатній бюджет сільської ради, основним донором фінансових потоків для покращення соціально-економічного розвитку села на даний час є Івано-Франківська обласна та Снятинська районна ради. Завдяки їхній підтримці за останні роки багато зроблено на сучасному етапі за кошти обласного та районного бюджетів. Депутати обласної ради Петро Васильович та Орися Володимирівна Книшуки свій депутатський фонд спрямовують на розвиток нашого села для покращення матеріальної бази в освіті, культурі та спортивно-масовій роботі. Наш земляк, перший заступник голови Івано-Франківської обласної ради Василь Іванович Гладій постійно тримає на контролі Снятинський район. Тож, завдячуючи йому та депутатам обласної ради від Снятинського району, здійснюється фінансування багатьох об'єктів у різних населених пунктах нашого краю. Наше село теж отримує кошти на розвиток, завдячуючи сприянню Василя Івановича та депутатів обласної ради. Тісна співпраця депутатів різних рівнів приносить користь нашому Покутському краю, і це приємно, адже є взаєморозуміння і результат роботи.

Василь СОНИК

ЧАСТИНА ДЕВ'ЯТА
ЕТНОГРАФІЯ Й ФОЛЬКЛОР З НАРОДНОГО ПОБУТУ
ТОЛОКА

Під толоку сільська громада віддавала найбільш неуживані малородючі місця. Це – яри, заболочені землі, землі, що підмокають під час паводків. Найбільша толока в селі – це Горішня, що прилягає до Грушівського лісу.

На толоку виганяли корів, телят, овець, коней. Для випасання створювалася черга, або наймали чередаря, що пас постійно за певну плату чи послуги. Але більшість випасали свою худобу поодиноці, або наймали тимчасово пастуха. Здебільшого пасли худобу діти та із старших, ті, котрі не могли виконувати вдома фізичну роботу. Кожного дня на толоці можна було зустріти як одних і тих самих людей, так і нових пастухів. Для мене ці зустрічі завжди були цікавими. Це була своєрідна школа навчання і виховання для дітей і підлітків, де вони пізнавали світ природи і взаємовідносин між людьми. Життя толоки дуже залежало від пір року і погоди.

Худобу виганяли на свято Юрія, іноді раніше. Коли до цього часу трави ще не підростали (холодні роки), то спочатку пасли в лісі, де залишалася суха трава з минулого року. Йдучи з худобою лісом, ми, хлопці, спостерігали за деревами, кущами, старими пнями. Мимохідь вивчали і знали всі породи дерев (за формою крони, корою). Спостерігали за появою перших птахів, за старими гніздами, норами лисиць, борсуків, слідами диких кабанів та ін-

Вівці на полонинській толоці в Трійці

ших тварин. При цьому кожен говорив про те, що знав і чув від тата, діда чи мудрого сусіда. Тому вже в ранньому дитинстві знали: яке дерево для чого краще – котре іде на будівництво хати, столярних виробів, для інструментів чи возів і ін. Кожен умів розпалити вогонь і знав, які дрова кращі до грубки, а які до ватри на відкритій місцевості.

На толоці завжди влаштовувалися різні ігри та змагання: хто найвище вилізе на велике дерево без гілля, хто перший добереться до воронячого гнізда, хто найбільше разів підтягнеться на гілці дерева (природний турнік). Особливо любили гойдатися і спускатися з дерева на землю. Для цього вибирали гай берізок, що прилягав до лі-

На толоці завжди влаштову-

сової галявини. Вибирали найтоншу, вилізали на вершечок, ловилися двома руками за центральну гілку, відбивалися ногами від стовбура, і коли дерево добре гнулося, вмить досягали майже землі. Часто зависали на півдорозі, коли дерево виявлялося негнучким. І тоді або стрибали з висоти, або старалися назад долізти до стовбура, щоб по ньому злізти додолу. Були й інші неприємні випадки, бо, як буває, всяка азартна гра закінчується плачем. Плакали, коли впали, вдарилися, за грою відпасали худобу і не могли її знайти. Або корова ламала ріг під час борінки, гірше, коли біла дітей, особливо це любили робити барани, якщо треба було завертати вівці.

В середині травня, коли трава була вже досить великою, був найкращий час для випасання худоби. Після теплих дощів на сонечку худоба ніби прилипла до паші, а діти мали час для грання. Найчастіше гралися в «бровар» («свинка»). М'ячик робили із коров'ячої шерсті і буками заганяли його в ямку, попередньо розділившись на дві команди. Цікавими і рухливими були ігри: «кампа», «горобець», «шайба», «ножик». Більш спокійними були ігри в камінці та перекидання рукою монет, а також у саморобні карти.

Коли наближались дощі, то заходились робити будки. Але часто хтось із збитошників любив їх завалити. Валила їх і худоба, вона йшла до будок за запахом їжі. Тож-то була радість від збудованого і сум від втрати. Тоді нічого не залишалося, коли починався дощ, аніж натягнути на плечі мішок чи верітку і ходити за худобою, відчуваючи, як промокає одяг, намокають ноги в постолах, а чи мерзнуть босі. Коли після дощів наставали погожі дні, то пастухи починали чистити кринички (джерела), аби мати де напитися води і напоїти худобу.

* * *

Наступав парний червень. В лісі появлялися перші гриби (інколи були і в кінці травня – «майові»). Тоді за чергою ходили в ліс, дуже кортіло знайти справжнього гриба і нести його в руках, щоби всі бачили, що гонимо худобу з толоки не з порожніми руками.

Квітень і травень має неповторну гаму кольорів, адже природа оживає. Медовими запахами наповнювався ліс від перших квітів. Особливо ми милувалися горою Грушів, північні лісові схили якої звернуті до толоки в урочищі Радутів. Коли починала зеленіти верба, то всі заходилися робити тилинки (з молоді вербової лози сопілки-дуди). Зрубували молоді пагони, відбивали легенько кору і знімали. При цьому повторювали прислів'я: «Коли верба пукне, то зозуля кукне», «Тилинка заграє – весна наступає». В тилинку дули всі, а вміли гарно награти лише одиниці.

У цю пору, коли починала відставати кора від вербової лози, рубали пруття лугу і плели кошики. Звичайно, що робили це переважно старші чо-

ловіки, а ми, малі, сиділи і дивилися, як воно виходить. Найменші кошики виготовлялися не тільки з верби, а й з колених лісок грубого пруття ліщини. Багато хто із старших хлопців брався робити мітлу з березини. Яка то була гордість іти з толоки і нести на плечах свій виріб! Таку дитину обов'язково хтось хвалив на вулиці: «Оце газдівський хлопець!».

Кожен із хлопців мав собі зробити батіг із конопляного повісма. Кнутище вчилися плести всі: треба було вміти щільно посплітати, зв'язати вузли та робити в кінці китицю, щоби батіг добре траскав. До батога кожен мусив знайти собі добре грабове пужално. Крім батога, особливою гордістю вважалася ліщинова палиця із природно загнутою ручкою. Її найчастіше вдавалося знайти на уривистих схилах ярів, де молоді куці та дерева росли із загнутими коренями.

Часто хлопці ішли в ліс дивитися за птахами. Зранку, коли вигонили худобу, ще співав соловей; згодом, коли пригрівало сонце, кукували зозулі; вудукали вудвиди (одуди); високо в небі то підлітали, то падали жайворонки.

– А ти знаєш, як жайворонок співає? – питав мене мій племінник Іван, що був... старший за мене (він був добрий та романтичний за характером): – «Я лечу до Бога, до Бога, а Бог зверху – цюк, а кров – цюр-р-р, цюр-р-р; я падаю, падаю, цюр-р-р, цюр-р-р, і знов до Бога – цюк, цюр-р-р, цюр-р-р».

Ми бігли за жайворонками, хотіли знайти їх у тому місці, де вони падали в траву. Раптом з високої рипи (урвища) із своїх гнізд повилітали ластівки-берегульки. Вони моторно літали за мухами навколо худоби, а потім вмощувались на кущах терену і голосно навперейми виспівували.

– А ти знаєш, як вони співають? – знову не вгавав Іван. – Послухай: «Була багачка Гаври-ри-ри-ли-ли-ха. Мала сім кошниць курудзів-дзів-дзів-дзів. Пропила-ла-ла-ла. Прогайнила-ла-ла-ла. А най її пан Господь поб'є-б'є-б'є».

Одного разу вирішили подивитися, де звили свої гнізда солов'ї над потоком, та ще й кортіло бачити, як той соловей виглядає. Ми думали, що якщо він так гарно співає, то і так само гарно має виглядати. Але скільки разів ми не підкрадались, ідучи на його спів, то так і не змогли побачити. Хтось із хлопців сказав, що ту пташку можна побачити лиш на свято Івана, коли папороть цвіте, та й взагалі соловей співає лиш до Івана. Вирішили запитати старого діда Сахрука, бо він вже багато років випасав худобу на толоці, то мав би про те знати.

– Діду, а який ж бо соловей?

– Як який? – не зрозумів нас дід.

– Ми хотіли видіти, як він виглядає, і не змогли...

– Е, хлопці, це – дуже сторожка пташка. Треба на півднини засісти біля гнізда і не ворухнутися, щоб його увидіти.

– Ну, а ви виділи?

– Видів. Такий сірий, як горобець, тільки довший хвостик має і ним киває, коли співає, ніби охоти до співу додає. А співає він так: «Лови, лови, лови! Потоком, потоком, потоком! Забігай, забігай! Утрьох, утрьох, утрьох. Відти, відти. Так-так, так-так, так-так. Ага – нема. Я втік, утік, утік, тік-тік». Ми були здивовані, але перспектива сидіти коло гнізда нам не підходила, адже за той час можна так награтися і в «лапанки», і в «хованки», і в «перевесла». Я ще стояв і дослуховував дідову бесіду, як хтось з хлопців лупнув мене долоною по плечу і крикнув: «Перевесло і на тобі заросло» – і побіг, а я навздогін, аби віддати. Спокійним був лиш дід Сахрук, що водив на курмейчику (воловоді, шнурі) корівку і висвітлював різні мотиви пісень. Можна було заслухатися його мелодійним приємним свистом. То хлопці і коломийку склали про нього:

Ой кувала зозуленька, та й сіла на бук.
Ой ніхто так не засвище, як старий Сахрук.

* * *

Спекотний липень був найгірший для пастухів. Особливо ставало прикро, коли не було дощів і трава вигорала. Водили корів на курмеї попід ліс чи краєм толоки, чи окопами, де ще було більше трави. Худобу сильно присідали мухи та оводи, і вона втікала. Як говорили пастухи: наставляв «бизень». Якщо худоба збрикається, то втікала в городи чи в сторону дому. Діти плакали, а деколи і раділи, що швидше додому корови дістануться. Гнали, приспівуючи: «Биз-биз-тарадай, задри фіст та й тікай. Чорна муха понад вуха – гоп-тпру, стань!».

У липні необхідно було раніше вигонити на пасовище худобу, і діти це не дуже любили, бо треба було рано вставати, але компенсацією ставало «велике полудне», за час якого встигалося побігти скупатися на річку Прут. Ми зазрили своїм ровесникам, що жили в Долішньому куті і пасли худобу в лузі та на зарінках біля Пруту. А вони зазрили нам, що маємо нагоду ходити в ліс. Усі хлопці вміли ловити рибу руками. Часто користувалися саками, сітками. Зганяли малька на бродях, вдома сушили їх в печі, як сушениці. Така риба з річки мала приємний запах і була дуже доброю приправою до грибів, що готувалися в печі до Святого вечора.

Глибокі місця в Пруті (плеса) ми називали «тама». Але там господарювали старші хлопці і не допускали менших. Скупавшись в річці, ми з сумом дивилися на пекуче сонце, що котилося до заходу, і бігли додому. Якщо вчасно приходили, то нам ще давали пообідати, а якщо ні, то були сварені або й биті. Існував великий «мус», і від нього не можна було сховатися. Батьків мусіли слухатися усі беззаперечно!

Після такого маршруту до Пруту, купання і поспішного вигону на толоку хотілося лягти і відпочити. Худоба надвечір пасла спокійніше, і ми лягали на суху землю, починалися розмови, жарти, а потім ще й кепкування. Анекдотів у повоєнні роки ми ще не знали.

Бувало, що в окремі дні чи на свята на толоку вигонили худобу й дівчата. Коли вони сходилися до гурту, то починалися співи. Часто надвечір на толоку до дівчат підходили старші хлопці, і то вже були бесіди на парубоцькі теми. Але пісня була найпершим пошанівком. Після такої днини ми, молодші, ідучи з толоки додому, співали і собі пісень. Підбирали маршових, щоби легше йти:

А в Кийові жовта брама,
На ній висить синьо-жовта фана.
Хлопці, підемо, боротися будемо
За Україну, за рівнії права!
Гей, хлопці, підемо...

Цю пісню виводив мій сусід Василь із Шпиткова. І я аж тепер уявляю собі, як він ризикував, співаючи її. А я слухав і запам'ятовував. І бачу його, як тепер, перед очима – хлопчину-сироту, в якого мама померла, а тато загинув на фронті.

* * *

Йшов 1944 рік. Втікали німці, наступали радянські війська. Що буде далі? Наближався фронт. Кожного вечора літаки бомбардували Коломию. Влітку наша толока (Радутів і Грунь) перетворилися на навчальне стрільбище. Коли після навчань солдати відходили, то ми вибігали на Грунь, де стояли мішені і збирали верхівки куль та порожні гільзи. А згодом в старших хлопців почали появлятися пістолети і гранати. Спокійні мирні ігри змінилися тепер на стрілянину, часто ризиковану, адже закінчувалася каліцтвом. Із-за Коломиї долітав гуркіт канонади. Плакали жінки і діти. А чоловіки чекали нового призову.

У погідні дні ми йшли на горб Грушів, виходили на вершечок (Могилю) і дивилися на довколишні території Яблунева, де рвалися снаряди і горіли хати. Моторошно ставало на душі. Вдома спати лягали із страхом і молитвою, а вставали з болем у душі. Та раділи згодом, що, на щастя, фронт обійшов рідне село.

Після жнив випасання худоби переходило на стерню, де було дещо більше різнотрав'я і особливо пирію. Важче ставало ходити за худобою ще й тому, що пастухи були переважно босі. П'яти і стопи ніг, хоча за літо роговіли і ставали твердішими, однак стерня і будяки все одно кололи. Рідко хто

наприкінці літа не мав на ногах ран, пробитої ноги, наривів (ми називали це «набої»). Ніхто тоді не вживав ніяких ліків, а вживалися народні засоби – деревій і бабка (підбіл), щоби прикласти до рани, порхавка (гриб-дошовик) для загоювання і щоб швидше прорвався нарив, і не так дьогкав біль.

У серпні на толоку худобу виганялося менше. Дітям треба було допомогати на жнивах – носити перевесла, збирати колоски, підносити сніпки, щоби скласти їх у купки і підготувати тік для молотьби. У кожного господаря для цього в подвір'ї було спеціально відведене місце. За весну і літо воно заростало травою. Необхідно було цю мураву рівненько вистругати і змазати тік двічі розчином жовтої глини з коров'яком. Худобу в цей час нагодовували стеблами кукурудзи, скошеною конюшиною, а надвечір виводили її на подвір'я попаси.

Майже в кожному господарстві тримали овець, бо треба було з вичиненої шкіри пошити кептар, кожух, баранкову (смушкову) шапку, виплести шкарпетки, светер, напярсти вовни на сукно для сардака, холошень, теплих онуч для постолів. Овече жирне молоко та дієтичне м'ясо було важливою складовою раціону харчування селянина. Після окоту і виплекування ягнят (окіт починався здебільшого в лютому) овець виганяли на пасовисько без ягнят, щоби вони не випивали все молоко. З кількох овець молока було небагато, а тому, щоби виробити будз чи бринзу, по черзі робили так зване «мішенє». Домовлялися господарі з одного кутка чи вулиці і зганяли до купи 30–40 овець. Вибирали здебільшого місце, де була найбільша кошара чи приміщення стайні. Кожна з господинь приводила свої дійні вівці і робився «задій». Тобто доїлися свої вівці і вимірювалася кількість молока (міра – склянка). Робився спісок, в кого скільки вийшло, встановлювалася квота – одна мірка – один день випасу. По черзі кожна господиня вже мала можливість з великої кількості молока робити будзи, а з них бринзу.

Випасати таку отару (мішенє) овець було дуже відповідальною і складною справою. Вівці довго привикали одні до одних, бляєли за ягнятами, і треба було добре пантрувати, аби вони не порозбігалися і не повтікали додому.

Правила випасу були строгі. Стадо овець не можна було завертати, аби вони тупцювали на одному місці. Коли сунула така отара овець, то інші пастухи із своїми вівцями, що не були разом в згоні, мали поступитися. Іноді із-за цього виникали і конфлікти між пастухами. Не дай Боже, щоби в «мішенє» (отару) прибіг чужий баран. Він збуджено гінцувався за вівцями, і вівці не могли напасти й дати добрий удій. Та й відігнати такого барана дітям було непросто. Бо він упирався, бив рогами. Треба було залучити трьох осіб, щоби два зловили самця за роги, а інший тручав ззаду, і таким чином відводили його далі, краще за горб, аби баран не бачив овець, а вівці – барана.

Найкраще випасаються вівці і дають більше молока в погожу хмарну днину. В погожу – збиваються докупи (душкуються), а в дощову – сунуть самі, не знаючи куди. Особливо вони неспокійні восени.

Коли відбулася перша черга випасу від найбільшої квоти до найменшої, тоді за другим туром все йде навпаки: від найменшої – до найбільшої, бо згодом вівці втрачають молоко. Так могло повторюватися декілька турів. Але завжди особлива увага зверталася на те, щоби випасати овець на найкращих місцях толоки з високопоживним травостоєм і, не дай Боже, на болотистій місцевості чи на північних схилах.

...Приходив вересень. Діти – до школи, батьки – в поле до робіт, і на толоці пастухів ставало все менше і менше. Коли осінні роботи закінчувалися, то толока знову ніби оживала. Гонили худобину на цілий день («наведень»). Після Покрови можна було пасти всюди, худобу пускали більш вільно. Знову збиралися великі гурти хлопців але, звичайно, вже тільки після обіду та й у неділю.

КОЛЯДА

Коляда в нашому селі, як і всюди в Україні, чи не найбільш пошановане свято. До нього колись, та й тепер, готувалася і готується вся сім'я. Напередодні Святого вечора та Різдва господар приводив в порядок усе господарство, заготовлював годівлю для тварин та робив обхід. Господиня поралася біля печі, готувала страви для Святої вечері. Хата прибиралася особливо ретельно, всі одягалися в чистий чи новий одяг. Діти готувалися колядувати – повторювали колядки, доробляли та прикрашали «звізду» чи «шопку».

Страви на Святвечір були пісними. Сідали за стіл з появою першої зірки на небі. Стіл застеляли білою скатертиною, під неї клали пахуче дрібне сіно. Страв було дванадцять: кутя (пшениця, мед, мак, горіхи), хліб, червоні бурячки з грибами, рибою та пшоном, заправлені олією з часником, пироги з маком, голубці, начинка (кукурудзяна кулеша у горшку із печі – солоня або солодка), узвар із сушених яблук, сливок та грушок, свіжі фрукти, пампушки, смажені на олії.

Перед тим, як сісти за вечерю, господарі обкурювали стіл із стравами та хату. Ложку з ладаном ставили під стіл, де також було трохи сіна. Коло нього сідали на підніжки стола малі діти і починали імітувати голоси тварин: «кудкудакали», «піяли», «кувікали-хрюкали», «мукали», «мекали», «бекали» для того, щоби велася худоба на цілий рік. Опісля сідали за стіл, вставляли для молитви. А, виказавши її, починали вечеряти. І це при запаленій свічці.

Страви після вечері зі стола зразу не прибирали, чекали на колядників

з рідні, сусідів. Дівчата, котрі були на відданню, виходили надвір калатати ложками. Закалатавши, слухали звідки озветься, загавкає пес, то звідти і буде наречений.

На Святий вечір діти колядували по всьому селу, сім'ями йшли колядувати до родичів, одні до одних.

На Різдво після обіду знову починалося колядування. Переходили колядувати на інший кут до тих, у кого не були на Святий вечір.

Молодь колядувала таким чином: старші хлопці ходили колядувати до дівчат і колядували в супроводі скрипки, цимбалів, сопілки, бубна, а молодші здебільшого обходилися чи сопілкою, чи скрипкою. Виколядувавши під вікнами у дівчини, парубки заходили до хати, вшановували дівчину трьома танцями (вальс, полька, гуцулка). Старший хлопець ще раз віншував господаря і «забирав» дівчину до гурту, і всі йшли колядувати до наступної дівчини. Так було до тих пір, поки не обколядовували всіх дівчат на кутку. Опісля збиралися в одній хаті, веселилися і танцювали усі разом аж до ранку.

Ці ж гурти хлопців і дівчат також збиралися разом і на «Маланку» (13 січня) під старий Новий рік. Перебиралися на різних персонажів, зокрема мали бути: «Маланка», «чорт», «стара баба» і «дід», «гуцул» з «гуцулкою», «ворожка», «жовнір», «жид», «циган» і «циганка» та інші. Споконвіку, в залежності від хисту та настрою сільських аматорів, в хаті створювалися неперевершені гумористичні сцени та дійства, багато з яких стали з часом традиційними і збереглися до сьогодні.

*Різдвяна коляда
аматорів сільського клубу.*

ПОЛОТНО

Домашнє ткане полотно в Трійці вироблялося в основному з конопель (в селах Коломийського району ще й з льону). В селі вживалося слово «колопні», а не коноплі.

Висівали їх навесні, коли встановлювалася тепла погода (культура боїться приморозків) на доброму ґрунті. Висівали густо, щоби були тонкі стебла і відповідно було згодом виготовлене з них тонке полотно. Коноплі – дводомні рослини. Чоловічі визрівають в кінці червня і розпушують пилок. Після закінчення цвітіння їх починали брати. Жінки обережно заходилося в посів і вимикували так, щоби не пошкодити рослини жіночої статі.

Намикували добрий жмут стебел, аби туго поміщався в обхват пальцями двох рук, і зв'язували у сніпок. Це називалося «горстка».

Горстки складали в купки сторчма, щоби вони просихали, а під час дощу не дуже намокали. В кого на подвір'ї було де, то ставили під накриття. Коли горстки висихали, то їх клали на фіру і везли замочувати до води. В Трійці замочували коноплі переважно на зарінках, в старих заплавах Пруту. Для цієї роботи, звичайно, збиралося кілька сусідок, щоби завантажити повну фіру і допомогти одна одній. Клади горстки в мілку воду – одну біля однієї. А щоб вони не спливали, то зверху клали каміння, дерен та забивали між ними палики. Через тиждень-два ішли їх вибирати.

Для вибирання потрібний лише погідний день. Чим сухіший, тим краще. Вибиралося по горстці, і кожну з них старанно промивали у воді так, аби вона ставала чистою від намулу та зеленого жабориння. То ж жінка брала горстку за головку і, щосили розмахуючи по колу навколо себе, біла по проточній воді. Промивши, клала коноплі сторчма на каміння зарінку для просихання, і тоді легше було накладати їх на фіру та везти додому.

Після старанного просушування горстки терли. Для цього в кожному господарстві був собі такий дерев'яний верстат, як терлиця. Терли сировину в погожу днину. Гучний ляскіт терлиці було чути на цілий куток села. То й переважно інші жінки, почувши, що хтось тре коноплі, щоби не відставати, і собі негайно починали цю роботу. Тому приємний «хор» терлиць часто було чути у сонячні дні. З-під терлиці відпадала терміть (ці відходи часто використовували як розпал для ватри), в руках залишалося саме повісмо. Його звивали у в'язки і клали в сухе місце. Воно чекало осені, коли закінчатся всі польові роботи, і довгими осінніми та зимовими вечорами триватиме прядін-

*Родина Павлюків на фоні
домотканих верет*

ня. Але перед цим повісмо ще треба було перечесати і передергати на дергівці – гребінці із гострими залізними зубцями.

Коноплі жіночої статі дозрівали в серпні. І знову починалася та сама робота, лише з тією відміною, що рослини коноплі вже були із насінням, і їх треба було змолотити. Насіння конопель називалося «сім'я». Після обмолоту коноплі сушили, вимочували, вибирали, терли, складали. Така робота упродовж літа мала назву: «брати перші колопні», «брати другі колопні».

* * *

Надходили листопад, далі – грудень, і починалися вечорниці на прядіння з повісма ниток. Тут потрібні були інші інструменти – куделяк і веретено. Повісмо, намотане на куделю, називалося «кужіль»:

*Кину кужіль на полицю,
Сама піду на вулицю.
Нехай кужіль миші трублять,
Нехай мене хлопці люблять.*

Ця жартівлива пісня складена не випадково, бо прядіння – то довга і виснажлива робота. Добре, якщо жінка мала час піти на вечорниці, якщо ні, то пряла вдома. У лавиці чи в стільці виверчували дірку, куди закладали куделю. Часто жінка, прядучи ногою, ще й гойдала колиску, не кажучи про те, що треба було встигнути приготувати вечерю, доглянути за хворими батьками. По-різному складалася у кожного доля, але найважче було багатодітним вдовам, бо все треба було робити самій.

Напрядені на веретені нитки намотували на мотовило. Три нитки називалися «чисниця», кілька чисниць – «пасмо». Все це акуратно перев'язували впоперек намотаних ниток. Кілька перев'язаних пасем – це «півмітка» і її знімали з мотовила.

Коли було нарядено і заготовлено достатню кількість півміток для виготовлення бажаної кількості полотна, то їх починали відбілювати. Для цього півмітки накладали в так звану «зільницю» (бочечка з дірками в дні). Зільницю клали на цебер, закладений зверху дерев'яними хрестовинами, аби можна було її покласти. Зверху ті півмітки в зільниці накривали полотном і на нього насипали чистого і просіяного дерев'яного від вугілля попелу. На цей попіл лили гарячий окріп і він просочував півмітки через усю зільницю зверху до дна та скапував у цебер. Це робилося поступово, поки не наповнювався цебер золою. Такий процес тривав майже цілий день. Потім півмітки вибирали і розвішували на жердках, найчастіше під стріхою, щоб вони висихали, а ще

краще було, якщо промерзали. В залежності, як ішов процес відбілювання, могло повторюватися зоління. Вибілені півмітки навивалися на самотоку, з неї нитки звивалися в клубки. Згодом ці клубки навивалися на снувавку, і знову відраховувалося певне число пасем. Це була основа для полотна. Із снуавки вона складалася спеціальними петлями у в'язку – клалося в одну бесагу і половина роботи для віднесення до ткача була готова.

Друга половина роботи – це відбір прядива на нитки для ткання. Готове після терлиці повісмо бралось на дергівки. Їх було дві. Перша – вища і рідша, друга – нижча і густіша. Повісмо старанно продергувалося-прочісувалося і в ньому залишалися лише довгі, стрункі волокна. Саме вони були придатні для прядіння міцних тонких ниток, що ішли на основу полотна.

Відходи від дергівки прочісувалися на дерев'яному гребені. Довші волокна ішли для прядіння ниток для ткання. Вони звивалися уже в менші повісемця і навивалися на куделю по вертикалі косо, щоби легше було їх витягати в процесі прядіння. Найкоротші відходи від повісма – клоччя. З нього пряли грубі нитки, що йшли на виготовлення веріток. Намотані на мотовило, вони називалися «валовиці».

* * *

Принесене від ткача полотно називалося «полотно-сировець».

Його чекало відбілювання. Для цього треба було тепла і сонця – кінця весни або літа. Коли на подвір'ї добре зазеленіє трава, сувій розстелювали вздовж чистої мурави і поливали водою. Таким чином воно відбілювалося на сонці. Поливати і сушити треба було цілими днями. Часто, коли ішли на річку прати, то брали із собою і полотно. Я це добре пам'ятаю, бо тут була і моя допомога. Неня прала, а я поливав розстелене полотно, бігав за рибками на бродях Пруту, грався камінцями. Поєднувалося корисне з приємним. Для поливання робили спеціальну кропачку (поливальниця в 30–40-х рр. була розкішшю – не кожен міг собі дозволити її купити). Брали ліщинову або вербову палицю, довжиною 30–40 см, а в її кінці прив'язували шумилину із качанів кукурудзи. Вужчими пелюстками прив'язували до палиці, а ширшими із пазушками – донизу. В пазушках набиралося повно води, і тому зручно було кропити.

Відбілене полотно за літо також чекало свого часу. Пошиття сорочок та іншого одягу починалося переважно після Покрови, коли закінчувалися польові і городні роботи. Кожна господиня мусіла вміти робити закрій сорочки чи штанів (портяниць). Шилася сорочка тими нитками, що йшли на основу, але їх ще воскувалося бджолиним воском. Пошиті сорочки знову клали в зільницю. Визоливши, йшли на потік чи річку і там на пральній дошці пранни-

ком пошиті речі добре вибивали, полокали, таким чином пом'якшуючи тверде зрібне полотно.

Випрана білизна після просушування витачувалася маглівкою і тачівкою-качалкою. Для цього на лаву чи на стіл простелювалася півочка верети, зверху зрібне полотно. Сорочку намотувалося на тачівку і маглівкою її прокочували по вистеленій доріжці, поки не зникали всі зморшки і, крім цього, її полотно ставало дещо м'якшим. Пахло від такої сорочки і чистим полем, і свіжою водою, і теплом любовно виконаної нелегкої роботи.

Дмитро ЧАБАН

ПОБУТОВІ РІЗНОЖАНРОВІ ПІСНІ
Жартівливі про дівчат з навколишніх сіл

Ой думав си ожинити цих м'єсниц напевне:
Балинецькі горді дівки не підут за мене.
Балинецькі горді дівки, лінецькі – берізки,
Тулухівські – мальовані лиш ходют по місті.
А троецькі дівчеточка орют та й сапают,
А борщівські дівчеточка свидри виплітают.
Хлібичинські моторненькі місто замітают,
Тростянецькі («продай чіснок») лиш гриби збирают.
А джурівські дівчаточка сардаки вбирают,
Рудниківські гонорові постולי латают.
А ганівські мудруваті вози розвертают,
Заболтівські пані-кралі вуйків визирают.

Храмові пісні

Ой з-за гори високої колеса си крив'є,
Газда гості виріжеє, сусіди си див'є.

* * *

Стелитси спориш, стелитси спориш,
Стелитси по дорозі.
Бувай здорова, родино моя,
Бо я вже на дорозі.

Бувай здорова, родинко моя,
Та й бувай, та й бувай,
Лиш прошу тебе, родинко моя,
За мене не забувай.

* * *

Ой родино, родиночко,
Не зрікайся мене,
Чи я бідна, чи багата,
Повертай до мене.

Буду шити, буду прести,
Буду запродати,
Буду свою родиночку
За гостей приймати.

* * *

Послухайте люди добрі, що хочу робити,
Я си хочу до свашечки горівки напиту.
Ой спала я цієї ночі, та й на безголов'ї,
Ой, свашечко-голубочко, дай Боже здоров'є!
Та дай, Боже, здоров'ячка як тобі, так мині,
Дай нам, Боже, здоров'ячка та й пополювині.

* * *

Ой пішла я на храм, на храм до своєї родини:
Там то грушок, там-то сливок, там-то садовини.
Ой ішла я селом-селом, самов серединув,
Ніде я си не здибала зі своєв родинув.
Ой кувала зозуленька на ганку, на ганку,
Я цих гостей визирала із самого ранку.
Гості мої любі, пишні, гості приходящі,
Здає ми си, гості любі, що ви позлотящі.
Пийте, гості, горівочку та й я з вами буду,
Та й знов піду до комори, та й ще роздобуду.
Пийте, гості, горівочку та й я з вами хочу,
Та ще піду до комори, та й пива наточу.
Наші тати, наші мами такий звичай мали,
Що, як пили горівочку, ще й ся цілували.
Ой кувала зозуленька, сіла на горішок,

Ой кумасю, голубасю, прийми цей келішок.
Ой кувала зозулечка, на горішок сіла,
Прийми, прийми цей келішок, бо ручка зболіла.
Пийте, гості, горівочку пийте, гості, руму,
Пийте, гості, скільки хоче, лишень до розуму.
Пийте, гості, горівочку, як мої', так твої',
Лиш нам чести ніхто не дасть, ек не маєм свої'.
Та до кого пийте, пийте, та до мене пийте,
Я вам погар ще постав'ю, ви здорові жийте!
Я вам погар не забав'ю, горівку не лишу,
Як си нап'ю горівочки, лиш си поколишу.
Ой пила я горівочку та й п'яна не була,
А як ішла до домочку – ворота минула.
Але діти вибігають: «Де ви, нене, йдете?»
«Я не ваша, діти, неня, ви не пізнаєте...»
Я би-м тебе, горівочко, віпила до крапки,
Коби-с мене не поклала на дорозі цапки.
Горівочку люблю пити, пивом запивати,
На лавицю лягти спати, з-під лавиці встати.
Не дивуйтесь, люди добрі, що вам заспівала,
В мене мамка співаченька, я си в мамку вдала.
В мене мамка співаченька, я переборщела,
Мамка по два, я по штири, за собов водила.

ПІСНІ ВЕСІЛЬНІ

До зачинайлиці

Ой червона калинонько, білий цвіт,
Сварит мене моя мамка – піду в світ.
То буду я по всім світу блукати,
Родиноньку на весілля скликати.
Ти до мене, родинонько, до мене, до мене,
Не меш' мати соромочку за мене, за мене,
Бо я чемненько ходила та й віночок заробила.

Шиют вінки, шиют без меду, без горівки –
Для хорошої дівки.

* * *

Ой під столом берівочка,
А в ній стоїт горівочка.
Котрий чопик коротший,
То в ній медок солодший.

Зачинають шити вінок

Із-за гори, за високої дві зірниці сходе,
А за другої, ще вищої, дві сестриці приходе.
Одна несе шовк та ярий чіснок,
А друга іде, барвінок несе
Молодим на вінок.

* * *

На зеленім заріночку п'ють маточки горівочку.
Ой п'ють вони, попивають, та й віночок заченають.
Дайте, мамочко, голку і ниточку шовку,
Чісничку зубочок, зачєнати віночок.

* * *

До нас, мамочко, до нас, вікупи віночок у нас!
Як ми його файно вшили, а горівки ще не пили.

* * *

За воротами бистрая річка з новими кладочками,
Ой тудя ішла горда молода з своїми дружечками.
А за нев ішов її рідний таточко:
«Утонеш, доню, втонеш». –
«Воліла би-м я, рідний таточку, в цій річці втонути,
Аніж мала би лиха доленька бути».
– «Я тобі даю, що вдома маю, долю ти не вгадаю.
Я, доню, не Бог долю тобі вгадати,
Яку-с заслужила в Господа Бога,
З таков меш' газдувати».

До шлюбу

Ой на горі сніжок іде,
Тато з мамов вінок кладе.
Ой на ставу, на ставочку
Качечки в рядочку.

Як то файно для мамочки,
Як донька в віночку.

* * *

Ой на горі овес рясний,
Наш молодий такий красний.
А калинка ще рясніша,
А молода ще пишніша.
Як посягне у кишеню,
То витягне грошей жменю.

Весільна мить. 1960-і рр.

* * *

Постели ми, мамко, ковдру, най припаду.
Благослови родиночку, най я йду.
Ми до церкви йдемо Богу ся молити,
Двоє дітей звінчети.

Пісня для сироти у день весілля
Ой як то пізнано, як то пізнано,
Котре-то сирітонька:
Двір заметений, стіл застелений,
Лиш не вся родинонька.

Пішлю кавочку по родиночку,
Зозульку по мамочку.
Кавочка іде, родину веде,
Зозульки не видати.
Зозулька летит, жалібно кує,
Мамка здогадує:
«Жениси, синку, в щасливу днинку,
Най ти Бог помагає.
Бо мені земля двері залягла,
В віконце не пускає».

Приїхали свати

Не страхайся, свату, нас, небагато є тут нас:
Лиш двадцятєро трєє на подвір'ячко твоє...
Не дайте нам тут стояти, а беріть нас до хати!
Ми з далекої дороги, боє нас дуже ноги.
Ми не прийшли їсти-пити, лиш прийшли си подивити,
Лиш прийшли си подивити, молоденьку з собов взєти,
Молоденьку з собов взєти, молодого не лишити.

* * *

Були ми у свата межи богачами,
Та нічим нас не приймали, лишєнь колачами.
Були ми у свата, нас добре приймали.
Сваха ярєм нам спалила, борщу нам наварила,
А з перцями-закришками, з усякими запахами,
З'їли цапа ще й барана, йдемо додому ще зарана.

* * *

Нащо мене віддаєте таку невеличку?
Я не вмію усадити у піч паляничку.
Якось її усадила, вна си ми не вдала,
Я побігла поза хату в бур'яни сховала.
Вертаюся я з-за хати та й до печі швидко,
А другої палянички з попелу не видко.

* * *

Розтягай, свату, хату та калинові сїни,
Аби бояри сїли.

Сіли бояри сіли, аж си здригнули стіни.
А ще ся не так здригнут, як горівки вип'ють.

* * *

Сват ся сватів сподівав та голубів нарізав,
Начинив їх булков, чістували ще й горівков.

Троїцьке подружжя Марії та Ярослава Чобанів. 1970-і рр.

* * *

– Ступай, ступай, сивий коню, по мості!
Ой що це се, моя мамко, за гості?
– Приїхали, моя доню, за тобою,
– Сховай мене, моя мамко, в коморі.
– Не поможе тобі, моя доню, комора,
Бо обступлена наша хата довкола.

Молода від їжджає

Ой наступає чорная хмара над нами,
– Ой збирай же ся, горда молода, – йдеш з нами! –
Ой заgrimіли ковані вози в столі,
Ой заплакала горда молода в коморі:
– Ой зачекайте, чесні бояри, на мене...

А я зберуся, не забарюся, йду з вами.
Не плач, не плач, моя мамко, за мною,
Бо не все я забираю з собою.
Лишаю ти дрібні сльози по столу,
А ще дрібніші, жалібніші по двору.
Ой полем, полем, рокитов біжит мамка за зятем:
– Ой зятю, зятю-зятючку,
Не бий мені, не збиткуй дитиночку!

Привезли невістку

Втвори, втвори та й, мамочко, віконце,
Веземо ти невісточку, як сонце.
Втворіт, мамочко, ліску, привезли-м ти невістку.
Втворіт, мамочко, скрині, привезли-м ти газдиню,
Втвори, мамочко, новий двір,
Привезли-м ти невісточку на поклін.

* * *

Нема Марусі вдома, пішла Маруся в жорна,
Пішла крупів вжорнити, аби сватів приймати.

* * *

Ой кувала зозулечка по хаті, по хаті,
Приїхали до нас свати, самі пелехаті.
Ой кувала зозуленька на дубі, на дубі,
Приїхали до нас свашки, старі та й беззубі.

Записав Дмитро ЧАБАН від Ярослави НАГНЕНКО

«МАЛАНКА»

- Агов, Іва', що робиш?
- Та що тепер робити, «діда» шию.
- А то ти будеш сьогодні йти на «Маланку»?
- Аякже! Ну, а ти?
- А що я? Як ти ідеш, то і я піду!
- Ну то підемо разом! Ший «бабу», і йдемо д' школі...
- Ну то до вечора, бо ще купа роботи!

Такі сусідські бесіди-розмови вдень, 13 січня, можемо чути у кожному куточку села. Так буває кожного року, так і цього річ. Обмінявшись такими незначними репліками, ми взялися за роботу, що потребувала повної віддачі сил, уміння і таланту. А головне, у нас уже точно було накреслено план на майбутній вечір.

Сільська «Маланка»

Робота над костюмом вимагає творчого натхнення і навіть якусь чарівну хвилю романтизму. Бо коли відкриваєш скриню із старими речами, то тебе мимоволі охоплює розуміння того, що береш до рук речі, яких неодноразово торкалися твої предки, рідні та близькі тобі люди. Оце святе минуле, від якого попадаєш у залежність, називається вічністю, і до неї треба підходити з чистим сумлінням: просити

благословення та дозволу доторкнутися до тих магічних реліквій.

Інша справа – маска, яку створюєш власноруч. Ця робота також важлива і не менш відповідальна. Розмір, викрійка, матерія, обшивка та деталі: рот, ніс, очі... Тут треба бути майстром на всі руки. Як то кажуть: і швець, і жнець, і на дуді грець.

Настає вечір. Закінчуються останні приготування. Настрій прекрасний, ми вже починаємо відчувати святкову атмосферу вечора, щоб розспіватися, і час від часу затягуємо: «Щедрий вечір тобі, пане господарю...». А ще треба правильно підібрати голоси, щоб гарно звучало. А, крім того, треба змінити голос, щоб тебе по ньому ніхто не впізнав, бо інакше вся затія даремна.

От і все. Ми з кумом Іваном готові. Для хоробрості («щоб зайці боялися») хильнули по сто грам і вийшли з домівок назустріч вечірнім «маланчи-

ним» пригодам. Село наше величеньке, але музику чути далеко, і це не дивно, та й інакше не може бути, бо вже котрий рік, точніше кожного року, нашу «Маланку» супроводжує група сільських музик, які кращі не тільки у нас, але й далеко за межами нашого села. Це Василь Сорохан та Віталій Блошко.

Чим ближче до школи, тим гучніше чути музику, а подекуди і перші цьогорічні шедрівки («коза вийшла на попас»). Ніч «маланчиних» розваг розпочинається.

На відстані якихось 100–150 метрів від школи, де проходить наша сільська «Маланка», ми своїми колядками та співом привер-

Сільський клуб

таємо увагу до своїх «перебраних» персон. Аякже, так і має бути. Перебраних «дідів» має бути чути далеко. Адже, що то за «дід», коли він мовчить, не «дід», а якийсь німак без'язикий. Ідемо, накульгуючи, підпираючись кавулями (палицями). Наш спів і галас, який ми підняли над селом, винагороджений людьми, котрі стоять біля автозупинки. З їхньої сторони чути веселий сміх. А ще ми почули такий самий гамір з інших куточків нашого села.

Почув, мабуть, оцю веремію і наш сільський голова Іван Майгутяк, який в супроводі сільського завклубом Василя Юзюка вийшов на центральну вулицю села. Підійшовши ближче, ми щиро привітали їх зі святами та побажали здоров'я і щастя, завклубові творчих, а голові – загальносільських успіхів. У свою чергу, вони запросили нас до сільської ради, де вже готувалася «Маланка», зібрана спільними зусиллями сільських активістів-аматорів. Склад «Маланки» із сільських музикантів і церковних хористів доповнений шкільними учнями, які своєю присутністю створюють атмосферу молодечого завзяття, безтурботності і веселого настрою.

Окремо треба виділити керівника народного гурту троїстих музикантів Степана Майгутяка, який своєю обізнаністю та розумінням творчого мистецтва наполегливо добивається таких самих якостей від новоствореного ансамблю. Кожен учасник має свою роль, свою партію голосу, своє місце на сцені. Ми з кумом теж влилися до цього колективу, ніби наше місце завжди там було. А співати ми вміємо так, що ого-го! Одразу всі так і зрозуміли, що ми їм – свої, а вони – наші, і коли прийшла пора генеральної репетиції, вже й не думали «випадати» з цього артистичного строю.

Десь біля десятої години вечора вся «маланчина» процесія, попереду якої вїт села (він же головний «береза» нашого церемоніалу), а за ним, ніби кошові отамани, за гетьманом-батьком, прямують той же Василь Юзюк та керівник «Маланки» Степан Майгутяк. Далі – всі ті, хто бере участь у народному фольклорному дійстві.

Приватний музей народного побуту в господарстві сім'ї Білейчуків

На підході до майданчика, перед входом до школи, нас зустрічають односельчани і гості з навколишніх населених пунктів: Іллінців, Тростянца, Заболотова, Борщева, Хлібичина, а навіть із сіл Косівського та Коломийського районів.

* * *

Виступ розпочинається зі щедрівки на честь «Маланки», далі – виступи школярів, а потім знову колядки та щедрівки. Все це вносить до святкової атмосфери приплив радості та ейфорію піднесеного настрою. Кожне дотепно сказане слово, кожен жарт, якими так і сипле, ніби пригорщами снігу, в загальний натовп сільський голова, присутні схвалюють веселим сміхом та бурхливими оваціями. Щедрівки та колядки «Добрий вечір тобі, пане господарю», «Ой сивая тая зозуленька» та «Нова радість стала» підхоплюють чи не всі присутні.

Ще одна щедрівка та ще одна колядка... Виступ закінчено. Сільський голова бажає всім присутнім доброго здоров'я, веселих свят та щасливого Нового року. Своїми словами запевняє мешканців села в тому, що й надалі буде працювати на благо нашого маленького рідного земного куточка як в культурному, так і в побутовому аспекті – на благо нашої України, на благо

народу, в честь і славу Господа Нашого Ісуса Христа! Насамкінець виступу побажання присутнім святкового настрою та взаємоповаги. На цій урочистій ноті і завершується запланована програма поздоровлень та розпочинається масове гуляння.

Танці, співи, музика – все це разом, немов пориви зимового вітру, який подарувала нам сама природа. Замість зір, що ховаються у сутінках захмареного неба, світяться щасливі очі та радісні посмішки учасників святкового дійства. А місяцем служиить океан пристрастей, який у своєму всесильному штормі переповнює почуття задоволення в серцях людей.

Чарівність та фантастичну захопленість принесли з собою перевтілені магичні казкові персонажі. Кого лиш тут тільки немає: «цигани», «жиди», «Ірод», «смерть», «козаки», «дохторі», «гуцули», «чорти»: з рогами і без рогів, хвостаті і безхвості, вусаті, носаті, окаті, язикаті, криві, сліпі, рівні, викривлені, худі, товсті, чепернаті, горбаті, биті-перебиті, розкуйовджені, строкаті-сорокаті...

Увесь цей натовп кружляє, кричить, сичить, співає, колядує, сміється, регоче, шкіриться, ричить і гуде так, що, напевно, уже всі чорти і відьмарі, які люблять в такі ночі провадити свої шабаші, давно повтікали з нашого села десь далеко в болота та трясовини. Але умить, ніби за помахом магичної палички невидимого чарівника, все затихло: знову на поміст сцени виходить Іван Васильович, щоб подякувати всім, хто взяв безпосередню участь у маланкуванні, хто працював над своїми костюмами, внісши таким чином частку своєї лепти у той святковий настрій, що панує на майданчику.

* * *

Настав час отримувати призи. Вибрано компетентне журі, яке і присудило три головних подарунки кращим за найкращі костюми-«переберії». Не залишилася без нагород і решта учасників «Маланки», які теж отримали різні цікаві презенти.

Окрему подяку висловлено усім троїцьким бізнесменам і підприємцям, усім, хто має змогу у фінансовому плані підтримати звичаї нашого минулого, наше духовне багатство.

І знову заграли сільські музики, які зачарували присутніх своїм талантом, додали ритмічною грою нового темпу святковій круговерті, зігріваючи та наповнюючи серця радісно-святковим почуттями.

«Маланчин» вечір підходить до завершення. Людей стає все менше і менше. Ми вже не бачимо борщівських, хлібичинських, заболотівських та іллінецьких гостей. Порозходилися по домівках і ближчі сусіди. Але майже до самого закінчення «Маланки» поруч з нами наші (чи не найкращі) друзі із

Тростянця, які своєю присутністю підтримували сільський звичай, за що їм і окрема подяка.

Усе має свій початок і закінчення: альфа і омега, день і ніч, життя і смерть... Це аксіома, яка не підлягає запереченню. Аби щось народилося, щось має померти. Так само і наша «Маланка»: цьогоріч вмирає, щоб знову прийти до нас наступного року.

...Поверталися додому ми з кумом Іваном і ледве тягли за собою ноги. Але були щасливі і задоволені проведеним вечором.

А надворі вже досвіток дарував нам перші просвітки нової днини. А з ними й свято святого Василія Великого – одного із найбільших подвижників Христа. «А що другий празник принесе нам щастя»... Старий Новий рік!

Андрій МАРТИНЮК

МІСТИЧНІ ВІРУВАННЯ ВСТУП

Польський етнограф Ксаверій Мрочко у монографії «Снятинщина. Причинки до крайової етнографії. Частина перша» (Львів, 1897) чимало уваги віділив етнології, етнографії, зокрема, «ворожкам» і «домовикам».

У с. Трійця, приблизно у середині ХІХ ст., проживала ворожка Ганка (кут Грабовець), котра власне для ворожби придбала домовика-щезника. Але про неї і про її ворожбу розмова піде нижче.

А за К. Мрочком: «Є ворожки, про яких слава розходитья не лиш в околиці, але й у повітах. Відвідують їх люди різної статі, різного віку. Молодиці шукають поради в нещасному коханні, дівчата запитують, коли вийдуть заміж, жінки-господині шукають ради на лихе подружнє життя, вдови та дівчата – щоб знищити овоч недозволеної любови. На те все знаходить раду ворожка.

Кожного відвідувача вона питається: звідки і за чим прийшов, ставить ще й інші побічні питання, щоб знати, як порадити. По вступній розмові запитує знову: чого відвідувач від неї бажає. Цей платить їй кілька центів, а, окрім цього, ще й данину в натурі: як борошно, хліб, кукурудзу – скільки спроможний – і просить, щоб ворожка дала раду у його турботах...». Так пише згаданий вище К. Мрочко.

І ось такі поради ворожка Ганка давала через деякий час відвідувачам, поспілкувавшись із домовиком (той сидів на стриху хатчини). А годувався молоком із мисочки (борони лихо, насипати туди солі – тоді хата здригалася від гуркоту).

К. Мрочко пише далі: «Чорт живе у старій порожнявій вербі, або теж в бузині на межі, в полі або городі, якої селянин не викорчував би нізащо в світі, боячись смерти. Бо тоді чорт мстивий...

...Можна виховати собі домашнього чортика, так званого «домовика» або «хованця», з яким приходять у хату господаря великий добробут. Мале яйце від молодої курки, зване «зносок», треба носити під пахвою впродовж дев'яти днів, не митися в той час і не молитися. По дев'яти днях викльовується домовик у виді мухи і віддається до послуг господареві, якого вважає своїм паном. Такого хованця або домовика держать на горищі, годують його несоле-ними стравами, а щоб його чимсь зайняти, кажуть йому збирати мак. Госпо-дар-власник домовика залишає його своєму спадкоємцеві, подаючи домови-кові палець, бо інакше не зможе вмерти. Домовика можна теж купити».

І це у свій час зробили троїцькі ворожбити Ганка, Настунька «Пансь-ка» та Іван «Городенський». Отож, хто така ворожбитка-«ясновидиця» Ганка із кута Грабовець, яка зналася з домовиком-щезником?

ВОРОЖКА ГАНКА

(Із розповідей старожилів села Марії Швіци та Анастасії Юзюк)

Її прізвище загубилося в людській пам'яті, але старожили Трійці зга-дували і згадують ім'я ворожбитки Ганки, адже чули про неї від своїх ро-дичів-прародичів.

Розповідали, що вона була невродливою, мешкала одиначкою в Гра-бівці – приблизно між обійстями Швіців та Арсенюків. І чи не найпершою причиною, як подейкували, що Ганка «заприятелювала» із нечистою силою, стала та, що вона звелася... Її насильно взяв якийсь дідич, в котрого дівчина наймитувала. Народила, щоправда, дочку-красуню, яку через роки, не відаю-чи сама того, звела зі світу. Але про цю Ганчину трагедію – пізніше.

А поки що Ганка вирішила придбати у гуцулів (чула про таке) для во-рожби чорта-домовика, щоб помагати таким чином страждальцям і з такого ворожбитсько-бісівського ремесла мати хоч який-небудь зиск-хосен.

* * *

Найперш, аніж податися в далекі гори-звори за домовиком, Ганка підби-ла на таку охоту кількох троїцьких жінок: «Хочете мати дідька, матимете! Лише не бійтеся нечистої сили, вона з нами буде в супрязі, помагатиме в усьому».

Як вирішили, так і зробили. Подалися у гори шукати тих, хто «виро-щує» чортів. Зайшли в одну із хат, де, щоправда, на стіні не побачили жодної ікони зі святим ликом.

– А що, любки, хочете придбати щезника? Вибірайте! – сивий дідуган, схожий на мольфара, відкрив затулу печі, а звідти виглядають котята з рижками на голові і вишкірюють зубки. – Вибірайте, якого хочете: цей від ворожби, а цей – від господарки, а той – від любови...

Жінки з переляку заверещали і кинулися навтьоки, а Ганка залишилася.

Ідуть троїцькі жіночки лісами, пагорбами, добираються додому. Та не просто йдуть, а бредуть у воді. Бо перед ними розлилася повінь. І вони, підкасавши спідниці вище пупа, оголилися так, що наяву показували свою звабу подорожнім. Вода – та й вода! Кажуть, що навіть косарі старшого віку, які побачили наяву таку жіночу красу, пожбурляли коси і задивлялися на те диво. А опам'яталися любки-голубки десь на межі між Хімчином і Трійцею, коли враз зникла водна стихія. І їм у вічі сягнуло яскраве сонце. Вони розповідали, ділилися сумнівами: «То нас, напевно, чорти вели додому: гуцул таки помстився!». А Ганка давно уже була вдома і, зустрічаючи їх, лукаво усміхалася: «А ви що, зазульки, відмовилися від дідька?» Ганку додому раніше їх, очевидно, доставив щезник.

* * *

У селі розповідали, що одними з перших, хто зробив славу Ганці як ворожбитки-ясновидиці, були ті ж самі пани-дідичі, але сторонські. Вони чували про її ворожбитські можливості, ото ж і напитали до неї дорогу, аби поворожила: де знаходиться великий табун коней, викрадений напередодні?

– Я поворожу, але приїдьте до мене, ласкаві панове, завтра-післязавтра.

Поспілкувалася вночі з домовиком і переказала згодом почуте панам:

– Коні ваші знаходяться далеко в полі, в загороді. Але їх викрали не цигани, а такі ж, як і ви, багатії. А мені заплатіть за це файні гроші!

* * *

Про цей випадок довго розповідали у Трійці. В котрійсь родині від хвороби-напасниці одночасно померло двійко дітей. Мама, звісно, з горя помутніла розумом. Стала буйно-навіженою, що й сусіди її стали побоюватися.

Пішов той чоловік до Ганки за порадою, мовляв, чи є якийсь лік його дружині від цієї біди? Та наказала привести жінку на ночівлю. Може, щось і pomoже тій...

Привів бідолаха дружину до Ганки і каже: «Йой, та я боюси її вам лишети. Вона здуріла, а ви – одна-самотня. Аби чого з вами не сталося». – «Не журиси, любку, іди додому. Якось з нею впораюси...».

Наступного дня, за світ зорі, прибігає нещасний до Ганки:

– А що, вуйно? Як моя жінка?

– Та спала спокійно, ади, навіть і голосу не подає з печі. Але щоби їївилікувати, принеси-но сорочечки ваших діточок! Я її підкурю, і жінці стане легше...

Той так і зробив. І після всього жінка поверталася додому дещо звеселілою, забувши про горе. А по дорозі розповідала:

– Ти, знаєш, Ганка поклала мене спати на піч, щось до мене прошепотіла і я ніби заснула. Однак опівночі я раптово прокинулась і почувала її голос. Ганка відкрила сінешні двері і до когось звернулася: «А який цій жінці дати лік? – «Най принесуть діточі сорочки, і ними її треба підкурити», – озвався з поду чийсь глухий чоловічий голос. Я зацікавилася – так до ранку пролежала на печі, трусячись від страху. Але ніби й ожила! Ти радий, чоловіче? А дітей ми ще наставляємо!

* * *

Розповідала одна із жінок, коли ще була дівчиною, а то була мама Івана Марининого, Швіци. Поверталися опівночі дівки із забави попри Ганчину хату. А на роздоріжжі росла стара розложиста верба. Світить місяць... Мариня і каже:

– А ви, дівчата, знаєте, що в Ганки ніби чорт водиться. Але я щось у це не дуже вірю, хоча і сама люблю поворожити. Однак мені дідько не допомагає, бо я його не маю...

Ідуть собі та й щебечуть про се та те. І котрась із дівчат зацікавилася на плоті, біля верби, неподалік оселі Ганки: сидить собі такий чорнявий парубок і курить люльку. Дівчата оніміли. А парубок зістрибнув із тину і враз опинився на Марининій спині.

– Йой, дівки, а що то мені стало так кєжко?

Ті ані пари з уст.

Дійшли до хреста, що стояв подальше від тієї верби, і «парубок» з плечей дівчини так само раптово зістрибнув і зник, як і опинився.

– Ой, дівки, а мені зробилося так легко, що гай-гай!

Аж у Марининій хаті, оговтавшись від переляку, дівчата заговорили:

– Та в тебе ж на плечах сидів дідько, ти сама його собі накликала!

* * *

Сусіди бачили, як Ганка сушила паперові гроші у себе на підвір'ї, зароблені ворожбою. Сушила від плісняви і складала у мідний котел. Закопала десь у себе на городі, завороживши-заклявши: «Ці гроші віднайте той, хто тут народиться білявим хлопчиком...».

Між двома сусідськими оселями Арсенюків та Швіців, де межують їхні городи, у їх сім'ях білявим поки що ніхто не народився. Завороженого казана з грішми, вочевидь, ще довго не знайдуть...

* * *

Найтрагічніше лихо для Ганки сталося тоді, коли вона, сама того не відаючи, обірвала життя своєї доньки. Якось до неї завітала поворожити, зарадити у біді дівчина, далеко вже не в дівочих літах:

– Вуйно, допоможіть! Видите, моє дівоцтво минає. А мене ніхто не сватає...

– Почекай, дитино, твоя доля ще попереду, іди, не переживай!

Минув деякий час. А дівка знову до Ганки за поміччю:

– Вуйно, ви вмієте ворожити. То допоможіть! Бо щось моєї долі не видати, а я старію...

– То, як скажеш. На, бери сапу! Зараз я відкрию двері, і як тільки через поріг перестрибне жаба, відразу відітни їй голову!

І лише господиня відкрила хатні двері, як через поріг перестрибнула ропуха, і дівка миттєво зробила свою справу, відтяла жабі голову.

– Іди, твоя доля незабаром буде з тобою...

Не встигла відвідувачка вийти з хати, як до Ганки прибіг її зять:

– Мамо, ой, горе: наша Єлена раптово умерла...

Ганка збагнула. Вона допомогла вкоротити вік своїй доньці. І що для неї стало найбільшим ударом – щезник не допоміг, нічого не підказав...

Через деякий час зять Ганки таки одружився із знедоленою дівчиною, котра потім народила йому багатенько дітей.

* * *

І найостанніша з містичних оповідок про Ганку. Перед смертю вона мучилася. Не могла померти з тієї причини, що не мала кому передати домовика. Але, зібравши сили, вона перед смертю таки вирішила добратися до того господаря-гуцула, котрий їй колись продав дідька. Прийшла до нього і просить, аби назад забрав щезника, бо вона не може померти.

Господар, усміхнувшись лукаво, мовив до слуги: «А надінь-но на цю жінку капейстру і заведи до стайні!».

На подвір'ї заіржала кобила.

Так і зникла з обрію села ворожка Ганка.

ЧАСТИНА ДЕСЯТА
НАРОДНІ ПРОМИСЛИ І РЕМЕСЛА
ВИШИВАЛЬНИЦЯ І ПИСАНКАРКА НАСТЯ ГРИГОРУК

*Анастасія Григоруk з
дітьорою*

Анастасія Костянтинівна Григоруk народилася 5 червня 1942 року. Виростала разом з двома старшими братами. У воєнні роки було дуже важко, батьки оберігали її маленьку, як тільки могли. В 1947 році голодували. Тато з ранку до вечора шукав хліба, щоб прогодувати трьох своїх дітей. У п'ять років уже навчилася вишивати і ця майстерність, і любов до вишивання тягнеться барвистими нитками долі через усе життя. «Вишивка – мій відпочинок», – усміхаючись, каже Настя.

У п'ятнадцять років вийшла заміж за коханого хлопця Івана. Народила трьох діточок. Свекруха Марія навчила молоду невістку ще й писати писанки. І виходило це в неї дуже майстерно. І односельчани, і жителі з навколишніх сіл приходили до майстрині і за барвистими писанками, і за вишивкою.

Працювала продавцем, гнула спину в колгоспній ланці. В 90-х роках вела в місцевій школі гурток писанкарства, щоб передати нащадкам це неймовірно красиве мистецтво. А з 1974 року почала писати вірші. Надихає на творчість краса рідного села, любов до природи, до людей та усього навколишнього світу. Неодноразово займала призові місця у різних літературних конкурсах, друкувалася в багатьох часописах. Співала, брала участь в гуртках художньої самодіяльності.

Зараз вона багато молиться Богу, пише вірші на духовні теми, тішиться, що доля їй подарувала десятеро онуків і шістнадцять правнуків. Далі пропонуємо читачам декілька її віршів.

МОЄ СЕЛО

Моє село – це моя доля,
Моя колиска юних літ,
Немов та пісня, світла в полі,
Стежина перша в ясен світ.

Забракне сили у дорозі,
В село я птахом прилечу,
Воно у радості, в тривозі
Нестиме сонце на плечу.

Моє село цвіте садами,
Зроста світлицями будов.
Якими б я могла словами
До нього змалювать любов!

СТОЇТЬ ЦЕРКВА...

Ой у Трійці, на горбочку,
Стоїть церква, як в віночку.
Видно звідти кругом села,
Коляда звучить весела:
Що в зимову ніч ясненьку,
Народивсь Ісус маленький.
Зірки з неба нам сіяють,
Про Ісуса сповіщають.
Коло церкви, мов ті квіти,
Ходять старші, ходять діти...
Сестри й браття, не сумуймо,
Господеві колядуймо!
Щоб колядку було чути,
Аж під Косів, аж під Кути;
Щоб в колядці голос вився
Й по Україні розстелився.
Щоб аж вороги тремтіли
Й нас лякати не посміли.
Лети, колядо, по полю,
Де борці лягли за волю!

ЗАЧЕКАЙТЕ, ЛІТА!

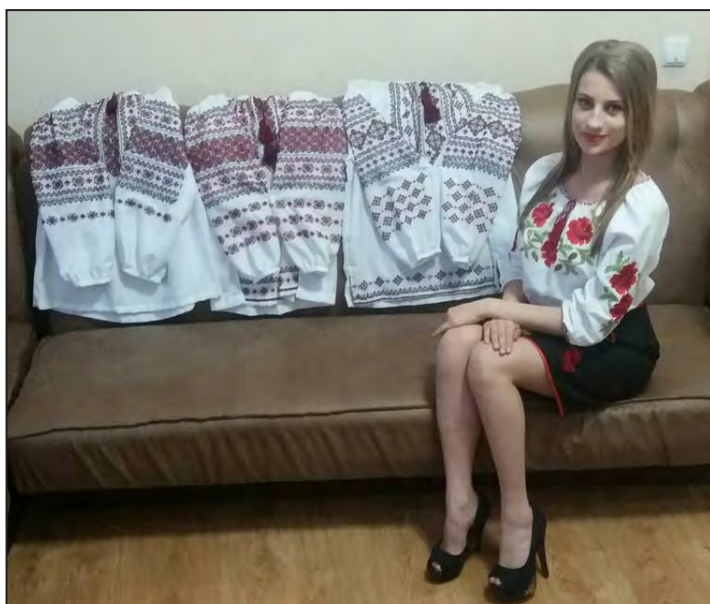
Зачекайте, літа, на кленовій дорозі,
Поки літо цвіте і п'янить, як вино!
Мої мрії до неба і серце в тривозі,
Ой не хоче летіти у прірву воно.

Зачекайте, літа, бо настало світання,
Все з дитинства для мене, як той рай, голубе,
До Ісуса летять мої мрії й благання
Мій Господи добрий, люблю я Тебе!
Зачекайте, літа! Я живу у розквітті любові,
Святий Дух у серденьку моїм розквіта,
Коли небо і доли навкруги веселкові,
Коли живить мене в Бога віра свята.
Зачекайте, літа! Ще надворі не осінь,
Ще в душі, мов на святі, ні краплі жалю.
І в зіницях моїх не захмариться просинь,
Бо до Бога я тягнусь! І найбільше Його я люблю!

ВИШИВАЛЬНИЦЯ МАР'ЯНА ЧОБАНЮК

Живе у Трійці і молода вишивальниця Мар'яна Чобанюк, 1999 року народження. З десяти років почала вишивати. Дуже любить своє захоплення. Постійно удосконалює свою майстерність.

Зі своїми творчими роботами 2015 року брала участь у вистаці вишивок у Снятині та в інших місцевостях нашого краю.

Мар'яна Чобанюк чарує вишивками сорочок

МАЙСТЕР ЛОЗОПЛЕТІННЯ ЯРОСЛАВ РУЩАК

Ярослав Іванович Рушак народився 27 червня 1978 року в м. Хуст Закарпатської області. Проживав в селі Іза. Ще змалечку батько Іван навчив його майстерності плетіння з лози. Це і було основним фінансовим доходом в їхній сім'ї.

У наше село Ярослава привела життєва доля. У 2002 році одружився на чорнобривій троїчанці Валентині Арсенюк. Односельчани цінують його талант плетіння з лози, неординарне для нашої місцевості. Він для свого ремесла спеціально вирощує на окремо відведений площі в урочищі Куликів червону лозу. Тож дружина і троє дітей з радістю допомагають і підтримують його в цій справі. Ярослав – прекрасна життєрадісна людина, вірний чоловік і люблячий тато.

Ярослав Рушак за роботою

Дарія ЧОРНЕЙ

ЧАСТИНА ОДИНАДЦЯТА

ПІСЕННЕ ПЕРЕВЕСЛО

З ЛЮБОВ'Ю ТА ДОБРОМ

(Слова Івана ГРЕКУЛЯКА Музика Петра КОРЖА)

Хай вам, країни, ніжно усміхнеться
Щаслива доля, й придуть гаразди...
Хай все недобре пропаде-минеться,
А буде радість – із роси й води.

Приспів:

А в празники, щоб ви і вся родина,
Збиралися здорові за столом,
Щоб вас Господь благословив щоднини
Любов'ю та добром!

І щоб колядки та щедрівки нині
Пливли землею в цій святій порі,
Творити нам на славу Україні –
Цій молодій, що вже зійшла, зорі.

Приспів.

Тож засівайся, житечко-пшениця,
У добрий час, хай родить кожен рік!
Щоб кожна жінка була, як зірниця,
Щоб козаком був кожний чоловік.

Приспів.

Хай Україна – славна, рідна мати
Цвіте, як квітка, і не знає бід;
Щоб ми були величні, як Карпати, –
І хай живе наш український рід!

Приспів.

СПІВАЮТЬ ПОКУТСЬКІ ДІВЧАТА
(Слова Івана Грекуляка Музика Петра Коржа)

З Покуття в світи ніжно пісня злітає
І стелиться понад Карпати:
Про щастя і долю у рідному краї
Співають покутські дівчата.

Приспів:

Дзвенять голосочки, як срібні дзвіночки,
Торкаючись серця крилато.
Українського роду чарівнії дочки –
Овеснені, милі дівчата.

Від їхнього співу в душі горить ватра:
Ну як же таких не кохати?
І жити, й творити на світі цім варто,
Коли ось такі є дівчата!

Приспів:

Співайте – співайте, свій край прославляйте
І Україноньку-мати!
З молитвою й піснею ви проживайте,
Найкращі покутські дівчата!

ТРОЇСТІ МУЗИКИ

(Слова Івана Грекуляка Музика Петра Коржа)

Гей, на Прикарпатті жили музиканти,
Три легіні-браття, наче три світанки.

Приспів:

Один з них на скрипці, красно виграє,
Другий теж чарує у цимбали б'є,
Третій на сопілці ніжно виграва –
Аж танцюють гори, стелиться трава.

Та три закохались в дівчину горянку,
Дівчина питала: «Хто з вас мій коханий?
Йой, бігме, не знаю: що мені робити –
Скрипаля кохаю, жаль і тих лишити».

Мовила їм стиха: «Грайте, хлопці, грайте,
Хай минеться лихо – серце звеселяйте!»

Приспів.

Довго тій дівчині музиканти грали,
Жодному хлопчині серця не віддала.

Так ростуть й понині в горах біля річки
Три дубки-легіні і одна смерічка.

Приспів.

ТРОЇЦЬКИЙ ВАЛЬС

(Слова Івана Грекуляка та Миколи Космачука Музика Миколи Чабанюка)

Вечір над селом,
Мріють зелені Карпати,
Краю рідний мій,
Як же тебе не кохати!

Приспів:

Вийди, дівчино моя,
Глянь, як чарівно над Прутом
В цей вечірній час,
Радісний, милий для нас!

Чути в далині
Хвиля десь хлюпоче,
А грайливий Прут
З вербами шепоче.

Приспів.

Місяць з-за гори,
Зорі, ясна нічка.
Я до Прута йду
Стріти свою чічку.

Приспів.

Місяцю ясний,
Я до неї лину,
З хати хоч на мить
Викличи дівчину.

Приспів.

Трійце ти моя,
Зелен-віти в'ються,
Чуєш, як завжди
Хвилі до берега б'ються.

Приспів.

Тут моя любов,
Тут моя надія,
Щастя тут моє,
Радість, дружба, мрія.

Приспів.

ТРОЇЧАНКА

(Слова Івана Грекуляка і Василя Харитона

Музика Петра Коржа)

Мріє вечір в сизому серпанку,
Обійняв село у далині.
Біля Пруту стрів я троїчанку,
Що всміхнулась лагідно мені.
Соловейко тьохкав на калині,
Трелі в надвечір'я розливав.
Я в житах зривав волошки сині,
Милій троїчанці дарував.

Приспів:

Ой, дівчино – зоряна веснянко,
Нам обом би долі поєднати...
Троїчанко, люба троїчанко,
Як тебе, лебідко, не кохати!

Дівчина всміхнулася так мило,
Ніжно мені руку подала.
І до серця квіти притулила,
Та й назустріч долі повела.
Мріє вечір в сизому серпанку,
Трійця снить у далині ген – там...
Біля Пруту стрів я троїчанку –
Зірка щастя посміхнулась нам.

Приспів.

ДОДАТКИ
ЖИТЕЛІ СЕЛА, ЯКІ ЗАГИНУЛИ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ*

№	П/П	Прізвище ім'я та по-батькові	Рік народження	Примітка
1.		Андрейчук Іван Васильович	1919	
2.		Ашенбрінер Франтішек Юзефович	1908	
3.		Білик Дмитро Петрович	1903	
4.		Боднар Василь Юрійович	1923	
5.		Боднар Дмитро Миколайович	1919	
6.		Боднар Дмитро Степанович	1911	
7.		Білейчук Федір Михайлович	1903	
8.		Білейчук Юрій Михайлович	1918	
9.		Боднарук Іван Юрійович	1906	
10.		Борисик Петро Миколайович	1906	
11.		Вепрук Микола Степанович	1911	
12.		Вірстюк Микола Петрович	1904	
13.		Вірстюк Петро Петрович	1901	
14.		Вірстюк Юрій Васильович	1925	
15.		Вовчук Василь Дмитрович	1902	
16.		Вовчук Микола Максимович	1919	
17.		Гаєвський Михайло Станіславович	1925	
18.		Говдуняк Євген Олексійович	1925	
19.		Грекуляк Іван Дмитрович	1905	
20.		Грекуляк Лесь Юрійович	1916	Загинув трагічно
21.		Грижак Іван Андрійович	1920	
22.		Данилюк Василь Іванович	1910	
23.		Данилюк Іван Дмитрович	1903	
24.		Данилюк Пилип Юрійович	1910	
25.		Дранчук Степан Васильович	1909	
26.		Кандирський Станіслав Данилович	1914	
27.		Кіндзерський Дмитро Степанович	1925	
28.		Козловський Дмитро Йосипович	1915	
29.		Козловський Іван Миколайович	1905	
30.		Козменюк Андрій Федорович	1920	
31.		Костинюк Юрій Михайлович	1902	
32.		Ласковський Йозеф Янович	1907	
33.		Ленько Василь Андрійович	1910	

34.	Ліщук Василь Іванович	1916
35.	Ліщук Микола Іванович	1910
36.	Литвин Дмитро Іванович	1908
37.	Литвин Дмитро Йосипович	1904
38.	Литвин Федір Прокопович	1905
39.	Ліщук Василь Олексійович	1920
40.	Ліщук Дмитро Іванович	1908
41.	Лукашук Ілля Петрович	1910
42.	Лукашук Михайло Петрович	1913
43.	Майгутяк Василь Семенович	1901
44.	Майгутяк Дмитро Іванович	1911
45.	Майгутяк Дмитро Петрович	1920
46.	Майгутяк Іван Васильович	1925
47.	Майгутяк Микола Петрович	1925
48.	Майгутяк Степан Олексійович	1903
49.	Маковійчук Микола Васильович	1911
50.	Маковійчук Василь Іванович	1911
51.	Маковійчук Дмитро Васильович	?
52.	Маковійчук Дмитро Миколайович	1919
53.	Маковійчук Іван Григорович	1912
54.	Маковійчук Іван Петрович	1919
55.	Маковійчук Іван Семенович	1923
56.	Маковійчук Йосип Ілліч	1914
57.	Маковійчук Юрій Васильович	1911
58.	Марчук Василь Іванович	1914
59.	Марчук Григорій Іванович	1903
60.	Марчук Дмитро Васильович	1908
61.	Марчук Дмитро Іванович	1921
62.	Марчук Дмитро Ілліч	1921
63.	Марчук Дмитро Прокопович	1906
64.	Марчук Дмитро Семенович	1908
65.	Марчук Дмитро Степанович	1903
66.	Марчук Микола Васильович	1922
67.	Марчук Микола Юрійович	1927
68.	Марчук Федір Романович	1912
69.	Марчук Юрій Миколайович	1902
70.	Мельничук Дмитро Васильович	1911
71.	Мельничук Іван Васильович	1920
72.	Нагірняк Юрій Васильович	1913

73.	Нагірняк Юрій Григорович	1913
74.	Нагненко Юрій Дмитрович	1905
75.	Насташук Василь Григорович	1910
76.	Насташук Василь Степанович	1908
77.	Насташук Василь Юрійович	1903
78.	Насташук Ілля Тимофійович	1902
79.	Насташук Михайло Олексійович	1913
80.	Нижник Микола Дмитрович	1910
81.	Оренчук Дмитро Максимович	1900
82.	Оренчук Микола Дмитрович	1906
83.	Оренчук Микола Дмитрович	1917
84.	Оренчук Петро Юрійович	1920
85.	Павлюк Михайло Семенович	?
86.	Павлюк Юрій Якович	1898
87.	Пікуровський Микола Михайлович	1920
88.	Підграбнюк Прокіп Юрійович	1914
89.	Савчук Василь Федорович	1924
90.	Садич Дмитро Миколайович	1917
91.	Садич Дмитро Степанович	1908
92.	Садич Микола Степанович	1900
93.	Садич Михайло Дмитрович	1922
94.	Садич Онуфрій Васильович	1912
95.	Садич Юрій Васильович	1909
96.	Садич Юрій Петрович	1912
97.	Сахрук Іван, син Марії	1913
98.	Сахрук Юрій Іванович	1913
99.	Свіца Станіслав Йосипович	1914
100.	Сенюк Іван Дмитрович	1924
101.	Сенюк Микола Дмитрович	1922
102.	Смочук Іван Прокопович	1923
103.	Соник Василь Дмитрович	1914
104.	Соник Дмитро Васильович	1914
105.	Соник Дмитро Семенович	1914
106.	Соник Іван Юрійович	1913
107.	Соник Микола Юрійович	1920
108.	Соник Юрій Дмитрович	1922
109.	Сорохан Дмитро Іванович	1922
110.	Тимофійчук Дмитро Танасійович	1913
111.	Тимофійчук Іван Васильович	1911

112.	Ткачук Іван Антонович	1914
113.	Товстюк Василь Дмитрович	1904
114.	Товстюк Василь Танасійович	1907
115.	Товстюк Іван Миколайович	1910
116.	Товстюк Федір Петрович	1914
117.	Товстюк Юрій Васильович	?
118.	Товстюк Василь Син Марії	1907
119.	Фенчук Дмитро Михайлович	1900
120.	Цибуляк Дмитро Васильович	1903
121.	Черниш Дмитро Васильович	1907
122.	Чобан Дмитро Іванович	1900
123.	Чобан Микола Іванович	1923
124.	Чобан Микола Юрійович	1910
125.	Чорней Дмитро Васильович	1907
126.	Чорней Дмитро Іванович	1901
127.	Чорней Федір Іванович	1911
128.	Юзюк Микола Степанович	1918
129.	Янковський Станіслав Миколайович	1908
130.	Яремчук Василь Федорович	1923
131.	Яремчук Федір Васильович	1918

**Таблицю уклав Василь Соник.*

СІЛЬСЬКІ ГОЛОВИ, ВІЙТИ*

1923 рік. Вбили Івана Чорнея, який негативно ставився до січового руху, і обрали війтом Антона Солінського, який виконував ці обов'язки до 1934 року.

1934 рік. Війтом став Янко Коженівський, який виконував ці обов'язки до часу встановлення Радянської влади.

18 вересня 1939 року. Першим головою сільської ради обрано Маковійчука Івана Олексійовича, секретером – Гриника Івана Степановича.

1940 рік. Голова сільради – Микола Оренчук, секретер – Петро Будзик. Цього ж року сільським головою обрано Дмитра Садича.

Липень 1941 року. Уже не голова сільради, а солтис; ним став Дмитро Марчук, бо знав німецьку мову. Секретарем призначили Юрія Насташука.

У середині 1942 року в управі пройшли зміни. Дмитра Марчука звільнили з посади солтиса, а на його місце обрали Василя Вовчука.

1944 рік. Головою сільради вдруге обрано колишнього комуніста Івана Маковійчука, а секретарем Юрія Павлюка з Тростянця.

1945 рік. В управі знову зміни. Маковійчука Івана звільнено з посади голови сільської ради, а обрано Чобана Дмитра, а секретарем і надалі залишився Юрій Павлюк.

1946 рік. У березні звільнено з голови сільради Дмитра Чобана, а головою сільради став Іван Нагненко. Далі його змінив Іван Розпутняк, секретарем став Микола Чобан.

1947 рік. Секретар сільради – Микола Чобан. Головою сільради призначили Василя Вовчука, який того ж року був засуджений, а наступним головою став Дмитро Данилюк.

1950 рік. В уряді зміни: голова сільради – Іван Вовчука, секретарем залишився Михайло Кушик, після якого цю посаду обіймає Іван Гриник.

1955 рік. Головою сільради призначають Івана Степановича Гриника, а секретарем – Марію Василівну Бондар.

1958 рік. Секретарем обирають Івана Федоровича Никифорука.

1960 рік. Головою сільської ради є Іван Федорович Никифорок, секретарем – Романія Миколаївна Никифорок.

1962 рік. Тоді на місце голови сільської ради замість Івана Федоровича Никифорука обрали Василя Михайловича Никифорок, а секретарем призначили Мирослава Васильовича Марчука.

1964 рік. У сільраді головує Степан Вовчук, секретар – Михайло Васюга.

1966 рік. Помер голова сільради Степан Вовчук. На його місце призначили Василя Никифорука.

1968 рік. Сільський голова – Василь Михайлович Никифорок, секретар – Анастасія Василівна Насташук.

Березень 1969 року. У сільській раді секретарює Христина Антонівна Федор.

1979 рік. Василя Михайловича Никифорука звільняють з посади голови сільради, а обирають Василя Івановича Блошка. Секретарем залишилася Христина Антонівна Литвин.

1982 рік. Головою сільради стає Василь Дмитрович Волощук.

1985 рік. Василя Дмитровича Волощука звільняють з посади голови. Деякий час обов'язки голови сільської ради виконував директор школи Іван Васильович Осадчук.

1986 рік. Головою сільради обрано Івана Васильовича Нагненка, а секретарює Христина Антонівна Литвин.

Березень 2002 року. Сільським головою обрали Василя Миколайовича Соника, а секретарем – Мирослава Дмитровича Никифорука, який змінив Христину Антонівну Литвин (на цій посаді вона пропрацювала 33 роки).

2006 рік. Із чотирьох кандидатур головою сільради обрано Івана Майгутяка. Секретарем залишився Никифорок Мирослав Дмитрович.

Жовтень 2010 року. Із чотирьох кандидатур головою сільради обрано Івана Майгутяка. Секретарем залишився Мирослав Никифорок.

Жовтень 2015 року. Із двох кандидатур головою сільради обрано Івана Майгутяка, секретарем залишився Мирослав Никифорок.

**Список сільських голів уклав Мирослав Никифорок.*

РЕЛІГІЙНО-ЕТНІЧНА СТРУКТУРА СЕЛА*

№з/п	Рік	Грек-кат.	Лат-ни	Іудеї	Всього разом
1.	1765	---	---	13	---
2.	1824	---	---	---	414
3.	1857	---	---	---	2250
4.	1858	---	---	---	1912
5.	1870	---	---	---	2376
6.	1880	---	---	---	2295
7.	1885	---	---	---	2331
8.	1889	1909	---	---	1909
9.	1892	2057	---	---	2057
10.	1896	2051	369	65	2485
11.	1900	---	---	---	2510
12.	1902	2146	460	60	2666
13.	1906	2106	510	47	2663
14.	1909	2148	510	53	2711
15.	1911	2148	510	50	2708
16.	1913	2198	570	56	2824
17.	1921	---	---	---	2854
18.	1925	2100	600	60	2760
19.	1927	2273	600	60	2933
20.	1931	---	---	---	3444
21.	1935	2030	590	110	2730
22.	1938	2052	590	110	2752
23.	1971	---	---	---	2101
24.	2017	---	---	---	1840

**Таблицю уклав Василь Харитон.*

ЛІТЕРАТУРА

Андрусяк М. Брати вогню / М. Андрусяк. – Коломия : «Вік», 2004. – с. 260, 261.

Андрусяк М. Останні з когорти «Залізних» / М. Андрусяк. – Коломия : «Вік», 2012. – с. 341, 353.

Андрухів І. Спроби ліквідації збройних формувань ОУН-УПА на теренах Станіславщини у вересні-грудні 1944 року / І. Андрухів // Кращезнавець Прикарпаття. Регіональний науково-методичний альманах. – 2003 (січень-червень). – № 1. – С. 56–57.

Андрухів І. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848 – 1939 рр. / І. Андрухів, П. Арсенич. – Івано-Франківськ, 1996. – 79 с.
Андрухів І. Українські молодіжні товариства Галичини: 1861– 1939 рр. / І. Андрухів. – Івано-Франківськ, 1994. – 72 с.

Андрухів І. О. Станіславщина: двадцять буремних літ (1939–1959). Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз / І. О. Андрухів, А. Й. Француз. – Рівне – Івано-Франківськ, 2001. – 336 с.

Арсенич П. Українські Січові Стрільці і воїни Української Галицької Армії зі Снятинщини в боротьбі за волю України / П. Арсенич // Снятин, Снятинщина: історія і сьогодення. Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 850-річчю міста Снятина на Покутті / Упоряд. Я. Романюк та В. Харитон. – Снятин : Прут Принт. 2008. – С. 7–16.

Арсенич П. Засновник «Січі» Кирило Трильовський / П. Арсенич. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2000. – 76 с.

Бажанський М. Вічно житимуть... Постаті від зарання історії, аж до найновіших часів: Біографічний словник / М. Бажанський. – Дітройт, 1984. – 524 с.

Бажанський М. Творчий динамізм патріотизму моїх земляків. Від перших проявів організованих суспільних гуртків, церковних братств, ремісничих цехів – аж до «Січей», «Соколів», «Просвіт», «Рідних шкіл» та бойових формацій і політичних партій: Гаслова енциклопедія / М. Бажанський. – Дітройт, 1983. – 256 с.

Бажанський М. Краса Снятинщини. Ріки, потоки, ліси, луки, сади, міста і села та висока матеріальна і духовна культура їхніх жителів: Гаслова енциклопедія / М. Бажанський. – Дітройт, 1982. – 272 с.

Бажанський М. Українські Січові Стрільці Снятинщини / М. Бажанський // Снятин. Зв'язковий земляків міста Снятина і околиць. – Дітройт, 1970. – Ч. 3. – С. 9–10.

Бажанський М. Визвольний рух опришків і Снятин / М. Бажанський

// Снятин. Зв'язковий земляків міста Снятина і околиць. – Дітройт, 1969. – Ч. 2. – С. 5–8.

Бажанський М. Хронологічний бібліографічний показник згадок про історію, постаті та події Снятина й околиць / М. Бажанський // Снятин. Зв'язковий земляків міста Снятина і околиць. – Дітройт, 1968. – Ч. 1. – С. 12–16.

Бемко В. Напад румунів на Покуття 24 травня 1919 / Володимир Бемко // Коломия й Коломийщина. Збірник споминів і статей про недавнє минуле. – Філадельфія : Видання Комітету Коломлян, 1988. – С. 819–824.

Беца В. Яскрава сторінка української історії / В. Беца // Харитон В. Снятин погляд крізь час: істор. ескізи / В. Харитон. – Снятин : ПрутПринт, 2007. – С. 6–12.

Брайчевський М. Ю. Римська монета на території України / М. Брайчевський. – К. : Вид-во АН УРСР, 1959. – 244 с.

Бучко Д. Г. Походження назв населених пунктів Покуття / Д. Г. Бучко. – Львів : Світ, 1990.

Віки говорять: Матеріали до історії Снятинщини від найдавніших часів / приготув. М. Бажанський. – Дітройт, 1979. – 96 с.

Гей, там на горі Січ іде... Поіменний список боєвих відділів і полку українських січових стрільців – мешканців Снятинщини // Покуття. Історико-краєзнавчий та літературно-мистецький альманах. – 1996. – Ч. 1(2). – С. 104–106.

Гей, там на горі «Січ» іде!...: Пам'ятна книга «Січей» / Зібрав й упорядкував Петро Трильовський. – Едмонтон : Видавничий комітет Пропам'ятної книги «Січей», 1965. – 432 с.

Гуйванюк М. Участь Василя Стефаника у виборчому процесі в Галичині наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. / М. Гуйванюк // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. – Чернівці : Чернівецький університет, 2014. – Вип. 702–703. – С. 31–36.

Гуйванюк М. Січовий рух у Галичині й Буковині (1900–1914) / М. Гуйванюк. – Чернівці : Зелена Буковина, 2009. – 254 с.

Гуйванюк М. Кирило Трильовський – організатор і натхненник січового руху в Галичині й Буковині на початку ХХ ст. / М. Гуйванюк, О. Павлишин // Питання історії України. Збірник наукових статей. – Чернівці : Технодрук, 2008. – Т. 11. – С. 39–44.

Гуйванюк М. Щоденник Марка Черемшини як історичне джерело / М. Гуйванюк // Гуйванюк М. Марко Черемшина: невідоме й призабуте. Наукові розвідки, републікації, документи. – Снятин : Прут Принт, 2007. – 108 с. – С. 33–39.

Державний реєстр пам'яток археології Івано-Франківської області // Вісник (Офіційне видання Івано-Франківської обласної ради та Івано-Франківської обласної державної адміністрації). – Івано-Франківськ, 2001. – №35 (III квартал).

Ільків М. Давня та середньовічна історія Снятинщини за даними археологічних джерел / М. Ільків, С. Пивоваров // Снятин. Краєзнавчий і літературно-мистецький журнал. – 2014. – Ч. 8(22). – С. 54–69.

Історія міст і сіл Української РСР. Івано-Франківська область. – К. : Інститут історії АН УРСР, 1971. – 640 с.

Книга пам'яті України. Івано-Франківська область: У 3-х т. – Т. 2. – Львів: Каменяр, 2001. – 758 с.

Королько А. Культурно-просвітницька і громадсько-політична діяльність о. Івана Озаркевича (1826–1903) в контексті національного відродження / А. Королько // Питання історії України. Збірник наукових праць кафедри історії України Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. – Чернівці: Технодрук, 2013. – Т. 16. – С. 37–44.

Королько А. Вшанування сторіччя від дня народження Тараса Шевченка на Снятинщині / Андрій Королько // Снятин. Краєзнавчий і літературно-мистецький журнал. – 2014. – Ч. 8(22). – С. 18–24.

Королько А. Снятинщина у роки Першої світової війни / А. Королько // Краєзнавець Прикарпаття. Регіональний науково-методичний альманах. – 2013 (липень-грудень). – № 21. – С. 28–35.

Королько А. Покуття у роки Першої світової війни / А. Королько // Галичина. Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – 2012. – Ч. 20–21. – С. 151–165.

Королько А. Січовий рух на Покутті (1900–1914 рр.): організаційні осередки і їх практична діяльність / А. Королько // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ, 2011. – Вип. 19. – С. 13–21.

Королько А. До питання про національно-визвольний виступ снятинських міщан 1646 року / А. Королько, В. Харитон // На варті доленосних літ. Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю вежі Снятинського магістрату. Упоряд. В. Харитона та Я. Романюка. – Снятин: Прут-Принт, 2009. – С.45–55.

Кочкін І. Трипільські старожитності Снятинщини / І. Кочкін // Снятин. Краєзнавчий і літературно-мистецький журнал. – 2005. – Ч. 3(17). – С. 60–64. Літопис нескореної України. Документи, матеріали, спогади. Книга 1. – Львів : Просвіта, 1993.

Паньків М. Покуття / М. Паньків // Снятин. Краєзнавчий і літературно-мистецький журнал. – 2004. – Ч 1(15). – С. 19–28.

Покуття: Історико-етнографічний нарис. – Львів: Манускрипт, 2010. – 456 с.

Прикарпаття: спадщина віків. Пам'ятки природи, історії, культури, етнографії. Історико-культурологічне видання. За ред. М. Кугутяка. – Львів : Манускрипт-Львів, 2006.

Реабілітовані історією. Івано-Франківська область: У 5-ти т. – Т. 5: Городенківський, Снятинський і Тлумацький райони / упоряд. Л. Вардзарук. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2003. – 560 с.

Сіреджук П. Нововиявлені документи з історії замків Снятинщини / П. Сіреджук // Снятин. Краєзнавчий і літературно-мистецький журнал. – 2014. – Ч. 8(22). – С. 47–53.

Сіреджук П. Інвентар Снятина та його околиць 1752 року / П. Сіреджук // Снятин. Краєзнавчий і літературно-мистецький журнал. – 2013. – Ч. 6(20). – С. 54–75.

Січ «Покуття». Кроки становлення НРУ на Снятинщині: історія покутського Руху у фактах, датах, іменах. – Снятин: Над Прутом, 1996. – 176 с.

Снятин, Снятинщина: історія і сьогодення: матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 850-річчю Снятина на Покутті. Снятин, 27 вересня 2008 року / Упоряд. Я. Романюк, В. Харитон. – Снятин: ПрутПринт. – 136 с.

Снятинщина: люди, події, факти / Автори-упоряд. В. Харитон, Я. Романюк. – Снятин: ПрутПринт, 2003. – 272 с.

Суш П. Пропахлий порохом день / П. Суш // Снятин. Краєзнавчий і літературно-мистецький журнал. – 2005. – Ч. 3(17). – С. 68–71.

Тимів І. Татаро-турецькі напади на землі Галицької Русі на початку XVI ст. / І. Тимів // Краєзнавець Прикарпаття. Регіональний науково-методичний альманах. – 2005 (липень-грудень). – № 6. – С. 19–22.

Харитон В. Фортифікаційні прикмети Снятина у давньоруський час і в епоху середньовіччя / В. Харитон // Краєзнавець Прикарпаття. Регіональний науково-методичний альманах. – 2013. – С. 18–22.

Харитон В. Населені пункти Снятинщини: Історичне минуле, культурні традиції, персоналії / Василь Харитон. – Снятин: ПрутПринт, 2010. – 304 с., іл. – (Літопис краю).

Харитон В. Вістник «Народного дома» та «Матеріали для історії Снятина над Прутом» як історичні джерела / В. Харитон // Наукові записки [Івано-Франківського обласного краєзнавчого музею]. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2010. – Випуск 11–12. – С. 83–90.

Харитон В. З історії суспільно-політичного руху в Галичині і на Покутті наприкінці XIX – на початку XX ст. / В. Харитон. – Снятин: ПрутПринт, 2007. – 120 с.

Харитон В. Снятин погляд крізь час: істор. ескізи / В. Харитон. – Снятин: ПрутПринт, 2007. – 75 с. – (Літопис краю).

Харитон В. Дмитро Солянич біля витоків січового руху / В. Харитон // П'ятий конгрес Міжнародної асоціації українців. Історія. Частина 2. – Чернівці : Рута, 2004. – С. 263–266.

Харитон В. Снятин над Прутом. Частина перша. Нариси історії міста та околиць від найдавніших часів до початку ХХ століття / В. Харитон, М. Тимофійчук. – Снятин: Видавничо-друкарська фірма «Прут Принт», 2003. – 224 с.

Харитон В. Дмитро Солянич: Біля витоків січового руху (Сторіччю заснування «Січі» на Покутті присвячується) / В. Харитон // Краєзнавець Прикарпаття. Регіональний науково-методичний альманах. – 2003 (січень-червень). – № 1. – С. 45–48.

Храпко Е. Завальська Січ / Е. Храпко // Покуття. Історико-краєзнавчий та літературно-мистецький альманах. – 1994. – Ч. 1. – С. 32–35.

Черемшина Марко. Щоденник // Твори: В 3-ох томах / За ред. Я. Пеленського. – Львів : Измагд, 1937. – Т. 3. – С. 125–142.

Яшан В. Під брунатним чоботом. Німецька окупація Станиславівщини в Другій світовій війні, 1941–1944 / В. Яшан. – Торонто, 1989.

СВІТЛИНИ

Троїцький парубок Василь Вовчук, син Палія, покохав Марію Никифорук, дочку Семена, і у 1925 р. з нею одружився. Молодята разом із друзбами і дружками збираються на вінчання до Божого храму

А все ж гоноровіше молодому В. Вовчуку було погарцювати на конях

Марійн дедя Семен Никифорук у тодішній святковій селянській ноші зі своїм конем. 1930-і рр.

Трійця. Селянська хата.

*Призовники до
війська 1930-го року
народження*

У подружжя Вовчуків у 1925 р. народилася дочка Ганна і батько Василь запропонував їй сфотографуватися на пам'ять. 1940-і рр.

На світлині 1942 року вийти і старости Снятинського повіту на зібранні у Снятині. Василь Вовчук стоїть сьомим зліва в другому ряду

Лісник Михайло Чобанюк у троїцькому лісі. 1970-і рр.

Швіца Дмитро, син Івана від 1944 р. воював на фронті. За бойові заслуги був нагороджений військовими відзнаками, але за «антирадянську» пропаганду 1948 року був засуджений на п'ять років тюремного ув'язнення. Реабілітований посмертно 1989-го. На фото Д. Швіца із однополчанином М. Косиком. 6 квітня 1946 р.

Вишивальниця і писанкарка Леся Пікуровська-Цвік разом із п'ятирічним сином Васильком. Фото Мирослава Атаманюка від 24 березня 1991

Василь Вовчук з дітьми та онуками. 1956

Цілим кутом Грабовець на військову службу проваджали у радянську армію Василя Маковійчука (1929 р. н.). Сидить в центрі з мандоліною в руках. 1948

Шкільництво п'ятдесятих. Народжені 1942-го, ці юнаки і дівчата були свідками післявоєнних лихоліть.

На світлині у першому ряду зліва направо педагоги: Марія Манько, Юрій Білейчук, Парасковія Лілик, Класний керівник Дмитро Блошко, Лідія Коваль, Дмитро Товстюк, Євдокія Вовк і Ольга Попадюк

Зліва класний керівник Дмитро Блошко та директор школи Платон Куриленко зі соїми вихованцями 1952 року народження після закінчення першого класу. 1960

Таке фото вислали синові Івану в армію батьки Дмитро і Гандзя Садичі. 13 травня 1956 р.

Іван Садич та Іванна Маковійчук побралися 1962-го

А ці молодята Дмитро Оренчук та Ганна Маковійчук (побралися наприкінці п'ятдесятих), зафотографувались разом із батьками

Молода Ганна Садич після вінчання разом з весільними друзками та братами. Фото початку шістдесятих

*Щаслива Марія Козловська
(у заміжжі Абрам'юк) після урочистої реєстрації шлюбу*

Репресовані Андрій і Параска Яремчуки (брат і сестра) та Василина Никифорук. П. Яремчук (справа) із однорічним сином Васильком. 1954

Троїцька молодь збираються на танці. 1976

*Весілля у Івана Тонюка та
Марії Юзюк
у далекому 1953-му*

*Троїцькі переселенці на Херсонщину: зліва направо Антон Вірстюк з дружиною Марією, невідомий дідусь у вишиванці та Іван Жураківський з дружиною Люсею. Село Преображенка Чаплинського району.
Початок 1960-х рр.*

У центрі священик о. Володимир Пилипець та директор народної школи Степан Мигаль. Весна 1933-го

У центрі директор школи Мирослав Попадюк разом із учнями-семикласниками та педагогами В. Я. Венгровим, В. Ю. Білейчуком, М. В. Ткачук, М. Д. Юрійчук, О. М. Васютою і В. Д. Бойчуком. 1965

Зустріч однокласників, 1966 року випуску, через п'ятдесят літ. 2016

На Успіння Пресвятої Богородиці, в серпні 1994-го, у Трійці відбулася презентація книг Василя Пилип'юка «В краю Черемоша й Прута» та Івана Грекуляка «Бузьки приносять щастя». На світлині зліва направо: фотомайстри Мирослав Атаманюк та Василь Пилип'юк, рухівець Петро Тимчук із Белелуї, поет Григорій Гришко. Присів журналіст Іван Грекуляк.

Навесні 1939 року двадцятилітнього Дмитра Вірстюка (на фото справа) виводили до польського війська брат Юрко (стоїть в центрі), сестра Василина (сидить зліва), її чоловік Василь та двоюрідна сестра Василина Швіца

Грекуляк Олексій Юрійович під час служби в армії. 1945

Жодні сільські свята не обходилися без участі аматорів сцени під керівництвом завідувачки клубом Марії Маковійчук та баяніста Мирослава Захарука. Кінець 1980-х

Запальний «Аркан» виконують троїцькі парубки під орудою Василя Вовчука (крайній зліва)

Цьогоріч Анастасія Дмитрівна Юзюк у великому родинному колі відсвяткувала своє 95-ліття. Разом із чоловіком Дмитром вони явили на світ і виховали двох дітей – Марію і Дмитра; вибавили шестеро онуків; дочекалася жінка сімох правнуків і однієї праправнучки Марушки, якій виповнилося два роки

До троюрічної сестри Наталії Юзюк-Чобанюк та тітки Марії Заворотнюк-Чобанюк більш, як через четверть віку, навідалася в гості їхня родичка Ганна Лелека-Чобанюк з далекої Чаплинки, що на Херсонщині

*Петро Гриник,
Назарій Яремчук,
Романна Гавриш
та донечка
Назарія Яремчука Марічка.*

*В гостях Петра Гриника
внук Степана Бандери
Степан та Василь Ілащук.*

*Степан Гриник
на власній пасіці*

*З міської ратуші видно
краще свій край*

*Юні велосипедисти з батьками і активом туристичного клубу
перед велопробігом в с. Пилипи*

Велосипедисти туристичного клубу ВЕЛО-ПОКУТТЯ в м. Коломия

ПОДЯКА

Висловлюємо щиру вдячність: першому заступнику голови Івано-Франківської обласної ради Василю Гладію, отцеві УГКЦ Пресвятої Трійці Василю Гояну, авторам книги Василю Харитону, Василю Сонику, Івану Грекуляку, жителям села за підготовлені матеріали та надання допомоги у підготовці та друкуванні книги «ТРИЙЦЯ НАША ПРЕСВЯТА».

Книга вийшла в рамках проекту «Дорога в майбутнє, через Покутську полонину» .

ЗМІСТ

Моє село (Дарія Чорней).....	4
Село наше рідне (Василь Соник)	5

ЧАСТИНА ПЕРША.

ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ ТА ПРИРОДА

Загадки назв.....	7
(Роман Чобан, Надія Савчук)	
Геологічне положення та геоморфологія	12
(Роман Чобан, Надія Савчук)	
Під Іванків-горою (Іван Грекуляк).....	15

ЧАСТИНА ДРУГА. НАРИСИ ІСТОРІЇ СЕЛА

Престол любові нашої (Василь Харитон).....	22
Трійця: минуле і сьогодення (Дмитро Вірстюк)	49
Майдан, який змінив Україну (Василь Соник).....	80

ЧАСТИНА ТРЕТЯ.

НАРИСИ ІСТОРІЇ ШКІЛЬНИЦТВА ТА КУЛЬТУРИ

Світлиця світла (Надія Николаичук).....	84
Культура (Дарія Чорней)	98
Релігійно-духовне життя (о. Василь Гоян, Василь Харитон).....	106

ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА. ПРАВДИВИМ ПЕРОМ

Іван Грекуляк (Микола Болотенюк).....	120
Село моє – моя колиско (Іван Грекуляк)	122
Святковий віншувальний вінок (Іван Грекуляк)	122
Назарія Яремчука бачили і чули троїчани (Іван Грекуляк).....	123
Дарія Чорней (Василь Харитон)	127
І мчали коні... (Дарія Чорней).....	128
Втеча (Дарія Чорней).....	129
О пане мій! (Дарія Чорней).....	129
Сповідь ангелові (Дарія Чорней).....	130
Біля чужого берега (Дарія Чорней)	131
Мирослав Попадюк (Василь Харитон)	132
«Просвіта» в Трійці (Мирослав Попадюк).....	133
Дмитро Чабан (Василь Харитон).....	136
Іван Франко у Трійці (Дмитро Чабан).....	137

Стефаникова криниця (Галина Юзюк).....	139
А жити треба далі! (Людмила Садич).....	141
Моя Україна (Василь Соник).....	142
В дзеркалах озер без хмар небеса (Анатолій Юзюк).....	143
Трагедія (Анатолій Юзюк).....	143
Відчуженість (Анатолій Юзюк).....	144
«Якщо немає долі» (Анатолій Юзюк).....	145
Моє рідне село (Іван Венгреняк).....	145
Пам'яті Назарія Яремчука (Іван Венгреняк).....	146
О Діво Маріє! (Іван Венгреняк).....	147
Осене, зачекай! (Андрій Мартинюк).....	147
Жінка-осінь (Андрій Мартинюк).....	148
Де відповідь? (Андрій Мартинюк).....	149
Останній бій «Безталанного» (Василь Павлів).....	150

ЧАСТИНА П'ЯТА. ХРЕСТОМАТІЯ

Трійця (Михайло Бажанський).....	153
Коли оживають тополі (Тарас Мигаль).....	155
Володар дум селянських (Василь Косташук).....	165
Євгенія Калитовська (Федір Погребенник).....	170
Листи до Василя Стефаника (Євгенія Калитовська).....	172
Заболотів і Трійця у житті і творчості Василя Стефаника.....	180
(Мирослав Попадюк)	

ЧАСТИНА ШОСТА. ЗНАНІ ЛЮДИ СЕЛА

Ними пишається село (Іван Грекуляк, Василь Соник, Василь Харитон)	
Блошко Дмитро Юрійович.....	185
Вірстюк Дмитро Васильович.....	188
Вовчук Василь Палійович.....	188
Гриник Петро Іванович.....	190
Насташук Богдан Федорович.....	193
Насташук Василь Юрійович.....	194
Никифорок Федір Васильович.....	196
Соник Федір Дмитрович.....	197
Чобанюк Василь Михайлович.....	198
Чобанюк Михайло Степанович.....	200

ЧАСТИНА СЬОМА. ВІД ЛЮДЕЙ І ПРО ЛЮДЕЙ

Слово про троїчан (Іван Грекуляк).....	202
--	-----

Авторське передслово.....	202
Коли народжуються світанки.....	202
Краса у праці й пісні.....	204
Пісня дзвоника (Репортаж).....	205
Онуки дарують мир (Замальовка).....	206
Жаринки із молодіжної днини.....	208
Сумки, повні сердець.....	208
Вечір над селом.....	209
Яскравий слід Марії Лучко.....	210
Гей, гей на горі.....	213
Ой ви, пани череваті (Пісня).....	213

ЧАСТИНА ВОСЬМА. ГОСПОДАРСТВО І СПОРТ

Ліс – наше багатство (Богдан Насташук).....	214
Спортивний рух у Трійці (Василь Соник).....	215

ЧАСТИНА ДЕВ'ЯТА. ЕТНОГРАФІЯ І ФОЛЬКЛОР

З народного побуту (Дмитро Чабан).....	220
Побутові різножанрові пісні (Дмитро Чабан).....	231
«Маланка» (Андрій Мартинюк).....	239
Містичні вірування.....	243
Ворожка Ганка (Іван Грекуляк).....	244

ЧАСТИНА ДЕСЯТА

Народні промисли і ремесла (Дарія Чорней).....	248
--	-----

ЧАСТИНА ОДИНАДЦЯТА. ПІСЕННЕ ПЕРЕВЕСЛО

Любов'ю та добром (Іван Грекуляк, Петро Корж).....	252
Співають покутські дівчата (Іван Грекуляк, Петро Корж).....	253
Троїсті музики (Іван Грекуляк, Петро Корж).....	254
Троїцький вальс (Іван Грекуляк, Микола Космачук, Петро Корж)....	254
Троїчанка (Іван Грекуляк, Василь Харитон, Петро Корж).....	256

ДОДАТКИ

Жителі села, які загинули в роки Другої світової війни.....	257
Сільські голови.....	260
Релігійно-етнічна структура села.....	262
Література.....	263
Світлини.....	268

Історико-краєзнавче видання

ВАСИЛЬ СОНИК, ІВАН ГРЕКУЛЯК,
ВАСИЛЬ ХАРИТОН

ТРІЙЦЯ НАША ПРЕСВЯТА!

Сторінки історії та культури села Троїця
За загальною редакцією Василя Харитона

Видавничий редактор: Володимир Лазаренко
Комп'ютерне складання: Василя Харитона
Літературні редактори: Іван Грекуляк, Василь Соник
Коректор: Іван Грекуляк
Дизайн та графіка: Андріана Лазаренко, Володимир Лазаренко
Верстання: Андріана Лазаренко, Володимир Лазаренко

Видавець: Музично-видавничий дім «В. Лазаренко»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції:
Серія ДК №4959, від 19.08.2015 року
78300, Івано-Франківська обл., м. Снятин, вул. Лукавецького, 38.
тел. +38 03476 23623, +38 0954909819.
Підп. до друку 14.11.2018. Формат 60x84/16.
Папір офсет. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк 23,4
Наклад.300. Зам. №17

Друк: Видавництво «Писаний Камінь»
78300, Україна, Івано-Франківська обл.,
м. Косів, вул. Незалежності, 28
факс. +38 (03478) 2-24-9
e-mail: evrika-pk@ukr.net